

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ**

КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН
ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ВИБІР УКРАЇНИ ТА ПРОБЛЕМИ МАКРОЕКОНОМІКИ

***XXI Міжнародна науково-практична конференція
студентів і молодих вчених***

Тези доповідей

14 грудня 2016 р.

Дніпро
2016

УДК 339.92
ББК 65.5:65.012.2
Є 24

Організаційний комітет:

А.О. Задоя, доктор економічних наук, професор – голова оргкомітету;
С.В. Кузьмінов, доктор економічних наук, професор;
С.П. Кожушко, доктор педагогічних наук, професор;
Е.М. Лимонова, кандидат економічних наук;
А.С. Магдич, кандидат економічних наук, доцент;
С.І. Мединська, старший викладач;
Г.І. М'ясоїд, кандидат педагогічних наук, доцент;
І.С. Шура, кандидат економічних наук, доцент;
О.А. Задоя, викладач.

Є 24 Євроінтеграційний вибір України та проблеми макроекономіки:
XXI Міжнародна науково-практична конференція студентів і молодих вчених: тези доповідей, Дніпро, 14 грудня 2016 р. – Дніпро: Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2016. – 244 с.

ISBN 978-966-434-375-3

Збірник містить тези доповідей учасників XXI Міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих вчених «Євроінтеграційний вибір України та проблеми макроекономіки». Молоді науковці з України, Азербайджану, Великої Британії, Казахстану, Польщі, Росії та інших країн наводять свої оцінки сучасного процесу глобалізації та перспектив світових інтеграційних тенденцій. Досліджуються макроекономічні суперечності та шляхи їх вирішення у різних країнах.

УДК 339.92
ББК 65.5:65.012.2

Відповідальний за випуск: *А.О. Задоя*, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин та економічної теорії.

ISBN 978-966-434-375-3

© Дніпропетровський університет
імені Альфреда Нобеля,
оформлення, 2016

ЗМІСТ

<i>Абрамова А.</i> По британскому примеру	7
<i>Ağametova S.</i> Mıasir dünyanın qloballaşması: perspektivlər və ziddiyyətlər	8
<i>Azrilian A.</i> Features of economic development of Germany	10
<i>Alabi I.</i> Money, credit, finance at the core of the economy	13
<i>Vaiesh V.</i> The development of international tourism in Europe	14
<i>Баранник Ю.</i> Инфляция в Индии	16
<i>Бездверна О.</i> Суспільство майбутнього формується шляхом глобалізації	18
<i>Белоконь Е.</i> Регулирование международной торговли в Украине	19
<i>Білобрагіна Т.</i> Облік внутрішньої мотивації співробітників у процесі управління персоналом	21
<i>Білоткач Я.</i> Проблема державної заборгованості України	23
<i>Bilyk N.</i> Methods of evaluating the international competitiveness of companies	25
<i>Болобан М.</i> Оподаткування нерухомості в Україні та закордонний досвід	27
<i>Bondar S.</i> Poverty in Ukraine	29
<i>Burtseva A.</i> Economic integration: opportunities and challenges	31
<i>Валіков В.</i> Підвищення ефективності діяльності підприємства за рахунок сталого інноваційного розвитку	32
<i>Валуєва К.</i> Шляхи покращання банківського нагляду та контролю	35
<i>Вергелюк В.</i> Вибір конкурентоспроможної стратегії для підприємства... ..	37
<i>Вергун Є., Ніколаєв Т., Біла Г.</i> Міжнародна трудова міграція: причини, тенденції та наслідки.....	39
<i>Виноградов Я.</i> Проблема безробіття в Україні і світі в умовах кризи	41
<i>Владимирська М.</i> Соціальна нерівність	43
<i>Вовк В.</i> Причини неравенства доходов в рыночной экономике	45
<i>Воликова А.</i> Безработица среди выпускников украинских университетов	46
<i>Воробйова К., Яковенко Я.</i> Сталий розвиток в умовах глобалізації: сутність, перспективи та суперечності	48
<i>Герациенко С., Горбенко Д.</i> ПП в Україні: стан та сучасні тенденції розвитку....	51
<i>Holoshchарova C.</i> Unemployment in Ukraine and the European Union: comparative analysis	53
<i>Голубенко В.</i> Соживчий кошук у житті населення України	55
<i>Горбанев В.</i> Особенности формирования бюджетных расходов на производство общественных благ в развитых странах мира	56
<i>Górka M., Krochmal-Marczak B., Dykiel M., Ślusarczyk B.</i> Entrepreneurship development in view of the functioning of agricultural producer groups.....	58
<i>Гридасова В.</i> Проблемы экспорта в Украине	64
<i>Gutenyuk O.</i> Problems of world trade organization in the modernity	66
<i>Durbajło A., Mężyk A.</i> RPA – państwo niewykorzystanych możliwości	68
<i>Дьяченко А.</i> Проблеми економічного зростання в Україні	73
<i>Zhuravlev V.</i> Features of external economic policy of Ukraine	75
<i>Забияка А.</i> Влияние инфляционных процессов на предпринимательство в сфере медицины	76
<i>Задоя О.</i> Пряме інвестиційне використання заощаджень їх власниками: переваги та недоліки	78
<i>Zajdel P., Rogowska A., Wojtoń P., Górka M.</i> The development of enterprise on rural areas in podkarpacie	80
<i>Zaporozhets A.</i> Globalization of technological development	85

<i>Зінченко А.</i> Економічний інтерес як причина виникнення міжнародних конфліктів в епоху зростаючої взаємозалежності світових економік	87
<i>Kalinchenko M.</i> The impact of the global crisis on the Ukrainian exports	89
<i>Кисель В.</i> Незанятость населения и затруднительное положение в Украине: пути решения и причины безработицы	91
<i>Клюкова О.</i> Проблеми інтеграції України у світове співтовариство	93
<i>Колеснік М.</i> Тіньова економіка та шляхи її подолання в Україні	94
<i>Kolisinskaya Y.</i> Transnational corporations and their impact on the economy of Ukraine	96
<i>Коломісць В.</i> Проблеми інтеграції України у світове співтовариство	98
<i>Колотило М.</i> Потребительский спрос и его влияние на экономику Украины	99
<i>Копченко О.</i> Інфляція в Україні	101
<i>Kostochka V.</i> Globalization and Ukraine	103
<i>Котляр О.</i> Провідні фактори забезпечення конкурентоспроможності підприємства	105
<i>Kravchenko R.</i> Economic strategies of developed countries: what should Ukraine select?	107
<i>Krivoshcheva A.</i> USD to UAH exchange rate	109
<i>Krutko N.</i> Demographic problems in Ukraine: reasons and consequences	111
<i>Куцнова В.</i> Безработица в Украине: динамика и методы борьбы	113
<i>Лимонова Е.</i> Регулювання негативного впливу діяльності ТНК на навколишнє середовище приймаючої країни	115
<i>Лисак В.</i> Методи боротьби з безробіттям в Україні	117
<i>Liszka M.</i> Wpływ globalizacji na współczesny rynek pracy	119
<i>Magdich A.</i> Political stability as a factor of economic growth	123
<i>Малик Е.</i> Влияние инфляции на экспорт	125
<i>Мамичева А.</i> Індекс розвитку людського потенціалу як один з чинників вступу України до ЄС	126
<i>Маркевич А.</i> Рівень безробіття в Україні за 2008–2016 роки	128
<i>Маркова І.</i> Мотиваційні процеси у системі управління сучасним підприємством	130
<i>Матвієнко Д.</i> Антикризове управління суб'єктами господарювання	131
<i>Махова А.</i> Теоретичні засади необхідності інвестиційної підтримки інноваційної діяльності підприємства	133
<i>Меньшова А.</i> Причини безработицы в Украине	134
<i>Michalcewicz K.</i> Globalizacja jako proces wpływający na rozwój przedsiębiorstw	136
<i>Могилевская М.</i> Интернет-маркетинг – что это такое?	141
<i>Мостовой И.</i> Причины рецессий в экономике или начало после конца	142
<i>Mussina A., Deryabin Y.</i> Organizing-economic aspects of the territorial division of regions on the modern stage	146
<i>Ngwa K.</i> The importance of e-commerce to economic development	148
<i>Nowakowska-Hapel A.</i> Development perspectives of Polish agro food products export in Ukraine	150
<i>Олексовская А.</i> Рост численности населения Земли – основная демографическая проблема общества	154
<i>Остапчук К.</i> Причины низкого уровня жизни в России	156
<i>Palladin A.</i> Institutional Dimension of Democracy Promotion in Ukraine: involvement of the European Union	157
<i>Педаховская Е.</i> Потребительская корзина в Украине	160
<i>Письменный Т.</i> Проблема існування тіньової економіки в Україні та шляхи її вирішення	162

<i>Плотниченко Д.</i> Анализ государственного внешнего долга	164
<i>Poberezhnyi M.</i> The development of the stock market in Ukraine: Challenges and Opportunities	166
<i>Подзолкова Д.</i> Уровень занятости и безработицы в Украине	168
<i>Поспелов А.</i> Мировой энергетический рынок	170
<i>Профатілов Є.</i> Проблеми залучення іноземних інвестицій в Україну на етапі завершення глобальної економічної кризи	173
<i>Прохорова Є.</i> Корупція в Україні як економічна проблема	175
<i>Рахимжанова Н.</i> Агрофранчайзинг: предпосылки и перспективы применения в Республике Казахстан	176
<i>Ржавикина Д.</i> Глобальные проблемы современного мира: перспективы и противоречия	178
<i>Римаренко І.</i> Динаміка зміни золотовалютних резервів і її вплив на економіку України	180
<i>Рябченко Н.</i> Влияние оценок международных рейтинговых агентств на Украину	181
<i>Сабетова А.</i> Конкурентные стратегии ТНК	183
<i>Савчук Д.</i> Інфляція в Україні: причини та методи регулювання	184
<i>Сайко С., Николаев Т., Белая А.</i> Характеристика человеческого капитала и перспективы его развития в Украине	186
<i>Сальник Е.</i> Зовнішня торгівля України та її стан	189
<i>Самарская И.</i> Демографическая проблема в международной экономике	190
<i>Селезньова О.</i> Міжнародне перестраховання як елемент залучення українського страхового ринку до міжнародних ринків страхування.....	192
<i>Сергійчук О.</i> Корупція в Україні	194
<i>Сёмич И.</i> Проблема определения таможенной стоимости импортного сырья	196
<i>Смирна В.</i> Проблема використання еластичності попиту в ціноутворенні на підприємствах	198
<i>Stolik K.</i> Uchodźstwo – problem czy szansa współczesnej gospodarki europejskiej?.....	199
<i>Соколовський О., Фасрман О.</i> Удосконалення системи управління персоналом підприємства ТОВ «Фреза»	204
<i>Стасевич К.</i> Удосконалення системи мотивації робітників підприємства	205
<i>Степаненко В.</i> Складові інформаційної системи аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства	208
<i>Стрельникова Я.</i> Проблемы развития банковского сектора Украины	210
<i>Тароян М.</i> Туристичний бізнес в Україні: проблеми та перспективи	211
<i>Татарінцев Д.</i> Сировинна та енергетична проблеми	214
<i>Терещук А.</i> Уровень безработицы в странах мира: сравнительный анализ	215
<i>Timchenko R.</i> Problems of Ukraine's integration into the world communities	217
<i>Тихоненко М.</i> Вплив зовнішньої торгівлі на ВВП України	219
<i>Тищенко І.</i> К вопросу об инфляционных процессах в Украине за 2014–2016 годы	221
<i>Усик А.</i> Причини становлення і розвитку сучасного світового валютного ринку	222
<i>Чередник Д.</i> Структура национальной экономики Ураины и пути ее усовершенствования	225
<i>Чернухіна В.</i> Соціальні мережі – інструмент просування послуг, товарів, брендів	227
<i>Chertok K.</i> The consequences of international labor migration	229
<i>Чубинець В.</i> Державний борг України у 2015–2016 роках	230
<i>Шабетя О.</i> Необхідність і функції організаційної культури підприємства	232

<i>Шалай М.</i> Проблеми залучення іноземних інвестицій в Україну	234
<i>Shvets M.</i> The causes of inflation in Ukraine	236
<i>Шевченко Ю.</i> Переваги та недоліки моделі дешевої робочої сили в Україні	238
<i>Shteingauer D.</i> The anti-crisis strategy of the Spanish economy	240
<i>Юдина Д.</i> Оптимізація витрат на підприємстві	242

ПО БРИТАНСКОМУ ПРИМЕРУ

Этим летом по всему миру разлетелась неожиданная новость: Великая Британия проголосовала за выход из Европейского союза. Разные издания приводили десятки причин, почему же стоит голосовать именно за выход из Евросоюза, из которых мы выделим несколько основных причин, которые приведены в британских изданиях и непременно ударят по нестабильной украинской экономике.

Вступление в Евросоюз повлечёт за собой увеличение налоговой ставки, так как дополнительная часть налогов будет перенаправлена в бюджет организации. Часть от этих денег будет возвращена в субсидиях, грантах для университетов и т.д. Понятное дело, что мы не будем платить столько же, сколько платят высокоразвитые страны, однако увеличение налогов, даже на небольшую сумму может существенно понизить уровень жизни.

Европейской комиссии тоже необходимы деньги. Это орган, имеющий право вносить новые законы, со штатом в 23 тысячи работников. В 2011 году, официальные данные показали, что около 10 тысяч работников получают зарплату более 70 тысяч фунтов. То есть, годовой бюджет еврокомиссии составил больше 700 миллионов фунтов. Откуда такие деньги? Из Европейского бюджета, конечно же.

Европейский Союз так же имеет отдельный фонд помощи странам, не входящим в него. В 2013 он потратил почти 13 миллионов. Почти столько же, сколько само Британское правительство в этом же году.

В довершение: Европейский парламент – сотни депутатов, их помощники, переводчики и другие – 10 тысяч человек – путешествуют из Брюсселя в Страсбург, где задерживаются всего на три-четыре дня. Этот «цикл путешественника» является безнадежно бесполезным: Консервативная Партия оценила их расходы в 130 миллионов фунтов в год.

Отложив в сторону всю расходную часть, можно перейти к следующему сектору – рыночной политике. Все мы слышаны о системе «единого рынка», но вот что конкретно она собой представляет для украинской промышленности часто умалчивается.

Во-первых, отмена таможенного сбора, открытие рынка для иностранных [европейских] предприятий. Это означает, что в

некоторых сферах деятельности настанет пора жёсткой конкуренции с европейскими гигантами. Так, например, запорожский завод по производству автомобилей будет вынужден снижать на свою продукцию цену, улучшать производственные технологии или же уходить с рынка. Всем известно, что таможенный сбор с автомобилей в Украине неоправданно высок, а сделано это с целью уравнивать цену отечественного запорожца с тем же самым фольцвагеном, а точнее – искусственно повысить уровень цен на заграничные авто. Однако отмена таможенного сбора будет означать то, что на рынке лидерами продаж быстро станут иномарки, а продукция завода ЗАЗ будет продаваться по цене за качество, а не так, чтобы быть немного дешевле.

Во-вторых, контроль НДС. ЕС устанавливает стандарт в 15% на всю продукцию, в 5% на некоторые позиции. Поднимать значение НДС, согласно кодексу ЕС об НДС, можно сколько угодно. Это также может означать переход на европейские стандарты указания цен.

Одним словом, вступление в ЕС не несёт в себе только лишь светлое, безоблачное будущее. Вместе с хорошим для потребителя придёт более ощутимая нагрузка на бюджет гражданина, усилится конкуренция у производителя. Кроме финансовой составляющей придут ограничения, к которым мы, скорее всего, будем привыкать значительное время.

Научный руководитель: С.В. Кузьминов, доктор экономических наук, профессор.

S. Agametova
Azərbaycan Müəllimlər İnstitutu,
Azərbaycan Respublikası

MÜASİR DÜNYANIN QLOBALLAŞMASI: PERSPEKTİVLƏR VƏ ZİDDİYYƏTLƏR

Qloballaşma, subyektiv arzulardan, üstünlüklərdən və xoşlanmadığın şeylərdən asılı olmayan obyektiv prosesdir. Qloballaşma insanlığın tam qlobal sivilizasiyanın meydana gəlməsinə hərəkət etməsi və çətin qarşılıqlı amillər xüsusən informasiya texnologiyalarının, iqtisadi integrasiyanın kontinentlərarası səviyyəyə keçməsi; transmilli korporasiyaların ekspansiyalarının genişləndirilməsi; (yalnız keçid iqtisadiyyatlı ölkələr xaric onların payına istehsalın 50% düşür, xarici ticarət 60%, xarici birbaşa investisiyaların 90%, texnoloji inkişafının 80%); istehsalın beynəlxalq ixtisaslaşması və mal, əqli, mülkiyyət xidmətlərinin

ticarəti; Şimali Amerika, Qərbi Avropa və Şərqi Asiyadan birbaşa investisiya ixracının genişləndirilməsi (İndi ABŞ, Kanada, Avropa İttifaqı və Şərqi Asiya hesabına xarici investisiyaların 80% düşür); maliyyənin qloballaşması (daxili valyuta, bank, kapital bazarları); turizmin qlobal dünya sənayesinə çevrilməsi; ekoloji problemlərin kəskinləşməsi və s. deməkdir.

Dünyanın bir çox ölkələrində sosial-iqtisadi islahatların tempi və miqyasına təsir edərək, qloballaşma, bir tərəfdən, beynəlxalq vəziyyət son dəyişikliklər, xarici iqtisadi əlaqələr və qlobal iqtisadiyyat tənzimləmə mexanizmlərinin təkamülü kimi faktorlardan asılı olaraq, onların daxili bazarların müstəqil inkişaf imkanını məhdudlaşdırır. Digər tərəfdən, resursların paylanması mexanizmini təkmilləşdirərək, onlardan istifadə səmərəliliyini artıraraq, qloballaşma milli iqtisadiyyatların yüksəlişi və milli sərvətin sürətli toplanmasına müsbət təsir göstərir.

Qloballaşma şəraitində daxili bazarın inkişafında aparıcı sahələr: malların, xidmətlərin, informasiya ticarətinin liberallaşdırılması; ticarət axınlarının diversifikasiyası hərəkətliliyin artırılması; kommersiya kapitalının dövryyəsinin sürətləndirilməsi, milli istehsalçıların rəqabət tələblərinin gücləndirilməsi (qloballaşmanı rəqabətdən ayırmaq olmaz, rəqabət edə bilən qlobaldır deməkdir) beynəlxalq standartlara və tələblərə uyğun institusional mühitdə dəyişikliklər; dünya iqtisadiyyatı məşabında ölkənin ahəngdar inteqrasiyasını təmin etmək dövlətin fəaliyyətinin canlandırılmasına diqqət etmək.

Qlobal məşabda problem xarici bərcdur. Müasir bərc böhranının əsas amilləri yüksək neft qiymətləri, istehsal və milli iqtisadiyyat mallarının satış imkanlarının azalması, yüksək faiz dərəcələri, ABŞ dolları kursunun qalxması, xarici dövlət və özəl həcmnin azaldılması sayılır. Bu problem bərc ödəmə müddətini uzatmaqla həll edilə bilər, bu halda bərc üzrə faiz artır, lakin bərcclular illik ödəmə məbləği azaltma imkanı əldə edirlər. Beynəlxalq Valyuta Fondu fundamental iqtisadi islahatları həyata keçirmək üçün və yoxsul ölkələrə kömək etmək üçün güzəştli kredit xətləri açıb. BVF də iqtisadiyyatın dirçəldilməsinə yönəlik konsaltinq xidmətləri verir.

Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatı isə beynəlxalq kontekstdə açıq iqtisadiyyata aiddir. Belə ki, son 10 il ərzində Azərbaycan iqtisadiyyatına qoyulan investisiyaların həcmi 84 milyard manat sayılır, bunların 35% xarici investisiya sayılır. Bu gün Azərbaycanda 30-dan çox ölkənin xarici kapitalla malik 240 şirkət var. Azərbaycan iqtisadiyyatının açıqlığı səviyyəsi digər ölkələrlə müqayisədə yüksəkdir, maliyyədəki qlobal qeyri-sabitlik sadəcə makroiqtisadi siyasət deyil həmçinin və maliyyə institutlarının və şirkətlərin mikroiqtisadi məsələsi olub. Buna görə də, xarici maliyyə zərbələrin proqnozlaşdırılması və hesabı ehtiyacı, valyuta və

maliyyə bazarlarındakı kəskin dəyişikliklər getdikcə daha mühüm və aktuallaşır.

Azərbaycan Respublikasının ahəngdar və stabil bir şəkildə dünya qlobal sahəsinə girməsi milli iqtisadiyyatın təzədən canlandırılması və aktivləşdərəlməsi, iqtisadi artımın daxili ehtiyatlarının səfərbər olunması, dünya iqtisadi strukturuna öz rəqabət üstünlüklərini hesaba qataraq və daxili bazarın inkişafının əldə edilmiş səviyyəsi nəzərə alınaraq **şüurlu iqtisadi inteqrasiyaya doğru irəliləmək sayəsində əldə edilmişdir. Bu dövlət tərəfindən yenidən təcridən qabaqçıl** və qloballaşma risk və təhlükələrdən uzaq, daxili mühitdə müsbət hərəkətli iqtisadiyyatın qurulması, proteksionizm keçid siyasətinin xarici liberallaşdırılmış siyasət ilə birləşməsi, daxili bazarın parametrlərinin dünya bazarı ilə uyğunluğunun təmin edilməsi və qabaqçıl ölkələrin qlobal inkişafının son tendensiyalarının maksimum nəzərə alınması sayəsində mümkün olur.

Elmi rəhbər: Y. M. Babayev, filosofiya doxtoru, dosent.

A. Azrilian
Alfred Nobel University, Dnipro

FEATURES OF ECONOMIC DEVELOPMENT OF GERMANY

The German economy is the fifth largest economy in the world and the largest in Europe. It is the largest exporter of machinery, vehicles, chemicals, and household equipment. Like its Western European neighbors, Germany faces significant demographic challenges in the long term. Low fertility rates and the decline in the net immigration are increasing pressure on the social security system and require the structural reforms. The modernization and integration of the Eastern German economy, where unemployment exceeds 20% in some municipalities, it is a very negative impact on the economy of the country, and requires an annual subsidy to the Eastern lands about \$12 billion (by the beginning of 2016).

Strategic objective of economic development of Germany include:

- the distribution of income in compliance with the rules of social justice;
- ensuring of maximum employment;
- ensuring of needs of disabled people;
- ensuring of purchasing power and low inflation;
- realization of rights of citizens;
- provision of equal conditions for the economic development of all members of society;

- achievement of balance of interests of employers and employees, entrepreneurs and consumers, members of society and the state.

The German economy is characterized by well-developed infrastructure and skilled work force. Several specific features stand out in the economic system of Germany.

The German economy is organized on the principle of a social-market economy, characterized by a combination of social balance and market freedom. This economic model assumes a largely free market forces, however, the main focus is on social security. Indicators of achievement strategic goals are the high level of welfare, price stability, social justice in the distribution of income.

This model represents a compromise between economic growth and equal distribution of wealth. Entrepreneurial activity of the state, providing uniform allocation of social goods in society is at the centre of the system.

The means of achieving the strategic goals are:

- the observance of the principles of competition;
- systematic production growth without limiting economic freedom;
  - create the necessary jobs to ensure maximum employment;
  - participation in the international division of labour, all freedom of foreign trade relations;
  - the achievement of the balance of payments on export-import operations
- state adjustment of income distribution.

In recent time, Germany is experiencing some difficulties in the implementation of a model of socio-market economy. High level of social guarantees led to the fact that 40% of the net profit of German companies goes on wages and contributions to social funds. To maintain social benefits at the appropriate level is used a powerful fiscal pressure on the population and companies. So, if the US taxes were then deducted about 32% of retained earnings, in the UK – 45%, in Germany this figure was 65%. For the moment, the tax rate on retained earnings in Germany is 50%.

The high level of population ageing also causes significant costs to social security of pensioners. The high level of benefits for the unemployed often creates a welfare mentality in the society, and also stimulates the steadily high unemployment rate (according to various estimates is 7,8–8,5%).

The second feature of economic development of Germany is the so-called "Rhenish capitalism", characterized by a significant role of banks in the economy. In Germany banks are the major shareholders of industrial

companies and service sector companies, so they actively intervene in the process of making business decisions. Thus, the position of banks in the German economy, taking into account their actual impact on the business, is stronger than in other countries. Also for the German economy characterized by a high degree of industrialization. Compared to many developed countries of the world is a very large share in GDP is industry – the main direction of specialization of Germany in the world economy. In Germany, because of historically conditioned reasons, there has been uneven economic development within the country. Integration and modernization of the economy of East Germany, remains a challenge that requires time and large financial expenditures. Annual contributions by the Federal government are estimated at around 100 billion dollars.

Another feature of the German economy is its export orientation. The state is interested in the open market over the last decade there has been significant expansion of presence in the world market. According to the International Monetary Fund, since 1997 exports of goods and services grew more than the volume of world trade. Major trading partners are European Union countries, particularly France (it exported goods and services amounting to 75 billion euros in 2015) and the UK (61 billion euros), the USA, India, China and Eastern European countries in connection with EU enlargement to the East.

And according to international opinion polls, more than 60% of respondents have a positive attitude to the peculiarities of economic development of Germany and ready to spread the German model on the global economy.

So, if we are talking about relations between Ukraine and Germany, then Germany to Ukraine is the closest neighbor and reliable partner on the way to Europe. The Federal Republic was the largest contributor after the United States, bilateral aid and is one of the most important trade partners of Ukraine. And Ukraine for Germany is the cornerstone of European security architecture, the country with which it maintained ties since the days of Kievan Rus. There is also a dense network of political, economic, cultural, and private links between the two countries, a significant share of which are Federal lands of German community.

Scientific supervision by S. Kuzminov, Doctor of Economics, Professor.

MONEY, CREDIT, FINANCE AT THE CORE OF THE ECONOMY

As any science, economy is a dynamic science in which the subjects influence the objects. But, above all, in the economy figured out as a whole, the permanent changes make to have interest in the real core of this dynamic system, in which all the objects are connected one to others.

Here are three objects that influence the whole economy system: Money, Credit and Finance.

Economy is defined as the science that studies how to make use of the limited resources against the unlimited human needs in the rational way. Economy system is certainly the most cyclic system, in the way that any new small change in the micro-level is noticed in the macro-level. It's obvious that it sounds hilarious to wish to undertake an economy without ~~money~~".

The conception of the purchasing power implies the understanding of money using. In accounting, money is considered as and financial active, that is what oneself (physical and moral entity) owns in the short or long run time. It's actually like, money is introduced into an economy as a monitor that begins the economy cycle. Money has a huge understanding, and his value depends on certain macroeconomic indicators (GDP, the index price, inflator...) although that it's the cycle beginner.

Credit (C), is actually like the mender of the macroeconomic system in the order that it defines the money demand, that's the understanding of money provide in the economy. The entities, to settle their business, it's important to get, save some financial resources, and that is translated by the need of spreading money in the economy system. The concept of credit (investment) is generally followed by ~~save~~" one. Both of them actually are the clue of macroeconomic equilibrium according to classical school. The need of taking loan provides some indications about the economical health of an entity. In fact, credit is the modern form of barter, with the difference of ~~interest rate~~" (r) in the banking concept.

Interest rate is the percentage taken over the granted loan, and defines the demand of credit. An increase of interest rate decrease borrowers demand, and his increase when interest rate decrease. That's translated by this equality $C=f(r)$. Keynesians think that, the macroeconomic equilibrium results in the interest rate.

Finance is defined as the management, creation and study of money, banking, credit, investments, assets and liabilities that make up

financial systems, as well as the study of those financial instruments. Finance is in the very core of economy, as it treats important objects in the economy. One of the objects of finance is —budget”, which is itself a macroeconomic indicator. Finance is actually considered as part of economy science.

Analyzing finance in his different sides (Corporate finance and market finance), it is tending to solve the problem of: How to earn more money and spend less money? And again, runs out the economic cycle...

Economical system is a complex and huge system where every element is important and depends on each other. Money, credit, finance is the inseparable trio at the core of economy. However, there are some quite important elements that change the whole cycle movement. Here are; the economy subjects (households, enterprises, state), the non-economic elements.

The constant changes in economy lead to an unsure foretelling. Therefore, it's compulsory to adapt theory to reality, and that's the forever challenge of economists.

Scientific supervision by A. Magdich, PhD in Economics.

V. Baiesh

Alfred Nobel University, Dnipro

THE DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL TOURISM IN EUROPE

Tourism is a temporary moving of people who travel to places which are not their permanent residence for the purpose of leisure and recreation, treatment, sport and recreation, visiting friends and relatives, finding solutions to business issues, etc. Usually this period does not exceed more than one year.

Nowadays, tourism is one of the most important sectors in many countries and plays a major role in the growing of the global economy. Confirmation of this fact is an important role of tourism in Gross National Product (GDP), creating additional jobs and providing employment. Tourism is a source of foreign exchange earnings, as well as having a huge influence on the development of international relations, the production of various types of vehicles, and the development of road and hotel construction and agriculture.

According to the European Commission, in the EU, tourism is the third largest socio-economic activity (after trade and distribution, and

construction sectors). It has a positive impact on economic growth and employment. Tourism also contributes to the development of European regions and, if sustainable, helps to preserve and enhance cultural and natural heritage.

Today countries of Europe are some of the most popular and visited places in the world and they are becoming more and more popular tourist destinations (Fig. 1). Germany leads in terms of outbound volume and tourism expenditure which is based on this strengthening economic growth, reliable labor market and increased private consumption. The same is happening in the UK, owing to favorable exchange rates for some destinations, increased consumer confidence, strong spending power and tapering unemployment levels which impact on travel demand. Among the top performers around the world, strong growth was increased in Spain (+12.5%) – reflecting their efforts to fight seasonality – followed by Austria and Germany (both +5%). In line with the past year’s trend is Turkey (-8.5%). Popularity of some places and countries becomes lower due to on-going political and safety challenges.

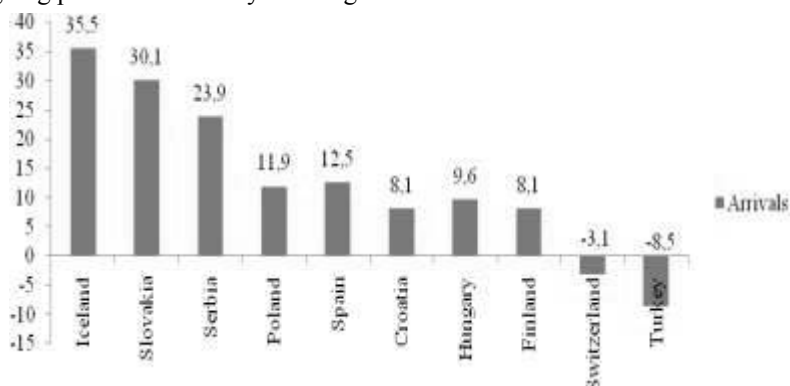

Fig. 1. International arrivals across the EU, 2015-2016

Figures of 2015 and the first part of 2016 show that the biggest European growth of arrivals is in Iceland (35%) based on the data for the first three months of 2016.

Slovakia also posted a very positive start to the year with the arrivals (30%) and it is higher than in the same period last year. Visits to Serbia and Romania also grew strongly, and much of this growth is coming from the EU source markets. Arrivals from some longer haul markets, on the other hand, have weighed on growth. In the case of Serbia arrivals from Canada, China, and Japan were all lower than in the same period of 2015; while in the case of Romania arrivals from Canada and Japan were lower.

However, both countries were amongst only a few markets which saw arrival growth from Russia, up 18.9% and 24.9% respectively.

An overvalued Swiss franc no longer pegged to the euro has resulted in a poor start to 2016 for Switzerland. Both arrivals and nights to Switzerland have fallen by 3.1% and 6.8% respectively in the first two months of the year compared to the same period in 2015.

Turkey has seen lower (-10%) arrivals due to a combination of political unrest and the threat of terrorism. The same things have happened in most cities and countries due to the same reasons.

So, now we can see that Europe is truly the number one tourist destination worldwide, driven by the sustained demand from mature intra-regional and emerging long haul travel markets. Nevertheless, while Europe is also admired for its quality, diversity and safety, legal (especially visa requirements) and perceptual barriers continue to inhibit tourism flows. In order to remain competitive in the sector and to foster sustainable growth, Europe must tackle these challenges and leverage the rewards.

*Scientific supervision by A. Magdich, PhD in Economics,
Language consultancy by S. Medynska, Senior Lecturer.*

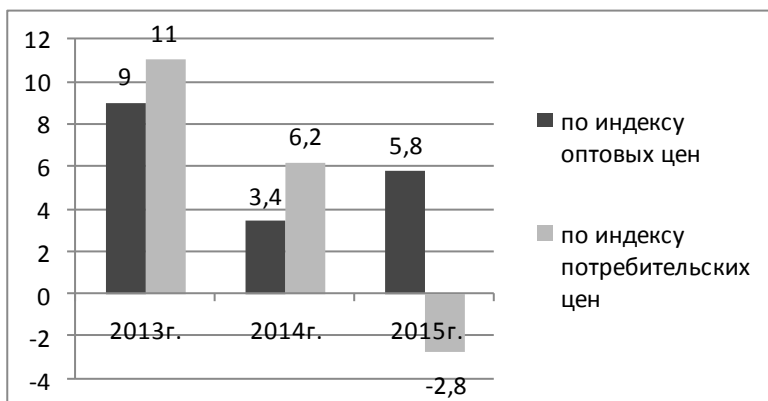
Ю. Баранник

Днепропетровский университет имени Альфреда Нобеля

ИНФЛЯЦИЯ В ИНДИИ

Инфляция в Индии – реальная проблема из-за роста заработной платы, цен на продукты питания и недвижимость. В настоящее время, она составляет 5–6% в год (рис. 1). Эта инфляция была проблемной, несмотря на периоды экономического спада. Ограниченные предложения в сельском хозяйстве вызвали рост цен на продукты питания. Это приводит к инфляции, а также является основным фактором снижения уровня жизни бедных, которые чувствительны к ценам на продукты питания. Центральный банк Индии добился снижения инфляции (в 2015 г. наблюдалось даже снижение уровня потребительских цен, хотя оптовые цены росли достаточно быстро) и был готов поднять процентные ставки, но это может привести к замедлению экономического роста, поскольку удорожает кредитные ресурсы [1].

Рис. 1. Темпы инфляции в Индии в 2013–2015 гг.

Пути решения вышеописанной проблемы могут быть следующими:

- Правительству необходимо взаимодействовать с Центральным банком Индии, с целью реализации единой государственной денежно-кредитной политики, чтобы обеспечить устойчивость рупия;
- Расширить предложения в сельском хозяйстве, а именно: развитие наиболее крепких и эффективных хозяйств, которые способны быстро поднять свой технический уровень и увеличить количество товарной продукции;
- Создать конкурентоспособную продукцию;
- Снизить экономическое давление на внутренних производителей;
- Создавать благоприятный климат как для зарубежных, так и внутренних инвесторов.

Исходя из сказанного, можно утверждать, что индийская экономика нуждается больше в стимулировании товарного предложения. Для этого требуется упорная работа по ограничению всех тех объективных и субъективных моментов, которые давят на цены, подталкивая их к повышению. После этого инфляцию можно свести к минимуму, например, к 2-3%, что удалось сделать правительствам большинства развитых стран.

Список использованных источников

1. График инфляции в Индии по годам [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.statbureau.org/ru/india/inflation-charts-yearly>

Научный руководитель: А.А. Задоя, доктор экономических наук, профессор.

О. Бездверна
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

СУСПІЛЬСТВО МАЙБУТНЬОГО ФОРМУЄТЬСЯ ШЛЯХОМ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Формування мега суспільства, утворення взаємопов'язаного світу ставить людство перед найгострішою проблемою управління глобальним розвитком. Як уникнути небезпек? Як впливати на глобальний за розмахом хід подій? Сучасна політика прямо і безпосередньо пов'язана з вирішенням найважливішого завдання забезпечення керованості в нових масштабах.

Глобалізація являє собою процес об'єднання і приведення до загальних стандартів економіки, політики, культури та всіх інших провідних сфер життєдіяльності окремих країн.

Ставлення до даного процесу політологів, соціологів та економістів більше ніж суперечливе, проте глобалізація триває, все більше набираючи темпи, особливо в останні десятиліття. Це пов'язано з технічним прогресом, розвитком транспортних і інформаційних технологій. Більш розвинені країни (США та країни Західної Європи) звинувачуються в нав'язуванні власних вимог і стандартів іншим, країнам, що розвиваються.

До позитивних сторін глобалізації відносять зниження рівня безробіття і злиднів, підвищення рівня життя найбіднішого прошарку населення. До негативних же сторонам відносять часткову втрату суверенітету окремих держав, втрату унікальності і розмивання традиційних культур. Зміни, щовідбуваються в сучасному світі, не спостерігалися в історії людства ніколи раніше, тому скласти чітке думку з цього приводу, ґрунтуючись на принципі "все нове – добре забуте старе", не представляється можливим.

Існує всього три основних напрямки розвитку людської цивілізації:

- Шлях перший: глобалізація. Різномірне, поетапна, тривала

– Шлях другий: тотальні держави. З обов'язковою ізоляцією, підміною прав людини, заборонами і антисвободой.

– Шлях третій: великі торгівлі. З переростанням їх у політичне охолодження.

Який шлях вибирати – кожен вирішує самостійно. Головне – всім бажаючим забезпечити доступ до об'єктивної (а не моделюється державою) інформації. І все-таки життя бере своє. Залишаючись частинками національних організмів, люди стають громадянами світу. У процесі повсякденної діяльності вони все частіше вступають в контакти з іноземцями і іновірцями. Вони вчаться жити і працювати в світі без кордонів. Вони освоюються в новому всесвітньому соціумі, де все створене нами – гарне і погане – повертається бумерангом. Становлення мега суспільства, в якому – хоча б чисто теоретично – всі ми володіємо рівними правами і обов'язками, дає нам унікальну можливість створення більш справедливого і гуманного світопорядку. Лише можливість, не більше того. Щоб перетворити її в реальність, потрібні феноменальні зусилля. Адже по суті мовайде про те, щоб, не дивлячись ні на що, глобалізація розвивалася демократичним шляхом, щоб у народжуваному мега суспільстві всі мали право на життя, свободу і прагнення до щастя. Стандартизація, глобалізація і прискорення життя є цілком зрозумілими і навіть неминучими явищами теперішнього часу.

Отже, узагальнюючи все сказане вище, можна відзначити, що більшість сучасних сценаріїв розвитку світової економіки досить різні. Зараз світова система вступила в стадію глобалізації. Основним показником цього є наявність тісної взаємодії керуючих систем із зовнішнім світом. Що нас чекає далі і на що перетвориться глобалізація залежить від нас. Тому людство повинне вирішити, яким воно хоче бачити майбутнє, і відповідно до цього регулювати і обдумувати свою діяльність.

Науковий керівник: О.А. Задоя, викладач.

Е. Белоконь

Днепропетровский университет имени Альфреда Нобеля

РЕГУЛИРОВАНИЕ МЕЖДУНАРОДНОЙ ТОРГОВЛИ В УКРАИНЕ

Международная деятельность играет важнейшую роль в развитии любой страны, поскольку это установление новых международных экономических и политических отношений в

государстве, использование преимуществ международного разделения труда, освоение новых рынков сбыта и новых источников ресурсов. Эффективность международной деятельности зависит как от состояния и тенденций развития мировых рынков, так и от целого ряда макроэкономических факторов, которые формируются внутри страны.

Одним из важнейших факторов, определяющих эффективность внешнеторговой деятельности, является реализация функций, целей и практической роли государства, поскольку, именно оно владеет инструментами государственной политики и регулирует экономическую сферу. Однако регулирующую функцию выполняют не только государственные органы каждой конкретной страны, но специальные соглашения, достигнутые в мировом сообществе.

Развитие мирового хозяйства, значимость международной торговли подтолкнула к созданию мировыми сообществами специальные международные регулирующие организации, которые направлены на разработку правил, процедур осуществления международных торговых сделок и контроля в процессе исполнением государствами, которые входят в эти организации.

Особую роль в регулировании международной торговли выполняют многосторонние соглашения, действующие в рамках:

- ГАТТ (Генеральное соглашение по тарифам и торговле) – выступает за уменьшение барьеров в международной торговле;
- ВТО (Всемирная торговая организация) – выступает за разработку и внедрения новых торговых соглашений и следит за выполнением условий организациями всех торговых соглашений;
- ГАТС (Генеральное соглашение по торговле услугами) – выступает за регулирование рынка на разных уровнях;
- ТРИПС (Соглашение по торговым аспектам прав интеллектуальной собственности).

Целями государственного регулирования международной торговли в Украине выступают:

- стимулирование экспорта;
- изменение географической и товарной структуры экспорта и импорта;
- достижение оптимального состояния сальдо торгового баланса, повышение эффективности внешнеторговой деятельности.

К инструментам регулирования внешней торговли можно отнести следующие:

- Таможенно-тарифное регулирование (таможенные пошлины, процедуры и правила);
- Нетарифное регулирование (квоты, лицензии);

- Антидемпингові, компенсаційні, спеціальні захисні заходи;
- Валютне регулювання (контроль ввоза/вивоза валюти в країну);
- Експортний контроль (контроль вивоза з країни матеріалів або науково технічної інформації, яка може використовуватися за межами країни).

Відомі в останні роки заходи державного впливу на зовнішню торгівлю знайшли відображення в покращенні географічної та товарної структури експорту та імпорту України. Значно зменшився частковий вага країн СНГ, в тому числі та Російської Федерації, як в експорті, так і імпорті, при одночасному збільшенні часткового ваги європейських держав. В 2015 г. Україна вперше за останні 10 років завершила рік з позитивним сальдо торгового балансу.

Разом з тим, не вдалося подолати та негативних тенденцій, пов'язаних з скороченням загального обсягу зовнішнього товарообігу, значним частковим вагою сировинних та низько перероблених матеріалів. Не використано потенціал України як найбільшого виробника сільськогосподарської продукції.

В подальшому необхідно враховувати реальний стан економіки, для покращення ефективності зовнішньоекономічної діяльності та розробити комплекс заходів по покращенню міжнародної торгівлі та міжнародних економічних відносин.

Науковий керівник: А.А. Задоя, доктор економічних наук, професор.

Т. Білобратіна
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ОБЛІК ВНУТРІШНЬОЇ МОТИВАЦІЇ СПІВРОБІТНИКІВ У ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Мотивований персонал – це запорука успішної роботи та поступального руху компанії для реалізації її стратегії та зміцнення положення на ринку. Тому мотивація персоналу є універсальною темою, актуальність якої не зменшується, незважаючи на постійну увагу теоретиків та практиків менеджменту.

Відсутність продуманої та ефективною системи мотивації гальмує розвиток компанії та не дає максимально використовувати

потенціал своїх працівників. Це може призвести до зниження результатів діяльності та звільненню кваліфікованих фахівців. Підвищення ефективності трудової діяльності тісно пов'язане не тільки із зовнішнім впливом на поведінку людини, але і з характером внутрішніх спонукальних сил. Приступаючи до розробки системи мотивації, керівник задає собі питання про те, що може змусити співробітників робити те, що потрібно компанії.

Визначення внутрішньої мотивації людини – це найбільш важлива і складна задача менеджера по персоналу. Впливаючи на внутрішню мотивацію можна мотивувати людину до роботи більш успішно, ніж використовувати зовнішні стимули і маніпуляції. Пропонуючи зовнішні стимули не цікаві співробітникам, менеджер приводить організацію в безвихідну ситуацію. Досвідчений керівник спробує виявити фактори, що знижують бажання співробітників працювати з повною віддачею, а отже і існуючі проблеми, які потребують вирішення.

Зробити це можливо на основі діагностики по моделі START, що дозволить виявити основні тенденції в мотиваційних очікуваннях як індивіда, так і групи.

Суть діагностики полягає у проведенні тесту який складається з п'яти проєктивних питань (необхідно задати відкрите питання не про самого працівника, а про людей взагалі; дати обмежений час на відповідь, наприклад, не більше 20 хвилин).

S – STOP (Стоп): Що вам найбільше подобається в компанії, у вашій роботі?

T –TASK (Завдання): Що сьогодні стимулює людей працювати найбільш ефективно?

A –ACTION (Дія): Яким повинен бути хороший співробітник?

R –ROLE (Роль): Ідеальний керівник, який він?

T –TEAM (Команда): Перерахуйте характеристики успішного колективу

Відповіді співробітників аналізуються і виділяються основні тенденції. Негативні відповіді на будь-якій з питань свідчать про наявність демотивуючих факторів. Від керівника вимагається прийняття рішень щодо вдосконалення існуючого механізму мотивації. Успіх кадрової політики полягає в індивідуальному підході до колективу в цілому і кожного його члена окремо. Спостережливність, знання потреб і особистісних характеристик співробітників є запорукою ефективної роботи в колективі. Щоб мотивувати працівників, необхідний постійний аналіз, так як у кожній організації свої особливості і неповторний психологічний клімат, своя

організаційна структура, яка справляє значний вплив на формування мотивуючого механізму. Кожна організація унікальна і розробка системи мотивації, насамперед, передбачає виявлення і аналіз особливостей корпоративної культури, стилю управління, емоційної атмосфери в колективі, рівня вмотивованості співробітників і т. п.

Ефективність характеризує не тільки результативність діяльності, але і її економічність, тобто досягнення певного результату з мінімальними витратами. При оцінці системи управління персоналом можуть бути використані показники не тільки продуктивність праці, але і економічності самої системи. Система управління персоналом покликана впливати на трудовий потенціал з метою зміни його параметрів у потрібному для підприємства напрямку. Існують різні шляхи вирішення цієї проблеми, але правильно зроблений вибір забезпечує найменші витрати, тобто економить кошти. Ефект управління можна оцінити ступенем близькості фактичного стану трудового потенціалу. Кінцеву мету управління персоналом одним показником неможливо висловити, тому застосовується їх система, яка відображає різні сторони трудового потенціалу (чисельність персоналу, професійна кваліфікація, освіта, мотивація, праці, стан здоров'я).

Виявити і проаналізувати ефективність мотиваційного управління можна з конкретних напрямків цього процесу – ефективності кадрової політики, підготовки і перепідготовки кадрів, підвищення кваліфікації, скорочення термінів адаптації персоналу та ін

Джерелом ефекту будь-якому випадку є економія коштів на досягнення поставлених цілей, проте головне завдання політики – досягнення такого стану трудового потенціалу, яке забезпечувало б певний економічний і соціальний ефект, а не максимальну економію витрат на робочу силу, так як відомо, що дешева робоча сила не завжди найкраща, особливо для випуску високоякісної продукції. Отже, мінімізація витрат як критерій ефективності повинна розглядатися стосовно до досягнення конкретних кількісних і якісних параметрів трудового потенціалу.

Науковий керівник: Г.Я. Глуха, доктор економічних наук, професор

Я. Білоткач
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ПРОБЛЕМА ДЕРЖАВНОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ УКРАЇНИ

Україна практично протягом усього свого існування має державну заборгованість, яка з кожним роком збільшується. Вона має

боргові зобов'язання перед усіма кредиторами. Державний борг складається з заборгованості центрального уряду, регіональних та міських органів влади, боргів усіх корпорацій з державною участю.

Борг складається з *зовнішнього* державного боргу (тобто заборгованість країни іншим державам, міжнародним організаціям, іншим особам) та *внутрішнього* державного боргу (заборгованість країни власникам державних цінних паперів та іншим кредиторам). Також існує *гарантований* країною борг, що виникає у результаті прийнятих на себе країною гарантій за зобов'язанням третіх осіб, або прийняті на себе країною зобов'язання третіх осіб.

Україна споживає імпортованих товарів більше, ніж експортує своїх на зовнішній ринок. Тому витрати валюти на зовнішньоторговельну діяльність перевищують її надходження. Як наслідок, виникають проблеми з погашенням зовнішньої заборгованості, яка повинна здійснюватися в іноземній валюті.

Внаслідок низки подій в країні у 2014 р. (таких як втрата частини своєї території, бойові дії на сході, знецінення гривні) держборг країни склав більше 70% від ВВП. Таке співвідношення говорить, що країні складно розраховуватися за своїми боргами.

На сьогоднішній день Україна не може вчасно розраховуватися зі своїми боргами, тому доводиться вести переговори з кредиторами про реструктуризацію боргу. Більшість кредиторів погоджуються дати відстрочку. Разом з тим, Російська Федерація не дала згоди на відтермінування погашення боргу у 3 млрд. дол., що викликало необхідність міжнародних судових позовів.

Неспроможність країни погасити зовнішні борги породжує загрозу оголошення дефолту. У разі дефолту країна позбувається усіх інвестицій мінімум на 2-3 роки. У такому випадку економіка буде відкинута на роки назад.

Для того, щоб виправити тенденцію щодо зростання держборгу України, необхідно усунути причини, які призводять до його зростання. Основними причинами є:

- використання міжнародних запозичень для покриття дефіциту держбюджету та на фінансування проектів, які не приносять прибутку;
- тривале негативне сальдо зовнішньоторгового обороту.

Ситуацію можна змінити лише у тому випадку, коли зовнішні запозичення будуть використовуватися на інвестиційні проекти, які здатні змінити ситуацію в країні, підвищити конкурентоздатність її продукції та поліпшити результати зовнішньоторговельної діяльності. Найбільш перспективним напрямком використання міжнародних

кредитів є сільське господарство, яке має високий потенціал конкурентоспроможності та може приносити валюту для своєчасного погашення зовнішньої заборгованості України.

Науковий керівник : А.О. Задоя, доктор економічних наук, професор.

N. Bilyk
Alfred Nobel University, Dnipro

METHODS OF EVALUATING THE INTERNATIONAL COMPETITIVENESS OF COMPANIES

In the broad sense of the term, evaluation of competitiveness of the enterprise can be reduced to assessment of ability of the company to compete in the marketplace. Also, competitiveness can be considered as an aggregate indicator of its competitive capabilities and the ability to quickly respond and adapt to changing factors of the environment. Thus, competitiveness can be defined as a complex comparative characteristic that reflects the degree of aggregate benefits of its performance indicators that determine the success of the enterprise in the marketplace over time, relative to the aggregate performance of competitors.

It should be noted that today a variety of methods can be used in assessing the competitiveness of enterprises. Qualitative assessment methods tend to have a low degree of mathematical formalization, their inherent complexity of implementation and evaluation discretion. They cannot be used in the evaluation of competitiveness in the analysis and identification of priority areas of strengthening competitive position in the market.

Quantitative methods enable to assess the real chances of the entity in the competition for attractive strategic area and make better management from a tactical and strategic perspective, management decisions.

Special evaluation methods are methods to assess the competitiveness in some aspects of its activities i.e. production, innovation, marketing, finance and more. Complex methods are based on an integrated approach to the assessment of the competitiveness of enterprises.

Methods for assessing competitiveness can be divided into several groups:

- methods based on an analysis of comparative advantage;
- methods based on the theory of balance of firm and industry;
- methods based on the theory of effective competition;
- methods based on the theory of good quality;

- methods based on matrices;
- integrated methods;
- methods based on the theory of the multiplier;
- methods based on the determination of position in the competition in terms of strategic potential of enterprise;
- methods based on a comparison with a standard.

Application of graphical methods became widespread for assessing competitiveness. These methods are based on building “a polygon competitiveness” or “radial diagram competitiveness”. One of the most common methods of this group is a method of evaluating competitiveness on the basis of the theory of “life cycle”. The concept of life cycle is a model market reaction (on the steps used now) at the time. The dependent variables of the models are the sales, costs, profits, and as the only variable involved time.

Graphical methods for assessing the competitiveness of enterprises and also include a method based on the construction of polygonal profiles. The method proposed by American scientists and is based on the identification of criteria for the competitiveness of the product or the whole enterprise, establishing criteria identified hierarchy and building polygons competitiveness. This method does not contain simple and unambiguous criteria for assessing competitiveness, and based on the use of generalized indirect indicators (vector competence).

Among the disadvantages of this method scientists call the lack of predictive information on the extent to which and for which the parameters of the company will improve its activity.

As for the advantages of the method profile, its use makes it possible to compare the activities of several companies, identify their strengths and weaknesses activities.

Overall, the advantage of using graphical methods for assessing the competitiveness of enterprises is their relative simplicity and clarity, but the use of these methods and not without drawbacks. In particular, graphical methods for assessing competitiveness make it impossible to establish universal values of competitiveness. In addition, the defect is graphic methods and the inability to predict future changes in competitiveness.

A more complex method for assessing competitiveness of enterprises is an index method. Implementation of this index method suggests a number of stages.

Thus, depending on the specific method of analysis, applying these methods can provide a simple arithmetic operations and quite complex calculations. Nowadays, both foreign and domestic practice of economic management has provided a number of methods for assessing

competitiveness. Each has its advantages and disadvantages, so often it is necessary to use systems methods for a more complete assessment of the competitiveness of a company with the peculiarities of its business.

Scientific supervision by A. Magdich, PhD in Economics.

М. Болобан
ДВНЗ «Національний гірничий університет»

ОПОДАТКУВАННЯ НЕРУХОМОСТІ В УКРАЇНІ ТА ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

Податок на нерухомість це новий податок у нашій фіскальній системі. Він був запроваджений у 2013 році з метою забезпечити збалансування доходів і витрат місцевих бюджетів та сприяти підвищенню ефективності використання нерухомості суб'єктами господарювання. На той момент, оподатковувалась лише житлова площа квартир понад 240 м², та будинків – понад 500 м², максимальна ставка податку становила 2,7% від мінімальної заробітної плати за 1 м². (У 2013 році 1147 грн.). Станом на 2015 рік, оподатковувались як об'єкти житлової нерухомості, так і не житлової нерухомості. А саме: квартири, житлова площа яких перевищувала 60 м², та будинків понад 120 м², максимальна ставка податку становить 2,7% розміру мінімальної заробітної плати за 1 м².

У 2016 році ввели декілька змін: ставка оподаткування встановлюється у розмірі, що не перевищує 3 % розміру мінімальної заробітної плати за 1 м². (у 2016 році 1450 грн.). Окрім того, відтепер юридичні та фізичні особи-власники житлової нерухомості, загальна площа якої перевищує 300 квадратних метрів (для квартири) та 500 квадратних метрів (для будинків), сплачуватимуть додатково 25 000 гривень на рік за кожен об'єкт нерухомості. Знайшовши на міських порталах суми стягнення податку та проаналізував їх у таких містах, як Київ, Дніпро та Львів за період 2014-2015 років, ми виявили тенденцію до зростання сум сплачуваного податку. Дійшли висновку, що у місті Києві податок на нерухомість стягнений з юридичних осіб зріс на 33,4%, а з фізичних осіб зріс на 453% та склав 13,8 млн. грн. У місті Львові податок на нерухомість стягнений з юридичних осіб зріс на 19%, а з фізичних осіб зріс на 46%. У Дніпропетровську податок стягнений з юридичних осіб зріс на 196,5%, а з фізичних осіб зріс на 474% та склав 1,7 млн. грн.

Податок на нерухомість сплачується близько у 130 країнах

світу, тобто закордонний досвід доволі таки великий. Наприклад, так як в Україні, розрахунок на квадратний метр ставка податку встановлюється лише у трьох країнах ЄС: Польщі, Словаччині та Чехії. Але ж рівень платежів значно відрізняється. У Польщі ставка податку становить 20 євроцентів за кожен м², у Чехії та Словаччині ставка становить 40 євроцентів за 1 м². У нашій же країні, якщо відштовхуватись від сьогоденного курсу валют, верхня межа становить 1,27 євро за кожен м². Але ж є і той факт, що рівень доходів у тих країнах значно вищий, ніж у нашій державі.

В інших країнах застосовують практику використання коефіцієнту податку, який варіюється залежно від населеного пункту. Наприклад, коефіцієнт такого податку в Берліні, становить 8,1, а в Дюссельдорфі – 4,4. У США вона варіюється від 1,5% у Флориді до 11,5 % у Нью-Йорку. У більшості країн надходження від цього податку становить від 1 до 3% від загальних податкових надходжень на всіх рівнях структур влади, але є і винятки: Великобританія – 10,43%; Німеччина – 1,06%; Іспанія – 0,21%; Швеція – 0,89%, в Україні менше 0,2%. Оскільки в переважній більшості зарубіжних країн цей податок є місцевим, надходження від нього становлять основну статтю доходів бюджетів місцевих органів влади.

В Україні цей податок нещодавно ввели у податкову систему і тому потрібно вирішити деякі проблеми, щоб цей податок зміг складати більшу частину податкових доходів місцевого бюджету. В нашій державі відсутні прозорі реєстри, які б відкривали доступ до інформації про нерухомість. Неякісні державні реєстри можуть завадити державі отримати надходження від податку на нерухомість, у тому числі, електронні бази даних про нерухомість в Україні містить дані лише про 5-7% об'єктів.

Податок на нерухомість сплачується за місцем реєстрації платника. В цьому закладена одна з можливостей зменшити податок, перереєструвавшись в той район, в якому ставки нижчі, а також можливе ухиляння від податку – це дарування або переоформлення нерухомості іншим способом на інших членів сім'ї. І взагалі, цей податок буде справедливим тільки за умови оподаткування нерухомості залежно від її вартості, а не площі. Буде логічним, якщо власник елітної квартири в центрі Києва платитиме більше, ніж володар аналогічної за площею «хрущовки» де-небудь на Черкащині.

Причому, у багатьох країнах, таких як США, Швейцарія, Японія, Австралія податок розраховується виходячи з оціночної вартості нерухомості, і не залежить від площі. Це є ідеологічно і

методологічно більш правильним механізмом, ніж той, який впроваджено в Україні.

Отже, оподаткування нерухомості є загальносвітовою практикою. Такий податок виконує ряд важливих функцій:

- 1) наповнює місцеві бюджети,
- 2) виконує певну роль податку на розкіш,
- 3) перешкоджає концентрації нерухомості у вузького кола осіб.

Впроваджуючи в Україні алгоритми зарубіжного оподаткування, в першу чергу, увагу слід надавати рівню доходів населення. Адже в розвинутих країнах податок на ту ж нерухомість може бути й значно більшим і водночас відносно доходів громадян виявиться нижчим. Питання доречності введення подібного податку в Україні в умовах стрімкого падіння рівня доходів населення та зростання інфляції вже не стоїть – податок впроваджено. І таким чином отримані кошти повинні бути раціонально та ефективно використані на благоустрій міст нашої держави.

Науковий керівник: Т.М. Черкавська, кандидат економічних наук, доцент.

S. Bondar
Alfred Nobel University, Dnipro

POVERTY IN UKRAINE

Poverty is the characteristic of the economic situation of the individual or social group in which they cannot meet the minimum requirements for a certain range necessary for life. Poverty is a relative concept and depends on the overall standard of living in this society.

Causes of poverty can be the following:

- economic (unemployment, low wages, low productivity, lack of competitiveness of the industry),
- social and medical (disability, old age, high levels of morbidity),
- demographic (parent families, a large number of dependents in the family),
- socio-economic (low level of social security),
- educational qualifications (low education, lack of training).

In Ukraine there is quite a bad situation with poverty. According to the Ministry of Finance the minimal salary in Ukraine since 01.05.2016 is 1450 UAH (or 8.69 UAH per hour), but the situation is going to be a little bit better from the beginning of 2017 since the government made a decision

to increase this property up to 3200 UAH. Indeed, low salaries are just one side of the issue, there are other sectors of population who have the same problems or even worse, such are pensioners or public sector workers.

According to the recent data, the level of poverty in Ukraine is 58%. It means that every second Ukrainian does not have the opportunity to earn for a living. 38% of families with three or more children live in poverty.

Based on the latest research that has been published by the one of the largest Suisse banks CREDIT SUISSE Ukraine is the poorest country in the Europe. Purchasing power of an ordinary citizen of Ukraine is about \$1437 per year, which is on the same level of African countries. The second and third places of the poorest countries took Belarus and Moldova having \$1551 and \$3104 respectively. Saying about the countries with the highest rate, Switzerland leads with \$576 000, then we have Iceland, Norway, UK, Sweden and Luxemburg with income up from \$300 000.

Due to decrease of a purchasing power for the last 9 months of the current year meat consuming has been cut on 8.2% or 3.2 kg accordingly, and milk consuming on 8.7% (15.5 kg).

The main proof of it can be the fact that the subsistence level is now below the poverty level of 1399 UAH. And it is assumed by the Ukrainian Trade Union that the poverty rate will increase until the end of the year up to 26% [1].

As for the relative indicator of poverty which has not changed in our country, that criterion is not able to reflect the number of citizens who do not have enough money even for food. This figure shows only the percentage of citizens who are able to live with income less than average standards of the developed society.

The main directions and mechanisms of poverty reduction which can be used are the following:

- creating conditions for growth and, accordingly, thereby increasing the income of the population,
- maintaining macroeconomic stability,
- carrying out the anti-inflation policy,
- establishing a minimum wage,
- the development of social programs and mechanisms for their implementation.

References

1. Минфин. – Available at:
<http://index.minfin.com.ua/index/salary/> (November, 10, 2016).

*Scientific supervision by A.A. Zadoia, doctor of Economics, professor,
Language supervision by Senior Lecturer S.I. Medynska.*

ECONOMIC INTEGRATION: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES

Economic integration is an economic arrangement between different regions, marked by the reduction or elimination of trade barriers and the coordination of monetary and fiscal policies. The aim of economic integration is to reduce costs for both consumers and producers, and to increase trade between the countries taking part in the agreement. In modern conditions, economic integration is a process that gives its participants the obvious advantages of contributing to economic development and introduction of modern technologies.

Forms and mechanisms of economic integration are diverse and determined by the peculiarities of the economic policy of the state, economic characteristics and by the situation in the production resources and markets.

There are varying levels of economic integration, including preferential trade agreements (PTA), free trade areas (FTA), customs unions, common markets, economic and monetary unions, and political unions. The more integrated the economies become, the fewer trade barriers exist, and the more economic and political coordination there is between the member countries.

At the present stage there is an issue of economic integration entity. Whether it is developing as a regional phenomenon or global?

In the scientific literature there are several points of view. Firstly, economic integration is regional in nature, and it is premature to talk about its so-called "global" nature. In this context, the integration is not only identified with globalization, but even opposed to it, that is why the globalization and integration are considered as non-interacting processes.

In other studies, the economic integration is defined as the process of regional character, and the various countries and areas are regarded as the specific region in the process of international economic cooperation (an example is the interaction of the CIS countries).

The process of economic integration should proceed on a scientific basis, capable of ensuring further sustainable development of the material-technical base of enterprises, increase in capacity, the introduction of innovative technologies and a collective information environment.

Since economists and policymakers believe economic integration leads to significant benefits for society, there are many institutions that

attempt to measure the degree of economic integration across countries and regions. The methodology for measuring economic integration typically involves the combination of multiple economic indicators, including trade in goods and services, cross-border capital flows, labor migration and others. It also includes measures of institutional conformity, such as membership in trade unions and the strength of institutions that protect consumer and investor rights.

As with most things in economics, there are potential benefits and costs of economic integration. The advantages of economic integration tend to fall into three categories: (1) trade benefits, (2) employment, and (3) political cooperation. More specifically, economic integration typically leads to a reduction in the cost of trade; improved availability and wider selection of goods and services; and efficiency gains that lead to greater purchasing power. Employment opportunities tend to improve as trade liberalization leads to market expansion, sharing of technology, and cross-border flows of investment. Political cooperation can also improve with stronger economic ties, which can help resolve conflicts peacefully and lead to more stability.

Despite the benefits, however, economic integration can also have a cost. Some of the potential downsides include trade diversion and the erosion of national sovereignty. For example, trade unions could divert trade away from non-members even if it were a more economically efficient outcome. Also, members of economic unions are typically required to adhere to rules on trade, monetary policy and fiscal policy, which are established by an external policymaking body not elected by citizens of a particular country. Sovereignty, in fact, was one of the key debates in the United Kingdom's decision to leave the European Union (EU) in 2016.

Scientific supervision by A. Magdich, PhD in Economics.

В. Валіков

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЗА РАХУНОК СТАЛОГО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Інноваційний розвиток промислового підприємства в сучасних умовах – це невід’ємна частина його основної діяльності, оскільки сприяє підвищенню рівня конкурентоспроможності продукції і підприємства в цілому. Останнє, у свою чергу, відображається на

показниках прибутку і ефективності виробництва. Проте українська економіка несе в собі спадщину планово-адміністративної економіки, в якій важлива роль впровадження інновацій відводилася тільки в перспективних галузях.

Досвід промислово розвинених країн показує, що роль інновацій в економіці велика. Вони як прояв НТП допомагають змінювати і удосконалювати не лише товари і послуги, але і систему управління підприємствами, приводячи її у відповідність з вимогами сучасного середовища. Таким чином, інновації на підприємстві виступають формою прояву науково-технічного прогресу на мікрорівні. Ефективність інноваційного(науково-технічного) розвитку підприємства визначається виходячи із співвідношення ефекту і витрат, що сформулювали його. Витрати на вдосконалення технології і організації виробництва впливають на нормативи трудомісткості, витрати матеріалу і продуктивність устаткування, що кінець кінцем відбивається на собівартості продукції. Планування витрат на вдосконалення технології полягає у визначенні величин приросту цих витрат, що забезпечують бажані прирости значень вказаних нормативів. Ефективність – відносна величина, яка вимірюється в частках одиниці або у відсотках і яка характеризує результат понесених витрат. Критерієм ефективності виступає максимізація ефекту (прибутку) при заданих витратах або мінімізація витрат на досягнення заданого ефекту [2].

Вітчизняні підприємства в умовах спаду виробництва в період економічних реформ зіткнулися з серйозною проблемою в області інноваційного розвитку. Основні складнощі були викликані відмовою у фінансуванні НДДКР з боку держави, що призвело до тимчасового заморожування цього виду діяльності на підприємствах.

Перехід підприємств на самофінансування, залучення інвестицій великих міжнародних організацій дали новий поштовх інноваційній діяльності підприємств. Інновації, проте, вимагають не лише значних інвестицій, але і ефективного управління з метою отримання позитивного результату від їх застосування. Щоб організувати процес управління інноваціями на мікрорівні, необхідно вирішити наступні завдання [1]:

- привести у відповідність мету управління інноваціями з метою функціонування підприємства в цілому (наприклад розробка якісно нового товару для захоплення певного сегменту ринку);
- виявити свої конкурентні переваги і недоліки (наприклад, кваліфікований дослідно-конструкторський персонал, але слабка інвестиційна база);

– визначити методи управління інноваціями(аналітичні, дослідно-експериментальні, прогнозування, економічні, соціально-психологічні, адміністративні та ін.);

– побудувати механізм управління інноваціями.

Прогнозування інновацій на підприємстві є знаходженням найбільш вірогідних і перспективних шляхів розвитку в технічній області. Воно дає можливість заглянути в майбутнє і побачити, які найбільш вірогідні зміни можуть статися в області вживаної техніки і технології, а також в продукції, що випускається, і як це позначиться на конкурентоспроможності підприємства. Прогнозування інновацій включає реалізацію трьох основних етапів: 1. встановлення об'єкту прогнозу; 2. вибір методу прогнозування (наприклад, метод екстраполяції, методи експертних оцінок, методи моделювання та ін.); 3. розробка самого прогнозу і його імовірнісна оцінка [3].

У основі формування інноваційних стратегій лежать спільні соціально-економічні цілі і інноваційні завдання підприємства. Отримання прибутку і її максимізація виступають засадничою метою підприємства в ринкових умовах. Правильно сформований портфель інноваційних стратегій сприяє раціональнішому розподілу ресурсів і, відповідно, впливає на ефективність діяльності підприємства в цілому. Проте процес розробки і впровадження інноваційної стратегії багато в чому залежить від чинників зовнішнього середовища. При стратегічному плануванні необхідно враховувати і інноваційний потенціал конкурентів, і відношення держави до інноваційної діяльності підприємств, і загальну науково-технічну, економічну, політичну і соціальну атмосферу в країні.

Список використаних джерел

1. Інноваційний розвиток в Україні: наявний потенціал і ключові проблеми його реалізації. Аналітична доповідь центру Разумкова // Національна безпека і оборона. – 2014. – № 7. – С. 2–14.

2. Гаман М.В. Державне регулювання інноваційного розвитку України / М. В. Гаман. – К.: Видавництво НАДУ, 2015. – 386 с.

3. Микитюк П.П. Аналіз інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств: монографія / П.П. Микитюк. – Тернопіль: Тернограф, 2009. – 304 с.

ШЛЯХИ ПОКРАЩАННЯ БАНКІВСЬКОГО НАГЛЯДУ ТА КОНТРОЛЮ

Надійне та ефективне функціонування банківської системи держави є необхідною умовою економічної стабільності в цілому. З метою забезпечення стабільності банківського сектору у державі має бути організована адекватна система регулювання у зазначеній сфері.

В інструкції "Про порядок регулювання діяльності банків в Україні", затвердженій постановою Правління НБУ, визначено нормативи діяльності банків та їхні граничні значення, а також заходи впливу в разі порушення цих же нормативів.

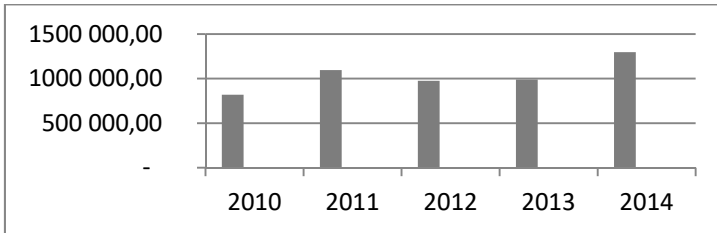
Базельський комітет засновано в м. Базель (Швейцарія) для того щоб впровадити високі єдині стандарти в сфері банківського регулювання та нагляду. Він визначив банківський нагляд згідно Закону України «Про НБУ» як систему контролю та активних впорядкованих дій НБУ, спрямованих на забезпечення дотримання банками та іншими фінансово-кредитними установами у процесі їх діяльності законодавства України і встановлених нормативів, з метою забезпечення стабільності банківської системи та захисту інтересів вкладників, а банківське регулювання визначає як одну із функцій НБУ, яка полягає у створенні системи норм, що регулюють діяльність банків, визначають загальні принципи банківської діяльності, порядок здійснення банківського нагляду, відповідальність за порушення банківського законодавства.

Для здійснення своїх функцій НБУ має право безоплатно одержувати від банків, банківських об'єднань та юридичних осіб, які отримали ліцензію Національного банку України, а також від осіб, стосовно яких НБУ наглядову діяльність відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» (із змінами та доповненнями № 1587-VII від 04.07.2014), інформацію про їх діяльність та пояснення стосовно отриманої інформації і проведених операцій. Для повноти своєї діяльності, НБУ може використовувати Державну Службу фінансового моніторингу України.

З метою запобігання використанню банківської системи для легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму постановою Правління Національного банку України від 14.05.2003 № 189 затверджене Положення про здійснення банками фінансового моніторингу.

Найбільш активними в системі звітування, в розрізі суб'єктів первинного фінансового моніторингу, є банківські установи, які надсилають основну частину повідомлень про операції, що підлягають фінансовому моніторингу.

Про це викладено в одній з гістограм звіту Державної Моніторингової Служби України за 2014 рік.

Рис. 1. Динаміка інформування про фінансові операції банківськими та небанківськими установами у 2008-2014 рр., кількість

Серед стандартів рекомендацій направлених на покращення банківського нагляду та контролю, розроблених Базельським комітетом можна виділити:

- Міжнародне наближення визначення капіталу та нормативів капіталу;
- Положення про капітал щодо реєстрації ринкових ризиків;
- Оцінка уразливості банків до ризику процентної ставки;
- Консультативні пропозиції Базельського Комітету з питань банківського нагляду;
- Вказівки щодо управління ризиком деривативних операцій;

Усі ці приклади можуть стати шляхами до удосконалення системи банківського нагляду в Україні.

Основним завданням для працівників підрозділів банківського нагляду Національного банку України, при здійсненні нагляду на основі оцінки ризиків, є визначення фінансового стану банків, що дозволить забезпечити їх від прийняття на себе надмірних ризиків. Таким чином, банківський нагляд на основі оцінки ризиків дозволяє ідентифікувати ризики не стільки з позиції того, що вже сталося, скільки з погляду того, що може відбутися в подальшій діяльності банку. Новий підхід в наглядовій діяльності передбачає використання кількісних та якісних параметрів ризику.

Науковий керівник: Т.М. Черкавська, кандидат економічних наук, доцент.

ВИБІР КОНКРЕТНОСПРОМОЖНОЇ СТРАТЕГІЇ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВА

Вибір правильної стратегії розвитку підприємства є проблемою, оскільки, прагнучи поліпшити роботу підприємства, важливо знати, які параметри визначають його долю, які важливі, а які другорядні. Стратегія повинна забезпечувати досягнення конкурентної переваги. Формулювання стратегії підприємства є одним з найважливіших пунктів його діяльності. Виробник повинен обов'язково передбачати реакцію конкурентів у відповідь на свою стратегію. Це і означає попереджувачий підхід, оскільки передбачувана реакція конкурентів впливає на стратегію підприємства.

Підприємство може вибрати відповідну стратегію на основі своєї оцінки реакції конкурентів з використанням аналізу очікуваної цінності. В процесі виявлення конкурентних переваг важливо визначити можливості виробника [2]. Необхідно виділити наступні етапи отримання підприємством конкурентної переваги [3]:

1. встановлення основи конкурентної переваги;
2. виявлення можливостей для переваг в конкуренції;
3. розробка конкурентних стратегій;
4. передбачення реакції конкурентів.

Перед інноваційним підприємством стоїть чотири основні стратегічні альтернативи: обмежене зростання, зростання, скорочення, поєднання. Після того, як керівництво розгляне наявні стратегічні альтернативи, воно звертається до конкретної стратегії. Щоб зробити ефективний стратегічний вибір, керівники вищої ланки повинні мати чітку, таку, що розділяється всіма концепцію підприємства і його майбутнього. Рішення повинне піддаватися ретельному аналізу і оцінці. Також необхідно виділити ряд чинників, що впливають на стратегічний вибір і дають рекомендації по використанню конкурентних переваг:

- а) орієнтуватися на нововведення:
  - продавати тим покупцям і через ті канали збуту, які пред'являють найбільш високі вимоги;
  - вишукувати покупців з потребами, що найважче задовольняються;
  - зробити нормою перевищення найжорсткіших регламентаційних бар'єрів або стандартів якості товарів;

– мати джерела постачання передових технологій та обладнання;

– встановлювати для себе визначних конкурентів як стимул до вдосконалення;

б) своєчасно помічати назріваючі зміни:

– розкривати і висвічувати тенденції у вартості чинників;

– підтримувати постійні стосунки з дослідницькими центрами і групами найбільш талановитих людей;

– вивчати всіх конкурентів, особливо нових і незвичайних;

в) удосконалювати взаємообмін з покупцями, посередниками, постачальниками, спорідненими галузями, розміщення усередині країни своєї діяльності;

г) здійснювати обслуговування на ринку покупців, що мають міжнародний і багатонаціональний характер.

Слід виділяти чотири основні типи інноваційних стратегій конкурентної боротьби, кожен з яких орієнтований на різні умови економічного середовища і різні ресурси, що знаходяться у розпорядженні підприємства: віолентна стратегія характерна для підприємств, що діють у сфері крупного, стандартного виробництва; патієнтна (нішева) стратегія типова для підприємств, що встали на шлях вузької спеціалізації; комутантна (приспосовання) стратегія переважає при звичайному бізнесі у місцевих (локальних) масштабах; експлерентна (піонерська) стратегія конкурентної боротьби пов'язана із створенням нових або радикальним перетворенням старих сегментів ринку.

Таким чином, порівняння концепцій формування стратегій по досягненню конкурентоспроможності інноваційного підприємства [1] показує, що викладені принципи розробки стратегій відносяться до підприємств з різним науково-технічним потенціалом, рівнем конкурентоспроможності, цілями. Тому слід конкретні стратегії визначати виходячи з наявних можливостей підприємства, його цілей і конкретних умов діяльності, постійно проводити комплексні дослідження за визначенням шляхів досягнення його конкурентоспроможності і зміцнення конкурентного статусу.

Список використаних джерел

1. Лошенко І.Р. Основні підходи до реалізації потенційної конкурентоспроможності в умовах динамічності та мінливості зовнішнього середовища / І.Р. Лошенко // Регіональні перспективи. – 2015. – № 1. – С. 35–41.

2. Наливайко А.П. Теорія стратегії підприємства. Сучасний стан та напрями розвитку: монографія / А.П. Наливайко. – К.: КНЕУ, 2014. – 227 с.

3. Шурыгин М.Н. Инновационные стратегии и контроллинг инновационных проектов на высокотехнологичных предприятиях / М.Н. Шурыгин // Контроллинг. – 2013. – № 3 (11). – С. 14–19.

Науковий керівник: Г.Я. Глуха, доктор економічних наук, професор

Є. Вергун, Т. Ніколаєв, Г. Біла
НВК-лицей №100, м. Дніпро

МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ: ПРИЧИНИ, ТЕНДЕНЦІЇ ТА НАСЛІДКИ

Міграційні процеси в сучасних умовах є важливим фактором розвитку багатьох країн і виступають провідною формою міжнародних відносин на світовому рівні. В загальних рисах процес трудової міграції трактується як переміщення трудових ресурсів з метою працевлаштування на більш вигідних умовах, що визначаються співвідношенням попиту і пропозиції на ринку праці, ніж в країні походження або регіоні постійного проживання мігранта.

Міграційні процеси мають декілька економічних причин. При правильному управлінні тимчасова трудова міграція стає вигідною всім її учасникам, і більшість європейських країн намагається її спростити. Міграційні процеси відбуваються по всьому світу і мають багатовекторну спрямованість, але на світовому ринку трудових ресурсів склалися чітко визначені центри. Хоча тимчасова трудова міграція переважає в більшості держав ОБСЄ, значення міграції на основі працевлаштування зростає, оскільки в ряді європейських країн, Австралії, Канаді та США, її впровадження і розвиток розглядається як засіб сталого задоволення потреб ринку праці, подолання демографічної, професійного, ресурсного дисбалансу.

Сучасний ринок праці потребує висококваліфікованих і низькокваліфікованих працівників. У країнах ОЕСР збільшувалися потоки мігрантів з більш високим рівнем кваліфікації та конкуренція за професійних фахівців. Хоча багато приймаючі сторони стали обережніше приймати трудящих з низькою кваліфікацією, у деяких країнах часто виникає дефіцит робочої сили в секторах, що не популярних серед громадян. Провідне місце в міграційній структурі займали кандидати на робочі місця, які не потребують кваліфікації, в

нішах ринку праці, які не займають місцеві працівники, що йдуть на кращі місця.

На прикладі України, розглянемо найпопулярніші сфери працевлаштування українських трудових мігрантів та центри міграції. Зовнішня міграція відбувається найбільше до сусідніх країн, зокрема до Росії, Білорусії. Найактивніше виїжджають за кордон на роботу жителі прикордонних регіонів, куди в основному стікаються трудові ресурси. Інший вектор – Європейський союз. За останній рік він став більш популярним серед українців і зараз туди їдуть більше 60% трудових мігрантів. Традиційно тут багато роботи у сфері будівництва, сільського господарства, домашнього господарства, виробництва, ІТ, інженерній та медичній сферах.

Менше 20 % від усіх охочих працювати за межами України розглядають дальні країни, такі як Китай, де готові запропонувати українцям вакансії продавців, лікарів, викладачів з використанням англійської мови. США та Канада приваблюють переважно науковців, програмістів, біологів та лікарів.

На сьогодні в Україні значно відчутним є дефіцит працівників робітничих спеціальностей, фахівців зі знанням іноземних мов, молодих спеціалістів. Спостерігається зниження якості робочої сили.

У 2014 р. економічна ситуація значно погіршилася, стагнація переросла в глибоку кризу. Промислове виробництво за підсумками року скоротилося на 10,7%. Закономірно це позначилося на добробуті населення. Хоча номінально середня заробітна плата в 2014 р. зростала, інфляція, яка сягнула майже 25% за даними міністерства фінансів України і в 2015 р. продовжувалася з новою силою(43 %), призвела до її реального падіння. Спостерігалось стрімке подорожчання комунальних послуг, вартості проїзду на транспорті, ліків, продуктів тощо.

Таким чином, різке скорочення доходів населення, падіння рівня життя та поширення бідності з новою потужністю висуває перед багатьма українцями проблему виживання. Масове переміщення робочої сили, якими б причинами воно не обумовлювалось, викликає відчутні соціально-економічні наслідки як для країн-реципієнтів, в які мігрують кадри, так і для країн-донорів, звідки вони виїжджають. Для країни-реципієнта позитивним наслідком трудової міграції є зростання сукупного попиту, національного виробництва та економічного розвитку. Негативним моментом імпорту робочої сили є підвищення соціальної напруги в країні, також варто зважати на зростання кількості тих мігрантів, які живуть на різні соціальні пільги за рахунок податків інших громадян. Серед позитивних наслідків еміграції для

країни-донора визначають зменшення рівня безробіття, зниження соціальної напруженості, зростання трансфертних грошових переказів, які формують позитивне сальдо платіжного балансу країни. Однак досить часто національна економіка неперворотно втрачає фахівців, результати їх потенційної діяльності, витрати на освіту. Зменшується обсяг виробництва національного доходу і ВВП, падають темпи розвитку НТП.

Отже, сьогодні вирішення потребують питання, чи може вітчизняна економіка позбутися факторів, які стимулюють відтік з країни трудового ресурсу та наскільки реально в теперішніх умовах забезпечити оплату праці, яка б гарантувала належний рівень життя населення. Якщо після стабілізації політичної ситуації, економіка країни розвиватиметься таким чином, що мігрант матиме можливість отримати гідну заробітну плату, щоб забезпечити нормальні умови життя для своєї родини, соціальні гарантії, сприятливі умови для ведення бізнесу, у нього не буде потреби шукати низько кваліфіковану роботу чи роботу з високим рівнем травматизму за кордоном. Отже, поверненню частини трудових мігрантів в Україні сприятимуть реформи, підвищення рівня життя та ріст зарплат.

Я. Виноградов
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ПРОБЛЕМА БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ І СВІТІ В УМОВАХ КРИЗИ

Безробіття – тема, яка останні три роки знаходиться під пильною увагою світової громадськості і є предметом обговорення представників багатьох країн. Не секрет, що кількість постраждалих від економічної кризи, як в Україні, так і за кордоном, в минулому році збільшувалася в геометричній прогресії. Люди втрачали не лише свій дохід, але й робочі місця. При цьому майже всі працюючі українці відчували на собі такі неприємні явища, як «заморожування» зарплат, затримки з виплатами. В сучасних умовах проблема безробіття стає однією з найгостріших проблем в усьому світі, адже таке негативне явище в суспільстві тягне за собою низку похідних проблем, зокрема скорочення робочих місць та виробництва, знецінення національної валюти. В наш час питання безробіття стало особливо актуальним для всіх країн світу, в тому числі найрозвиненіших, таких як країни Європейського Союзу.

Безробіття – це явище, за якого частина економічно активного населення, що може і хоче працювати, шукає роботу і не знаходить її. Основними причинами безробіття є структурні зрушення в економіці, що виражаються у впровадженні нових технологій, згортанні виробництва в традиційних галузях, закритті технічно відсталих підприємств; економічна рецесія, що змушує роботодавців скорочувати штат працівників; економічна конкуренція на ринку праці; політика уряду в галузі оплати праці; сезонні зміни в рівні виробництва в окремих галузях; зміни в демографічній структурі населення. У світових масштабах, економічна криза, за даними ООН, загрожує 51 млн. людей, що можуть залишитись без роботи. За даними організації, у той час, як безробіття сягне найвищих рівнів у розвинутих країнах, його вплив на поглиблення бідності найбільше відчують у країнах, що розвиваються, зокрема в Азії. Варто констатувати той факт, що саме найрозвиненіші країни світу на сьогодні є лідерами за показниками безробіття. Згідно з останніми даними Організації з економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), у 30 найбагатших країнах світу, включно з США, Японією та Німеччиною, рівень безробіття продовжує стрімко зростати.

Слід сказати, що криза призвела до рекордного зростання безробіття і падіння показників зростання не у всіх країн. Деякі держави змогли уникнути зростаючого впливу кризи. Визначальним фактором в даному контексті стали дії уряду щодо стримування розвитку негативних процесів в суспільстві. Зокрема Німеччині вдалося втримати рівень безробіття під контролем. Оскільки більшість німецьких компаній є машинобудівними або оснащені високотехнологічними виробництвами, на них працюють висококваліфіковані фахівці, яких важко замінити. Тому замість звільнення працівників, німецькі компанії заощаджують шляхом скорочення кількості робочих годин. Уряд натомість робить дотаційні виплати працівникам, що змушені працювати неповний день. В США, президент США Барак Обама підписав закон щодо боротьби з безробіттям в країні. Згідно з документом, витрати на стимулювання ринку зайнятості оцінюються в 17,6 млрд. дол. Новий закон припускає використання таких інструментів, як звільнення працевластуваних від сплати податку на заробітну плату нового персоналу компаній; податкові пільги при різних капіталовкладеннях підприємств, зокрема, при закупівлі устаткування. Крім того, програма також направлена на розвиток будівельного сектору і повинна сприяти появі нових автодоріг і магістралей в США в поточному році.

В Україні безробіття стає дедалі гострішою проблемою. Сьогоднішній стан української економіки не дає ніякої надії на поліпшення ситуації на ринку праці. Прогнози експертів невтішні – кількість безробітних українців буде зростати. Особливу тривогу у фахівців викликає той факт, що в Україні триває зниження попиту на робочу силу. Станом на 1 січня 2016 року, за даними служби зайнятості, на одне вільне робоче місце претендує 19 безробітних, хоча ще кілька місяців тому на одне робоче місце претендувало 12 претендентів. Тільки високотехнологічні галузі можуть похвалитися наявністю вільних робочих місць. В першу чергу, існує потреба у фахівцях в сфері ІТ, де налічується більше 170 тисяч вакансій. Крім того, існує потреба в низькокваліфікованих і некваліфікованих працівниках, але така праця дуже мало оплачується.

Забезпечення трудової зайнятості населення є одним з основних пріоритетів політики кожної держави, визначальною умовою стабільного соціально-економічного розвитку. Проблеми зайнятості та безробіття в Україні вимагають особливих і невідкладних заходів щодо пом'якшення соціально-економічного становища населення через те, що безробіття може привести до тривалої застійної незайнятості, що приводить до деградації потенційних працівників, погіршення демографічної ситуації в країні.

Науковий керівник: А.С. Магдич, кандидат економічних наук, доцент.

М. Владимирська
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

СОЦІАЛЬНА НЕРІВНІСТЬ

Що таке соціальна нерівність? Якщо звернутися до першоджерел, то можна сказати, що це форма диференціації, при якій деякі індивіди, класи, верстви або ж соціальні групи мають різні життєві шанси, по-різному можуть задовольняти свої потреби, мають різні ступені вертикальної соціальної ієрархії. Соціальна нерівність має глибоку історію. Наприклад, у Київській Русі була знать (до неї відносили князів, бояр, духовенство тощо), а також були звичайні смерди, раби, холопи, челядь.

Сьогодні ж людина фактично з народження має певний соціальний статус. Це залежить від того, в якій сім'ї вона народилася. Якщо це дитина керівника корпорації, генерала, відомого судді / лікаря – вона буде відноситися до вищого класу (якщо розглядати класифікацію по моделі Денніса Гілберта). Якщо це дитина викладача

в університеті або менеджер середньої ланки, то вона буде відноситись до вищого середнього класу. Пропустимо кілька класів і відразу перейдемо до нижчого класу. Це буде дитина посудомийки, садівника, непрацюючих батьків або громадян, які повністю залежать від програм державної допомоги.

В даний момент вчені виділяють ще два класи – когнітаріат («білі комірці», працівники розумової праці) та прекаріат (в більшій частині це наймані працівники, чиї контракти може розірвати роботодавець без вагомих на те причин). Можна сказати що основною причиною того, що люди в суспільстві мають різний соціальний статус, відносяться до різних верств населення є суспільний поділ праці. Герберт Спенсер стверджує, що завоювання є джерелом нерівності. Тобто вищий клас – переможці, нижчий – переможені. У кінцевому підсумку можна зробити висновок: сильніші особистості панують, борються за вище місце і займають його, слабкі підкоряються і через це опускаються на нижчі щаблі соціальних сходів.

Проблему соціальної нерівності можна так само розглядати як проблему бідності. У країнах ЄС бідність офіційно представляється як отримання доходу, який є нижчим за прожитковий мінімум. Цей прожитковий мінімум є різним для регіонів. Встановлює його держава. Цю бідність називають абсолютною. Вона являє стан групи населення, який характеризує відсутність ряду базових умов для розвитку людини і обмежує його вибір: прожити довге і здорове життя, мати гідний рівень життя, відчувати себе вільним без ущемлення почуття власної гідності. Також стан цієї групи можна охарактеризувати неможливістю задовольняти свої потреби на рівні, обумовленому фізіологічними потребами організму і прийнятими в суспільстві мінімальними соціальними стандартами (харчуватися, одягатися, проводити дозвілля і ін.)

У Європі податки на доходи складають в середньому 50%, а в Норвегії взагалі 80%, завдяки чому їм і вдається досягти в певному сенсі соціальної гармонії. В Америці початкове нерівність доходів (до справляння податків і виплати соціальних трансфертів) теж дуже велике – коефіцієнт диференціації становить близько 70. Але як тільки включається податкова система, то відразу нерівність зменшується в п'ять разів, а доходи незахищених груп виростають в п'ять разів, так як вирівнюються за рахунок соціальних трансфертів. І рівень бідності там є своєрідним індикатором, після якого призначаються різні дотації і виплати.

У підсумку, можна назвати проблему соціальної нерівності глобальною проблемою держави, а можна назвати її проблемою

кожного особисто. Людина, будучи бідною, може стати багатою, а може навпаки. Якщо мати мету, знання та бажання, то будь-яка людина може змінити свій соціальний статус, не зважаючи на проблеми своєї держави, показники та інші фактори.

Науковий керівник: О.А. Задоя, викладачО

В. Вовк
ГВУЗ «Национальный горный университет»

ПРИЧИНЫ НЕРАВЕНСТВА ДОХОДОВ В РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКЕ

Различие в уровне доходов на душу населения или на одного занятого называется дифференциацией доходов. Неравенство доходов характерно для всех экономических систем, но в разной степени. В традиционной системе наблюдается наибольший разрыв в уровне доходов. Он постепенно уменьшался при переходе к капитализму свободной конкуренции и заметно уменьшился при переходе к современной рыночной системе. Существенный рост неравенства доходов отмечается при переходе от административно-командной к рыночной системе. Это связано с тем, что часть населения продолжает жить в условиях распадающейся прежней системы, и вместе с тем возникает общественный слой, действующий по законам рыночной экономики.

Но со временем размеры неравенства сокращаются за счет вовлечения в рыночные отношения все более широких слоев населения. Неравенство доходов и богатства может достигать огромных масштабов и создавать угрозу для политической и экономической стабильности в стране. Например, из стран членов ОЭСР с самым большим уровнем неравенства в распределении доходов выделяют 10 стран: Чили, Мексика, Турция, США, Израиль, Великобритания, Греция, Эстония, Португалия, Япония).

Противоположная ситуация сложилась в Дании, Словении, Словакии и Норвегии. В этих странах неравенство в доходах между бедными и богатыми наименьшее. Главная причина ухудшения ситуации, считают в ОЭСР, положение на рынке труда. Почти каждый третий работающий в странах ОЭСР сейчас работает неполный рабочий день.

Таблица 1

Разрыв в уровне доходов различных стран за 2013-2014 гг.

Страна	Год	R/P (ООН) 10%	R/P (ООН) 20%	Джинни (ООН)
Украина	2014	10	8,2	28,1
Эстония	2013	10,8	6,4	35,8
Франция	2013	9,1	5,6	32,7
КНР	2014	21,6	12,2	46,9
Нидерланды	2013	9,2	5,1	30,9
Португалия	2013	15	8	38,5
Россия	2013	12,7	7,6	39,9
ЮАР	2013	33,1	17,9	57,8

(R/P 10% – богатейшие 10% к бедным; R/P – богатейшие 20% к беднейшим 20%)

В Украине, по разным оценкам, соотношение бедных и богатых, на одного состоятельного человека приходится от 15 до 40 бедных людей. Уровень расслоения в Украине оценивают, как «угрожающее высокий». Это дает основания прогнозировать волну протестов в ближайшем будущем, утверждают аналитики. Хотя среди стран, приведенных в таблице, Украина имеет один из самых маленьких коэффициентов неравенства. Данные показатели зависят в первую очередь от экономики и численности населения того или иного государства.

Таким образом, социальная политика государства в рыночном хозяйстве должна быть весьма тонким инструментом, с одной стороны, она призвана способствовать социальной стабильности и смягчению социальной напряженности, а с другой стороны никоим образом не подрывать стимулов предпринимательства высокоэффективного труда по найму.

Научный руководитель: С.А. Геращенко, кандидат экономических наук, доцент.

А. Воликова

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

БЕЗРАБОТИЦА СРЕДИ ВЫПУСКНИКОВ УКРАИНСКИХ УНИВЕРСИТЕТОВ

В Украине проблема безработицы является очень распространённой. Молодые выпускники высших учебных заведений страны сталкиваются с этой проблемой чаще остального населения.

Средний показатель безработицы по стране составляет 9,3%, а среди молодёжи уровень безработицы выше – целых 12% [1].

Этому способствует целый ряд причин. Первая из них – сокращение бюджетных мест. Количество бюджетных мест значительно сокращается с каждым годом. Из-за этого все, кто не может оплатить обучение, не идут учиться, либо поступают в менее престижные учебные заведения.

Второй причиной является отсутствие опыта работы у выпускников. Работодатели желают видеть у себя в компаниях молодых и опытных сотрудников. Молодым специалистам без опыта работы трудоустроиться проблематично, а учебные заведения не дают нужного опыта. Возможным решением этой проблемы является совмещение учёбы и работы, то есть переход на заочное обучение.

Кроме того, многие студенты уезжают в другие страны и делают это не столько ради получения заграничного образования, сколько из-за возможности остаться в этой стране после обучения и искать работу там. Цены на жильё, коммунальные услуги, аренду жилья в Украине так же подталкивают учеников высших учебных заведений к выезду за границу.

Те, кто после выпуска столкнулись с проблемой трудоустройства, имеют возможность обратиться в центры занятости. Ежегодно туда обращаются примерно 5-7 % [2] выпускников учебных заведений. Но там экономистам могут предложить работать парикмахерами, а работу уборщиков могут предложить юристам. Это связано с тем, что из-за сложной экономической ситуации в стране в принципе недостаточно рабочих мест.

Многие студенты после окончания высшего учебного заведения не хотят устраиваться на работу, аргументируя это низкой заработной платой.

Результаты исследования Центра "Розвиток КСВ" говорят о том, что выпускников не берут на работу из-за низкого уровня практической подготовки (59%), ожиданий высокой заработной платы, перспектив в карьере (40%) и отсутствия опыта работы (37%) [3].

Значительным инновационным и стратегическим ресурсом страны являются молодые выпускники высших учебных заведений, и их сфера занятости признаётся приоритетной частью социально-экономической политики государства.

Способы решения проблемы безработицы среди выпускников украинских университетов:

– создание рабочих мест, которые будут соответствовать уровню квалификации работников;

- льготное налогообложение как стимул работодателям к привлечению молодых специалистов;
- создавая новые места на предприятии, устанавливать квоту для молодых специалистов.

Список использованных источников

1. Колтунов А. Выпускники или безработные? Молодежь времен кризиса [Электронный ресурс] / А. Колтунов. – Режим доступа: <http://vybor.ua/article/economika/vypuskniki-ili-bezrobotnye-molodej-vremen-krizisa.html>
2. Безработица среди молодежи в Украине вызвана несоответствием образования требованиям экономики – Центр занятости [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://racurs.ua/news/8725-bezrobotica-sredi-molodeji-v-ukraine-vyzvana-nesootvetstviem-obrazovaniya-trebovaniyam-ekonomiki>
3. Карьерные перспективы украинской молодежи [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.trud.gov.ua/article/465080?annId=465081>

Научный руководитель: А.А. Задоя, доктор экономических наук, профессор.

К. Воробйова, Я. Яковенко
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського

СТАЛИЙ РОЗВИТОК В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: СУТНІСТЬ, ПЕРСПЕКТИВИ ТА СУПЕРЕЧНОСТІ

У результаті зміни характеру економічних відносин в умовах глобалізації виникла парадигма суспільства сталого розвитку. Нині актуальності набуває забезпечення сталого розвитку, тобто формування такої моделі розвитку суспільства, за якої є можливим задоволення потреб нинішнього покоління без негативних наслідків для майбутнього. Варто зазначити, що даний термін з англ. «sustainable development» більш точно перекладається як «самодостатній/рівномірний» розвиток [1].

Термін «сталий розвиток» в рамках прийняття «Порядку денного ХХІ століття» у Ріо-де-Жанейро у 1992 році було визначено як нову форму партнерських взаємовідносин задля створення більш ефективної та справедливої світової економіки [2]. Загалом можна виділити три підходи до трактування концепції сталого розвитку [3,

с.485]: неокласичний (темпи споживання ресурсів відповідають їх кількості), консервативний (мінімальне зменшення природного капіталу), еколого-економічний (жорсткі обмеження потреб заради збереження довкілля).

Перехід до сталого розвитку декларується як одне з ключових стратегічних завдань на найближчу перспективу багатьма міжнародними організаціями, органами державного управління, громадськими організаціями та великим бізнесом. Крім того, нині відбувається поступове наповнення змістом поняття «сталий розвиток», оскільки у світі спостерігається тенденція пошуку нових механізмів та методів попередження деструктивного впливу людства на оточуюче середовище.

Саме через постійний розбалансований стан системи «суспільство-природа-економіка» виникають складнощі у забезпеченні сталого розвитку. Антропогенна діяльність людини спричинює порушення взаємозв'язків між елементами. Характер та принципи людської діяльності можуть призвести до виникнення локальних кризових ситуацій та поглиблення глобальних протиріч. До таких глобальних протиріч відносять різниці між [4]: зростаючими потребами людства та обмеженими ресурсами; між тими, хто споживає світові ресурси та тими, кого експлуатують заради комфортного існування перших; інтересами нинішнього та майбутнього поколінь.

Сьогодні кожен із елементів системи «суспільство-природа-економіка» знаходиться у стані нестабільності:

- екологічна підсистема – спостерігається перевищення допустимих меж антропогенного впливу, внаслідок чого руйнується біосфера;

- соціальна підсистема – відбувається зростання кількості населення, збільшення розриву у рівні доходів та тривалості життя, посилення ролі ідей антропоцентризму, що проявляється у переважанні інтересів окремих соціальних груп;

- економічна підсистема – проявляється пріоритетність економічних цілей розвитку та його екстенсивний характер, що не співпадає з окремими цілями соціальної та екологічної підсистем.

Таким чином перед людством сьогодні постало завдання пошуку виходу із кризової ситуації, що склалася. Попри тісний взаємозв'язок та взаємообумовленість сталого розвитку і глобалізації, їх одночасна взаємодія можлива лише за умов гармонізації обох процесів. Якщо глобалізація має за мету створення єдиного економічного простору, то сталий розвиток націлений на оптимізацію соціально-цивілізаційної складової та стимулювання економічного

зростання. Крім того, глобальний розвиток передбачає поступовий перехід від нестабільного до стабільного стану, у той час як досягати сталості може виключно стабільна система.

На мікрорівні це означає, що політика сучасного бізнесу сьогодні має включати наступні кроки: зниження рівня диспропорцій (приділення більшої уваги лише одному аспекту сталого розвитку); співвідношення темпів споживання ресурсів і їх відновлення або поновлюваних змін (для непоновлюваних); підвищення рівня впровадження інновацій; зростання рівня соціальної та екологічної відповідальності компанії.

На макрорівні умовою забезпечення сталого розвитку в умовах глобалізації є стабільне функціонування інститутів демократії, формування нового геостратегічного світогляду та забезпечення глобальної безпеки.

Отже, успішне вирішення глобальних проблем можливе виключно за умов узгодження дій та стратегій розвитку на всіх рівнях – від рівня світової спільноти і держави до рівня окремих підприємств. Збалансована економіка, побудована на принципах сталого розвитку, відрізняється від традиційної тим, що передбачає раціональне використання усіх видів ресурсів за умов поступового переходу на більш екологічні технології та мінімізацію відходів. Тому перехід до екологічно збалансованого економічного розвитку при впровадженні інноваційних технологій та соціально направлених ініціатив є необхідною умовою переходу на шлях сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Касич А.О. Звіт про стійкий розвиток як аналітичний інструмент формування корпоративної соціальної відповідальності [Електронний ресурс] / А.О. Касич, Я.Ю. Яковенко // Ефективна економіка. – 2014. – № 10. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3400>.

2. Програма дій «Порядок денний на XXI століття» / ВГО «Україна Порядок денний на XXI століття». – К.: Інтелсфера, 2000. – 360 с.

3. Кореновський О.В. Концептуальні підходи до формування механізмів управління сталим розвитком соціально-економічної системи / О.В. Кореновський // Ефективність державного управління. – 2012. Вип. 32. – С. 482–490.

4. Кучерявый А.В. Стратегическая устойчивость предприятия: понятие и составляющие / А.В. Кучерявый // Надежность. – 2005. – № 1 – С. 14–18.

ПІІ В УКРАЇНІ: СТАН ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

В сучасних умовах зростання обсягів прямих іноземних інвестицій (ПІІ), як правило, приводить до зростання економічного і соціального розвитку практично всіх держав. У більшості випадків країни, що займають лідируючі позиції по обсягам залучення прямих інвестицій, мають і високі показники економічного зростання. В якості прикладу можна привести економіку Китаю, де саме збільшення обсягів прямих інвестицій в 90-х рр. ХХ ст. стало катализатором розвитку економіки. А тому існує об'єктивна необхідність активізації інвестиційної діяльності в Україні для створення конкурентоспроможної економічної системи, модернізації і реконструкції діючих підприємств, забезпечення інноваційно орієнтованих структурних перетворень в економіці.

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) – це вкладення капіталу обумовлене довгостроковим економічним інтересом, що забезпечують контроль інвестора над об'єктом інвестування, з метою отримання підприємницького доходу. Згідно СНС ООН, ПІІ вважаються: первинні вкладення компаніями за кордоном власного капіталу, реінвестиції, внутрішні корпоративні перекази. В сучасних економічних умовах обсяги ПІІ досягли дуже великих масштабів.

Для України прямі іноземні інвестиції найбільш вигідні, оскільки ця форма найбільш затребувана для країн, що розвиваються, так як дозволяють реалізовувати великі та важливі проекти, а крім того в країну надходять новітні технології (наприклад, при створенні виробництв), нові практики корпоративного управління і т. д. Надходження прямих іноземних інвестицій в Україну змогло б значно послабити «інвестиційний голод», якби їх масштаб можна було порівняти з іноземними інвестиціями в інших країнах Центральної Європи, які стали на шлях економічних реформ майже одночасно з Україною. Однак в Україні це джерело фінансування економічного розвитку є недостатнім. На нашу думку надходження прямих іноземних інвестицій – одна з можливостей для України полегшити ситуацію з інвестиційної кризою.

У діаграмі (Рис.1) показано, що в середньому за період з 2007 по 2013 рр. українці отримували 4,5 – 5,5 млрд. дол. США іноземних інвестицій на рік. Однак в 2014 – 2016 рр. ці інвестиції обвалилися до максимального низького рівня і склали 44,7 млрд. дол. США, що майже на 10 млрд. дол. менше ніж в 2013р. Це значною мірою обумовлено девальвацією гривні та погіршенням інвестиційного клімату.

Рис. 1. Обсяги прямих іноземних інвестицій в Україні

Давайте розглянемо, що ж таке інвестиційний клімат та який він має потенціал, а також ризики. Інвестиційний клімат – це сукупність економічних, політичних, юридичних та соціальних факторів, які визначають рівень ризику іноземних капіталовкладень та можливість їх ефективного використання в країні або на окремо взятій території. Інвестиційний клімат складається з інвестиційного потенціалу, а саме: темпів економічного зростання, співвідношення процесів споживання-заощадження, зміна норми позичкового відсотка, рівня інфляції, споживчого попиту населення, кваліфікаційного рівня робочої сили, стану розвитку інфраструктури. Інша сторона інвестиційного клімату – це інвестиційні ризики, а саме: стан внутрішньої політичної стабільності чи її відсутність, зовнішні конфлікти, рівень соціальної напруженості в країні, рівень злочинності та корумпованості.

Розглянемо причини погіршення інвестиційного клімату в Україні. Ці причини, на нашу думку, можна згрупувати в три умовні блоки: 1) Економічний: криза купівельної спроможності населення, низький рівень заробітної плати, економічна нестабільність,

девальвація національної валюти; 2) Політичний: політична нестабільність та військові дії на сході країни, різка зміна політичних курсів; 3) Правовий: не досконале законодавство, напівкримінальний характер багатьох підприємств, незахищеність інвесторів, відсутність рівних «правил гри» для всіх учасників ринкових відносин.

Таким чином на нашу думку, щоб залучити іноземний капітал в економіку України нам потрібно здійснити ряд послідовних дій. По-перше, припинити відтік українських капіталів за кордон та в ідеалі повернути їх. Для цього потрібно змінити законодавство, яке регулює відтік капіталу, розробивши ефективні заходи контролю і жорстких санкцій щодо порушників. По-друге, цілеспрямовано створювати умови вигідного розміщення капіталів усередині країни, послідовно проводити політику «амністії» для капіталів, які повернулися в країну. По-третє, створити сприятливий інвестиційний клімат. Він полягає в стабільній податковій системі, яка передбачає невисокий рівень оподаткування прибутків і ця податкова система повинна бути побудована на тих же логічних принципах, що і системи оподаткування в розвинених капіталістичних країнах.

C. Holoshchapova
Alfred Nobel University, Dnipro

UNEMPLOYMENT IN UKRAINE AND THE EUROPEAN UNION: COMPARATIVE ANALYSIS

In the system of market relations, labor market occupies a significant place. There are the crossed interests of working population and employers. The relationship which is established in the labor market has the social and economic structure, because they relate to a significant number of the population. A significant consequence of the processes in the labor market is unemployment, which is generally a negative but in fact inevitable thing of social life. Thus, the unemployment rate is one of the key indicators through which we can determine the overall economic situation. Consequently, the problem of unemployment in Ukraine and the EU countries takes exceptional relevance and it requires a great attention of economists.

Thus, unemployment in the EU countries is at a high level. Overall, the Statistical Office data indicate that 24 million people of working age of the EU countries cannot find a job. Among the EU member states the lowest unemployment rate in 2015 was registered in Germany – 4.5%. At the same time, the highest rate was observed in Greece and accounted for 25.7%. One

of the most serious problems of the European countries is unemployment among the young people. In October 2015, nearly 5 million of the young people up to 25 years old were unemployed in the EU. However, if we compare these indicators with the same indicators that were registered last year, in the EU countries the total number of young people who cannot find a job decreased by 504 thousand people. This problem is felt the least in Germany and in the Netherlands, where the unemployed youth amounted to just 7.7% and 9.7% respectively. It is the most significant in Greece (49.3%). It should be mentioned that this issue is moving from the economic to the political area. It is not so much the achievement of the developed countries as a factor of migration, which in recent years has become quite a serious obstacle for many developed countries of the EU.

Table 1

Unemployment rate

Country	Unemployment rate, %							Average value, %
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Netherlands	2.8	4.1	4.2	5.3	6.7	7.2	6.8	5.3
Germany	7.6	7.3	6.2	5.5	5.3	5	4.5	5.9
UK	6.6	7.9	7.7	8.1	7.8	6.9	5.3	7.2
Sweden	8.0	8.7	7.7	8.0	8.0	7.9	7.2	7.9
Finland	7.4	9.0	8.0	7.8	8.1	8.6	9.5	8.4
Ukraine	9.6	8.8	8.6	8.1	7.7	9.7	9.6	8.9
France	8.8	10.1	9.5	10.1	10.3	10.1	10.7	10.0
Portugal	10.6	10.8	12.7	15.7	16.2	14.2	13.7	11.5
Greece	9.4	12.5	17.4	24.3	27.5	26.8	25.7	20.5
Spain	18.0	20.1	21.5	26.0	26.2	22.5	21.6	22.3

Ukraine occupies the 6th place by the unemployment rate in the ranking of the developed EU countries, based on the data presented in Table 1. In 2016 reduction of unemployment in Ukraine was assumed. Instead, as of October 2016 we see an indicator of around 10%. Now the Ministry of Trade and Economic Development of Ukraine makes predictions that in 2017 the number of unemployed will decline to 8.8%. Also it is worth noting that the International Monetary Fund, World Bank and other experts predict 1–2% GDP growth in Ukraine this year, but this is unlikely, and therefore the forecast for employment and unemployment is also unrealistic to some extent.

*Scientific supervision by A. Magdich, PhD in Economics
Language consultancy by S. Medynska, Senior Lecturer.*

СПОЖИВЧИЙ КОШИК У ЖИТТІ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Споживчий кошик – це мінімальний набір продуктів, непродовольчих товарів та послуг, які необхідні для зберігання та забезпечення життєдіяльності людини. До споживацького кошика відносяться ті товари, які споживаються окремою людиною чи сім'єю протягом місяця або року. Від вартості споживчого кошика залежить прожитковий мінімум. Прожитковий мінімум – це мінімальний дохід, необхідний для працівника, щоб задовольнити свої основні потреби. В багатьох розвинених країнах до прожиткового мінімуму входять медичні послуги, необхідні для лікування та підтримки здоров'я, проїзд у громадському транспорті, непродовольчі товари, та витрати на задоволення своїх потреб. Якщо дивитися на український прожитковий мінімум, то в ньому передбачені витрати на харчування, а це більше ніж половина усього прожиткового мінімуму, тоді як європейці витрачають всього-на-всього 20%, також передбачені витрати на проїзд та мінімальний набір лікарських препаратів.

У розвинених країнах склад споживчого кошика встановлюється згідно зі статистичними даними та за результатами опитування населення. На сьогоднішній день український споживчий кошик не враховує сучасних потреб для людини.

Набір продуктів, товарів, послуг, що входять до нього, було затверджено ще у 2000-му році. Однак не так давно його було розширено до 297 найменувань продуктів. Проте це мало що змінило. Наприклад німецький або іспанський споживчий кошик включає у себе понад 500 найменувань, споживчий кошик американця – 300, англійця – 350. Якщо дивитися на те, як уряди європейських держав піклуються про своїх громадян, то можна знайти багато цікавого. Наприклад в споживчому кошику британця передбачені витрати на плееер, алкогольні напої, влада Франції включила до обов'язкового переліку послуги перукаря, плата за таксі, корм для домашніх тварин і ще багато іншого. Якщо говорити про Сполучені Штати, то їхній споживчий кошик переглядається кожного року, і при його складанні враховується не мінімальна, а ринкова вартість продуктів, товарів та послуг. Споживчий кошик американця передбачає витрати на стільниковий зв'язок, сплату комунальних послуг, Інтернету, алкогольні напої, та отримання освіти. Розглядаючи український кошик, то тут усе набагато скромніше. Мінімальна вартість

українського споживчого кошика залежить від мінімальної заробітної плати особи, яка здатна працювати і станом на листопад 2016-го року становить 1450 гривень.

Методика розрахунку прожиткового мінімуму, яка використовується в Україні, була застарілою ще на момент її затвердження: навіть міжнародний стандарт бідності – 5 доларів в день – за українською методологією розраховується не за обмінним курсом, а виходячи з паритету купівельної спроможності. Це означає відношення між двома або кількома валютами, яке встановлюється за їх купівельної спроможності стосовно до певного набору товарів і послуг. За цією методикою за межею бідності в Україні живе не більше 1% населення, адже вони можуть витратити «віртуальні» 5 доларів в день на людину, нехай навіть в реальності це залишається недосяжним результатом.

Враховуючи усе перераховане вище, на нашу думку, необхідно переглянути перелік споживчого кошика та оновлювати кожного року, враховуючи потреби суспільства, як це прийнято у розвинених країнах.

Науковий керівник: А.С. Магдич, кандидат економічних наук, доцент.

В. Горбанев

ГВУЗ «Национальный горный университет»

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ БЮДЖЕТНЫХ РАСХОДОВ НА ПРОИЗВОДСТВО ОБЩЕСТВЕННЫХ БЛАГ В РАЗВИТЫХ СТРАНАХ МИРА

Система бюджетирования в Украине нуждается в своевременной модернизации, поскольку должна отражать потребности общества. Этот процесс не будет совершенен до тех пор, пока не будет оценен весь предыдущий и текущий опыт стран с высоким уровнем экономического развития, не будут адаптированы к национальным условиям его положительные моменты. Сосредотачивая внимание на особенностях бюджетов США, Великобритании, Германии, Франции и Японии, рассмотрим направления формирования расходов на производство общественных товаров и услуг, которые играют ключевую роль в удовлетворении потребностей населения.

Бюджет Соединенных Штатов предусматривает следующие направления расходования средств: здравоохранение, социальная безопасность, необоронные дискреционные расходы, оборона, выплаты по госдолгу и прочие обязательные расходы. В бюджете

США утверждено, что 25% доходов государства в 2016 году планируется потратить на здравоохранение, 24% – на социальную безопасность, 16% – на оборону, столько же занимают дискреционные расходы, 13% должно распределяться на помощь малообеспеченным и безработным, 6% – оплата долга страны. Размер бюджета составил 3,999 триллиона долл. Расходы бюджета подразделяются на основные (мандаторные) и второстепенные (дискреционные). К основным расходам относятся: здравоохранение, общественная безопасность и прочие обязательные; к второстепенным – остальное. Отличие основных затрат от второстепенных состоит в том, что им всегда отводится самая значительная часть бюджета, а также они не могут быть исключены из списка в процессе бюджетирования.

В бюджете Великобритании, который составляет 1,012 триллиона долл., предусмотрены следующие направления: социальная защита – 29%, здоровье – 18%, образование – 13%, оборона – 6%, общественный порядок – 5%, и другие расходы, занимающие от 3 до 4%. Под социальной защитой здесь понимается выплата пенсий, пособий инвалидам, малоимущим. Общественные услуги представляют собой разного рода социальные программы, направленные на повышение культуры и самосознания граждан (бесплатные концерты, посещение музеев и др.). Большое количество статей по сравнению с бюджетом США, обусловлено тем, что в их случае названия направлений более контекстуальны, а потому лишнее разделение отмечается.

Бюджет Германии составляет 1,696 трлн. долларов США. Он отличается и своим размером, и структурой от бюджетов предыдущих двух стран. Его разделение следующее: труд и социальные отношения – 41%, оборона – 11%, госдолг – 8%, образование – 5%, здоровье – 5%, поддержка семей – 5% и другие небольшие многочисленные расходы (администрирование, развитие отношений, защита окружающей среды и т.д.). Доминирующей статьёй расходов является категория «труд и социальные отношения». Под ней понимается помощь человеку на разных этапах его карьеры: помощь в поиске работы, выплата пособий по безработице, выплаты по инвалидности или за специфику труда, пенсии. Подобный подход несколько отличается от других, выбранных для сравнения, но только лишь в принципе объединения статей расходов под этой категорией и ее названием.

Проанализируем бюджет Франции, который равен 1,353 трлн. долларов. Направления расходования здесь такие: образование – 23%, госдолг – 20%, оборона – 13%, наука и исследования – 9%, а также иное (медицина, защита окружающей среды, внутренняя безопасность,

инфраструктура, правосудие, человеческие ресурсы занимают от 3 до 4 %). Ситуация здесь в корне отличается от всех предыдущих планов. Образование и наука финансируются в большей степени, чем все остальное, скорее всего, потому, что во Франции наблюдается отток кадров. Заметным является также количество средств, выделенных на выплату государственного долга. На медицинскую помощь выделяется всего 4% бюджета, что сравнительно немного по сравнению с аналогичными расходами у США.

Оценим бюджет Японии, составляющий 0,799 трлн. долларов. Распределение таково: социальная безопасность – 31%, средства, выделяемые органам местного самоуправления – 18%, госдолг – 24%, образование – 6 %, оборона – 5%, развитие отношений – 6% и другое. Поскольку Япония состоит из множества островов, то это способствовало децентрализации и развитию самоуправления. Средства, получаемые местными бюджетами, распределяются на нужды населения, которые разнятся от одного региона к другому. Япония, как и Франция, имеет проблемы с внешним долгом, а расходы на медицину вообще не выделены в отдельную категорию, хотя они и предусмотрены в группе социальной безопасности.

Подводя итог анализу направлений формирования расходов на общественные товары в бюджетах развитых стран, можно сделать вывод, что общими для всех являются расходы на оборону, социальные гарантии, образование и медицину. Относительно затрат на другие виды общественных благ, то здесь у каждой страны есть свои предпочтения. Последние зависят от сложившихся традиций, уровня развития партнерства государства и частного бизнеса, а также других факторов институционального характера, которые определяют целесообразность присутствия государства в той или иной сфере экономической деятельности.

Научный руководитель: А.Н. Пилипенко, доктор экономических наук, профессор.

M. Górkа, PhD Eng.; B. Krochmal-Marczak, PhD Eng.;
M. Dykiel, MSc Eng.; Prof. UR B. Ślusarczyk, PhD
Stanisław Pigoń State Higher Vocational School in Krosno, Poland

ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT IN VIEW OF THE FUNCTIONING OF AGRICULTURAL PRODUCER GROUPS

1. The importance of entrepreneurship in the socio-economic development

In today's management conditions, entrepreneurship is one of the essential factors constituting the competitive advantage of the company and its survival as well as development. Entrepreneurship means the assumption of a particular attitude oriented towards discovering and grasping opportunities and it needs to be accompanied by openness to change and innovation. Entrepreneurial activities tend to be associated with the implementation of projects, creative problem-solving, taking risks and flexible adaptation to changing environmental conditions. [Listwan, 2004].

There is no single, universally embraced definition of entrepreneurship. Entrepreneurship, in the light of the literature, is a very broad and interdisciplinary problem. The fact it comprises numerous issues determines the wealth of scientific views on entrepreneurship, presented in many contexts of interpretation. As part of the original concepts of the market, the entrepreneur was but the source of capital. Their role began to be viewed differently at the turn of the century thanks to A. Marshall, who – apart from the classic factors of production (land, labor and capital) – started paying attention to the organization and, within it, the key role of the entrepreneur played in the management process. Noteworthy is the work of J. Schumpeter [1960], in which he drew attention to the role of innovation in the development of economic entities. That Austrian economist introduced the scientific literature to the concept of entrepreneurship, where he particularly strongly embraced the role to be fulfilled by the entrepreneur in the process of socio-economic development. According to him, entrepreneurial spirit was the characteristic found only in certain people. Those of them, and they were few, would operate amongst the mass of followers whose reactions to the achievements of entrepreneurs-innovators varied – from quick and spontaneous to skeptical and conservative. Analyzing the concept of entrepreneurship put forward by Schumpeter, one must bear in mind its relation to the concept of innovation. Both are dynamic and form an integral part of the economic development.

2. Team entrepreneurship as a form of activation of food producers

Depending on the interaction of people and the way of doing business, entrepreneurship can be divided into individual entrepreneurship and team entrepreneurship. The former involves setting up and running own businesses, whereas the latter concentrates individual entrepreneurs [Parzonko 2010]. Team entrepreneurship is particularly important in the agricultural sector since the weakness of individual agricultural holdings in relation to market requirements disables the producer from offering a sufficiently large batch of high-quality goods in the right place and time, and

thus makes them an unattractive partner for other market participants. The requirements of today's market oblige manufacturers to a number of things concerning the adaptation of production to the needs of the recipient. Accounting for these expectations helps effectively manage production, be competitive on the market and improve one's economic efficiency of production. The market expects appropriate product range and product quality while maintaining competitive prices for the consumer. Agricultural producers are increasingly making decisions of cooperative action – team entrepreneurship which makes it possible to reduce production costs, introduce new technologies and better organize sales. Such conditions can also be met by team/group production offering. Agricultural producer groups are the opportunity for such cooperation [Górka 2012].

This kind of activities undertaken among agricultural producers are particularly important in those regions where agriculture has a number of characteristics that hinder its development, namely the fragmentation of farms or low marketability of production. The result of such cooperation is low profitability and lack of opportunities for farms to develop or increase their productivity/competitiveness. The progressive development of the market economy forces agricultural producers to take measures targeting not only horizontal integration – i.e. between the producers themselves – but also the processes of integration with other agribusiness cells and institutions dedicated to agriculture. This, in turn, requires the knowledge of economic and organizational processes that take place in agribusiness, response to constantly changing farming conditions and personality traits that, when combined, make up the so-called entrepreneurial attitude.

The aim of this paper is to present the process of formation development of team entrepreneurship in rural areas in terms of the functioning of agricultural producer groups.

3. Agricultural producer groups as a sign of entrepreneurial activities in rural areas

The main objective of forming agricultural producer groups is joint activity by which the challenges of the market economy based on the principle of competition can be confronted. By doing so, agricultural producers gain the opportunity to secure a stronger market position, and thus higher and more stable income through proper organization. They also become able to adapt production to the requirements and needs of the customer in terms of quality and quantity with the simultaneous application of the principles of environmental protection. Group-forming food producers must choose their organizational and legal form. The European and global experience of economic partnerships suggest cooperative as the

most beneficial and friendly from the standpoint of farmers. The main objective of a cooperative is to provide jobs to its members and remuneration at the level they consider acceptable. The choice between a cooperative and other legal forms is not easy, even though there is a lot of differences that make the former seem like a more beneficial form of partnership. In any case one operates under the same market conditions and is subject to the same tax rules, facing competition on both the international and domestic market. However, the differences concern the relationship between owners and sharing the profits. In a cooperative, decisions are taken by the members on the basis of one vote per one member, regardless of the invested capital. Members of a cooperative expect maximum benefits, i.e. negotiating lowest possible prices for purchases and highest prices for sales or gaining access to market information. It can be said that cooperatives operate in the economic system aware of the social needs, which tend to be ignored in other legal forms of cooperation.

The possibility of association of food producers in producer groups is particularly important in the conditions of fragmented agriculture, small-area farms far away from each other. In addition, the need for group/team action increases due to the Common Agricultural Policy, inclusion in the uniform European Union market and the need to expand production as well as reduce production costs and transaction costs.

Entrepreneurship in rural areas, identified with the development of various forms of non-agricultural activities, is one of the factors that form a number of social and economic benefits. The social function of entrepreneurship does not come down to its mere participation in the formation of a class of small property owners, but also to the alleviation of social tension, frustration and apathy. This is accomplished by absorbing part of the labor force surplus, creating entrepreneurial attitudes, identifying opportunities and possibilities for self-employment, successful business-running, change of social status and improving the living and working conditions. The economic advantages of undertaking and non-agricultural activities by farms include:

- extending the functions of farms by new functions (e.g. processing) to increase their durability and resistance to various types of market changes;
- education of the local labor market combined with a rational use of capital;
- creation of new jobs in professions related to the field of agriculture, thereby reducing the unemployment rate and changing the socio-professional structure of rural population;

- increasing the level of production resource utilization in rural areas, including the environment and its landscape values;
- development of equipment in the production (e.g. water supply system) and social (health and education) infrastructure;
- creating favorable conditions (organizational and capital) for increasing the production and trade-related competitiveness of rural communities on markets, which will trigger the formation of integration links between producers and processors, as well as the formation of producer and marketing groups;
- reducing the activity or eliminating from the local market complex systems of mediation in agricultural products and services and speculative capital flows;
- operation in the local environment and powering municipal budgets with taxes, which positively affects the ability of local authorities to act in terms of undertaking necessary projects [Rak and Multan 2015].

The benefits of entrepreneurial activities, as undertaken by agricultural producer groups, are noticed by food producers as well as food consumers (see Table 1).

Table 1

The benefits of group entrepreneurship resulting from the operation within the producer group

Benefits for food producers	Benefits for food consumers
Improved competitiveness	Homogenous goods
Establishing partner relations with other market participants	Compliance with quality standards
Improving economic efficiency by reducing the number of intermediaries	Goods properly packaged and labeled
Joint investment	Relatively inexpensive goods

Source: Own study based on Górka M., 2012, *Stan zorganizowania rolników w spółdzielcze grupy producentów rolnych*.

The cooperation of farmers within formal producer groups positively impacts the activity of the agricultural market. In this area, the most important benefit is the planning and adjusting production to demand in terms of quantity, quality and range. With that being said, the integration in question will contribute primarily to an increase in the competitiveness of farmers on the market, and should lead to the following:

- reduce or eliminate the number of intermediaries from the market;
- establish lasting cooperative relationships with recipients, promote production stabilization of individual farms;
- facilitate access to market information;
- adapt production to processing (standardization of production and proper preparation for sale);
- joint promotion and marketing of production.

The experience of countries with a strong presence of producer organizations shows that producers may face up to the increasingly difficult conditions of management, meet higher demands of consumers and handle stronger competition, and consequently maintain their income as high as possible.

4. Summary and conclusions

Entrepreneurship plays a crucial role in the development of rural areas. The formation of producer groups is a result of the processes of integration in agriculture, both horizontal and vertical. It is to be hoped that the group form of management will solve some of the problems encountered in this still highly-fragmented sector. Producer fragmentation makes it difficult to meet the increasing demands of the market. Producer groups create new opportunities for action, allowing for the reduction of production costs and risks. The combination of market offerings of many farms multiplies their economic and market-related possibilities. It also opens up new sales channels that single holdings could not benefit from. Furthermore, it strengthens the bargaining position in trade relations with product recipients and suppliers of production means. The need of farmers to organize is, in today's reality, a necessity that will help them adapt to the needs of the market economy. Team entrepreneurship of food producers is a positive example of entrepreneurship and taking advantage of team action and the possibility of obtaining assistance funds from the European Union budget. There is, thus, a need for farmers to act in groups as this will lead to the increase of the economic power of agricultural enterprises and the improvement of living conditions in rural areas.

References

1. Górka M., 2012, *Stan zorganizowania rolników w spółdzielcze grupy producentów rolnych*. Wyd. Roczniki Naukowe Stowarzyszenie Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu. Vol. XIV, z.1, pp. 170-175.
2. Listwan T., 2004, *Rozwój menedżerów w rozwoju przedsiębiorczości*, [in:] *Kapitał ludzki a kształtowanie przedsiębiorczości*. Redakcja nauk. M. Juchniewicz, published by Poltext, Warsaw, p. 201.

3. Parzonko A.J., 2010, *Rozwój przedsiębiorczości zespołowej na wsi oraz psychologiczne i ekonomiczne aspekty funkcjonowania grup producentów rolnych*. [in:] *Przedsiębiorczość na obszarach wiejskich. Stan i perspektywy rozwoju*. Krzyżanowska K. (ed). Published by SGGW, Warsaw.

4. Rak A.M., Multan E., 2015, *Przedsiębiorczość rolników indywidualnych w Polsce*. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, Administracja i Zarządzanie (34). ZN no. 107.

5. Schumpeter J., 1960, *Teoria rozwoju gospodarczego*, published by PWN, Warsaw, p. 136.

В. Гридасова
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ПРОБЛЕМЫ ЭКСПОРТА В УКРАИНЕ

На сегодня проблема экспорта считается одной из основных в нашей стране. Она отражается не только в сокращении объемов внешней торговли, но и в ее структуре (географической и продуктовой), а также общей эффективности (многолетнем отрицательном сальдо платежного баланса).

Негативные явления в экспорте влияют и на общие темпы экономического развития страны. Ожидаемые темпы прироста ВВП в 2016 г. от одного до двух процентов окажутся ниже, чем в основных соседях Украины. Это связано не только с текущей проблемой коррупции, но и с потерей экспорта в Россию, продолжающимся военным конфликтом на востоке, низкими ценами на сырьевые товары (основная статья украинского экспорта), а также слабостью финансового сектора.

Как свидетельствуют данные Главного управления статистики Украины, в 2015 г. произошло падение экспорта на 29,3% по сравнению с 2014 г., в том числе в торговле с Российской Федерацией – на 50,7%. Но даже в этой ситуации Россия остается самым крупным торговым партнером Украины. Вместе с тем, несколько возрос украинский экспорт в Японию и в целый ряд африканских стран. Например, экспорт в Намибию за год увеличился в 87 раз! Если говорить о физических объемах экспорта отдельных видов товаров, то наибольшим сокращением отличился экспорт минерального топлива (на 70,4%), мясных продуктов и рыбы (62,8%), железнодорожных локомотивов (68,8%) [1]. Большая часть продукции

данных отраслей экспортировалось в РФ и незначительное увеличение их экспорта в другие страны не смогло компенсировать потерь.

Несмотря на потерю крупнейшего импортера по политическим причинам, Украина имеет все шансы модернизировать производство, улучшить качество продукции и выйти на новые рынки. Залогом этого является подписание в 2014 г. Соглашения о ассоциации между Украиной и ЕС (формирование условий свободной торговли). Хорошие перспективы обусловлены также наличием преференций в торговлес зарубежными странами, таких как: режим генеральных преференций, режим максимального благоприятствования и т.п.

Однако система существующих преференций во внешней торговле Украины используется далеко не полностью. Основные причины этого, по мнению экспертов, – ошибки государственного управления, отсутствие целостной концепции в поддержке экспорта. Разрозненные решения не приносят должного эффекта. Необходим комплексный подход, который бы реализовывал основополагающий принцип продвижения украинских товаров на мировые рынки. И в этом вопросе может оказаться полезным мировой опыт.

Примеры удачных концептуальных подходов можно наблюдать в Японии и Китае. У Японии основным критерием в экспорте является качество, у Китая – низкие цены. В Украине отсутствует какая-либо модель позиционирования себя на внешних рынках. По нашему мнению, Украина могла бы выбрать продуктовую концепцию экспорта, связанную, прежде всего, с продукцией сельского хозяйства и ее переработкой.

Среди ключевых проблем украинского экспорта также можно назвать низкие мировые цены и неготовность предприятий конкурировать в этих условиях. Иногда это приводит к тому, что в долларовом эквиваленте экспорт снижается, хотя абсолютные его показатели (натуральные) возрастают.

Еще одной проблемой экспорта украинской продукции в ЕС является валютное регулирование. Полученную от продажи своей продукции валюту предприятие продает, а затем для импортных закупок вынуждено приобретать валюту по более высокому курсу.

Таким образом, проблема экспорта берет начало с элементарной нехваткой знаний в области международного экономического права и в международных экономических рекомендациях, неправильной ориентацией с точки зрения условий поставки, неверная защитная функция от некачественного товара, отсутствие концепции позиционирования себя на внешнем рынке.

Именно изучение международных экономических документов, улучшение качества и создание индивидуальной стратегии позиции в полном объеме поможет исправить проблему преодоления закрытости украинского государства в экспортных отношениях.

Список использованных источников

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Научный руководитель: А.А. Задоя, доктор экономических наук, профессор.

O. Gumenyuk
Alfred Nobel University, Dnipro

PROBLEMS OF WORLD TRADE ORGANIZATION IN THE MODERNITY

The World Trade Organization (further – WTO) is a global international organization that deals with trade rules between nations with its headquarters in Genève, Switzerland. WTO was established on 1 January, 1995. Currently, it has 164 country members with the budget of approximately 195 million US\$. This work is devoted to find out, whether a 21-year-old organization is up-to-date and able to cope with economic and trade problems, following its basic principles and performing the functions, which include managing WTO trade agreements, meeting for trade negotiations, conducting trade disputes, watch to national trade policies changes, providing technical help and training for developing countries and operation with other international organizations.

In the period of 1995 – 2008 WTO provided the police of tariff cuts that caused 40% cuts on tariff for industrial products, the value of imported products in developed countries grew from 20% to 44%. Due to the policy of liberalization and openness of trade and tariff cuts sustainable growth of export were observed. That was a period of growth in the world economy, with growth in world exports in excess of 6% annually and rising strongly after the 2001 downturn. Developing countries had growth rates that were on average 7.9% during that period. In nowadays, WTO named the dynamics of service trade its personal win, which is growing quicker than trade in goods. About 500 disputes were set by WTO by the end of 2014.

This system was created to ensure that WTO agreements are respected and followed by member states.

Export grew with international competitiveness. Despite a performance of export, almost half of the less developed countries and other low income countries lost their market shares. Similarly, middle income countries grew by 7 %, but about 1/3 of middle income countries had a negative change in their market shares. However, there are some problems in the WTO activity.

Firstly, main activities of WTO are trade liberalization and free international trade. Their lead is to decrease trade barriers, make products and services cheaper. Actually, it should significantly increase living standards, but now in reality, especially in developing countries, there are growing insignificantly or are stable. Only high/middle-income, developed countries have the chance to benefit from enhanced international trade. As well, one more example of unfair distribution is rules and main agreements of WTO, which are equal for developed and developing countries. Thus equal "rights" with non-equal abilities and readiness lead to general inequality, insecurity and injustice.

Secondly, it should be mentioned that one of the main objectives of WTO is protecting the environment. Generally, WTO is currently trying to engage developing countries in its activities and accept as a member. Economic development and export boosting that implies GDP growth, which were caused by WTO activities, in developing countries mostly are connected with industrial development. In an era of global warming and potential environmental disasters industrial development could cause new environmental problems. Thus it can contradict with that objective.

Moreover, WTO is commonly criticized for inequality and discrimination on the level of individuals. It claims to privatize essential public services such as education, health and child care, energy and water supply, central heating. Private owners have rights to set prices and establish company policies. The fact that there are always people with low income who could not afford it. Also WTO allows corporations to set profit over labor rights. It encourages lowering wages, decrease of shifts and working hours that lead to severe competition among employees.

Furthermore, WTO's Council of Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (further TRIPS) protects new technologies and pharmaceuticals from illegal and free usage with patents and licenses. It is a brilliant idea, but it causes price increase for such medicines. A lot of people in Africa die from diseases, because they can not afford them. There was a period of 2001 – 2003, when countries were allowed to produce generic drugs or import them, but now that rules do not operate anymore.

Additionally, decision-making processes, agreements set-up and international disputes are questionable. The decision on this meeting de jure should be made with a votes, but de facto the members are currently coming to the consensus. Besides the fact that the representatives of the poor and less-developed nations are not often invited to the meeting, they have less power to be heard and influence on the other countries. They could depend on some developed country, so they have to support its interests.

Concluding, various disadvantages of WTO system were highlighted. It was find out that WTO was a powerful and useful organization between 1995 and 2008. It really showed results. But now it is out-to-date and cannot maintain the same results, satisfy current needs of its participants. As well, it developed propositions that can help to fix major problems. It is no use for trade organization to provide some programs for environment, human and labor rights protection. There are international organizations to cooperate, which are specialized on such problems. It will be useful to make a decision-making process more transparent and clear for majority. Customization of rules for developed and developing countries will positively effect on their economies, international trade and equality within the nations.

*Scientific supervisor: I.S. Shkura, Ph.D., Associated Professor,
Language supervisor: G. Miasoid, Ph.D., Associated Professor.*

A. Durbajło, A. Mężyk
Uniwersytet Rzeszowski, Polska

RPA – PAŃSTWO NIEWYKORZYSTANYCH MOŻLIWOŚCI

Celem niniejszego artykułu jest ukazanie sytuacji makroekonomicznej gospodarki. W wyborze Republiki Południowej Afryki kierowałyśmy się chęcią ukazania państwa rozwijającego się, które jest jednym z najbogatszych państw swojego kontynentu lecz także borykającego się z wieloma problemami wpływającymi na jego rozwój. W celu przeprowadzenia analizy wykorzystane zostały artykuły pochodzące ze stron internetowych oraz dane z lat 2004-2014 udostępnione na stronie Banku Światowego oraz Trading Economics. Trzeba jednak zaznaczyć, że metodyka gromadzenia i przetwarzania danych w przypadku krajów afrykańskich pozostawia wiele do życzenia. Jednym z problemów jest rozbieżność danych w poszczególnych raportach, innym fakt, że wszystkie wartości pieniężne podawane są w dolarach przy założeniu różnych kursów

(czasami jest to ostatni dzień analizowanego roku, a czasami ostatni dzień analizowanego okresu).

Republika Południowej Afryki to jedno z najbardziej rozwiniętych i najbogatszych państw Afryki, ale również kraj pełen kontrastów. Jest to jeden z niewielu państw kontynentu, w którym obserwuje się ujemny przyrost naturalny. Co więcej, przewidywana średnia długość życia w momencie narodzin wynosi 49,5 roku i jest jednym z najgorszych wyników wśród wszystkich państw świata. RPA jest mimo wszystko najbogatszym i najlepiej rozwiniętym państwem Afryki, z rozwiniętym przemysłem wydobywczym, motoryzacyjnym, rolnictwem i rybołówstwem. To największy światowy producent złota, platyny, rud chromu, wanadu i manganu. Pod względem wydobycia diamentów zajmuje 5 miejsce w świecie, uranu – 9, węgla – 6, niklu – 10, żelaza – 8.

Gospodarka RPA, choć należy do najbardziej rozwiniętych na kontynencie, wciąż rośnie w rocznym tempie ok. 2-4% PKB. RPA znajduje się także wśród najbardziej perspektywicznych rynków świata i nie bez powodu łączona jest z Brazylią, Rosją, Indiami i Chinami w grupie rozwijających się potęg ekonomicznych tzw. państw BRICS [1].

Jak wynika z artykułów na temat RPA na tle innych krajów afrykańskich w ostatnich latach nie odnotowuje on nadzwyczajnego wzrostu gospodarczego. Coraz częściej dochodzi tam do napięć społecznych i strajków. Pomimo to RPA jest jednym z najbogatszych oraz kluczowym państwem na kontynencie afrykańskim. Co więcej rozbudowany jest tam system usługowy przemysłowy, który wspierany jest przez inwestycje rządowe. Gospodarka RPA oparta jest na własnych zasobach naturalnych, które dają im przewagę na tle innych państw afrykańskich. Posiada on wysoki potencjał gospodarczy, ponieważ ma dobrą infrastrukturę oraz przyjazną politykę związaną z inwestycjami zagranicznymi.

W latach 2004 do 2006 możemy zauważyć stopniowy wzrost wartości PKB w RPA z 4,55% do 5,59%. Spowodowane to jest stabilizacją makroekonomiczną oraz wzrostem zapotrzebowania na towary eksportowe. Od roku 2006 uwidocznił się spadek PKB na co składał się globalny kryzys gospodarczy na rynkach finansowych i bankowych, który miał miejsce w połowie 2007 r. Ponadto w 2007r. w RPA doszło do kryzysu energetycznego, gdyż posiadająca monopol na dystrybucję energii elektrycznej firma ESCOM, zaczęła mieć problemy spowodowane szybkim wzrostem gospodarczym, który zderzył się ze skutkami niedoinwestowania elektroenergetyki [2]. Tego skutkiem mamy drastyczny spadek dynamiki wzrostu PKB na całym świecie, czyli także w RPA. W jego wyniku w 2009r. wartość PKB miała ujemny wynik tj. -1,54%. Od 2011r. RPA należy do porozumienia państw rozwijających się, który nazywa się BRICS. Jak

wiadomo wielki kryzys przełomu 2008/2009 dotknął wielkimi szkodami sporą liczbę państw, lecz najlepiej poradziły sobie gospodarki państw należących do BRICS, z wyjątkiem Rosji i RPA, gdzie odnotowano w tym czasie ujemną dynamikę wzrostu PKB [3]. Jak wynika z danych przed kryzysem odnotowano wysoki wzrost PKB w każdym z państw BRICS, największy w Chinach, bo aż 14,2% w porównaniu do roku poprzedniego oraz najmniejszy w RPA 5,36% w porównaniu do roku 2006. W następnym latach zauważamy powolne wychodzenie z kryzysu i dodatnie PKB, spowodowane między innymi pozytywnym wpływem Mistrzostw Świata w Piłce Nożnej, gdyż takie wydarzenie niesie za sobą wielkie inwestycje i pieniądze. Niestety od 2011r. zauważamy kolejny spadek tej wartości.

Jak wynika z danych od 2004r. wskaźnik CPI istotnie wzrastał z roku na rok. W 2004r. wynosił on 1,39%, nie powodując większych zakłóceń w przebiegu procesów gospodarczych. W 2006 r. wzrósł on natomiast do 4,64%, co spowodowało niepokój, gdyż inflacja zaczęła stopniowo rosnąć osiągając swoisty punkt krytyczny. Podczas światowego kryzysu finansowego w 2008r. wskaźnik CPI wyniósł wówczas 11,54%, co jest niewskazane dla gospodarki, gdyż przy zbyt dużej inflacji wpływy z podatków zbierane z opóźnieniem mogą być powodem do zwiększającego się deficytu budżetowego. Tego typu polityka prowadzi do monetaryzacji deficytu, co skutkuje dodrukiem pieniędzy, a poprzez to wzrasta tym samym inflacja. W kolejnych latach tj. w 2009 r. oraz 2010r. odnotowano spadek CPI do 4,26% w 2010r. Nie mniej jednak w następnym okresie zauważamy wzrost inflacji na przemian z niewielkimi spadkami. W 2014r. wskaźnik CPI w RPA wynosił 6,38%.

W tym przypadku możemy zauważyć stale rosnącą inflację. Co więcej mamy tutaj do czynienia ze zjawiskiem stagflacji (wysokie bezrobocie, tzn. stagnacja gospodarcza w połączeniu z wysoką inflacją), która jest bardzo trudnym dla banków centralnych zjawiskiem, z jednej strony Bank Centralny powinien zacieśniać politykę w celu zbiccia inflacji do odpowiedniego poziomu, z drugiej jednak strony podwyżki stóp procentowych pogłębiają recesję gospodarczą. Ponadto w przeciągu lat RPA podlegało różnym transformacjom gospodarczym, dlatego też zdarzały się liczne zamieszki oraz strajki pracownicze, m.in. w 2012r. spowodowane złymi warunkami pracy w kopalniach.

Jak wynika z danych dotyczących RPA, uzyskało ono dodatni bilans handlowy w latach 2009-2011. Pozostałe z badanych okresów charakteryzują się nadwyżką importu nad eksportem, a więc deficytem handlowym – oznacza to, że w wymianie towarowej z innymi gospodarkami odnosi ona straty.

Nieciekawie wygląda także kwestia bezrobocia. Najmniejszy poziom bezrobocia ogólnego (na poziomie 22-23%) zarejestrowano w latach 2006-2008. Wskaźnik ten przyjął natomiast najwyższe wartości w roku 2012 i 2014, wynosząc ok. 25%, co oznaczałoby, że co czwarty aktywny ekonomicznie mieszkaniec RPA pozostaje bez pracy. Statystyki te nie ujmują jednak wszystkich osób bezrobotnych: nie wliczone zostały tutaj osoby, które nie uzyskują dochodu, ale prowadzą działalność rolniczą na potrzeby zaspokajania potrzeb własnego gospodarstwa domowego [4]. Uwzględniając dodatkowo bezrobocie ukryte, stopa bezrobocia oscyluje na poziomie 40%. Ponadto według różnych statystyk w RPA pracuje około 13 mln osób, natomiast zobowiązania podatkowe reguluje zaledwie ok. 5 mln. [5]. Trzeba także dodać, że w RPA istnieje ogromny problem nielegalnej migracji do tego kraju, prawie wyłącznie z innych krajów afrykańskich. Migracja do RPA ma przede wszystkim podłoże ekonomiczne. Szacuje się, że w RPA przebywa nielegalnie od pięciu do ośmiu milionów osób (głównie z Mozambiku i Zimbabwe), co wpływa niezwykle negatywnie na działania zmierzające do zredukowania wysokiej stopy bezrobocia [6].

Ogólna zła sytuacja na rynku pracy w RPA jest spowodowana bardzo słabym współczynnikiem osób wykształconych oraz powszechnym analfabetyzmem. Co więcej RPA nie posiada odpowiednich placówek szkół podstawowych, co doprowadza do braku wykształcenia, a tym samym wzrostu bezrobocia, które można szacować nawet na poziomie 40%. Ponadto problemem jest powszechny wyzysk Afrykańczyków, a zwłaszcza małych dzieci. Prowadzi to do ogólnego osłabienia kraju. Bardzo ważnym problemem jest także ogrom nielegalnych imigrantów, którzy przyczyniają się do osłabiania sytuacji na rynku pracy. Rozwiązanie problemu nielegalnych imigrantów poprawi sytuację społeczną RPA. Wzrośnie zamożność mieszkańców, co pozytywnie wpłynie na gospodarkę tego kraju oraz przyczyni się do poprawy kondycji finansów publicznych.

Aby poprawić sytuację społeczną rząd Republiki Południowej Afryki powinien walczyć w miarę swoich możliwości z analfabetyzmem, co jednocześnie podniesie świadomość społeczną ludności i będzie miało pozytywny wpływ na rozwój państwa. Również nacisk na rozwój szkolnictwa wyższego pozytywnie odbije się na wskaźniku PKB per capita. Rozwój turystyki nie tylko wzdłuż południowego wybrzeża, ale także w głąbi kraju jest kolejnym argumentem do podwyższenia standardów życia w Republice Południowej Afryki oraz większych wpływów do budżetu państwa.

Naszym zdaniem kluczowym obszarem, na którym powinna skupić się polityka makroekonomiczna RPA jest walka z wysokim bezrobociem oraz rozwiązanie kwestii nielegalnych imigrantów. U podstaw problemów

RPA stoi przede wszystkim rażąco niski poziom wykształcenia wynikający między innymi ze słabego poziomu kształcenia ustawicznego. Jak wynika z badań przeprowadzonych przez międzynarodowy instytut SAIRR, RPA ma jeden z najgorszych systemów szkolnictwa na całym świecie. Analfabetyzm oraz kiepska sytuacja społeczna i gospodarcza najbiedniejszej części społeczeństwa prowadzi do zacofania i napięć społecznych, czego przykładem są liczne rabunki, dyskryminacja rasowa, a nawet ludobójstwo. Wysoki poziom ubóstwa przyczynia się także do rozwoju bezrobocia patologicznego.

RPA mimo swoich bogactw naturalnych nie jest w stanie odpowiednio nimi zarządzać, w efekcie czego zamiast stać się państwem bogatym, wciąż boryka się z wieloma problemami. Przyczynia się także do tego problem technologiczny – RPA nie posiada technologii, która pozwoliłaby na wykorzystanie w pełni posiadanych zasobów naturalnych. Podsumowując, RPA ma wielki potencjał gospodarczy lecz jest on niewykorzystany z powodu ogromnych braków w wykształceniu, braku doświadczenia oraz nieodpowiednich kompetencji, zarówno społecznych jak i ekonomicznych. Niemniej jednak RPA stara się nawiązać porozumienia międzynarodowe z innymi państwami i organizacjami, czego przykładem jest np. BRICS czy G-20. Dzięki takiej współpracy RPA ma szansę stać się gospodarką liczącą się w świecie.

Bibliografia

1. Informator ekonomiczny o krajach świata. Republika Południowej Afryki. Ministerstwo Spraw Zagranicznych, 2012.
2. Rynek energii Republiki Południowej Afryki, problemy energetyczne RPA-ESKOM.
3. Rynek pracy, Artykuł Gospodarki PIIGS i G7 wciąż bogatsze od polskiej. A jak wypadamy na tle krajów BRICS, Marta Kowalówka Sedlak & Sedlak, 2015.
4. Work & Labour Force, Statistics South Africa (<http://www.statssa.gov.za/>)
5. Informator Ekonomiczny o krajach świata, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, 2014,
6. RPA – kraj kompetencji, artykuł Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Pretorii,

Opiekun naukowy: dr inż. M. Lechwar.

ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В УКРАЇНІ

Економічне зростання являється досить складним явищем. З даного приводу відомий американський історик Б. Селігмен зазначав, що теорія економічного зростання повинна враховувати безліч різноманітних факторів. Наприклад це можуть бути природні ресурси, політичні інститути, законодавство, а також велика кількість психологічних та соціальних факторів. На думку Селігмана, розробка даної теорії неможлива, адже це є досить складне завдання створити універсальну теорію, яка буде охоплювати всі фактори економічного зростання. Тому кожна теорія або модель мають відповідні припущення та абстракції, які в свою чергу виділяють найбільш суттєві чинники економічного зростання.

Головною метою для економічного зростання є збільшення обсягів економічних благ, створення соціально-політичної стабільності в країні, поліпшення умов життя населення, а також безумовно підвищення міжнародного авторитету. Економічний розвиток – це процес, в якому країна переходить до більш досконалого стану економіки, тобто якісно нового, на основі відповідних структурних та інституціональних зрушень. Комплексно це проявляється в досконаленні всієї економічної системи.

Виділяють два основних види економічного зростання: інтенсивний та екстенсивний. Для інтенсивного виду характерне комплексне розширення виробництва, тобто якісне поліпшення кожного фактору, а отже раціональне використання всього виробничого потенціалу. В свою чергу екстенсивний вид економічного зростання забезпечується при кількісному збільшенні обсягів функціонуючих факторів і практично залишає незмінними попередні техніко-технологічні параметри. Ще одним типом зростання є регресивний, для якого характерне зниження обсягів суспільного виробництва. Зокрема таке явище спостеріглося протягом 90-х років у всіх країнах СНД і в частності в Україні, що в літературі отримало назву трансформаційного спаду.

У реальному житті типи економічного зростання проявляються як переважно інтенсивний або як переважно екстенсивний тип економічного зростання. У наш час в більш розвинених країнах переважає інтенсивний шлях економічного розвитку. Для України першочерговим завданням стає забезпечення

високих темпів економічного зростання та підвищення на його основі рівня життя в суспільстві, отже, і якості людського капіталу. Цей процес можна пов'язати з постійними та значними інвестиціями держави у соціальну сферу. Адже інвестування грошей в людський капітал підвищує продуктивність праці, а отже, і ефективності виробництва. Якщо розглянути статистику за 2010 р., то для України він став вельми успішним. Адже реальне зростання ВВП складало 5,2%, при цьому підвищився відсоток промислової продукції на 7,3%, а обсяг сільгоспвиробництва – на 17,5%. Реальна заробітна плата збільшилася на 8,7%. До того ж зафіксована рекордно низька інфляція – індекс споживчих цін склав всього 4,6%. Питома вага будівництва зменшилася з 7,5 до 3,5%. Якщо брати структуру промислового виробництва, то питома вага продукції машинобудування складала 11,9% (в УРСР у 1981 р. – 30,2%). Перші позиції займають металургія (22,2%) та харчова промисловість (14,7%) [2, с. 576].

Однією з найважливіших сторін кризи української економіки, стала проблема нестачі реальних інвестицій, а також наростаючого зносу основних виробничих фондів в країні. Так, вперше з 2007 р. зросли інвестиції в основний капітал, за даними за січень – вересень 2011 р., на 21,2%. Але зіставляти цифри треба з вихідною точкою відліку 1990 р. Проте за всі роки незалежності показники інвестицій в основний капітал ніколи не наближалися до показника 1990 року. До кінця 90-х років обсяг інвестицій знизився до 20-25% від рівня 1990 року, дійшовши до 85-88% в 2007-2008 роках, але в результаті кризи впав до 50%. У 2011 році розглянута величина склала приблизно 60% [3, с. 648].

Період динамічного розвитку для української економіки пройшов, а значить сповільнилися й темпи її зростання. Причинами цього являється не лише світовий економічний спад, але і ряд структурних змін в економіці країни, які будуть значно перешкоджати її відновленню в довгостроковій перспективі. Скорочення трудових ресурсів, застарілі виробничі потужності, загострення міжнародної конкуренції – всі ці фактори негативно позначаються на розвитку секторів, де раніше спостерігалось стійке зростання. Однак, якщо Україна зосередить зусилля на підвищенні продуктивності і створенні умов для реалізації потенціалу зростання в ряді секторів, вона зможе зміцнити економіку і знову впевнено стати на шлях сталого економічного розвитку [5, с.60].

Таким чином, вище викладене свідчить про необхідність перегляду принципів економічної політики. А також необхідність активізації державного фактора, для того щоб держава набула

здатності більш ефективно виконувати призначені йому владні функції в господарському житті суспільства, наповнюючи їх соціальним змістом. Шлях до цього – посилення плановірності в будівництві самодостатньої економіки, у формуванні цілісного господарського комплексу країни як економічного базису держави [4, с.10]. Тому є досить Важливим не відстати від світових тенденцій, своєчасно приступити до реалізації соціально спрямованої економічної політики зростання національної економіки, провідним чинником якої є активізація економічної ролі держави на основі посилення його владної функції.

Список використаних джерел

1. Базылев Н.И. Экономическая теория / Н.И. Базылев, С.П. Гурко. – Минск: БГЭУ, 2008 – 626с.

2. Статистический ежегодник Украины за 1995 г. – К.: Техника, 1996, – 576 с.

3. Статистический ежегодник Украины за 1999 г. – К.: Техника, 2000, – 648 с.

4. Хохлов М.П. Экономическая политика роста национальной экономики / М.П.Хохлов. – Киев, 2010, – 10 с.

5. Моргунов Е. Олигархов больше нет: [векторы управ. орг. культурой] / Е. Моргунов // Упр. персоналом. – 2009. – № 3. – С. 56–66.

Науковий керівник: О.А. Задоя, викладач

V. Zhuravlev

Alfred Nobel University, Dnipro

FEATURES OF EXTERNAL ECONOMIC POLICY OF UKRAINE

In recent years Ukraine has been feeling a difficult period of complex structural reforms, financial and economic recovery of the entire national economic complex, so it is necessary to define methods to stabilize and create a favorable framework for the operation and cooperation between international business organizations, institutions and units.

The main barrier that significantly inhibits the development of external economic policy of Ukraine in the beginning of the XXI century is inconsistency of the economic policy. The underdeveloped Ukrainian market is characterized by a situation where the maximum affordable price for the buyer of goods is lower than the costs of production and thus unacceptable to the private producer who is not able to pay the price, which covers the costs of the manufacturer and meets their needs. As a result, the

production is not expanding. These features are inherent in the activities of joint ventures with foreign capital enterprises.

For the full entry of Ukraine into the world economy it requires a strategy that includes liberalization of foreign trade and state-regulated process of forming the opening of the national market, supplemented by a deliberate policy to protect domestic producers and consumers, and oncoming to world norms and standards.

The key task of foreign economic activity is providing parameters of opening the Ukrainian economy, in accordance with international standards and criteria, and their implementation will contribute to the economic security of the state and ensure close intersection of domestic and foreign policy.

One and a half years after the announcement of the new guidelines in foreign policy, Ukraine is still at a crossroads in the selection of its foreign policy strategy. It seems that the country has not clearly defined its foreign policy strategy aimed at protecting the interests of all citizens, not only the interests of the ruling bureaucracy. There remains inadequacy of the foreign policy pursued by Ukraine to changes in the geopolitical and geo-economic map of the world. The country is still the object of geopolitical games of other states, which results in the fact that a status of a full-fledged player (or entity) is still unreachable.

The main task of the Ukrainian state today is to identify new trends in the formation of foreign economic activity of the country's strategy. The restructuring of the economy of Ukraine should be carried out taking into account the internal capabilities and external factors in order to use existing and revealing the potential competitive advantages as well as promote the implementation of national economic interest and the welfare of the people.

*Scientific supervision by A.S. Mahdich, PhD in Economics,
Language supervision by S.I. Medynska, Senior Lecturer.*

А. Забияка
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ВЛИЯНИЕ ИНФЛЯЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ НА ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО В СФЕРЕ МЕДИЦИНЫ

Само понятие «инфляция» обозначает устойчивое повышение общего уровня цен на товары и услуги. По мере инфляции на каждую денежную единицу приходится все меньше товаров и услуг.

Причинами инфляции могут послужить такие факторы:

- денежный спрос не соответствует товарной массе (спрос товаров и услуг превышает товарообмен)
- дефицит государственного бюджета;
- снижение эффективности капиталовложений;
- высокий уровень монополизации экономики (так как монополия имеет рыночную власть, то, соответственно, может влиять на цены)

Современная инфляция имеет несколько особенностей: если раньше инфляция имела более локальный характер, то сейчас – всеохватывающий; если раньше была периодичной, то сейчас – хроническая.

Поскольку в современном мире инфляция присутствует в большей части стран, то и в Украине, соответственно, тоже. Инфляция является одной из острых проблем современной экономики во многих странах мира, негативно влияя на все сферы деятельности, в том числе и медицину.

Лечиться в частных клиниках становится все дороже и дороже. Только за последние месяцы цены выросли примерно на 15-20 % (в зависимости от учреждения и специальности).

Рассмотрим несколько примеров влияния инфляционных процессов на предпринимательство в области медицины.

В основном, в частных клиниках оборудование импортное, соответственно, дороже. Теоретически, медицинские услуги не облагаются налогами, поэтому при покупке какого-либо товара с НДС государство должно возратить деньги. Но как показывает практика, это происходит очень редко и с огромными сложностями.

Если уровень инфляции высок, то работники будут требовать повышения заработной платы. Это добавляет давления на работодателей, чьи расходы итак уже увеличились. Они, естественно, будут повышать цены, чтобы сохранить свою прибыль. Затем этот цикл повторяется снова.

Отдельный бизнесмен либо же предприятие не может бороться с инфляцией, это удел государства. Поэтому, борьба с инфляцией – задача макроэкономическая.

В этом случае государство должно применить один из способов:

- денежно-кредитная политика. Центральный банк той или иной страны принимает ряд методов решения для контроля и качества кредита. Для этой цели он поднимает ставки банка, продает ценные бумаги на открытом рынке, повышает коэффициент резервирования, и принимает ряд селективных мер кредитного контроля, такие как

повышение маржинальных требований и регулирования потребительского кредита. Денежно-кредитная политика не может быть эффективна в борьбе с инфляцией, если инфляция обусловлена экономически выталкивающими факторами. Денежно-кредитная политика может быть только полезна в борьбе с инфляцией за счет спроса тянуть факторов. Одна денежно-кредитная политика не в состоянии контролировать инфляцию. Она должна, следовательно, быть дополнена фискальными мерами;

– фискальные меры являются весьма эффективными для управления государственными расходами, личными потребительскими расходами, а также частными и государственными инвестициями;

– также важной мерой является принятие антиинфляционной бюджетной политики. С этой целью правительство должно отказаться от финансирования дефицита, а иметь избыточные бюджеты. Это означает, что сбор доходов больше, а расходов меньше.

Научный руководитель: А.А. Задоя, доктор экономических наук, профессор.

О. Задоя

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ПРЯМЕ ІНВЕСТИЦІЙНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЗАОЩАДЖЕНЬ ЇХ ВЛАСНИКАМИ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Умовою макроекономічної рівноваги є відповідність сукупних заощаджень інвестиціям. Головна проблема досягнення такої відповідності полягає в тому, що досить часто суб'єкти, які заощаджують наявний дохід, та інвестори, які перетворюють ці заощадження в реальні інвестиції, не співпадають. Досить поширеною формою трансформації заощаджень у інвестиції є опосередкована (непряма), через приріст нематеріальних активів (вклади в банки, придбання цінних паперів, розміщення коштів в пенсійних фондах тощо). У цьому випадку відбуваються численні ітерації перш ніж заощадження перетворяться на реальні інвестиції. З одного боку, це дає можливість створити додаткові інвестиційні ресурси (більші ніж мобілізовані заощадження) та компенсувати ту частину заощаджень, яка набула форму резервів. З іншого ж боку, діяльність фінансових посередників може призводити до того, що частина заощаджень взагалі не доходить до реального інвестування (наприклад кошти, які «зависають» на вторинному ринку цінних паперів) або ж за допомогою грошового мультиплікатора буде створено надлишкові інвестиційні

ресурси, що може провокувати фінансово-економічні кризи (світова криза 2008-2009 рр. є класичним тому підтвердженням).

Разом з тим, значна частина заощаджень використовується у якості інвестиційних ресурсів безпосередньо суб'єктами заощаджень (домогосподарствами, підприємствами та державою). Формами такого інвестування може бути: придбання обладнання для виробничих цілей, будівництво, збільшення запасів товарно-матеріальних цінностей.

У 2015 р. загальна сума капітальних інвестицій в Україні склала 251,2 млрд. грн. Пряме інвестування коштів власниками заощаджень становило: підприємства та організації – 169, 3 млрд грн. (67,4%), населення на будівництво житла – 30,3 млрд. грн. (12,0%), кошти державного та місцевого бюджетів – 18,5 млрд. грн. (7,4%) [1]. Таким чином, на долю прямого використання заощаджень на інвестиції припадає 86,8% загального капітального інвестування. Тому буде важливим оцінити переваги та недоліки саме прямого інвестування власниками заощаджень.

Серед переваг такого інвестування доцільно виділити наступне:

1. Пряме інвестування реально збільшує інвестиційний потенціал заощаджень. При опосередкованому інвестуванні частина заощаджень фактично використовується на покриття витрат посередників та отримання ними доходів. Крім того, якщо у процесі трансформації заощаджень у інвестиції задіяні банки, то частина коштів осідає у вигляді обов'язкових резервів. При прямому інвестуванні самими власниками заощаджень усі ці додаткові втрати відсутні, а тому за інших рівних умов більша частка заощаджень трансформується у інвестиції.

2. Зменшується мінімальний рівень очікуваної доходності капітальних інвестицій, який достатній для прийняття рішення про інвестування. Оскільки інвестори не несуть додаткових витрат на залучення інвестиційних коштів та не діляться прибутком з посередниками, то прийнятним буде нижчий рівень доходності інвестиційних проектів, а тому шанси реалізації таких проектів зростають.

3. Можливість досягти заданих цілей інвесторів при менших інвестиціях зменшує мотивацію до заощаджень та відносно підвищує граничну схильність до споживання, що в кінцевому рахунку позитивно позначається на загальних темпах економічної динаміки суспільного виробництва.

Разом з тим, не слід забувати й про певні недоліки прямого інвестування власниками заощаджень. Перш за все, велика кількість

інвестиційних проєктів не реалізується тому, що власних коштів у економічного суб'єкта недостатньо, а їх залучення через систему кредитування є недоступним. У цьому випадку реалізація великих інвестиційних проєктів не може здійснюватися. По-друге, низька питома вага банківських кредитів у джерелах фінансування капітальних вкладень (у 2015 р. в Україні вона складала лише 7,3%) значно обмежує можливості створення додаткових фінансових ресурсів для компенсації частини заощаджень, що набули форму резервів, та створює загрозу порушення загальної макроекономічної рівноваги. По-третє, зниження вимогливості до рівня ефективності інвестиційних проєктів та непрофесіоналізм безпосередніх інвесторів може призводити до прийняття необґрунтованих інвестиційних рішень та уповільненню темпів економічного розвитку країни.

Таким чином, враховуючи як переваги, так і недоліки прямого інвестиційного використання заощаджень держава повинна створювати умови для досягнення оптимального поділу останніх на приріст фінансових активів, нефінансових активів та резервів. Критеріями цієї оптимальності може бути досягнення заданих темпів економічного зростання при збереженні макроекономічної рівноваги.

Список використаних джерел

1. Капітальні інвестиції у січні-грудні 2015 року [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/express/expres_u.html#101

Науковий керівник: Г.Я. Глуха, доктор економічних наук, професор.

**P. Zajdel, A. Rogowska,
P. Wojtoń, M. Górka, PhD Eng,
Krosno State College, Poland**

THE DEVELOPMENT OF ENTERPRISE ON RURAL AREAS IN PODKARPACIE

1. The enterprise on rural areas

The specialist literature points the enterprise as a really wide, interdisciplinary issue. The enterprise was strictly connected with businessman who was only the source of capital. Marshalla changed that viewpoint. Next to the classic production factors like ground, work and capital, he indicated an organization – the main entrepreneur's role in whole

management process. On the other hand, Schumpeter mentioned that the innovation has the important meaning in economic entity development [Parzonko, 2010].

Rural areas in Poland form 90% of the country. That part of Poland is inhabited by 38% of people [GUS 2012]. Supporting the development of these areas is the important part of Poland and European Union politics.

Improving the quality of the environment should be taking into consideration as an operation which stimulates the economic growth and development – it is the rule of balanced development. It is connected with a concept of rural areas multifunctioning and also with creating conditions to pursue economic activity outside agriculture. The European Union policy related to the development of rural areas focuses on some thematic groups like improvement of competitiveness in forest complex and agricultural system, improvement of environment condition and village areas, improvement of the quality of life on rural areas and also supporting the diversification of rural economy [Stańko, 2009].

The villages' growth was directly connected with agriculture development. It assured maintenance and employment for inhabitants. With the increase of agriculture productivity and employees' efficiency, the number of people who were living off the land was decreasing. In last few years there was a human resources revaluation – creativity, knowledge, enterprise and innovations were developing. Nowadays those are main factors of businesses, regions, local environment and the whole Poland economic progress. Forming business attitudes had big meaning because it will have some activities in different aspects of people's lives, especially in economic. The inhabitants' interest of creating new businesses on rural areas is caused by fall of income in agriculture economic and so drop of the quality of people's life which shows that there is a need to find new income sources to finance all the people's and production's needs.

The rural areas have a potential and the ability to economic development but also have features which hamper its growth. Factors can be distinguished on two groups: endogenous and exogenous factors. Endogenous factors include human resources and its description. According to Schumpeter an individual contributes to economic growth, so human resources are the most important element of entrepreneurship development. Exogenous factors contain local considerations, macroeconomic assumptions and political views. From the perspective of growth prospects the problem of rural areas enterprise is very important issue. It contains specificity of villages, its inhabitants and also the reactions on changes in surroundings (Table 1). In Podkarpacie more than 41% people live in towns and cities (about 59% of people live in countries or villages). This is the lowest urbanization index among the

voivodships (it is over 60% for Poland).

Table 1

Factors and barriers of local and regional development

Local community's needs	Biological needs related to functioning of households
Resources and values of environment	Resources and relief, mineral materials Surface and underground waters Soil and climatic conditions Nature values
Work resources	Excess of resources of work in relation to real demand Balance between the supply and demand of work resources Temporary deficit
Infrastructure	Hierarchical and spatial structure of infrastructure network Basic categories of devices and technical infrastructure network Network availability, technical parameters and possibilities of connection
Economic potential	Cooperation with other companies Management of complementary operations Taking up a business by potential investors
Local and outer market	Relations between local authorities, producers and potential buyers
Benefits of place	Size, location, relief, technical equipment Growth of investment attractiveness, Improvement of JST image
Investment capital and financial resources	Capital of inhabitants, Equity, Foreign funds Capital of the state
Determinants of investment operations	Size and structure of available means resources An intent of investment in exact place Favourable conditions for realisation of investment (economical, ecological, cultural and local government conditions)

International cooperation	Gaining an important foreign investor Obtaining foreign financial or structural resources Specialised guidance
Barriers for social climate growth	Lacks in technical and social infrastructure Flat building underdevelopment Devastation of environment Shortage of qualified staff Lack of financial resources

Source: Own analysis based on the Głaszczuk D. (2011)

2. Factors affected on enterprise development on rural areas

The development of enterprise on rural areas performs with specific social, economic and political factors which have variable intensity in time and space. They can work as enterprise growth stimulators or as components which obstruct the creation of new economic entities. Those factors can be classified by various criteria. Kamińska [2006] suggested that it can be classified by range of impact. She says about international (geopolitical location, foreign policy), national (entrepreneurship stability, fiscal policy), regional and local factors.

Regional factors show the role of well adapted technical – economic infrastructure in enterprise development. The location of region towards the regional and national growth economic centre is also really important. For rural areas local factors are especially important. The development of local entrepreneurship is mostly the result of local authorities' activity, attractiveness of special unit investment and inhabitants' basic enterprise knowledge [Chrapek 2009]. Krajewski and Śliwa [2004] also showed the analysis of factors affecting enterprise at the local level. Among analysed factors they mention about cultural aspirations, life standards, local traditions, local business institutions as well as legal, administrative, tax and credit facilities and also the ability to absorption of aid funds; the local authorities have special meaning.

3. Perspectives of Podkarpacie development

Rural Development Programme in 2014 – 2020 was prepared and based on European Union regulations, especially pursuant to the European Parliament and European Council regulation of December 17, 2013 (number 1305/2013) related to the rural areas assistance by European Agricultural Fund for Rural Development and repealing Council's decree (number 1698/2005) as well as European Commission's delegated and executory acts.

The main target of Rural Development Programme in 2014 – 2020 is development of rural areas, improvement of agriculture competitiveness, operations as well as regards climate and also balanced management of natural resources.

The programme will include many operations such as: facilitation of transferring knowledge about innovations in agriculture, forestry and rural areas as well as the promotion of enterprise growth in rural areas and limiting the poverty. This programme gives opportunities to improve the organization of food production chain and also promotion of risk management in agriculture. Moreover, the Programme contains improvement of competitiveness in all types of agricultural management, making the farm profitability bigger and better. Important issues are also supporting effective management of resources and focusing on resistant enterprise which could stand changes in agricultural, forest and food sectors.

The Programme's financial assistance will be available mostly for agricultural sector. There is a stipulated financial assistance in Programme which aim is to develop the farms (bonuses for young farmers, farms improvement, and modernisation of small agricultural households).

There are plans which intend the whole public funds will be allocated for Rural Development Programme 2014 – 2020 realisation and it will cost 13 612 571 000 €. This price includes 8 697 556 814 € from EU budget and 4 915 014 186 € of national contribution.

4. Summation

The enterprise is a subject in many scientific disciplines, commencing as of the economy and ending on the psychology. It is the innovation instrument which gives new opportunities to resources. Moreover, it gives combinations of resources which allow realizing the target in more complete and thrifter way. Rural areas are the major part of almost every voivodship. It is about 93% of Poland area, however the character of rural areas changes and those areas are directed towards the agriculture in a lesser degree. Village more often holds housing, tourist and recreational functions.

Great amount of rural areas inhabitants in Podkarpacie impose the creation of new jobs beyond the agriculture, for instance in trade, craft, industry, farm tourism or service industries.

On account of the conditions in the past, the agriculture in Podkarpacie has now varied specific in low marketability of agricultural production, excess of labour force resources and big agrarian fragmentation. In recent years Podkarpacie has been developed and it constantly develops. Perspectives of development give many opportunities to making

improvements in different trades. Donations from the European Union allow to implementation most of planned purposes. The financial assistance is mostly directed to agricultural sector because its aim is the growth, modernization and improvement of small households.

The main task is supporting the growth of local entrepreneurship on rural areas which is based, inter alia, on economic education initiative or on promotion of local products. Podkarpacie should make the most of environmental and cultural potential. According to forecasts for 2014 – 2020 years the share of rural areas inhabitants will increase for several percent.

References

1. Chrapek G., 2009, *Przedsiębiorczość osób fizycznych na obszarach wiejskich Podkarpacia*. Wieś i Rolnictwo. Kwartalnik, nr. 4/145, s. 185.
2. Głuszczyk D., 2011, *Ekonomia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, s. 75.
3. Krajewski K., Śliwa J., 2004, *Lokalna przedsiębiorczość w Polsce. Uwarunkowania rozwoju*, Wydawnictwo Naukowe Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
4. Krzyżanowska K. (red. nauk.) 2010. *Przedsiębiorczość na obszarach wiejskich. Stan i perspektywy rozwoju*. Wydawnictwo SGGW, Warszawa.
5. Parzonko A.J., 2010, *Rozwój przedsiębiorczości zespołowej na wsi oraz psychologiczne i ekonomiczne aspekty funkcjonowania grup producentów rolnych*. [w:] *Przedsiębiorczość na obszarach wiejskich. Stan i perspektywy rozwoju*. Krzyżanowska K. (red). Wyd. SGGW, Warszawa.
6. Stańko A., 2009, *Przedsiębiorczość jako czynnik rozwoju obszarów wiejskich*. Zeszyty Naukowe SGGW, *Ekonomika i Organizacja Gospodarstw Rolniczych*, nr. 79, s. 99.
7. <http://www.minrol.gov.pl/Wsparcie-rolnictwa/Program-Rozwoju-Obszarow-Wiejskich-2014-2020> (dostęp 10.11.2016 r.).

Scientific supervision by M. Górka, dr inż.

*A. Zaporozhets
Alfred Nobel University, Dnipro*

GLOBALIZATION OF TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT

In the last third of the 20th century the process of implementation of technological innovations has resolutely stepped over borders of separately taken states and has actually gained supranational character.

Nowadays, consequences of it are observed in all industrially developed countries.

Globalization of technology development inevitably conducts to an aggravation of the inter-company competition on a global scale. As a result, industrial companies and the entities of the different countries of the world are forced to be guided in case of production organization by the best technical solutions, adapting them to conditions and requirements of the local markets. It creates powerful incentives for trade in technologies and deepening of the international scientific and technical cooperation on the principles of strategic partnership.

As for the entities from countries with transition economies, joining through such partnership in the international job specialization, they can lower barriers to entry for the products in the foreign competitive markets.

Availability of necessary technological capabilities for movement of flows of the equity, economic and scientific and technical information in real time in combination with the resources of a human capital which are available in various regions which results in concentration of investments in the most perspective directions from the economic point of view, in acceleration of new radical innovations and by that to increase in rates of economic growth in general.

The countries which are actively participate in the international exchange, first of all, technological, effectively use an intellectual resource have much higher potential for development and are capable to purchase resources of any kind and quality, as it will increase further unevenness of economic development.

The real status of the country in the modern world is predetermined by the nature of its economy: industrial and raw or industrial and technological. The group of developed includes only the countries capable to make not only high-technology products, but also high technologies or technetronic means of production for processing industry. The mechanized production of raw materials and the natural resources delivered for satisfaction of needs of vertically integrated corporations of the leading countries remains destiny of underdeveloped countries. In world economy, resources flow to technologies, but not technology to resources with respect thereto the raw economy can't be competitive.

The leading place in the economy of the 21st century will belong to economic systems of qualitatively new technological level in which a role of the main resource will be played by an intellectual resource.

High technologies aren't isolated flows. In a number of cases they are connected with and supplement each other. But the fundamental developments opening new scopes of the latest processes, the principles,

ideas are necessary for their complex use. Also penetration of the same scientific and technical idea into other industries, adaptation of new methods and products are extremely important for other spheres, forming of new sectors of the market. It is necessary to conduct active scientific search in many directions not to pass any method of a prospective application of an innovation.

Increase in speed of emergence of new inventions and emergence of absolutely new directions of researches which sometimes become independent industries of scientific knowledge promote increase in the speed of obsolescence of already available equipment and technology. Depreciation of the fixed equity following it causes significant growth in expenses, fall of competitiveness. For this reason, a producers interest in results of scientific research is high, they are interested in contacts with science.

Scientific supervision by S. Kuzminov, Doctor of Economics, Professor.

А. Зінченко

Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка

ЕКОНОМІЧНИЙ ІНТЕРЕС ЯК ПРИЧИНА ВИНИКНЕННЯ МІЖНАРОДНИХ КОНФЛІКТІВ В ЕПОХУ ЗРОСТАЮЧОЇ ВЗАЄМОЗАЛЕЖНОСТІ СВІТОВИХ ЕКОНОМІК

В наш час глобальна трансформація різних сторін життя людського суспільства є найважливішою рисою планетарного розвитку, світові економіки характеризуються зростаючою взаємозалежністю, а світове співтовариство все ясніше постає як функціонально взаємопов'язана цілісна система. Розгортання процесу глобалізації відбувається насамперед на економічній основі, тобто має іманентні економічні складові. Вони отримують своє втілення у збільшенні обсягів та диверсифікації структури міжнародної торгівлі; у зростанні ролі знань, технологій, менеджменту, маркетингу, що продукуються у розвинутих країнах і використовуються в економічних системах, які поступово конвергуються у світогосподарські процеси; у міграції робочої сили на усьому просторі світового господарства; у міжнародних прямих і портфельних інвестиціях, дедалі ширше використовуваних як важливий механізм національного економічного розвитку.

Позитивне значення глобалізації важко переоцінити: примножуються можливості людства, більш повно враховуються всі

сторони його життєдіяльності, створюються умови для гармонізації. Багато фахівців сподіваються, що кінцевим її результатом має стати загальне підвищення добробуту в світі.

У той самий час сучасні міжнародні економічні відносини є однією із найбільш конфліктних сфер міжнародної діяльності, а деякі їх суб'єкти, незалежно від свого місця в світовій економіці, готові знехтувати перевагами міжнародної інтеграції задля реалізації власних економічних інтересів.

Економічний інтерес – це користь, вигода, яка досягається в процесі реалізації економічних відносин, мотив та стимул соціальних цілеспрямованих дій економічних суб'єктів з метою отримання певних результатів для задоволення різноманітних потреб. Державні економічні інтереси є відображенням довгострокових інтересів всього населення країни і полягають у забезпеченні зростання його рівня життя. Носієм і захисником національних економічних інтересів є держава.

Суперечності між економічними інтересами різних країн, на які нашаровуються геополітичні фактори впливу, породжують конфлікти різного ступеню складності – від протистояння у формі протекціоністських заходів до торгових воєн і навіть збройних конфліктів.

Протекціонізм – це політика захисту національних товаровиробників від іноземних конкурентів. Його прихильники стверджують, що обмеження імпорту необхідне для: 1) забезпечення соціальної стабільності шляхом підтримки вітчизняних виробників та збереження робочих місць; 2) збільшення сукупного попиту в країні за рахунок скорочення імпорту, що має стимулювати виробництво та сприяти підвищенню зайнятості населення. Іноді держава вдається до протекціоністської політики з метою отримання додаткових доходів для покриття дефіциту державного бюджету. Особливо це характерно для країн, де податкова система знаходиться в стадії становлення і є значні труднощі зі збором внутрішніх податків. Але слід пам'ятати, що політика протекціонізму може викликати у відповідь заходи з боку торгових партнерів. Скорочення імпорту в результаті введення країною тарифних або нетарифних обмежень зовнішньої торгівлі, швидше за все, призведе до скорочення її експорту, зниження зайнятості населення, зменшення сукупного попиту.

Таким чином, обмежувальні заходи у сфері зовнішньоекономічної діяльності можуть стати причиною загострення міждержавних відносин і навіть призвести до розв'язання торгових і економічних воєн.

Економічні війни вважаються конфліктами вищого ступеню напруженості, оскільки легко можуть трансформуватися в реальні військові дії. Їх основною метою є примушення протилежної сторони до певних умов економічних відносин, а у разі опору можливе використання державного тиску і навіть військового втручання. Одними із основних методів ведення сучасної економічної війни є економічна експансія, промислове шпигунство та сприяння «витоку мізків», що призводить до руйнування наукового потенціалу країни.

У будь-якій країні виникає проблема використання зовнішніх ресурсів. При цьому доволі часто прояв державою економічного інтересу до зарубіжних активів обумовлений не їх браком всередині країни, а можливістю отримати доступ до них за менших витрат. Таке бажання і стає причиною виникнення міжнародних економічних конфліктів.

Таким чином, незважаючи на усі економічні переваги глобалізації, які доступні майже для всіх учасників сучасного світового господарства, деякі суб'єкти міжнародних відносин ставлять свої економічні інтереси та можливі локальні успіхи вище інтересів світового співтовариства. Така поведінка призводить до виникнення економічних суперечностей, які можуть перерости у торгові війни, і навіть збройні конфлікти.

Науковий керівник: В.І. Мазуренко, доктор економічних наук.

M. Kalinchenko
Alfred Nobel University, Dnipro

THE IMPACT OF THE GLOBAL CRISIS ON THE UKRAINIAN EXPORTS

Over the past 3 years the position of the export of the country has reduced significantly and it entails detrimental consequences in the form of a negative balance of trade index. Also it negatively impacts on the GDP and foreign economic relations with the developed countries. Such position of Ukraine's exports can be explained by a number of reasons:

- After the collapse of the USSR, our country has inherited the principle of a closed economic system and at recent time it hasn't included in the international trade cooperation.
- A relevant problem is the military operations in the east of Ukraine, which in turn undermines the level of trust to our exporters, as well as leads to the tightening of the conditions of goods commodity.

– Misunderstanding of the economic rights and the violation of its rules such as improper protection from substandard goods and force majeure circumstances, as well as violation delivery terms leads to negative attitude to Ukrainian exports in the world trading system.

– Problems in the organization of export at the highest level, mean inefficient use of preferential and irrational treatment with the place in a free trade zone.

– Dominating share of raw materials over the final product in the export figures, for example, the lion's Ukrainian share of exports occupied by crops, wood and metal, leads to a number of problems such as slowing down the scientific and technical development, reduction in GDP. Also cost of raw materials is lower than cost of the final product, which is not the most efficient use of resources.

Exports in Ukraine averaged 3706.02 USD Million from 2001 until 2016, reaching an all time high of 7616.80 USD Million in July of 2008 and a record low of 1215.20 USD Million in January of 2002. An export in Ukraine is reported by the State Statistics Service of Ukraine (Fig. 1).

These problems are the main barriers to growth and development of Ukraine's exports, since they arise due to various reasons and need to be considered separately. To solve them, you need to carry out a detailed analysis of each of the problems and try to understand their causes. It will be the first step on the way of finding solutions. Next it should be understood that the export of the country is a strategic component both for the internal and external economic policy of Ukraine. It requires detailed consideration as Ukraine is a country with the transition economy and has a high potential to become a confident player on the international market.

Based on the above, you can understand that it is necessary to solve the export problems at the system level of the country. In the case of Ukraine, it is necessary to get the support of experts who understand the essence of the export problems and are ready to solve them. These experts have to be employed by every Ukrainian company, which strives, for entering the world market, as they will help by bringing clarity and correctness of registration of foreign trade agreements as well as help you choose the right direction for cooperation on the international market.

Export is mostly based on the production of goods and services, so you should pay attention to the position of Ukrainian origin and its quality. When the product or service is competitive and of high-quality and it is much easier to implement an effective export policy.

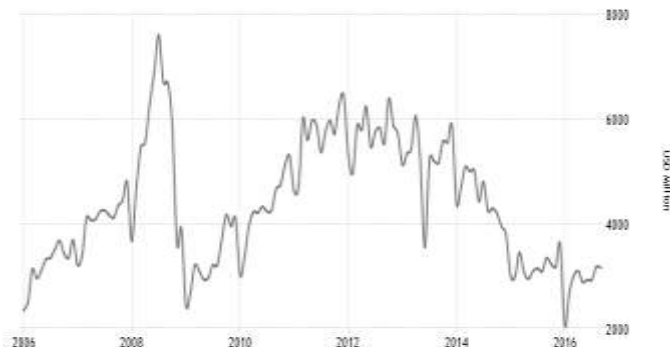

Fig. 1. Ukraine Exports

Source: <http://www.tradingeconomics.com/ukraine/exports>

The government must play a key role in solving the problems of export, since the most effective solution would be a number of changes at the top level, which will give freedom for Ukrainian entrepreneurs and business as a whole. It will be a driving force for Ukrainian businesses to join the world market.

*Scientific supervision by A. Magdich, PhD in Economics,
Language consultancy by S. Medynska, Senior Lecturer.*

В. Кисель

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

НЕЗАНЯТОСТЬ НАСЕЛЕНИЯ И ЗАТРУДНИТЕЛЬНОЕ ПОЛОЖЕНИЕ В УКРАИНЕ: ПУТИ РЕШЕНИЯ И ПРИЧИНЫ БЕЗРАБОТИЦЫ

Проблема безработицы в Украине – одна из самых социально острых. Власть Украины не предпринимает серьезных попыток для улучшения состояния незанятого населения. Нет реальной программы, направленной на создание дополнительных рабочих мест и повышение уровня занятости.

Одной из причин особой остроты проблемы безработицы является сезонный характер многих видов производств, что ведет к спаду производства внесезонные периоды и к сокращению занятости. На уровне занятости сказывается и несовершенство налоговой системы. Специфической особенностью современного этапа можно

считать циклическую безработицу, вызванную экономическим кризисом в Украине.

Однако наличие рабочего места еще не гарантирует безбедную жизнь. Работодатели могут месяцами не выплачивать заработную плату. Очень часто ее уровень остается очень низким, не обеспечивая даже прожиточного минимума. Безработица в сочетании с неудовлетворительной оплатой труда занятых порождает стремление миллионов людей искать работу за границами Украины, что вызывает массовую трудовую эмиграцию.

Уровень безработицы в Украине в 2014 г. составил 9,7%. Наивысший процент безработицы зафиксирован в Житомирской области – 12,3%. Высокие показатели были также в Черниговской, Тернопольской, Луганской, Полтавской, Ровенской и Донецких областях. Наименьший процент безработицы зафиксирован в Одесской области и в Киеве. Показатель безработицы на Украине в 2015г. вырос до 9,9%. Критическими областями оказались: Черкасская, Запорожская, Донецкая и Луганская. В общем, среди городского населения зарегистрировано 310,1 тыс. безработных, среди сельского – 176,3 тыс. В текущем году по итогам января-марта уровень безработицы в Украине составил 11,5%. В июле 2016 г. было зарегистрировано 369,7 тыс. безработных. Уровень безработицы в Украине по итогам апреля 2016 г. снизился на 0,1%. А в начале мая 2016г. количество безработных было зарегистрировано 434,7 тысяч человек [1].

По нашему мнению, для преодоления этой острой проблемы необходимо: создать надлежащие условия для людей, чтобы привлечь больше работников; обеспечить создание дополнительных рабочих мест; пенсии и зарплаты увеличить до прожиточного минимума; уменьшить налоги для частных предпринимателей либо выдать государственные гранты для открытия своего бизнеса; создать условия для роста спроса на товары. Все это потребует целенаправленной работы как центральных, так и местных органов власти.

Список использованных источников

1. Уровень безработицы в Украине вырос до 9,7% [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://vybor.ua/news/uroven_bezroboticy_v_ukraine_vyros_do_9_7.html

Научный руководитель: А.А. Задоя, доктор экономических наук, профессор.

ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ У СВІТОВЕ СПІВТОВАРИСТВО

Сьогодні для України перспективним в її подальшому економічному та політичному розвитку є інтеграція у світову спільноту. Якщо наша держава вважає пріоритетним участь в міжнародних світових процесах, то вона повинна знайти своє місце в системі міжнародних відносин. Актуальність вищевказаної теми обумовлена тим, що на цьому етапі розвитку наша країна має досить перспективні кроки в бік інтеграції з іншими державами, так як Україна прагне брати участь в інтеграційних процесах, бути членом в різних міжнародних організаціях

На жаль, на даному етапі економічного і політичного розвитку України існують деякі проблеми. Серед них можна виділити:

1) Нестабільна ситуація у сфері політики, яка веде за собою певні наслідки.

2) Порівняно низький рівень життя.

3) Хитка і нерозвинена система економіки країни.

Україна активно намагається боротися з цими проблемами, але вирішити їх не так просто через низку несприятливих чинників. Таких як:

1) Війна на Сході України.

2) Хиткі відносини з країною-сусідом.

3) Високий попит держави з громадян, але маленький дохід.

4) Криза, яка позначається на економіці та її бюджетній сфері (загальний держборг України складає 70 мільярдів доларів, з них 40 мільярдів – зовнішній борг). Важка політична криза позначається на економіці і бюджетній сфері України, фактично країна перебуває на межі дефолту. У країні зростає безробіття, національна валюта за рік подешевшала більш ніж в три рази. В результаті, за даними Мінфіну України, в січні 2016 року середня зарплата в країні склала 4362 гривні, або близько 180 доларів. Це один з найнижчих показників в Європі. Останній прогноз МВФ щодо економіки України на 2016 рік: падіння ВВП на 9%, індекс інфляції в жовтні 2016 року склав 102,8%.

Україна є молодою державою, яка на шляху свого розвитку стикається з безліччю проблем, які не завжди здатна вирішити сама. З огляду на ситуацію в країні, а також в різних її сферах, вхід України в світове співтовариство допоможе нашій країні впоратись з

вищевказаними проблемами, а так само це значно вплине на місце нашої країни в загальній системі міжнародних відносин. Безумовно, одним з найяскравіших кроків до виходу на міжнародну арену є підписання асоціації з Європейським Союзом, що є, мабуть, найбільшим ривком в бік входу до світового співтовариства.

Виходячи з викладеного вище, можна з впевненістю сказати, що не дивлячись на свої проблеми, Україна намагається їх вирішити, і все ж таки, вийти на рівень інтеграції з іншими країнами, а так само активніше розвивати свою економічну і політичну діяльність в потрібному русі. Ми сподіваємося на те, що найближчим часом Україна зможе гідно увійти до світового співтовариства. А поки нам залишається спостерігати і всіляко допомагати нашій країні у цій непростій, але досить перспективній справі.

Науковий керівник: Е.М. Лимонова, кандидат економічних наук.

М. Колеснік
ДВНЗ «Національний гірничий університет»

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ В УКРАЇНІ

Актуальною проблемою держави на сьогодні є розповсюдження тіньової економіки, яка охоплює всі сфери життєдіяльності суспільства, бо з кожним роком виникають нові шляхи, методи, схеми накопичення тіньового капіталу. Ігнорування цього суперечливого та багатогранного явища спричиняє серйозні помилки при визначенні макроекономічних показників та неадекватну оцінку найважливіших процесів і тенденцій, тактичні та стратегічні прорахунки при прийнятті відповідних рішень (рис. 1).

Боротьба з тіньовою економікою та корупцією має носити комплексний характер і бути синонімом реформи державного значення. В цьому аспекті необхідно виходити із структури тіньової економіки.

Нині методи боротьби з тіньовою економікою в Україні, поки що залишаються безсистемними та не комплексними. Усі методи в основному зводяться до каральних санкцій за порушення умов заборони.

В Україні всіма проявами «тіньової економіки» займається низка державних органів. При цьому існує неузгодженість у діючих

відомствах, інколи дублювання управлінських функцій, а отже, дозволяє «тіньовикам» продовжувати та розвивати свою злочинну діяльність.

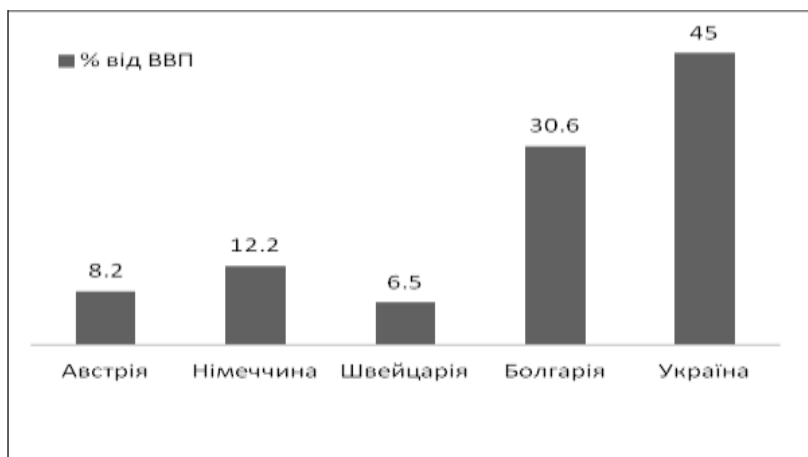

Рис. 1. Показники тіньової економіки у 2015 р.

Наслідки «тіньової економіки»:

- загальна криміналізація держави і суспільства
- деформування податкової системи
- значне зменшення ефективності макроекономічного регулювання.

- ріст інвестиційних ризиків та погіршення інвестиційного клімату, як наслідок – зниження інвестиційної активності в цілому.

Виходячи з наведеного вище, доцільно створити окремий державний орган, який виконував би функції контролю над тіньовою економікою та взаємодіяв з усіма державними структурами та іншими, як державними так і зарубіжними органами.

Даний орган повинен виконувати наступні функції: акумулювання, аналізу, упередження, розслідування та притягнення до відповідальності винних осіб, врахувавши та передбачивши необхідність широких прав, створення та впровадження електронної бази даних, яка б містила в собі різносторонню інформацію про недобросовісних платників податків фінансово-господарської діяльності підприємств і фізичних осіб з наступним обміном, між зацікавленими державними органами, сумнівних операцій.

Позитивний результат боротьби з тіньовим сектором економіки, вплине на вибір шляху держави щодо подальшого розвитку вітчизняної економіки і суспільства: економіка твердо встане на шлях закону, що дозволить реалізувати величезний потенціал зростання, стати ефективною, як в розвинених країнах, з сильними демократичними традиціями і значними соціальними гарантіями. В протилежному випадку формування економіки піде по латиноамериканському шляху з переважанням вузькокланових інтересів, недосяжних силі закону, що прирікає основні маси населення країни на убогість. Песимістичним прогнозом для України є поступова еволюція тіньових стосунків, пом'якшення і легалізація деяких з них і повільне вживання в суспільстві норм, що є неприйнятними для цивілізованого світу.

Науковий керівник: С.О. Геращенко, кандидат економічних наук, доцент.

Y. Kolisinskaya
Alfred Nobel University, Dnipro

TRANSNATIONAL CORPORATIONS AND THEIR IMPACT ON THE ECONOMY OF UKRAINE

Transnational corporations (TNCs) are the key players of the international business now. They have turned the world economy into the international production, ensured the development of STP in all its areas: technical level and product quality; efficiency and improved forms management, business administration.

Ukraine as a state in transition is actively integrating into the world economic institutions. In addition, the domestic economy is exposed to the environment, including transnational corporations. Since Ukraine's independence multinationals have been considering the national economy as a big market for goods and services as well as a source of cheap labor and natural resources. An important factor in joining TNCs in Ukraine was the low competitiveness of domestic enterprises, due to the specific operation of enterprises in the USSR.

In terms of today, Ukraine has a number of powerful transnational corporations and their activities largely impact on the economy. During the years of independence, relations between the country and international companies have evolved, acquiring new forms, depending on the international situation and scientific and technological progress.

At the end of 2015 more than 30 global multinationals operated in Ukraine among which are Alcatel, British American Tobacco, British Petroleum, Coca-Cola, Danone, Hewlett Packard, Huawei, Kraft Foods (Mondelez International), McDonalds Corporation, Metro Cash & Carry, Nestlé, Nokia, Pepsi Co, Procter & Gamble, Samsung, Shell, Siemens, SUN Inbev, Toyota, Unilever and others.

If we consider the role of multinational corporations in the economy of Ukraine, the danger is the transition of control to foreign partners in the strategic areas, such as in the oil refining industry. Odessa refinery is controlled by «Lukoil» (Russia), Lisichanskiy – by the company «TNK-BP» (Russia), Kherson – by «Alliance» (Russia), the part of the Kremenchug refinery is under control of «Tatneft» and government of Tatarstan (Russia). This is caused by the fact that foreign partners have the right to dictate and set their prices for oil products, which will be beneficial to them, and Ukraine at the expense of losing a significant amount of income and becomes dependent on the actions of its partner. As a result TNCs out of control of the state (complicated process taxation).

The activities of TNCs in Ukraine make it possible to identify a number of positive and negative factors affecting the economy. Positive factors include:

- optimal distribution of all kinds of resources;
- improvement of the production base of Ukraine;
- promotion of economic restructuring.

The main factors of the possible negative impact of TNCs are:

- risk of transformation of the recipient country in the place of the dumping of obsolete and environmentally hazardous technologies;
- outflow of foreign branch profits to finance domestic investment process of the parent company;
- TNC's ability to influence the pricing in the country, leading to a takeover or bankruptcy of domestic manufacturers, but also making the Ukrainian economy dependent on the activities of international companies.

Thus, TNCs play a very important role in the economic development of Ukraine. Given the fact that Ukraine's economy every year becomes more and more open to foreign companies, there is a risk that strategic sectors of Ukraine's economy can be a ground for fight of the interests of some of the world's largest corporations. This struggle can provide both positive and negative influence on the Ukrainian economy and wealth of society.

*Scientific supervision by A. Magdich, PhD in Economics,
Language consultancy by S. Medynska, Senior Lecturer.*

ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ У СВІТОВЕ СПІВТОВАРИСТВО

Інтеграція України у склад глобальних світових господарських зв'язків необхідна для того, щоб отримати додаткову можливість економічного зростання, збільшити ефективність і конкурентоспроможність національної економіки, а також підвищити рівень життя громадян.

Вибудовуючи відносини з іншими країнами світу, Україна керується думками щодо політичної і економічної доцільності. Країна ідентифікує себе як державу європейського типу, що обумовлюється її історичним минулим, географічним положенням та економічними зв'язками з країнами Європи. Перебуваючи на перетині ліній інтересів світових центрів сили – Росії, ЄС, США, Азії, Україна не може залишатися осторонь від змін, що відбуваються. Під інтеграцією України у світове співтовариство, в першу чергу розуміється входження в ЄС.

Інтеграція Україні виявила деякі проблеми. Вступ до СОТ призвів до того, що в Україну почали надходити товари іноземних виробників. Це не тільки не принесло відчутних позитивних моментів для нашої країни, але й погіршила ситуацію. Багато вітчизняних заводів не змогли конкурувати з дешевими і якісними зарубіжними товарами. Тому інвестори не хочуть ризикувати і вкладати капітал в умовах не стабільної політичної та економічної ситуації.

У 2009 році, коли фінансова криза «завдала удару» всьому світу, Україна змістилася значно нижче у своєму розвитку, ніж вона була до цього. І тепер підприємства мають представити нові стратегії виживання і розвитку для того щоб мати стабільні позиції на ринку, використовуючи позитивний досвід інших країн.

В Україні ціни на продукти харчування порівнялися з цінами провідних країн світу, таких як Великобританія, Німеччина і США. За даними державного комітету статистики України ціни на продукти харчування досягли у нас 50% доходів середньої сім'ї. У країнах з розвинутою економікою витрати на їжу в структурі зарплати мікроскопічні: в Італії – 14,7; у Франції – 13,6; в Нідерландах – 11,7; у Німеччині – 11,2; а Канаді-10,5, ; В США – 10,1; у Великобританії – 9. Причина такої завищеної ціни на продукти харчування викликані

трьома факторами: тотальною корупцією, монополізацією ринків, відсталість фінансового і сільськогосподарського секторів України.

Європейський вибір України не передбачає її однозначного тяжіння до Європи, а припускає створення системи взаємовідносин України у просторі Росія – Європа – Північна Америка – СНД. Саме ця система у глобальному контексті визначає набір стратегій та перспективних шляхів розвитку України у ХХІ столітті

Таким чином, для гідного входження у світове співтовариство нам доцільно дотримуватися оптимального балансу, вибудовуючи зовнішньополітичний курс на співпрацю з ключовими партнерами як на Сході, так і на Заході, проводити одночасно ефективну західну і східну політику, а також чітко визначати координати взаємодії з регіональними і субрегіональними структурами. Але головне – спиратися на власну зовнішню політику. Щоб йти в ногу з мінливим світом, треба мати необхідні людські ресурси, потужний інтелектуальний потенціал, належне фінансове забезпечення. Необхідно вдосконалити законодавство, використовуючи досвід розвинених держав. Зовнішньополітичному курсу важливо надати послідовність, стабільність і прогнозованість, навчитися доводити до логічного завершення будь-яке питання і ініціативу, необхідно чітко розставити пріоритети, зміцнити систему державного управління професійними кадрами, вести активну, почасти навіть наступальну зовнішню політику, що спирається на національні інтереси, мобілізувати всі ресурси для комплексної модернізації економіки. Першорядним є питання впровадження інновацій та застосування комплексного підходу до ефективного використання високих технологій. Високі технології повинні бути створені фахівцями нашої країни, в крайньому випадку, разом з фахівцями інших країн, а для цього необхідна державна підтримка і гідна оплата праці науковців.

Науковий керівник: О.А. Задоя, викладач.

М. Колотило
ГВУЗ «Национальный горный университет»

ПОТРЕБИТЕЛЬСКИЙ СПРОС И ЕГО ВЛИЯНИЕ НА ЭКОНОМИКУ УКРАИНЫ

В современном мире потребительский спрос является одним из основных факторов экономического роста страны. Активный

потребительский спрос дает стимул для производства товаров и услуг, а это в свою очередь создает предпосылки для увеличения занятости.

Основу потребительского спроса составляет личное потребление. Потребление конечных товаров и услуг является неотъемлемой частью повседневной жизни человека. Структура и масштабы личного потребления определяются уровнем богатства и доходов населения.

Сегодня экономика Украины переживает экономический спад, доходы населения стремительно упали, большинство находится за чертой бедности. Высокий уровень инфляции, повышение цен на товары и услуги, неподъёмные коммунальные тарифы, большой разрыв между уровнем дохода богатых и бедных – все это сильно отразилось на уровне потребительского спроса населения. За последние два года покупательная способность украинцев упала на 25% (по данным Института демографии и социальных исследований им. М. В. Птухи НАН Украины).

Ограниченный бюджет заставил жителей Украины серьезнее относиться к расходам, отказываясь от лишних затрат. По данным исследований поведения покупателей Shopper Trends, которое компания Nielsen проводит в 56 странах мира, 40% украинцев стали покупать только самые необходимые товары, 37% стали отдавать предпочтения товарам по сниженным ценам, а 27% населения и вовсе сократили потребление товаров в целом. Такая ситуация очень негативно влияет на общий уровень потребительского спроса в стране.

Расширение и стимулирование потребительского спроса являются необходимыми условиями обеспечения сбалансированного экономического роста и благосостояния страны в целом. Отрицать наличие проблемы потребительского спроса в Украине невозможно. Для ее решения нужна комплексная последовательная экономическая и социальная политика. Рассмотрим некоторые возможные методы стимулирования потребительского спроса:

1. Повышение благосостояния населения путем обоснованного повышения доходов.

2. Борьба с безработицей, создание новых рабочих мест. Уровень безработицы в Украине за последние два года значительно вырос. Кроме того, особое беспокойство вызывает проблема скрытой безработицы. Люди остаются без дохода, не могут покупать товары и услуги.

3. Контроль уровня цен. Борьба с необоснованным повышением цен на некоторые товары и услуги.

4. Пересмотр налоговой системы страны.

5. Снижение тарифов на жилищно-коммунальные услуги. Так как очень большая часть доходов украинцев идет на уплату коммунальных счетов.

6. Создание и поддержание конкурентного отечественного производства.

Потенциал потребительского спроса не используется в современной украинской экономике в необходимом объеме. Экономическая ситуация взаимосвязана с потребительским спросом. Эти понятия не могут существовать отдельно, так как являются составляющими единого экономического механизма. По данным Министерства финансов, в 2017 году прогнозный уровень инфляции в Украине составит 8,1%. При этом, в следующем году ожидается ускорение роста ВВП до 3%. При таких показателях в перспективе можно рассчитывать на незначительное повышение потребительского спроса.

Таким образом, мы выяснили, что потребительский спрос является одним из важнейших факторов экономического благосостояния страны. Стимулирование потребительского спроса выступает одной из ключевых целей государства. Для этого нужно обратить внимание на повышение доходов населения, продуктивное использование всех ресурсов, в том числе и человеческого капитала. Таким образом, увеличение потребительского спроса может дать сильный стимул для экономического роста страны.

Научний керівник: С.А. Геращенко, кандидат економічних наук, доцент.

О. Копченко

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ІНФЛЯЦІЯ В УКРАЇНІ

Високий рівень інфляції дорого обходиться для економіки. Стабільна і низька інфляція, як правило, сприймається добре для економіки України для створення стабільного та передбачуваного середовища для виробників і споживачів. Якщо тиск інфляції виходить за межі низького та стабільного рівня, особливо в результаті зовнішнього удару, він стає руйнівним для економіки з багатьох причин, (невизначеність планування, неефективний розподіл капіталу, перерозподіл доходів). Найголовніше, що при настільки високій інфляції нерівність різко зростає, так як різні верстви населення налаштовуються по-різному до нового рівня цін. В Україні зростання

нерівності стало очевидним із офіційних даних про зарплати і пенсії. Середньомісячна заробітна плата зросла на 14% усього річного обчислення за 2015 р., в деяких галузях з традиційно низькою зарплатою було зареєстровано зростання всього на 4–6%, а в інших з відносно високим рівнем заробітної плати, а саме ІТ, торгівля, видно зростання близько 40%.

Більшість населення з низьким і середнім рівнем доходів, яке, як правило, має фіксований дохід у місцевій валюті і обмежені заощадження, раптом виявлялося за межею бідності і змушене зменшити споживання, задовольняючи тільки основні потреби. У той же час, заможні люди, як правило, мають більше і захищені від інфляції доходи і заощадження, страждають незначно або навіть отримують вигоду. Їх споживання, як би сильно не збільшувалось, не в змозі компенсувати втрати споживання бідного населення. Це посилює спад в економіці і створює соціальну напруженість.

Поточна криза вже висунула на перший план цю проблему. Структура зниження споживання під час цієї кризи відрізняється від 2009 р., коли вдалося подолати кризу. Споживання продуктів харчування, на які припадало близько 36,9% від загального обсягу витрат домашніх господарств у 2014 р., знизилася на 13,9% в річному вираженні за минулий рік, і стало провідним фактором для зниження споживання на 10,1% домогосподарствами, сигналізуючи, що споживачі економлять на основні товари.

Різке зростання рівня інфляції, таким чином, створює труднощі для економічної політики, які не були на порядку денному протягом останніх двох десятиліть. Українські власті повинні відродити зростання і захистити найбільш вразливі верстви населення, але зробити це таким чином, який не посилить вже наявні економічні проблеми. Наприклад, індексація заробітної плати всіх працівників бюджетної сфери – пропозиція, яка впливала до недавнього часу – навряд чи вписується в ці критерії. Значні витрати бюджету будуть розподілені неефективно, тобто тим, хто потребує і ні, та, швидше за все, призведе до збільшення бюджетного дефіциту, небезпечного для крихкої стабільності обмінного курсу.

Швидко зростаюча нерівність закликає до швидкого надання соціальної допомоги. Ця підтримка може знадобитися для збільшення підтримки мінімального необхідного рівня споживання бідними. Надзвичайні бюджетні доходи, отримані за рахунок високого рівня інфляції, повинні бути використані для збільшення допомоги бідним. Державні витрати повинні бути переглянуті і перевірені, щоб скоротити неефективне витрачання коштів і перерозподілити їх у бік

цілеспрямованих суспільних програм або інвестиційних проектів з високим коефіцієнтом бюджету. Через це вирішальним може стати зменшення комітетів, органів та інспекцій, які не додають ніякої цінності. Це може стати найшвидшим способом, щоб звільнити ресурси.

На сьогоднішній день Міжнародний Валютний Фонд прогнозує для України зниження рівня інфляції, а саме, що к кінцю 2017-го року вона буде складати 8,5% (а зараз офіційний показник 13%). І хоча прогнозується стабільність курсу гривні, я вважаю, що економіка нашої країни все одно не вилікується від кризи в найближчі 5 років. На мою думку прогноз МВФ занадто оптимістичний, адже є дуже багато внутрішніх і зовнішніх перешкод, таких як: зниження цін на світових ринках сировини і продуктів харчування, яке зачіпає багато позицій українського експорту, напруженість на сході країни, а також, набираюча обертовість, державна криза. Також, незважаючи на збільшення мінімальної заробітної плати з січня 2017 р., сильного зросту купівельної спроможності не буде, тому що більшість цих коштів піде на податки.

Науковий керівник: О.А. Задоя, викладач.

V. Kostochka

Alfred Nobel University, Dnipro

GLOBALIZATION AND UKRAINE

Globalization is the process of unification or convergence of economic, social and cultural norms and principles in the countries. Globalization opens up new possibilities of human development associated with the global spread of new technology and forms of industrial organization that provides a high material status of an employee, requires scientific knowledge and simultaneously mobilize its creativity and intellectual capacity.

The positive effects of globalization in Ukraine:

- 1) an increase in the quantity and quality of consumer products in the world market;
- 2) technological progress, which resulted in reduced production costs and falling prices for a significant part of the goods of mass demand;
- 3) access to information is wider and freer, empowerment and ways to communicate on a global scale;

4) improvement of mutual understanding between different cultures and civilizations as a result of the intensification of the global information exchange;

5) international specialization and division of labor deepened, resulting in the efficient allocation of funds and resources, and, consequently, increases the average standard of living;

6) mutual benefits of free trade;

7) competition encourages the development of new technologies and increasing productivity;

8) provides the basis for the solution of universal problems of humanity by means of joint efforts.

It is expected that eventually the world will rise as a result of the general welfare of globalization.

The negative impact of globalization on Ukraine is in the following points:

1) Ukraine faces a problem of lack of competitiveness of the products;

2) standardization of lifestyle threatens the gradual disappearance of national identity and independence of Ukrainian in areas such as manufacturing, leisure, lifestyle, education, etc.;

3) an increase in migration flows, which sometimes becomes a cause of aggravation of inter-ethnic conflicts. The mobility of investment, industry, information, individuals have contributed to internal and external migration in Ukraine;

4) fast replicating the economic failures of one country in the entire world community.

Despite some negative consequences in the long term, globalization creates more favorable conditions for improvement the welfare in Ukraine. It is obvious that Ukraine is included in the processes of globalization is very small. This is due to the fact that Ukraine is quite a closed country, which is not integrated into the international economic relations, and very specifically integrated into the international political relations. Of course, you cannot be free from globalization, when globalization progresses. So, of course, the manifestations of globalization affect us. However, if we consider the positive and negative sides of globalization, mainly in Ukraine does not use the positive side, experiencing instead the effect of negative globalization.

If you wait until we become sufficiently developed and not included in globalization, we are guaranteed to find ourselves on the sidelines of globalization processes. Therefore, Ukraine still needs to integrate into the international economic relations and to find its real place

and the opportunity to maximize the positives and minimize the negatives of globalization. Given the current state of the national economy, taking into account all sorts of ratings, it is difficult to say that Ukraine will become a leading country in the near future. Therefore, we should be realistic about its role and place in the world.

Today Ukraine is able to build their external economic relations on mutually beneficial terms. The high level of competition on the world market, the flexibility of the strategy and tactics of manufacturers require the creation of structures in Ukraine that would ensure and coordinate the functioning of the external economic complex, as well as the entire infrastructure of foreign economic relations.

Strengthen national product quality control system, to continue the practice of purchases of foreign patents for advanced technology. Mass production and competition should lead to lower costs per unit of output and retail prices. This will help to expand the real consumer basket at current income.

For Ukraine, the globalization is both the great temptation, and big risks. But in fact there is no alternative, because if you stay in isolation of the world, it will let to nowhere and only an illusion of independence and security. The ability of our country to integrate into the globalization process is largely dependent on the ability of the Ukrainian government to reconsider the very model of development.

*Scientific supervision by A. Magdich, PhD in Economics,
Language consultancy by N. Bepalova, Senior Lecturer.*

О. Котляр

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ПРОВІДНІ ФАКТОРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Поняття конкурентоспроможності (КС) інтерпретується і аналізується в залежності від економічного об'єкту який розглядається. Безумовно, критерії, характеристики і фактори динаміки конкурентоспроможності на рівні товару, фірми, корпорації, галузі, національного господарства або нації мають свою специфіку. Аналіз конкурентоспроможності може бути проведений для кожного з рівнів, в залежності від цілей дослідження.

Конкурентоспроможність – це ступінь, з якою нація при справедливих умовах вільного ринку виготовляє товари і послуги, які

задовольняють світовим вимогам і при цьому збільшує доходи своїх громадян.

Рівень конкурентоспроможності нації визначається такими основними факторами, як:

- технологія;
- наявність капіталів;
- наявність людських ресурсів;
- стан зовнішньої торгівлі [1].

Конкурентоспроможність (взагалі), – як соціально–економічна категорія – це спроможність, вміння досягати законним шляхом найвищих економічних та соціальних переваг. З цього визначення виходить важливий практичний висновок про те, що конкурувати (досягати найвищих економічних та соціальних переваг) можливо:

а) самому з собою (у часі: результати досягнуті в попередній період діяльності та результативність за аналогічний останній період суттєво відрізняються);

б) один з одним (суперництво за досягнення будь-чого);

в) колективу з колективом;

г) продукції даного виду з аналогічною продукцією і таке інше.

Зрозуміло, що конкурентоспроможність виступає не сама по собі, не як самоціль, а як засіб для створення визначеного товару (продукції), послуг різного виду.

Визначення, аналіз та узагальнення існуючих в науковій та учбовій літературі основних категорій, щодо конкурентоспроможності дозволяє охарактеризувати поняття наступним чином.

Конкурентоспроможність продукції – це комплекс споживчих та вартісних характеристик, які визначають її успіх на ринку, тобто спроможність саме даного товару бути обміненим на гроші в умовах широкої пропозиції до інших конкуруючих товаровиробників.

Конкурентоспроможність підприємства слід розуміти, як реальну та потенційну спроможність, а також наявні для цього можливості підприємства вивчати попит (ринок), проектувати, виготовляти та реалізувати товари, які по своїм параметрам у комплексі більш для споживачів, ніж товари конкурентів.

Конкурентоспроможність персоналу, тобто робітників, спеціалістів, керівників підприємства – це вміння кожного з них і всіх разом, як одне ціле, швидко і ефективно сприймати і реалізувати різні новинки в кожній стадії життєвого циклу продукції. Це вміння створювати вироби, які відповідають всім вимогам споживача з найменшими витратами усіх видів ресурсів [3].

Узагальнюючи думки науковців можна стверджувати, що конкурентоспроможними можна вважати підприємства, які завдяки ефективно організованій виробничій, збутовій, маркетинговій та управлінській діяльності, можуть здобувати переваги над іншими вітчизняними чи іноземними виробниками, виготовляти потрібну споживачам продукцію з використанням найновіших досягнень науки і техніки, оперативно пристосовуватися до змін кон'юнктури ринку, оптимізувати свої розміри та обсяги виробництва задля досягнення поставлених цілей. Як зазначається у багатьох теоретичних джерелах, —конкурентоспроможність” є складною багатовимірною категорією, яка вивчається низкою економічних дисциплін і має величезне практичне значення. Автори часто пропонують трактувати її як здатність суб'єктів економічної діяльності витримати конкурентну боротьбу на ринках економічних благ, швидко і ефективно пристосовуючись до нових умов господарювання [2].

Конкурентоспроможність підприємств можна визначати також на підставі аналізу виробничого потенціалу підприємства та ступеня впливу зовнішнього середовища. Перевагою такого підходу є можливість врахування особливостей розвитку конкурентної ситуації на ринку, з'ясування місця кожного підприємства на даному ринку, визначення найсильніших конкурентів серед його учасників.

Список використаних джерел

1. Воронкова А. Піддержка конкурентоспособности предприятия / А. Воронкова // Бизнес информ. – 2012. – № 3–4. – С. 102–103.

2. Дробитько Н.А. Методика оценки конкурентоспособности предприятий / Н.А. Дробитько // Коммунальное хозяйство городов: научн.-техн. сб. Вып. 34 (Сер. «Экономические науки»). – К.: Техніка, 2014. – С. 41–50.

3. Конкурентоспроможність економіки України: стан і перспективи підвищення / за ред. д-ра екон. наук І.В. Крючкової. – К.: Основа, 2007. – 488 с.

Науковий керівник: Г.Я. Глуха, доктор економічних наук, професор.

R. Kravchenko
Alfred Nobel University, Dnipro

ECONOMIC STRATEGIES OF DEVELOPED COUNTRIES: WHAT SHOULD UKRAINE SELECT?

Today the Ukraine is vital needed a new fundamentally different from the previous program of social and economic development of the state.

This program should be long-term and computed to achieve the most important strategic goals of development of Ukraine. These strategic goals should be the social standards of Ukrainian society – indicators of Quality of Life of Man, which must be achieved for scheduled point in time.

For similar problem in different countries there are different methods for solving it. The liberal model of economic development is inherent in the US, Canada, to a lesser extent the UK and Ireland. It is characterized by minimal government interference in the mechanism of interaction between employers and workers. The role of trade unions too weakened compared with other countries. Employers contract with mercenaries, based on the specific situation on the labor market and often do not coordinate their actions with the unions. The entrepreneur may dismiss a worker without the consent of the trade union organization. This provides flexibility behavior in situations where the economic situation requires operational staff reductions. The relationship between the employer and the workers are based, primarily, on the professional qualities of workers, training, education, honest work.

Overall liberal model has revealed its effectiveness. The high level of income and wages (higher than in most other countries) reconciles American workers with some restrictions of their rights in labor relations with employers. US law gives the owners of companies' discretion in wide limits and it stimulates their entrepreneurial initiative. The private sector in the US and Canada is the foundation of the economy, state enterprises have a small share.

The model of democratic corporatism is most common in Scandinavia, especially in Sweden. The idea of social partnership is the basis of this model. The idea of social partnership is the basis of this model. Strong unions exercise great influence on labor law and labor relations. Thanks to them, set a high minimum wage, which employers must strictly adhere.

Hierarchical corporatism is in Japan, so it has got the name of the Japanese model. Its characteristic feature is active government intervention in economic regulation at a small fraction of state ownership in the economy. The state develops and implements programs of economic development, regulating investment activities in the country financial markets provides an active social policy, stimulate business activity, particularly methods of tax policy.

Social and market development model is most common in Germany. An important feature is its support for low-income sections of the population in general and those in need of social support. The state in this case plays an active role in diverting the budgetary and extra-budgetary

funds for social spending. In general, this policy finds support entrepreneurs and wealthy people in general.

Model "dirigisme" was inherent France and Italy between the two world wars and in the early postwar years. The essence of dirigisme is rather active state intervention in economic processes. It is expressed primarily in the creation of a strong public sector in the national economy.

Analyzing the economic development strategy of Ukraine, it was found that Ukraine has taken a little bit from each of the above strategies are outlined. Ukrainian government has chosen the chaotic way of development, which is known to have led to the collapse. Thus, I think that the government should choose the one most appropriate development strategy for Ukraine, and follow it. In my opinion, Ukraine should follow a social market model of development, since here is a great deal of low-income classes. As were noted above, this model aimed on support disadvantaged sections of the population and all those in need of social support of small farmers and firms, the youth, the elderly, the unemployed people and immigrants.

The state in this case will play an active role; it will divert budgetary and extra-budgetary funds for social spending. Such policies will support entrepreneurs and wealthy people in general. So Ukraine will have a chance to end with poverty of population, corruption and untimely death of the poor people. After these reforms Ukraine will be able to develop, raise the quality of life, strengthen its status as an independent country, get out of the crisis and finally begin the difficult path to the status of a developed country.

Scientific supervision by A. A. Zadoya, doctor of Economics, professor.

A. Krivosheeva
Alfred Nobel University, Dnipro

USD TO UAH EXCHANGE RATE

In the emerging economies achieving stability and economic growth is a goal but it is difficult to gain it. In Ukraine, which is a country of the developing type, economy is significantly affected by the exchange rate. According to the observations of experts, fluctuations of the dollar exchange rate lead to negative consequences for the socio-economic situation of the country. Thus, indicators of development of Ukraine's economy are directly dependent on the dollar exchange rate fluctuations; therefore, the topic is relevant.

Among the factors influencing the dollar are the following:

- Trade balance of the country. According to the financial portal named Ministry of Finance, it is clear that with the volume increase of export-import operations in Ukraine import chronically exceeds exports in recent years, and their difference sometimes reaches 8% of GDP.

- Macroeconomic indicators of the country. Nominal GDP in the 2nd quarter of 2016 was 531.8 billion UAH. Real GDP in the 2nd quarter of 2016 compared with the previous quarter (seasonally adjusted) was 100.6%, as compared to the 2nd quarter of 2015 – 101.4%.

- Policy of the National Bank of Ukraine. For example, the regulation of interest rates is a powerful lever of influence on the dollar. The discount rate in the period since 16.09.2016 as compared with the period from 29.07.2016 to 09.15.2016 has decreased by 0.5% (from 15.5% to 15%, respectively).

- Public confidence in the national currency.

According to statistics, the last jump of the dollar in Ukraine was from 09.19.2016 to 09.01.2016 (Fig. 1). On September 14 the IMF provided Ukraine with a tranche of \$ 1 billion when the rate was \$ 26.4693, which is higher than in the period from 08.03.2016 to 29.08.2016 by 0.017%. As a result, the country's budget received more money than if the dollar exchange rate remained stable. The National Bank of Ukraine aimed at replenishment of Ukraine's gold reserves at a relatively inexpensive rate using the current situation in Ukraine and in the world. Thus, the National Bank of Ukraine profitably adjusts the exchange rate in accordance with the established economic policy.

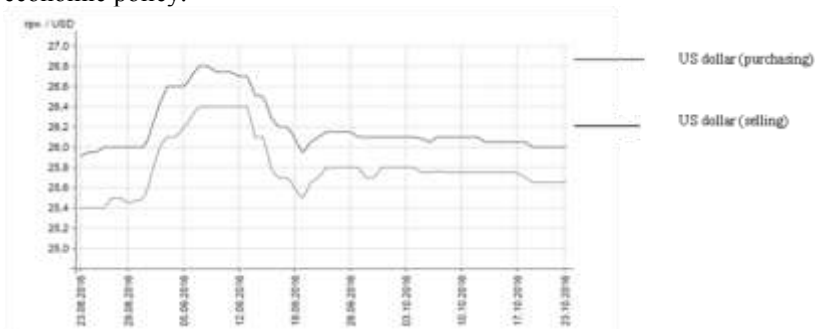

Fig. 1. Dynamics of changes in the US dollar

Since 1 November, 2016 the National Bank of Ukraine has been calculating the dollar rate only based on transactions between banks as well

as banks and the NBU. According to the NBU forecasts, the dollar rate in Ukraine will amount to 27.2 UAH per dollar in 2017.

According to the indicators above, exchange rate fluctuations can influence the national economy both positively and negatively. The advantage of the unstable exchange rate is that it fully reflects the real economic situation in the country as it is formed in particular by market forces under the influence of supply and demand. Inaccurate forecasts and the difficulties in determining pricing and planning of enterprises are considered as the disadvantage of fluctuations in exchange rates. Changes in trade balance under the influence of the exchange rate can also have a significant impact on the economy as a whole.

*Scientific supervision by A. Magdich, PhD in Economics,
Language consultancy by S. Medynska, Senior Lecturer.*

N. Krutko

Alfred Nobel University, Dnipro

DEMOGRAPHIC PROBLEMS IN UKRAINE: REASONS AND CONSEQUENCES

The demographic factor is one of the key aspects for ensuring stable and secure development of the state, and the problem of optimal demographic development should be considered as a priority interest of the state, as a factor, and at the same time as a result of its operation. The development of labor potential and the value of the total national income depend on the demographic characteristics of the working-age population and indicators of demographic development. The demographic factor along with other socio-economic factors influences the level of labor activity of the population. The socio-demographic situation in the country is formed depending on the development of processes of reproduction of the population and migratory processes. Analysis of the current demographic situation, as well as its dynamics in recent years, indicates the presence of a deep demographic crisis in Ukraine, along with other socio-economic problems.

The main reason for the demographic crisis in Ukraine is a critical decrease in the birth rate. The present state is such that it provides only a third of the population necessary for reproduction. In turn, mainly due to high mortality and low birth rate over 25 years of independence, Ukraine has lost more than 10 million people and today has the population of 42.5 million in comparison with 52.1 million in 1991. Thus, the number of the

population decreases every year practically by 350 thousand people. Based on this demographic indicator, Ukraine has become one of the worst countries of the world. Reducing the birth rate has led to the fact that today about 30% of the population are pensioners. 14 million pensioners correspond with 18 million working people, out of whom only 7 million are engaged in the industrial sector. If this trend continues, there is a real danger that by 2025 Ukraine's population will decrease to 25 million. Under such circumstances, the preservation of the population should be the main component of the demographic strategy of the state today.

Table 1

The population of Ukraine

	Number of available population			Number of permanent population		
	Total	Including		Total	Including	
		Urban area	Rural area		Men	Women
2000	49429.8	33338.6	16091.2	49115.0	22754.7	26360.3
2001	48923.2	32951.7	15971.5	48663.6	22530.4	26133.2
2002¹	48457.1	32574.4	15882.7	48240.9	22316.3	25924.6
2003	48003.5	32328.4	15675.1	47823.1	22112.5	25710.6
2004	47622.4	32146.4	15476.0	47442.1	21926.8	25515.3
2005	47280.8	32009.3	15271.5	47100.5	21754.0	25346.5
2006	46929.5	31877.7	15051.8	46749.2	21574.7	25174.5
2007	46646.0	31777.4	14868.6	46465.7	21434.7	25031.0
2008	46372.7	31668.8	14703.9	46192.3	21297.7	24894.6
2009	46143.7	31587.2	14556.5	45963.4	21185.0	24778.4
2010	45962.9	31524.8	14438.1	45782.6	21107.1	24675.5
2011	45778.5	31441.6	14336.9	45598.2	21032.6	24565.6
2012	45633.6	31380.9	14252.7	45453.3	20976.7	24476.6
2013	45553.0	31378.6	14174.4	45372.7	20962.7	24410.0
2014	45426.2	31336.6	14089.6	45245.9	20918.3	24327.6
2015	42929.3	29673.1	13256.2	42759.7	19787.8	22971.9
2016	42760.5	29585.0	13175.5	42590.9	19717.9	22873.0

Such a demographic situation in Ukraine is provoked by the insufficient financing of the healthcare, and also inability to provide medical care to the population qualitatively and in a timely manner. For example, in 2000 in Ukraine on health protection of one Ukrainian there was spent almost 300 times less money than in the US. To achieve the level of health care which was in 1990, financing has to be not less than 375 million UAH. Ecological safety of the population remains catastrophic. Pollution of the atmosphere negatively influences every third Ukrainian, and 28% in general breathe life-threatening air. At the same time, annual nature protection spendings for each citizen of Ukraine are 50 times less than in Germany. Ukraine takes the last place in Europe by indicators of mortality from cardiovascular diseases, twice advancing the developed countries. Over the

past 10 years, the spread of diseases among the population has increased by 40%. The annual decline in the population of Ukraine by 350-400 thousand people, as well as reducing the quality of life, has attached a status of the Ukrainians as a dying nation, which is unacceptable for the economic development of Ukraine. The mortality rate from 2000 to 2005 increased by 30% in general and by 40% among men, therefore the share of the able-bodied population occupies the smallest percentage among the population of Ukraine in general.

To improve the demographic situation, the state should direct social and economic policies towards finding a solution to the acute problems of the family: birth rate stimulation, increase in the level of health care, strengthening the protection of wages, improvements of living conditions and promotion of healthy lifestyles, creation of wide network of the public and non-state services of the social care etc.

Scientific supervision by A. Zadoia, Lecturer,

Language consultancy by S. Medynska, Senior Lecturer.

В. Куцова

Дн пропетровский университет имени Альфреда Нобеля

БЕЗРАБОТИЦА В УКРАИНЕ: ДИНАМИКА И МЕТОДЫ БОРЬБЫ

Проблема безработицы в Украине с каждым годом становится всё острее. Нынешняя экономическая среда в стране не даёт надежд на улучшении ситуации на рынке труда и можно прогнозировать рост безработицы в ближайшее время.

Рост безработицы порождает целый комплекс проблем: сокращение покупательной способности населения, бюджет страны теряет налогоплательщиков, а предприятия – персонал, рост дополнительных расходов на помощь и поддержку безработных. Так же, последствиями данной проблемы являются: снижение доходов, потеря квалификации среди населения, снижение уровня ВВП, ухудшение роста интереса населения к труду. Безработица достигла своего пика в 2000 г. (почти 12%), затем наблюдалось ее снижение, в 2005 г. она составляла меньше, чем 8%. Начиная с 2006 г. количество безработных опять начало увеличиваться.

В конце 2015 г. Министерство социальной политики Украины огласило данные, согласно которым уровень безработицы достиг максимума за всю историю независимой Украины (Исследования показали, что свыше 70% безработных –

женщины, 40%-люди с высшим образованием, 31% – молодежь). В 2015 г. около полмиллиона штатных работников было предупреждено об увольнении, а в конце 2014 г. их число составляло в два раза меньше.

Ежегодно спрос на рабочие места растёт. В 1996 г. на место претендовало два лица, в 1997 г. – 11 лиц, а в 1998 г. на одно рабочее место в очереди находилось около 30% граждан. На 1 января 2016 г. на одно рабочее место приходилось 19 безработных (а в 2015 г. – 12 соискателей).

В первую десятку регионов с наибольшим процентом долговременной безработицы (2016 г.) входят: Винницкая (79,9% трудоспособного населения), Волынская (55,5%), Днепропетровская (123,3%), Житомирская (68%), Закарпатская (57,7%), Запорожская (84,8%), Ивано-Франковская (56,7%), Киевская (57,3%), Кировоградская (55,3%), Львовская (96,4%) области.

Методы борьбы с безработицей должны быть индивидуальными для каждой страны. Но есть общие методы борьбы с данной проблемой, такие как: создание новых рабочих мест, создание возможностей для перекалфикации безработных, повышение квалификации безработных, создание дополнительных рабочих мест государством (например, работа в области охраны окружающей среды, строительства автомобильных и железных дорог, очистка мест проживания от мусора и многие другие), борьба с преступностью, снижение пенсионного возраста, что позволит освободить часть рабочих мест.

Для того, чтобы снизить безработицу в стране, а особенно в странах с переходной экономикой, такой как Украина, государству следует создать необходимые условия для привлечения работников в сферу народного хозяйства (огромное количество предприятий, таких как фабрики, заводы, шахты и тому подобные), обеспечивать рабочими местами регионы с максимальной безработицей, агитировать предпринимателей к созданию новых рабочих мест. Немало важным является созданием государством новых рабочих мест путём проведения общественных работ (строительство дорог, ремонт мостов и т.д.).

Научный руководитель: Э.Н. Лимонова, кандидат экономических наук.

РЕГУЛЮВАННЯ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ ДІЯЛЬНОСТІ ТНК НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ПРИЙМАЮЧОЇ КРАЇНИ

Діяльність ТНК позитивно впливає на економічний розвиток приймаючої країни, проте існує багато проблем, що суперечать інтересам приймаючих країн, а саме негативний вплив діяльності транснаціональних корпорацій на навколишнє середовище.

Транснаціональні корпорації контролюють 50% нафтопереробної, газової, вугільної промисловості. Крім того, ТНК є практично єдиним виробником хлористих фторуглеродів та інших хімічних речовин, що викликають руйнування озонового шару. Якщо говорити про ринок пестицидів, то дев'яносто відсотків його контролюють двадцять транснаціональних корпорацій. Так, у вісімдесятих роках експорт двадцяти п'яти відсотків цих хімікатів належав американським корпораціям, але в США вони були заборонені для використання. Крупними ТНК належить й виробництво генетично модифікованої продукції, яка до сьогоднішнього дня невідомо як впливає на організм людини.

Ще однією проблемою діяльності ТНК в екологічній сфері є Greenwash. Поняття Greenwash має значення як «зелене відмивання». Це інформація, яка створює екологічний імідж для транснаціональних корпорацій. Часто така інформація має надуманий характер. Це й можливі рекламні акції ТНК, проведення екологічних конференцій тощо. Ця дія транснаціональних корпорацій націлена на те, щоб створити видимість в очах суспільства про боротьбу за дотримання екологічних стандартів.

Очевидно, що ринок не може контролювати екологічну проблему, а погоня за прибутком часто штовхає ТНК відхилитися від екологічних стандартів. Тому не тільки держава контролює виконання законодавства щодо охорони навколишнього середовища, але і суспільство повинно реагувати на такі дії ТНК. При всій суперечливості та багатосторонності впливу ТНК на економіки приймаючих країн, в кінцевому підсумку ефект звичайно виявляється позитивним і присутність в економіці країни транснаціональних корпорацій позитивно впливає на її макроекономічні показники.

Державне регулювання діяльності ТНК в екологічній сфері діє на загальнонаціональному, регіональному та місцевому рівнях. Воно

здійснюється за допомогою прямих (адміністративно-правових) і непрямих (переважно економічних) заходів.

Під прямими заходами державного екологічного регулювання мається на увазі в першу чергу національне, регіональне і місцеве екологічне законодавство, що включає ряд заборонних (наприклад, заборона на ввезення екологічно небезпечних вантажів на територію країни) або мінімальних (наприклад, квоти на вилов окремих видів риби) норм. Види діяльності, які надають вплив на навколишнє середовище, повинні проходити процедури державного ліцензування, стандартизації та сертифікації, а також державну екологічну експертизу. У ряді випадків до них пред'являється вимога обов'язкового страхування. Порушення екологічного законодавства тягне за собою адміністративну (відгук ліцензії та інше) та кримінальну відповідальність.

Непрямі заходи державного екологічного регулювання переслідують мету об'єктивного відображення екологічних витрат в цінах товарів, так як в цьому випадку багато екологічних проблем може вирішувати ринковий механізм, на сам перед, транснаціональні корпорації. Зокрема, для того щоб домогтися об'єктивного ціноутворення, неокласична економічна теорія пропонує вводити так званий «податок Пігу», яким обкладається підприємство, що створює зовнішній ефект. При цьому величина «податку Пігу» повинна бути така, щоб після його сплати приватні витрати компанії, що створює зовнішній ефект були рівні соціальним витратам (витратам, які представляють собою найвищу цінність, яку можуть принести фактори виробництва при їх альтернативному використанні).

В цілому українське екологічне законодавство характеризується пробілами і суперечностями. Загальновизнано, в тому числі на рівні уряду України, що норми прямої дії і непрямі заходи екологічного регулювання малоефективні. Державні (місцеві, національні та наднаціональні) органи створюють «правила екологічної гри» для бізнесу, але навіть простий аналіз статистики показує, що природоохоронну функцію виконують в першу чергу транснаціональні корпорації та їх філії, що грають по цим правилам. На сьогоднішній день практично всі великі компанії займаються плануванням свого впливу на навколишнє середовище, розробкою власної екологічної політики та систем екологічного менеджменту. Такий підхід знайшов відображення і в документації компанії. Багато ТНК розробляють програмні документи з екологічної політики й екологічного менеджменту, а також публікують щорічні звіти про екологічні аспекти своєї діяльності. Велике значення в цьому зв'язку

отримала Глобальна ініціатива зі звітності (Global Reporting Initiative). З метою запобігання масштабного впливу на навколишнє середовище, в тому числі при аваріях, компанії проходять добровільний екологічний аудит і страхують екологічні ризики. Закономірно, що екологічним аспектам діяльності компаній стали приділяти велику увагу і об'єднання підприємців, включаючи міжнародні. Так, Всесвітня торгова палата в 1991 році систематизувала свої рекомендації, що мають у ділових колах велику вагу, у вигляді «Хартії підприємців щодо переходу до сталого розвитку». Даний документ, розроблений в допомогу підприємцям, був врахований і інтегрований в програмні документи тисячами компаній, у тому числі багатьма великими ТНК світу, наприклад, інженерно-технічної компанією ABB і світовим лідером з виробництва продуктів харчування компанією Unilever. Хартія закріплює першорядну значимість питань екологічного управління в діяльності ТНК. Для цих цілей особливий інтерес представляє пункт «Хартії», який свідчить, що компанії мають намір «постійно удосконалювати корпоративну політику, програми з екологічної ефективності, беручи до уваги досягнення науки і техніки, потреби споживачів та інтереси суспільства, виходячи з наявної правової бази, а також використовувати такі самі екологічні критерії в своїй діяльності за кордоном». Але вирішення всього комплексу екологічних проблем і вихід на нові, «стійкі» схеми виробництва ТНК можливі тільки в разі творчого поєднання ринкових і адміністративно-правових механізмів регулювання в екологічній сфері.

В. Лисак

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

МЕТОДИ БОРОТЬБИ З БЕЗРОБІТТЯМ В УКРАЇНІ

Безробіття стає надзвичайно гострою проблемою в Україні. Сьогоднішній стан української економіки не дає ніякої надії на поліпшення ситуації на ринку праці. Кількість безробітних українців зростає кожної миті.

Економічна криза в Україні згубно позначається на зайнятості в країні. В кінці 2015 року рівень безробіття досяг максимуму за всю історію незалежної України. За офіційними даними, чисельність зайнятого населення в Україні на кінець 2015 року склала 16,5 млн осіб, а безробітних налічувалося 1,638 млн осіб. Рівень безробіття становив 9%, при цьому рівень безробіття серед молоді до 25 років виріс до майже 23%. В кінці минулого року півмільйона штатних

працівників було попереджено про масове звільнення, що майже в два рази більше, ніж в кінці 2014 року.

Особливу тривогу викликає той факт, що в Україні триває зниження попиту на робочу силу. На 1 січня 2016 року на одне вільне робоче місце претендує 19 безробітних, хоча ще кілька місяців тому на одне робоче місце претендувало 12 претендентів. Тільки високотехнологічні галузі можуть похвалитися наявністю вільних робочих місць. У першу чергу, існує потреба у фахівцях у сфері ІТ, де налічується більше 170 тисяч вакансій. Крім того, існує потреба у низько-кваліфікованих і некваліфікованих працівниках, але така праця занадто мало оплачується. У той же час, інженери, вчителі і лікарі зараз йдуть під масове скорочення.

Існує ряд об'єктивних причин такого важкого становища на ринку праці – це війна, втрата територій, на яких був розташований промисловий потенціал України і економічна криза. Але разом з тим потрібно визнати і недостатню, а часом і безглузду, політику нашого уряду, зокрема, у сфері зайнятості. Уряд не проводить тут активну наступальну політику, а в силу своїх ліберальних переконань вважає, що все вирішить невидима рука ринку. Але досвід європейських країн і Китаю показує, що зайнятість населення – це якраз та сфера, яку держава повинна регулювати, в яку повинна втручатися, сприяючи створенню нових робочих місць, стимулюючи підприємців в першу чергу податковими пільгами. На жаль, ми нічого подібного не спостерігаємо. У регіонах ситуація з безробіттям, з зайнятістю просто жахлива. Тому і не дивно, що в західних областях молодь виїжджає за кордон. Багато їдуть у сусідню Польщу та інші країни ЄС, де зарплати значно вищі, ніж в Україні. Труднощі щодо працевлаштування змушують молодь займатися несанкціонованою, а то і «чорної» діяльністю. Така діяльність серед молодого покоління веде до певних негативних наслідків.

Різноманіття типів безробіття робить задачу її скорочення надзвичайно складною. Оскільки єдиного способу боротьби з безробіттям не існує. У будь-якій країні для рішення цієї проблеми приходится використовувати різні методи. Як на мене, то в Україні будуть ефективні такі методи як:

1. Стимулювання росту експорту. Це може привести до росту обсягів виробництва і, відповідно, – зайнятості на них.

2. Реалізація програм підтримки молодих працівників. Для допомоги молоді можуть використовуватися різні методи: економічне стимулювання молодіжної зайнятості; створення спеціальних фірм, що

пропонують роботу саме молоді, створення центрів навчання молодих людей тим професіям, шанси на зайнятість у якій найбільш високі

3. Створення умов для зростання самій зайнятості. Зміст такого роду програм полягає в тому, що людям допомагають відкрити власну справу, щоб вони могли прокормити себе і свою родину, навіть якщо їм не вдається знайти роботу за наймом.

4. Державна політика зайнятості має спрямовуватись на створення нових продуктивних робочих місць. Навіть в умовах фінансової кризи політику створення нових робочих місць можна було б реалізувати за допомогою використання непрямих економічних важелів – податкових пільг, розвитку малого й середнього бізнесу, залучення іноземних інвестицій тощо.

Для нашого ринку праці актуально залишається проблема, яку можна обумовити приблизно так: «Щоб знайти одного адекватного фахівця, потрібно перебрати і відсіяти мінімум 10. І це тих, хто пройшов нелегкий відбір. Сьогодні справжній голод на робочу силу, яка може працювати, а не сидіти в соцмережах. Людей з адекватною самооцінкою, які можуть працювати на результат, практично немає. Сьогодні океан можливостей. Все, що потрібно – це зробити себе людиною, яка приносить результати».

Науковий керівник: О. Олімонова, кандидат економічних наук.

M. Liszka
Uniwersytet Rzeszowski, Polska

WPLYW GLOBALIZACJI NA WSPÓLCZESNY RYNEK PRACY

Wprowadzenie

Ostatnie dwadzieścia lat wzrostu ekonomicznego, nazywane erą globalizacji, było okresem olbrzymiego wzrostu jakości życia dla wielu ludzi na całym świecie. Absolutna bieda zmalała znacząco po raz pierwszy w historii, wskaźniki długości życia, zdrowia i edukacji uległy poprawie, a setki milionów ludzi wydobyło się z ubóstwa, aby zacząć żyć w tzw. skromnym dobrobycie. Sektor prywatnych inwestycji, zarówno lokalnych, jak i zagranicznych zwiększył się i w rezultacie podwoiła się liczba tworzonych rocznie miejsc pracy. Jednocześnie globalizacja stała się przedmiotem wielu kontrowersji: jest często postrzegana jako przyczyna problemów, przede wszystkim dla słabych gospodarek oraz niedostatecznych społecznych i środowiskowych warunków w wielu

rozwijających się krajach. Globalizacja trwa od stuleci: obecna faza tego procesu polega na zwiększonej mobilności towarów i kapitału, a tym samym na powstaniu globalnego rynku, na którym obowiązują wszystkich te same parametry jednakowej gry ekonomicznej. W bogatej literaturze dotyczącej przedmiotu można znaleźć bardzo wiele jej definicji. Wynika to z faktu, iż jest to proces wielopoziomowy i wielowymiarowy, który można analizować z różnych punktów widzenia. Pomimo różnic występujących w definicji pojęcia globalizacja większość autorów jest jednak zgodna, że jest to „proces historyczny kończący industrialną epokę organizacji społecznej, charakteryzujący się ponadnarodową dyfuzją kapitału finansowego i wzorów kulturowych, dla którego podstawą jest rozwój nowych technologii”. Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie wpływu kapitału intelektualnego na sytuację współczesnego rynku pracy.

Gospodarka oparta na wiedzy i informacji a rynek pracy

Czynnikiem generującym proces globalizacji, znacząco wpływającym na rynek pracy, jest rozwój technik oraz technologii produkcyjnych i informacyjnych. Wszelkie zmiany technologiczne wpływają na zmiany struktury popytu na pracę, szczególnie pod względem kwalifikacji. Innowacje technologiczne oddziałują w różnorodny sposób na poszczególne sektory gospodarki czy branże. Z jednej strony powodują likwidację miejsc pracy w dziedzinach niewymagających wysokich kwalifikacji, ale też z drugiej – w wielu z nich przyczyniają się do powstawania nowych miejsc pracy, wymagających innych, na ogół wyższych kwalifikacji [1]. Jednakże taka „kompensacja” nie jest ani automatyczna, ani bezbolesna. W krótkim okresie nowe miejsca pracy nie zastępują starych pod względem wymaganych umiejętności czy lokalizacji. Tam, gdzie rozbieżności te są duże i trwałe, mamy do czynienia z bezrobociem strukturalnym i problemami dostosowań strukturalnych. Zmiany zachodzące w gospodarce światowej (cywilizacyjne, społeczne, gospodarcze i technologiczne) dokonują się w poszczególnych krajach w różnym tempie. Epoka globalizacji przynosi i będzie przynosiła nadal szybki wzrost zapotrzebowania na wiedzę, która staje się (obok ziemi, pracy i kapitału) czwartym czynnikiem produkcji. Wiedza, umiejętności i kwalifikacje pracowników stają się najważniejszymi aktywami przedsiębiorstw, których konkurencyjność rynkowa jest zależna nie tylko od kapitału fizycznego, ale również od ilości i jakości kapitału ludzkiego. Szybki rozwój wiedzy i związana z tym intensywność stosowania w praktyce innowacji są czynnikami warunkującymi intensyfikację i racjonalizację procesów produkcyjnych oraz unowocześnienie wytwarzanych wyrobów. To innowacyjność jest zasadniczym narzędziem

wzrostu konkurencyjności firm, regionów, jak też całych gospodarek. Na początku XXI w. nikt nie ma już wątpliwości, że wiedza i sprzężona z nią informacja stały się głównymi czynnikami wzrostu i rozwoju gospodarczego, tworząc zupełnie inny świat ekonomiczny. Dzięki postępom w wielu naukach stworzono przełomowe technologie, które pozwoliły na powstanie nowych, wielkich gałęzi przemysłu: komputerów, półprzewodników, laserów. Są to przemysły oparte na wiedzy i sile umysłu ludzkiego. To właśnie wiedza stała się nową podstawą dobrobytu. Wraz ze wzrostem znaczenia tzw. niematerialnych czynników rozwoju wiedza naukowa stała się najważniejszym czynnikiem warunkującym rozwój gospodarczy [2]. Przejście od społeczeństwa przemysłowego do społeczeństwa wiedzy nie pozostaje bez wpływu na rynek pracy. W długim okresie następuje zmiana struktury zatrudnienia na korzyść pracowników o wysokich kwalifikacjach, i to we wszystkich dziedzinach gospodarki. Nie oznacza to oczywiście, że zupełnie zniknie popyt na niewykwalifikowaną siłę roboczą, ale popyt na pracowników bez kwalifikacji będzie się zmniejszał.

Wpływ kapitał intelektualnego na sytuację na współczesnym rynku pracy

Ze względu na potrzebę posiadania przez pracownika bardzo szerokiego zakresu wiedzy i konieczności wykorzystywania jej w podejmowanych działaniach zawodowych, wzrastać będzie znaczenie pracy intelektualnej i kapitału ludzkiego. Efektem globalnej gospodarki jest bezustannie zwiększająca się konkurencyjność. By jej sprostać, przedsiębiorstwa muszą zwiększać swą innowacyjność, jedynie nowatorskie osiągnięcia naukowe mogą pomóc im w wygraniu bezwzględnej walki konkurencyjnej w skali światowej. Aby były to zdolne to czynić, muszą dysponować odpowiednim kapitałem intelektualnym.

Podstawą rozwoju nowoczesnej gospodarki staje się dziś kapitał intelektualny -wpływa on znacznie bardziej na efektywne funkcjonowanie przedsiębiorstw niż wyposażenie techniczne, czy zasoby finansowe, (...) nakłady pracy fizycznej i surowców tracą na znaczeniu zarówno jako składnik kosztów komparatywnych, jak i czynnik konkurencji. Zyskuje natomiast na znaczeniu wiedza jako źródło tworzenia kluczowych zdolności firmy (*core competencies*), które polegają na opanowaniu podstawowych procesów biznesu z punktu widzenia szybkości, jakości, precyzji, kosztów, poziomu serwisu, a także ukierunkowania organizacji na cele rynkowe [3]. O rozwoju gospodarczym państwa oraz o poprawie sytuacji na lokalnych rynkach pracy decyduje efektywność działania przedsiębiorstw; od tego czy, i jak «(...) nowoczesne firmy stosują różne koncepcje zarządzania

umożliwiający im bardziej płynne i dynamiczne dostosowanie się do zmian zachodzących na rynku i w otoczeniu ich działania» [4] zależy nie tylko ich własna pozycja konkurencyjna, ale również stan rynku pracy. System zarządzania, który umożliwi przedsiębiorstwom sprawne funkcjonowanie na globalnym rynku pracy jest charakteryzowany jako: innowacyjny, adaptacyjny, elastyczny, efektywny oraz szybki, czyli zdolny do szybszej niż konkurenci odpowiedzi na zmiany w otoczeniu [5]. Kapitał intelektualny przesądza o jakości procesu gospodarczego. Jego rola powinna polegać na tworzeniu innowacji, dzięki którym przedsiębiorstwa powiększają swe zasoby, gdyż w dobie globalizacji nie wystarczy już zwiększenie wykorzystania zasobów będących w dyspozycji przedsiębiorstwa, jego możliwości rozwojowe zależą od innowacyjnego przedsiębiorcy, wykorzystującego innowacyjnych pracowników – ich kapitał intelektualny.

Podsumowanie

Zakres poruszanych w tym artykule problemów, występujących w globalnej cywilizacji jest bardzo szeroki. Bezustannie zmienia się proces pracy, rynek pracy, kapitał intelektualny, sytuacja w otoczeniu i osobowość człowieka, dlatego niezmiernie trudne, a wręcz niemożliwe jest sformułowanie precyzyjnych i szczegółowych wniosków, dzięki którym możliwe byłoby szybkie i skuteczne rozwiązywanie problemów, które pojawiają się w globalnym otoczeniu. Warunkiem efektywnego rozwiązywania tych problemów jest systemowe podejście do nich, umożliwiające ogarnięcie ich istoty i wszystkich ważnych aspektów.

Bibliografia

1. Działalność innowacyjna przedsiębiorstw przemysłowych w latach 2000–2004, Informacje i Opracowania Statystyczne, GUS, Warszawa, 2006.
2. Thurow L.C., Nowe reguły gry w gospodarce opartej na wiedzy, Helion, Gliwice, 2006.
3. Penc J., Nowe zarządzanie w nowej gospodarce. SLG International Training Center, Warszawa, 2010.
4. Penc J., Systemowe zarządzanie organizacją. Nowe zadania, funkcje i reguły gry. Wydział Wydawnictw i Poligrafii Wyższej szkoły Policji w Szczytnie, Szczytno, 2007.
5. Grudzewski W.M., Hejduk I.K.: Projektowanie systemów zarządzania systemów. Difin, Warszawa, 2001.

*Opiekun naukowy: prof. UR dr hab. A. Barwińska-Małajowicz,
prof. UR B. Ślusarczyk.*

POLITICAL STABILITY AS A FACTOR OF ECONOMIC GROWTH

The question, which political regime (authoritarian or democratic) contributes to the economic growth has been raised by researcher across the world more than once since World War II. A considerable amount of work has been devoted to the search for the existence of casual relation between type of political system and level of economic development of a society. However, to date, single point of view on whether democracy contributes to the sustainable growth of economic indicators of the state has not been provided by the research community.

In the 1950s economists were already strongly split in their views on political determinants of economic growth. Representatives of endogenous growth paradigm consider economic variables as independent, while political variables as dependent ones, which means that with the sustainable economic growth and improvements in economic indicator, for many developing countries, probability of their transition to a democratic regime is increasing. Representatives of exogenous theories, among whom A. Przeworski and F. Limondzhi stand out as most cited researchers, not only failed to give a clear answer to the question, which political system, autocracy or democracy, fosters economic development, but also called into question generally accepted thesis that political system ever influenced economic growth.

The assumption that the regime has no direct impact on the level of economic development of the state has been repeatedly put forward by the researchers. However, most of them recognize that a particular political regime provides a set of conditions that contribute to, or, conversely, hinders sustainable economic growth, Political stability can serve as one of such conditions provided by a particular political regime. However, casual link between political stability and economic growth often becomes a source of disputes, mainly because there is no consensus among researchers regarding how to define political stability. There are several approaches to the conceptualization of political stability, and in the context of its the impact on economic growth, political stability is defined as the length of stay of a political leader in office (assuming that the probability of revolution and a coup is minimal). Basically, researchers agree that political instability has

rather negative effect on economic growth, as the unstable political environment creates unfavorable conditions for foreign investors.

Difficulties with defining political stability arise mainly due to methodological problems caused by inability to measure this category in a relevant and proper way. For example, even such impressive indicator as total number of revolutions and uprisings in the state would give incomplete information about the degree of political stability. Many researchers note that economists understand political stability of the regime in a somewhat different sense than politicians. For economists, the type of regime, authoritarian or democratic, is not so important for the analysis in the context of economic growth. What really matters for economists is the duration of the regime, its viability and likelihood of violent or revolutionary overthrow of the current government. In this case, political stability will be considered as length of stay of a political leader in office.

The World Bank in its project Worldwide Governance Indicators (WGI) offers multicomponent assessment of political stability, which allows for taking into account all existing definitions of stability. Within World Bank WGI project, Political Stability and Absence of Violence/Terrorism, measures perceptions of the likelihood of political instability and/or politically motivated violence, including terrorism. Variables that measure the level of political stability include:

1. State stability, including the number of conflicts in the domestic and international levels, ethnic tensions.
2. The number of politically motivated murders, including disappearances, killings as a result of torture.
3. The intensity of domestic conflicts on grounds of religion and ethnic or region diversity.
4. The existence of illegal political organizations whose aim is to destabilize the regime.
5. The number of mass demonstrations and social unrest.
6. The level of the terrorist threat.

The question of why some dictatorships experience strong growth, while other dictatorships experience a decline in economic growth, was raised in many papers. As a possible explanation for the fact that some dictatorships are experiencing strong growth, while other dictatorships are experiencing a decline in economic growth, the following hypothesis can be put forward: political regime (authoritarian or democratic) has no direct impact on the level of economic development of the state, however, regime provides conditions, in particular, political stability, which determine the rate of economic growth. According to this hypothesis, the political stability and economic growth are closely linked with each other.

ВЛИЯНИЕ ИНФЛЯЦИИ НА ЭКСПОРТ

Инфляция характеризуется повышением общего уровня цен. Это означает, что в результате инфляции потребитель на одну и ту же сумму денег сможет приобретать всё меньше и меньше товаров и услуг. Задача замедления или устранения инфляции должна решаться в зависимости от ее видов.

Критически опасным для государства и страны в целом является гиперинфляция. Она имеет место, если общий уровень цен за год повышается на 100 и более процентов. Гиперинфляция способна разрушить всю экономику. Ее преодоление требует приостановки раскручивания «инфляционной спирали», что чаще всего достигается за счет обнищания населения.

Галопирующая инфляция (от 10 до 50% годовых) также негативное явление, влияющее на экономику. Она прежде всего разрушительно влияет на инвестиционные процессы, поскольку слишком повышает требования к доходности инвестиционных проектов, которая должна не только компенсировать потери от инфляции, но и принести достаточную прибыль инвестору.

Однако ползучая инфляция имеет уже не столь критическое влияние на экономику страны, а даже порой положительно воздействует на нее. Считается, что такой вид инфляции должен присутствовать в каждой развитой стране. Показатели этого вида инфляции ограничиваются повышением общего уровня цен до 10% за год.

Следует выяснить, какие угрозы инфляция может представлять для внешнеэкономической деятельности, в частности для внешней торговли. Экспорт – это вывоз товара за территорию страны, то есть осуществление продажи национальных товаров с целью получения прибыли, развития экономики страны и совершенствование международной торговли. Процессы инфляции сказываются и непосредственно влияют на изменение валютного курса, что и вызывает проблемы с осуществлением экспортной деятельности.

Внешняя торговля не только ощущает на себе воздействие инфляции, но и сама может ее вызывать. Следует заметить, что одной из возможных причин инфляции являются военная ситуация в стране, что способствует возникновению торговых барьеров между странами.

Ситуации вражды между странами – одна из причин прекращения международной торговли.

Существует два варианта реакции государства на инфляционные процессы. Первый из них сводится к попытке остановить инфляцию, устранив причины, ее вызывающие. Второй вариант – это адаптация к росту цен через индексацию доходов и т.п. В реальной жизни оба эти варианта поведения должны применяться в сочетании в зависимости от темпов инфляции и ее причин.

Научный руководитель: А.А. Задоя, преподаватель.

А. Мамичева
Університет митної справи і фінансів

ИНДЕКС РАЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯК ОДИН З ЧИННИКІВ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО ЄС

Уже кілька років Україна намагається вступити до Європейського Союзу (ЄС), адже євроінтеграція – це найкращий спосіб побудови економічно розвинутого суспільства та підвищення конкурентних позицій на світових ринках. Щоб стати повноправним членом ЄС держава повинна пройти складний шлях наближення до європейських стандартів, задовольнивши політичні та економічні вимоги.

Важливою перевагою інтеграції до ЄС є підвищення рівня життя та добробуту населення. Будучи одним з найважливіших і необхідних ресурсів розвитку і функціонування економіки, людський капітал будь-якого суспільства є невід'ємною частиною загального потенціалу національної економіки. Крім того, людський капітал є одним з важливим чинником міжнародної конкурентоспроможності країни.

У світовій практиці для оцінки розвитку людського капіталу використовують різні показники, найбільш значущим з яких на макрорівні є індекс розвитку людського потенціалу.

Індекс розвитку людського потенціалу (ІРЛП) – комплексний показник, що оцінює рівень досягнення країн та регіонів за трьома напрямками: довголіття на основі здорового способу життя, що визначається рівнем очікуваної тривалості життя при народженні; доступ до знань, що вимірюється рівнем грамотності дорослого населення і сукупним валовим коефіцієнтом охоплення освітою; гідний

рівень життя, що оцінюється за ВВП на душу населення відповідно до паритету купівельної спроможності [1].

ІРЛП заснований на чотирьох принципах розвитку людської особистості і потенціалу, до яких відносять:

1) продуктивність, як результат ефективної діяльності, направленої на підвищення доходу і економічного зростання;

2) рівність, що розуміється як рівність можливостей в реалізації здібностей і користування благами;

3) стійкість, що дозволяє забезпечити доступ до можливостей цивілізації не тільки нинішнім, але і майбутнім поколінням;

4) перспективність (розширення можливостей), який припускає, що розвиток здійснюється не тільки на користь людей, але й їх зусиллями [2].

У 2016 р. за Індексом людського капіталу Україна посіла 26 місце серед 130 країн світу, покращивши за рік позицію на 5 пунктів. У 2015 р. за оцінкою розвитку людського капіталу Україна посідала 31 місце серед 124 країн світу.

Результати цього річного дослідження висвітлені в табл. 1.

Таблиця 1.

Показники зайнятості, середнього віку населення України

Показники	2015 рік	2016 рік
Населення працездатного віку, млн. осіб	31,3	30,9
Частка зайнятого населення, %	55,1	60,3
Рівень безробіття, %	7,2	7,2
Середній вік населення, років	39	40

Для охоплення усього демографічного профіля у дослідженні надається оцінка розвитку людського капіталу за п'ятьма віковими групами: (до 15 років; від 15 до 24; від 25 до 54; від 55 до 64; 65 і більше років), що дозволяє визначити сильні і слабкі сторони в кожній з них. За рік Україна покращила свої позиції у 2 з 5 вікових груп: у групі 15-24 років (характеризує молодь, для якої оцінюються фактор вищої освіти та навички, що використовуються на робочому місці) та у групі 25-54 років (основна частина робочої сили, для якої оцінюються продовження навчання та якість зайнятості). [3].

Отже проаналізувавши показники в Україні ми може зробити висновок, що перш за все нам потрібно підтримувати: легкість ведення малого і середнього бізнесу.; покращувати та реформувати систему освіти, регулювати ринок праці та підтримувати молодих спеціалістів. регулювання і вдосконалення соціальної політики, а саме матеріальна підтримка незахищених прошарків суспільства та перехід до накопичувальної пенсійної системи зменшення корупційних процесів.

Список використаних джерел

1. Кожухова, Т. В. Индекс розвитку людського потенціалу як індикатор для визначення напрямків міжнародного фінансування програм сталого розвитку / Т. В. Кожухова // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2015. – №2 (2). – С. 43–482.
2. Программа развития ООН: Индекс человеческого развития в странах мира в 2015 году – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://gtmarket.ru/news/2015/12/16/7285>
3. Офіційний сайт «Економічний дискусійний клуб». Рейтингові оцінки розвитку людського капіталу 2016 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analytika/reutyngovicosinky-rozvytku-lyudskogo-kapitalu-2016>

Науковий керівник: Ю.С.Осацька, кандидат економічних наук, доцент.

А. Маркевич
ДВНЗ «Національний гірничий університет»

РІВЕНЬ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ ЗА 2008-2016 РОКИ

Проблема безробіття є досить актуальною для України, оскільки в останні роки вона невпинно зростає. До безробітних відносяться особи економічно активного населення, що не мають роботи через відсутність відповідних робочих місць, шукають роботу і в установленому порядку отримали офіційний статус безробітного в органах державної служби зайнятості. У реальному житті безробіття виступає як перевищення пропозиції робочої сили над попитом на неї у сфері економіки.

Чисельність безробітних людей в певний період розвитку економіки залежить від темпів економічного зростання і продуктивності праці, ступеня співвідношення професійно-кваліфікаційної структури робочої сили та попиту на неї, конкретної демографічної ситуації в країні, політики держави в сфері зайнятості населення. Безробіття посилюється, коли відбуваються економічні кризи, що супроводжуються спадом виробництва, пов'язаним зі зниженням попиту у потенційних покупців та з браком у підприємств коштів на реалізацію проєктів. Виробники змушені заощаджувати, скорочувати виробництво та робочий персонал. Зростання рівня безробіття створює цілий комплекс проблем: скорочується купівельна спроможність населення, бюджет втрачає платників податків, а

підприємства – персонал. Зростають ризик соціального напруження і додаткові витрати на підтримку безробітних.

Проаналізуємо динаміку показників ринку праці в Україні за період 2008-2016 років без урахування тимчасово окупованої території АР Крим, міста Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції (табл.1).

Таблиця 1.
Показники ринку праці України за 2008-2016 рр.

Роки	2008	2013	2014	2015	2016
Всього населення, тис. осіб	46143,7	45466	43567,1	42814,5	42683,4
Економічно активне населення, тис. осіб	20675,7	20495,1	19157,8	17386,3	17234
Економічно неактивне населення, тис. осіб	25468	24970,9	24409,2	25428,2	25449,4
Заняте населення, тис. осіб	19251,7	18863	17367,2	15714,6	15505,4
Безробітне населення, тис. осіб	1424	1632,13	1790,7	1671,7	1728,6
Середній рівень безробіття за рік, %	6,9	8	9,35	9,6	10,1
Зареєстровано безробітних, тис. осіб	596	525,5	476,7	487,8	480,6

Аналіз даних таблиці показує, що рівень безробіття під час світової кризи почав зростати. Якщо у 2008 р. він склав 6,9%, то у 2009 р. виріс до 9,6% (що на 2,7% більше). В 2010 р. рівень безробіття знизився і склав 6,9%, що майже дорівнювало рівню природного безробіття. В 2010–2012 рр. мала місце значна трудова міграція населення (близько 1,2 млн. осіб), як наслідок, ріст рівня безробіття в 2011 р. на 1,7%. В 2012 р. відбулося певне коливання економічної активності, що призвело до зниження безробіття на 0,5%. 2013 р. можна охарактеризувати як рік відносної стабільності, що також відобразилось в значенні рівня безробіття, воно склало 8%. З 2014 р. і дотепер рівень безробіття весь час підвищується і коливається в межах 9–10%.

Але, на нашу думку, статистична інформація не відображає в повній мірі реальну ситуацію, що склалася на ринку праці України. І, крім того, до складу безробітних в Україні не включаються:

– значна кількість сільських мешканців, які живуть лише з присадибного господарства;

– люди, що зайняті неповний робочий день, працюють лише на частину ставки;

– люди, що мають тимчасові підробітки.

За допомогою статистичного шахрайства нам демонструють фальшиве благополуччя, яке приховує справжній масштаб безробіття, бо число офіційно отримавших статус безробітних не дає достатньо повного уявлення про становище на ринку праці. Існують певні обставини, які поки ще не знаходять відповідного відображення в проведених підрахунках.

Тож, як бачимо, безробіття набуло небаченого раніше розмаху з урахуванням значного рівня прихованого безробіття, і, через відсутність роботи мільйони наших співвітчизників виїхали на заробітки за кордон. Розв'язання проблеми безробіття безпосередньо пов'язане з розвитком суспільного виробництва, підприємництва, насамперед із розвитком малого й середнього бізнесу. У моделі управління системою зайнятості повинні дістати відображення всі фактори, що впливають на поповнення ринку робочої сили, і мотиви, які формують поведінку населення.

Науковий керівник: С.О. Геращенко, кандидат економічних наук, доцент.

І. Маркова

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

МОТИВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ СУЧАСНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

Однією з найважливіших проблем на сучасному етапі розвитку економіки країни є проблема в області роботи з персоналом – кадровим потенціалом.

На формування і використання кадрового потенціалу впливає ціла система зовнішніх і внутрішніх (по відношенню до самого підприємства) факторів.

Під зовнішніми чинниками розуміють умови, які підприємство не може змінити, але повинна враховувати при формуванні і використанні власних кадрів. Внутрішні фактори представляють умови, які значною мірою піддаються керуючому впливу з боку підприємства.

Соціально – економічною основою поведінки та активізації зусиль персоналу підприємства (організації), що спрямовані на підвищення результативності їхньої діяльності, завжди є мотивація

праці. Система мотивації характеризує сукупність взаємозв'язаних заходів, які стимулюють окремого працівника або трудовий колектив у цілому щодо досягнення індивідуальних і спільних цілей діяльності підприємства (організації). Система мотивації повинна розвивати почуття належності до конкретної організації.

Система мотивації на рівні підприємства має базуватися на певних вимогах, а саме:

- надання однакових можливостей щодо зайнятості та посадового просування за критерієм результативності праці;

- узгодження рівня оплати праці з її результатами та визнання особистого внеску в загальний успіх. Це передбачає справедливий розподіл доходів залежно від ступеня підвищення продуктивності праці;

- створення належних умов для захисту здоров'я, безпеки праці та добробуту всіх працівників;

- забезпечення можливостей для зростання професійної майстерності, реалізації здібностей працівників, тобто створення програм навчання, підвищення кваліфікації та перекваліфікації;

- підтримування в колективі атмосфери довіри, заінтересованості в реалізації загальної мети, можливості двосторонньої комунікації між керівниками та робітниками.

Оцінка персоналу виступає як потужний інструмент мотивації праці. У нашій державі оцінка якості праці застосовується в основному як засіб стимулювання праці – в розподілі колективної поточної премії між працівниками, але може застосовуватися і при розрахунку відрядного приробітку. Таке відношення до оцінки персоналу спонукує прагнення підприємців забезпечити максимальну ефективність функціонування виробництва.

Науковий керівник: Г.Я. Глуха, доктор економічних наук, професор.

Д. Матвієнко
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ

У теперішній час в Україні значна кількість суб'єктів господарювання перебувають в кризовому або передкризовому стані. Тому створення системи антикризового управління та її використання на підприємствах нашої країни є виключено актуальним завданням для

багатьох підприємств різних галузей народного господарства. Більш того, навіть при збалансованому стану економіки країни майже усі підприємства мають вживати антикризові заходи, спрямовані на запобігання різкому погіршенню їх фінансово-економічних показників.

Використання системи антикризове управління ефективне на підприємствах незалежно від обсягів їх діяльності та галузевої належності, оскільки для такого виду управління є загальні базові чинники, які можна застосовувати в різноманітних випадках на протязі життєвого циклу суб'єктів господарювання. Але при усіх особливостях проведення антикризових заходів, на наш погляд, необхідно враховувати, що на глибину й масштабність цих заходів впливає низка чинників, серед яких основними є структура власності, підготовленість менеджменту та його зацікавленість у здійсненні останніх.

Зокрема, на основі старанного попереднього аналізу стану суб'єкта господарювання розробляється система антикризового управління, яка передбачає ряд пов'язаних заходів, серед яких мають бути організаційні, виробничі, економічні, соціальні, екологічні тощо. Але успіх антикризової діяльності конкретного підприємства в значній мірі залежить від вибраної антикризової стратегії. Данні наукової літератури свідчать, що на практиці найбільш широко використовуються наступні антикризові стратегії:

- Стратегія мінімізації витрат виробництва;
- Стратегія збільшення частки ринку збуту;
- Стратегія застосування інновацій;
- Стратегія перекладання зростання витрат на споживача;
- Стратегія застосування імітацій.

Але, на нашу думку, правильне визначення антикризової стратегії для суб'єкту господарювання, залежить не тільки от ступеню освоєння знань його менеджментом, але й від ступеня освоєння мистецтва антикризового управління. При цьому створена система антикризового управління зобов'язана забезпечувати такі її властивості, як гнучкість і адаптивність к зовнішньому і внутрішньому середовищам, підвищенню неформального впливу і ентузіазму колективу суб'єкту господарювання на всьому протязі її життєвого циклу, диверсифікації форм, методів і видів управління, підсиленню інтеграційних процесів, що дозволяють концентрувати зусилля й більш ефективно використовувати потенціал компетенцій персоналу та суб'єкту господарювання в цілому.

Науковий керівник: В.Л. Пікалов, кандидат хімічних наук, доцент.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ НЕОБХІДНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах господарювання серед безлічі проблем стратегічного управління однією з найважливіших є управління інвестиційною діяльністю промислових підприємств. Ефективність такого управління має важливе прикладне значення, яке зростає у відповідності до ускладнення господарських ситуацій і управлінських завдань, що вимагають рішень. Процес ухвалення інвестиційних рішень займає центральне, ієрархічно головне місце в структурі управління інвестиційною діяльністю підприємства, оскільки саме він в найбільшій мірі визначає зміст цієї діяльності.

Призначення поточного контролю і аналізу полягає в наданні керівникам підприємства регулярного потоку інформації для ухвалення оперативних рішень по використанню виявлених можливостей або по усуненню виниклих загроз, тобто обґрунтованих даних для ухвалення адекватних ситуації, що склалася, рішень. Становище підприємства може бути домінуючим, сильним, сприятливим, нестійким, слабким або нежиттєздатним. Саме за її допомогою можна отримати первісне уявлення про становище підприємства та, відповідно, про реальність здійснення тих або інших інвестиційних проектів [1]. Визначення прийнятного для інвестора рівня економічної ефективності інвестицій є найбільш складною областю економічних розрахунків, пов'язаної з розробкою ТЕО, тому що тут треба звести воедино всю безліч факторів різних інтересів і потенційних інвесторів, і кредиторів, урахувати важко передбачувані зміни в зовнішній середовищі стосовно проекту в умовах нестабільної економіки: інфляційний вплив, можливі зміни в системі оподаткування й т.п. Все це багаторазово ускладнюється у зв'язку з тим, що оцінка ефективності повинна базуватися на відповідній інформації за досить тривалий розрахунковий період.

Залежно від виду проблем, по яких необхідно знайти рішення, можливе використання великого числа напрямів обґрунтування управлінських рішень, в самому укрупненому виді рішення можна класифікувати на дві великі групи [3]:

- інтуїтивні;
- раціональні.

Управлінська практика свідчить про те, що при прийнятті і реалізації рішень певна частина керівників використовує неформальні

методи, які базуються на аналітичних здібностях осіб, що приймають ці рішення, або їх інтуїції. Інтуїтивний підхід, як правило, використовується при рішенні відносно нескладних проблем і характеризується такими рисами [2]:

- суб'єкт рішення тримає усю проблему у своїй свідомості;
- у міру розвитку проблеми підхід до її рішення може радикально мінятися;
- можливий одночасний розгляд декількох варіантів;
- може не дотримуватися послідовність етапів технології розробки і ухвалення рішень;
- якість рішення ґрунтується, передусім, на попередньому досвіді особи, що приймає рішення.

Приймаючи рішення, керівник, що має досвід в управлінні цим об'єктом, зазвичай діє за визначеною, виробленою ним програмою, заснованою на знанні, особистому досвіді і досвіді інших керівників і фахівців, тобто на узагальненні і аналізі ситуацій і способів, що мають місце у минулому. При цьому зазвичай як критерії розглядається не оптимізація рішення, а деяке задоволення досягнутими результатами при прийнятті конкретної управлінської дії.

Список використаних джерел

1. Балан О.С. Класифікація управлінських рішень при розробці та супроводі інвестиційного проекту промислового підприємства / О.С. Балан, О.А. Котляр // Економічний форум. – 2013. – Т.1. – № 3. – С. 114–121.
2. Ковтун Н.В. Факторний аналіз ефективності інвестиційного процесу та діяльності / Н.В. Ковтун // Облік і фінанси АПК. – 2005. – № 7. – С. 27–31.
3. Салига С.Я. Удосконалення методів оцінки ефективності діяльності підприємств / С.Я. Салига, К.С. Салига, Л.І. Кирилова, О.В. Скачкова. – Запоріжжя: ГУ «ЗІДМУ», 2007. – 55 с.

Науковий керівник: В.П. Валіков, кандидат економічних наук, доцент.

А. Меньшова
Днепропетровский университет имени Альфреда Нобеля

ПРИЧИНЫ БЕЗРАБОТИЦЫ В УКРАИНЕ

Безработица – это сложное социально-экономическое явление, при котором часть экономически активного населения не может

применить свою рабочую силу. На сегодняшний день одной из главных проблем Украины является достаточно высокий уровень безработицы среди населения. Одна из причин – экономический кризис, который крайне негативно влияет на состояние и развитие экономики в целом. Безработица – негативное постоянное явление, характеризующееся периодичностью. К основным причинам безработицы можно отнести:

1. Экономическая депрессия, в связи с которой работодатель вынужден сокращать штат сотрудников, тем самым увеличивая уровень безработных среди экономически активного населения.

2. Сезонные изменения в определённых отраслях экономики. Например, сезонные работы, такие как строительство жилых помещений, мостов, растениеводство, лесное хозяйство и т.д.

3. Изменение демографической ситуации в стране (рост численности населения ведёт за собой возрастание рабочей силы, которой требуются вакантные места, которых в условиях кризиса катастрофически мало и люди не востребованы или востребованы частично).

4. Внедрение новейших технологий вычисления, оборудование и т.д. также приводит к сокращению сотрудников, которые недостаточно обознаны в работе с новым оборудованием (им требуется время для обучения, что невыгодно для работодателя).

Следует отметить, что в Украине наблюдается один из самых высоких уровней безработицы за всю историю Независимости. Так, по официальным данным статистики уровень безработицы составлял в 2012 г. – 8,1%, в 2013 г. – 7,7%, в 2014 г. – 9,7%, в 2015 г. – 9,5%, в 2016 г. – 10,3%, что является негативным фактором развития экономики Украины.

Мы считаем, что для того, чтобы снизить уровень безработицы необходимо:

– усовершенствовать систему предоставления информации о вакантных местах для соискателей;

– создать центры подготовки и переподготовки кадров, которые будут доступны большей части экономически активному населению;

– давать возможность выпускникам ВУЗов возможность попробовать себя на практике не только по своей специальности, а и по смежным;

– сделать более доступными программы помощи, такие как программа поддержки малого бизнеса;

– активно сотрудничать с зарубежными партнерами, проводить всевозможные курсы, семинары для развития и улучшения качества выпускаемой продукции, а также для получения опыта для сотрудников компании;

– развивать доступные программы оплачиваемых стажировок для студентов;

– увеличить количество рабочих мест, с возможностью обучиться данной работе в определённый срок.

В целом, методы и формы борьбы с безработицей могут быть самыми разнообразными, всё зависит от отношения работодателя к принимаемому им на работу человека, но и сам человек должен потрудиться, чтобы выделиться своими знаниями, умениями и навыками среди всех тех, кто пришёл на собеседование. Учитывая все вышеперечисленные методы борьбы с безработицей, можно сделать вывод, что рациональное их использование, (а также усовершенствование) на практике может вывести страну из экономического кризиса и существенно улучшить качество жизни населения. Безусловно, что избавиться от безработицы полностью невозможно, но её можно минимизировать, приняв во внимание предоставленные варианты решения данной проблемы. Также следует принять во внимание тот факт, что безработица – это глобальная проблема, которая не решается за короткий период времени и потому к её решению следует подходить комплексно, используя несколько методов решения одновременно.

Научный руководитель: Э.Н. Лимонова, кандидат экономических наук.

K. Michalcewicz

Uniwersytet Rzeszowski, Polska

GLOBALIZACJA JAKO PROCES WPŁYWAJĄCY NA ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORSTW

1. Wstęp

Globalizacja to proces, który jest nieodzownym elementem rozwoju rynków, kultury oraz zachowań. Kojarzona jest z dynamicznym procesem zmian co w rzeczywistości jest prawdą. Zarówno jeśli chodzi o infrastrukturę, urbanizację jak i rozwój firm. Zmiany zachodzące w tych elementach są ze sobą powiązane. Dzięki rozwojowi infrastruktury, łatwiejszy jest eksport i import zarówno produktów jak i półproduktów.

Globalizacja to proces, który niesie za sobą duże korzyści, ale także poważne zagrożenia. Jest utożsamiana z procesem ujednoczenia świata co może być wynikiem zaniku różnorodności rynków, kultur oraz przedsiębiorstw. Cykl ten zmierza do rozwoju technologii, wymiany i rozpowszechniania wiedzy oraz polepszania jakości życia. Zalety oraz negatywy tego procesu przeplatają się ze sobą w każdej dziedzinie i niewątpliwie niosą za sobą wiele kontrowersji.

To co ważniejsze to zróżnicowanie procesu pod względem możliwości.

„Cechuje ją – po pierwsze

– rosnąca mobilność kapitału i dóbr, a nawet – traktowanych dotąd jako niehandlowe

– usług.” (Narodowy Bank Polski, dr hab. Czarny E., *Globalizacja od A do Z*, 2004).

2. Zmiany w funkcjonowaniu przedsiębiorstw wynikające z procesu globalizacji

„Pojęcie globalizacji dotyczy istoty, zakresu, specyfiki i możliwych skutków zmian zachodzących w wielu obszarach współczesnej cywilizacji. Proces ten dotyczy społeczności narodowych i międzynarodowych. Wydaję się, że globalizacja w pierwszym rzędzie odnosi się do zmian zachodzących w skali międzynarodowej. Często podkreśla się, że procesy globalizacyjne tworzą nową jakość środowiska społecznego. Globalizacja oznacza istnienie wysokiego poziomu interakcji między ludźmi, pozostającymi w oddalonych od siebie miejscach. Niektórzy autorzy uważają, że źródłem zmian w społeczności międzynarodowej jest tzw. czwarty wymiar przestrzeni społecznej, który jest pozbawiony miejsca, granic i odległości.” (Kaczmarek T.T., *Czy globalizacja zagraża gospodarce rynkowej, a w szczególności, czy zagraża społecznej gospodarce rynkowej?* 2010).

Globalizacja to proces, którego jednym ze skutków jest wypieranie mniejszych przedsiębiorstw przez większe. Jest to wynikiem tego, że konsumenci coraz rzadziej są przywiązani do konkretnej marki a większą wagę przykładają do zawartości portfela oraz różnorodności koszyka. Większe firmy poprzez zwiększoną produkcję, obniżają koszty wytworzenia (a czasem i jakości) dzięki produkcji masowej. W rezultacie, produkty wytwarzane przez nie są tańsze. Dzięki wysokiej sprzedaży, przedsiębiorstwa mają szansę na duże zyski a co jest tego konsekwencją, inwestycje i technologie prowadzące do rozwoju firmy. Nowsza technologia prowadzi do udoskonalenia cyklu produkcyjnego oraz czasem jakości wytwarzanego produktu co w konsekwencji przekłada się na dalszy wzrost

sprzedaży. Dzięki masowej produkcji, firma ma szansę na wprowadzanie nowych produktów, które sprzedają za niższą cenę a to nierzadko generuje straty, ale za to może je odrobić na innym produkcie. Kiedy nowo wprowadzany na rynek produkt umocni swoją pozycję, stanie się rozpoznawalny, wówczas firma może podnieść jego cenę. Tego typu manipulacje cenowe możliwe są, gdy firma generuje zyski na innych produktach. Dzięki takiemu rozwiązaniu, przedsiębiorstwo łatwiej może wprowadzić produkt na rynek a także, w przypadku zagrożenia niepowodzeniem – wycofać go nie narażając firmy na upadek działalności.

Tego typu rozwiązania możliwe są w dużych przedsiębiorstwach, które produkują masowo. Mniejsze firmy, ze względu na mniejszą produkcję nie mogą pozwolić sobie na takie straty. Powoduje to dużo wolniejsze wprowadzanie produktów nowych na rynek, po mniej korzystnych cenach dla konsumentów a co za tym idzie, cieszą się one dużo mniejszym zainteresowaniem.

Oslabianie pozycji mniejszych przedsiębiorstw przez duże prowadzi do wypierania słabszych z rynku. Ale co daje globalizacja tak naprawdę? Czy oznacza absolutne wyparcie z rynku mniejszych firm? Otóż nie. Globalizacja to proces zmian na całym świecie, powoduje zmianę świadomości i potrzeb. Nie mniej jednak, w dobie rozwiniętego przekazu treści to od przedsiębiorców zależy jak będzie przebiegać ten proces w odbiorze komunikatu.

Proces globalizacji niewątpliwie niesie za sobą rozwój technologii, jakości produktów, szybkości usług i produkcji oraz zmiany potrzeb. Niewątpliwie zmiany w dzisiejszym świecie następują dużo szybciej, klienci coraz rzadziej są lojalni wobec marki a coraz częściej zależy im jedynie na zawartości portfela. Na początku XXI wieku występowała rosnąca tendencja szybkości i tzw. Bylejakości usług i produktów. Dużą popularnością cieszyły się firmy, które produkowały masowo i tanio sprzedawały. Dzisiaj jednak, ten proces się odwraca. Klienci coraz częściej wracają do słów foodów, wyższej jakości produktów i usług. Jest to wynikiem wprowadzenia zmian świadomości u ludzi poprzez masowe przekazy.

Jakie są konsekwencje globalizacji? Z pewnością jest to proces, który powoduje wzrost konkurencyjności firm. Powstaje coraz więcej nowych przedsiębiorstw, które stawiając na innowacje konkurują z tradycją i przyzwyczajeniami. Postęp powoduje, że klienci mogą wybierać spośród tysięcy ofert wybierając najkorzystniejszą możliwość. W zależności od potrzeb – cena, jakość, wartość firmy, tradycja czy też lojalność wobec marki.

Prawda na temat dzisiejszego biznesu jest taka, że najważniejsza jest umiejętność uświadamiania potrzeb klientom nowym oraz już znającym

naszą firmę. I to jest klucz rozważań na temat zagrożeń związanym z prowadzeniem biznesu w dobie rozwiniętej globalizacji. Faktem jest, że jej wynikiem jest rozwój konkurencyjności a co za tym idzie wypieranie w teorii słabszych firm przez większe. Jednak, ważna jest wcześniej wspomniana umiejętność uświadamiania potrzeb.

Oczywiście, klienci przywiązani są do swojej zawartości portfela, ale w dzisiejszych czasach dzięki kolejnej możliwości jaka daje globalizacja – wymiana wiedzy, możliwe jest tworzenie komunikatów reklamowych w taki sposób, aby przekonać odbiorców do swoich produktów czy usług. W jaki sposób? W Stanach Zjednoczonych wysoką popularnością cieszy się dziedzina ekonomii zwana ekonomią behawioralną, która bada zachowania ludzi – nie zawsze racjonalne. Bada bodźce jakimi kierują się osoby zanim wybiorą produkt a także jak odbierają pewne komunikaty czy treści. Przykład? Parę lat temu badano dlaczego w pewnych krajach zgodę na przekazanie pośmiertne swoich organów jest wysokie a w innych niskie. „Okazało się, że niektóre kraje bardzo różnią się w skłonności do oddawania organów. Przykładowo 12 proc. Niemców zobowiązuje się do oddania organów po śmierci, a u Austriaków jest to 100 proc. Z kolei 98 proc. Belgów zobowiązuje się do oddawania organów przy 28 proc. Holendrów.” (Ostapiuk A. <http://forsal.pl/artykuly/873674,ekonomia-behawioralna-nowym-przelomowym-narzedziem-wladzy-i-ekonomistow.html>, 2015). Jest to wynikiem manipulacji treści wiadomości jaka była rozsyłana do mieszkańców. W jednych krajach, chętni musieli odsyłać listy, gdy wyrażali zgodę, w innych, gdy jej nie wyrażali. To jeden z wielu przykładów ekonomii behawioralnej, tzw. opcja domyślna (ang. default).

Przytoczony powyżej przykład jest tylko jednym z tysięcy możliwości jakie daje rozwój badań o człowieku, natomiast proces globalizacji powoduje ułatwienie wymiany wiadomości i informacji pomiędzy krajami. Badania w jednym kraju, dzięki łatwym możliwością wymiany informacji, mogą być wykorzystywane w innym. Dzięki możliwościom jakie daje dzisiaj rozwój wymiany, firmy dużo szybciej mogą korzystać z wprowadzanych nowości na rynkach międzynarodowych, udoskonalając metody produkcji, tworzenia treści komunikatów reklamowych czy nowości technologicznych.

Globalizacja to proces, który wprowadza wiele ułatwień oraz możliwości i nie jest to tylko wymiana wiedzy na temat badań, ale także wprowadzanie nowości technologicznych, udoskonalanie metod badań czy nowe odkrycia. Kiedyś wymiana wiedzy i informacji była procesem dużo wolniejszym dzisiaj natomiast treści zamieszczane w internecie, w tej samej chwili mogą odczytywać osoby z różnych zakątków świata.

3. Podsumowanie

Reasumując, proces globalizacji wywiera duży wpływ na rozwój przedsiębiorstw. Zwiększa konkurencję, ale także wpływa na jakość produktów i usług. Jest procesem dynamicznym, który niesie za sobą konsekwencje w postaci wypierania z rynku słabszych, rozwoju technologii i wymiany wiedzy. Nie ma jednoznacznej odpowiedzi czy jest procesem pozytywnym czy negatywnym, ponieważ zależy od odbiorcy, od oczekiwań i upodobań.

Niektóre osoby są zwolennikami szybkich zmian, niższych cen produktów i usług, inni natomiast stawiają na jakość i dostępność. Dzięki globalizacji, na rynku pojawia się wiele firm, które nieustannie ze sobą konkurują o uwagę i pieniądze klientów.

To co jest mylne, to to, że wiele osób utożsamia globalizację z tworzeniem produktów tanich przez proces masowej produkcji o niskiej jakości. To mylne spostrzeżenie, ponieważ dzięki wymianie informacji i wiadomości, przedsiębiorstwa udoskonalają swoje produkty oraz przekazy.

Na początku XXI wieku dużą popularnością cieszyły się tanie produkty, niekoniecznie wysokiej jakości, które konsumenci mogli nabywać szybko dzięki masowej produkcji. W dzisiejszych czasach, dzięki próbom zmian świadomości odbiorców, konsumenci zdają sobie sprawę, że ważna jest jakość produktów i usług i poszukują teraz coraz częściej przedsiębiorstw o ofercie wysokiej jakości a niekoniecznie tylko taniej.

„W aspektowym podejściu także globalizacja może być oceniana ze względu na to, jak wpływa na ochronę i realizację wartości podstawowych. Ocena wtedy nie dotyczy środków jako takich (bo to nie jest metoda idealnego wzorca), ale tego, czy i jak prowadzi one do realizowania i respektowania wartości podstawowych.” (Jacko J.F. *Globalizacja a różnice kulturowe. Przyczynek do metodologii badań międzykulturowych*, 2009, s.276)

Bibliografia

Czarny E., *Globalizacja od A do Z*, Narodowy Bank Polski, Warszawa 2004.

Jacko J.F., *Globalizacja a różnice kulturowe. Przyczynek do metodologii badań międzykulturowych*, Kraków Uniwersytet Jagielloński 2009.

Kaczmarek T.T., *Czy globalizacja zagraża gospodarce rynkowej, a w szczególności, czy zagraża społecznej gospodarce rynkowej?* Difin Warszawa 2009.

Ostapiuk A. <http://forsal.pl/artykuly/873674,ekonomia-behavioralna-nowym-przelomowym-narzedziem-wladzy-i-ekonomistow.html>, 2015.

Opiekun naukowy prof. UR dr hab. A. Barwińska-Malajowicz.

М. Могилевская
Днепропетровский университет имени Альфреда Нобеля

ИНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГ – ЧТО ЭТО ТАКОЕ?

Интернет-маркетинг новая стадия развития и совершенствования маркетинга. В Украине она только развивается и поднимается на ноги, но в мире интернет маркетинг уже достаточно неплохо развит. Это оптимальный путь для развития малого и среднего бизнеса, поскольку требует минимальных средств для продвижения и рекламы товара, завоевания новой целевой аудитории, сегментирования рынка, ведение эффективной войны с конкурентами.

Интернет-маркетинг должен помочь предприятию не только получить максимально возможную прибыль, но и быть лидером на рынке, получая имидж престижного предприятия.

В современных условиях следует обратить особое внимание на личные потребности покупателя. Ведь только так можно вселить уверенность, представляя качественный и востребованный продукт.

Интернет-маркетинг имеет много преимуществ, которые позволяют ему занять лидирующее положение среди других инструментов маркетинга:

- не требует значительных инвестиций от компаний;
- простота получения информации о продвижении продукта;
- возможность прямого воздействия на клиента;
- информация о продукте всегда актуальна, и сразу же попадает во все уголки страны.

С помощью этой системы можно найти наиболее подходящую для компании, целевую аудиторию – жителей крупных городов, со средним доходом, и заинтересованных в определенном товаре.

На данный момент самым эффективным инструментом интернет-маркетинга является создание собственной группы, группы лояльных покупателей и пользователей. Это инструмент формирования общественного мнения. Интернет маркетинг начинается с исследования и анализа рынка. Он включает в себя изучение конкурентной среды и конкурентных преимуществ. Важным аспектом

является составление социального портрета потенциального потребителя. Лучшая реклама – это обсуждение товара или компании в социальной сети, так как именно там находятся чаще всего покупатели. Всеобщая тенденция состоит в том, что пользователи Интернета хотя бы сами управляют потоками информации с целью быстрого получения нужного им материала, ограничить время поиска и увеличения времени общения. Огромное значение уже приобрели социальные сети, благо-сфера.

В Украине использование интернета напрямую связано почти со всеми аспектами маркетинговой деятельности очень многих предприятий, причем его роль постоянно увеличивается. В это же время в других странах интернет-маркетинг уже давно набрал обороты и успешно используется различными компаниями. Эффективность внедрения интернет-маркетинга зависит как от операторов рынка интернет-маркетинга, так и от профессиональных организаций. Развитие интернет-маркетинга обусловлено ежегодным увеличением числа пользователей, что позволяет говорить о его перспективах. Поисковое продвижение является основой для онлайн рекламы. Вместе с тем, без онлайн рекламы поисковое продвижение не имеет большого смысла и несет больше затрат, чем выгоды. Постепенно с модной игрушки, интернет становится одним из инструментов для ведения бизнеса. Все большее число не компьютерных компаний начинает использовать новые возможности, открывающиеся при грамотном применении новых технологий.

Научный руководитель: А.С. Магдич, кандтдат экономических наук, доцент.

И. Мостовой
Днепропетровский университет имени Альфреда Нобеля

ПРИЧИНЫ РЕЦЕССИЙ В ЭКОНОМИКЕ ИЛИ НАЧАЛО ПОСЛЕ КОНЦА

Изучение развития экономики дает достаточно оснований утверждать о существовании экономической цикличности. Ее исследованию посвящены работы таких ученых, как Джозефа Китчена, Клемана Жюгляра, Саймона Кузнеца, Николая Кондратьева. Эти учёные изучали экономические циклы разной протяженности (от 3 до 60 лет). В нашей работе, мы хотели бы затронуть проблему самых длительных циклов (45–60 лет). Завершение понижительной фазы «длинной волны» у мирового сообщества ассоциируется с самыми

серьезными экономическими потрясениями и самыми невероятными изменениями в жизни всего населения планеты. Примером может служить Великая депрессия 30-х годов и развал СССР 1991 г.

Переход от понижательной фазы к повышательной в мировой экономике ожидается к 2035 г. Попытаемся выяснить причины его наступления и проблемы, которые вызовет полный переворот в мировой экономической системе, а также то, как можно к нему подготовиться и какие последствия он может нести для мира в целом и Украины, в частности.

Причиной кризиса 30-х годов, считают невозможность классической экономической школы или свободного рынка справляться с экономическими проблемами, которые в своё время полностью остановили экономику Соединенных Штатов, а потом, как следствие, и экономику других стран мира. Причиной кризиса 90-х годов, безусловно, является развал Советского Союза на независимые государства и невозможность социалистической системы показывать такие темпы развития, как она демонстрировала на заре рождения этого государства. В последние этапы существования СССР экономические и социальные показатели демонстрировали стагнацию, так называемый в народе «застой». Такое отсутствие экономического развития свидетельствует о неработоспособности существующей системы и последующем кризисе её.

Современный мир демонстрирует положительную тенденцию роста с незначительными циклическими корректировками в развитии экономических и социальных показателей. Однако уже в данный момент, существует много нерешенных глобальных проблем. Это дает основание выдвинуть следующую гипотезу: «Современная экономика, находится на середине долгосрочного экономического цикла. И в ближайшем времени мировое сообщество ожидает переход к совершенно другой экономической системе, которая пересмотрит привычные взгляды на все макроэкономические и микроэкономические аспекты жизни социума и планеты. Те страны, которые максимально быстро смогут отреагировать на эти изменения и принять новые каноны в экономической стратегии, станут новыми мировыми экономическими лидерами».

В VI веке до нашей эры, мировое господство демонстрировала Персидская империя (современная территория Ирака, Сирии, Турции, Египта, Ирана и др). После неё была Римская Империя (современная территория юго-западной Европы и северной Африки). Монгольская империя так же какое-то время была одним из сильнейших государств мира и занимала самую большую в мировой истории территорию от

Желтого моря до Дуная. Российская, британская и многие другие империи были могущественнейшими государствами в мире, но почему-то это первенство страны постоянно делили между собой. А некоторые страны, вообще полностью исчезали с лица земли, после своего мирового господства.

Сейчас на геополитической карте мира, можно увидеть три явных экономических лидера: США, Китай и Евросоюз. Но нельзя говорить о том, что эти страны навсегда ушли вперед в своем экономическом развитии, и все остальные государства будут всегда находиться в состоянии следования тенденциям, которые диктуют государства-лидеры. У многих стран есть невероятный энергетический, трудовой, технический и интеллектуальный потенциал. В противовес этому, у стран-лидеров накапливается множество проблем, связанных с несовершенством или несоответствием экономики современному мировому положению. Эти проблемы скапливаются и с каждым экономическим годом только прогрессируют. И в один момент мировое сообщество поймёт, что нужен кардинально новый подход для организации мировых экономических процессов.

Мировыми глобальными проблемами сейчас является проблема долгов одних государств перед другими. Данные о госдолге США уже 5 лет демонстрируют тот факт, что он превосходит ВВП и на сегодняшний день составляет 19 537 млрд. дол. США, при внутреннем валовом продукте в 17033 млрд. дол. США [1]. Также важной проблемой мировой общественности является действующая во всем мире «Система иррациональных процентов», которая является следствием капиталистической системы. И в своем большинстве интересы экономических субъектов слабо коррелируются с интересами общества. Под «Системой иррациональных процентов» понимают добавленную стоимость, которая лишь номинально увеличивает стоимость товара без прироста в качестве. Существует большая геодемографическая проблема. Население из-за невозможности развития и роста в родном экономическом регионе все чаще покидает периферию и едет в большие города, уезжая из родных посёлков, городов и даже стран. Это вызывает неоправданное скопление людей в больших городах. Следствием этого является перенаселённость одних городов и упадок других.

Некоторым современным явлениям присуща двоякость. С одной стороны, быстро развивающийся НТП дает человеку невероятный прирост в эффективности. Однако скорость приспособления к новым условиям очень снижена и присутствует так

называемый «временной лаг». Введение новых научно-технических решений, значительно отстает от момента его открытия. Поэтому предприятия не могут показать должного уровня эффективности, который мог бы быть продемонстрирован при своевременном введении научных разработок. Самым негативным последствием стремительно развивающегося НТП является то, что многие профессии становятся ненужными и как следствие малооплачиваемыми. Люди не успевают переквалифицироваться и постепенно скатываются по социальной лестнице, становятся социально неадаптированными и ненужными социуму.

Топливо-энергетический вопрос тоже остается открытым. Нерациональная добыча и использование многих ресурсов, способствуют исключительно коммерческим интересам. В перспективе такое положение дел совершенно не идет на пользу социуму в целом, а является экстенсивным методом поддержания существования государств. Данные о стоимости нефти позволяют судить об искусственности формирования цены. Это вызвано увеличением добычи странами-монополистами, опять же для более успешной конкуренции в этой сфере. Нерациональная добыча и использование ресурсов предвещает следующую важную проблему современного мира, а именно экологическую.

Подводя черту под этим далеко неполным списком серьезнейших проблем современной экономики, совершенно обосновано будет сказать о неизбежном процессе рецессии в экономике, вызванном неспособностью действующей экономической системы к саморегулированию. Украина начала свое приближение к европейскому вектору развития. Однако ключевым аспектом будет являться нахождение баланса между исторически проверенными решениями стран, которые уже проходили данный этап, и новыми инновационными решениями, которые могут вызвать так называемое в истории экономики «новое экономическое чудо». А Украина имеет все возможности для такого прорыва, конечно же при мудрой и взвешенной политике.

Список использованных источников

1. US Debt Clock.org [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.usdebtclock.org/>

Научный руководитель: А.А. Задоя, преподаватель.

A. Mussina
Pavlodar State University named after S. Toraighyrov, Kazakhstan
Y. Deryabin
Omsk State Transport University Russia, Omsk

ORGANIZING-ECONOMIC ASPECTS OF THE TERRITORIAL DIVISION OF REGIONS ON THE MODERN STAGE

The regional policy of the republic takes the aim of realization of economic, organizing-legal and social measures on removing the starting difference in the level of social-economic development of the regions, districts, and populated points. Special state programs will be realized for the reason of making the favorable condition of their functioning. On republic level fund of economic help will be created for specified regions.

The most important purpose of regional policy on the modern stage is rational territorial division of labor between regions and economic cooperation. One of the main problems of the territorial development – overcoming the difference in level of living of population of separate regions. State programs of the economic development of remote regions have big importance for execution of this task taking into consideration their economic level and peculiarities.

In the market conditions territorial policy in republic will be oriented on maximum account of the local specific peculiarities. It is foreseen the significant extension of functions of the local management body in the choice of priorities, rates and proportions.

It is necessary to provide the real authorities of the local management body in respect of their own budget i.e. to fix for each level of management own sources of income, the right to define the directions of their spending. Local maslihats must confirm the local budgets and check their execution really.

On the first stage of the decentralizations the solving of problems of villages and small cities is particularly important, i.e. where at present there is the certain vacuum of authority, which brings big expenses.

On the second stage, on the level of administrative-territorial units of the lower level, i.e. on the level of rural county, villages of city type and city of district importance, it is necessary to consider the possibility of the creation full-blooded body of self-management.

At this stage, the decentralization requires the reform of the local state management on the district level. On the third stage it is necessary the introduction of decentralization principles on the district level and cities of district importance.

The regional policy of the republic takes the aim of realization of economic, organizing-legal and social measures on removing the starting difference in the level of social-economic development of the regions, districts, and populated points. Special state programs will be realized for the reason of making the favorable condition of their functioning. On republic level fund of economic help will be created for specified regions.

While turning to the market executive body, directly realizing radical economic reform, must obtain exclusive rights within the framework of their own authority.

Herewith, it is important to conduct clear delimitation of authority between legislative and executive state bodies, as well as functions between republican and local state management bodies.

It is necessary for government of the republic to attach to the general state functions of national economy management. It is important to reconstruct its style and methods of the work, to realize corresponding organizing transformations.

The expansion of the circle of the social problems, constant increase of the volume resource, directed on social purposes, necessities of population protection from the negative consequences of the market intensify the role of state in goal-directed regulation of these processes. Their solving forms the subject of regional social policy.

In the market conditions regional body will deal with free commodity producers, relations with whom must be built on base of mutual economic interests. The rate only on "cut of coupons " is wrong. The region must earn facilities by retributive use of resources (first of all, multi-objective purpose) and services.

Creation in the regions conditions for business activity will promote attraction of investors that, in turn, will enlarge the financial facilities, assigned for performing social, economic and other programs.

Thereby, the decision of the multiform problems on the development of regions, including social, which will depend on success of radical political and economic reforms, from development of the democracy, privacy pluralism, local self management, introduction of economic mechanisms in the relationships of all participants of the economic process.

Hereinafter, with accumulation of management experience and increasing the level of capitalization for social-business corporations, talking about broadening and diversification of their "sphere of responsibility", including output on regional and international markets. The activity of these corporations will be directed on attraction of new projects, development of the small and average business, reinforcement of cooperations.

THE IMPORTANCE OF E-COMMERCE TO ECONOMIC DEVELOPMENT

The global computer network Internet is the world's largest association of local networks which ensures rapid exchange of information. Namely speed of work of Internet was the cause of the beginning of use in business processes and the emergence of a new direction in the development of information technology – e-business. E-business – business activities with the use of global information networks for modifying internal and external relations of the company for generating a profit (Fig. 1). As a result, E-commerce plays an important role in the global economy.

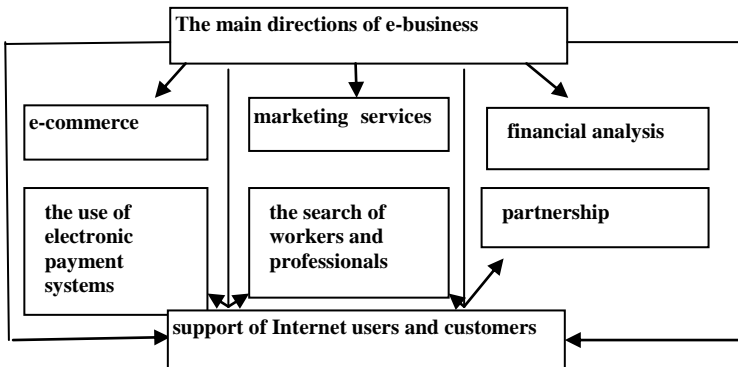

Fig. 1. Main directions of E-commerce

Advantages of e-commerce:

– **Working around the world.** This is a big advantage of doing business online. The company which engaged in e-business, can have both a national and a global presence in the world. By using e-commerce even, the small businesses can gain access to the global marketplace for buying and selling goods or services.

– **Effective marketing and advertising strategies.** Thanks to the Internet is possible the sale of goods or services at a nominal price in all countries of the world. Consumers can easily explore a particular product, to find out manufacturer and buying it at a lower price than the wholesalers demand for it.

– **Better service of customers.** E-business increases the quality of customer service. The good websites encourage customers for

visiting. Web site should provide detailed information about the product or service. It is desirable to allow the resource to accept payments over the Internet, and the products must have delivered to the client directly to the door of his house.

– **Increasing competitiveness.** E-commerce allows to suppliers to improve the competitiveness, getting closer to the customer. Many companies use e-commerce technology in order to offer pre- and post-sales support, including the provision of detailed information about the product and the quick response to customer requests.

– **Reduction of overhead expenses.** Reducing costs by: savings on renting office space and optimize storage space sizes, saving on staff salaries (at comparable volumes of sales staff "in terms of e-commerce" in twice or three times less than a traditional store staff), etc. Accordingly, the establishment of a smaller prices, than at traditional trade.

– **The wide list of services.** (Including those that are useful to society. Such as education, health, public services);

– **Creation of new goods and services.** In addition to the market transformation of existing products and services, e-commerce opens up the possibility of new products and services. Such as remote banking, insurance, brokerage services, e-services delivery and support.

– **Personalization of goods and services.** Companies can get detailed information about the needs of each individual user and automatically deliver products and services that meet their requirements.

Disadvantages of e-commerce:

– **Distrust of many people.** A lot of people do not use the Internet because they lack the of knowledge or trust. Many people are afraid of disclosure requirements of personal and private information due to security considerations. A buyer can not touch the product and evaluate its quality.

– **Difficulties and costs of returning the goods.** To return the product and receive a refund will require a considerable amount of time in case you are not satisfied with a particular product.

So, we can say that for the 21st century economic development E-commerce is a tool that has a great impact on businesses, small, medium and large economic activities.

Scientific supervision by A. Magdich, PhD in Economics.

DEVELOPMENT PERSPECTIVES OF POLISH AGRO FOOD PRODUCTS EXPORT IN UKRAINE

Introduction

The agro-food sector is one of the most important sectors of the Polish economy. Polish accession to the European Union in 2004 has become the impetus for the development of Polish agriculture, creating new prospects foreign trade development. Special aid schemes directed by the European Union have aided the process of the modernization of enterprises and adapting them to the new market conditions. The adjustment of enterprises to modern economic systems increased ability to compete not only in the European market but also with our eastern neighbours, particularly Ukraine.

Agro-food sector became the leader of Polish trade, it has strong position in the balance of foreign trade as evidenced by five-time increase in export in the period 2003-2013, i.e. from 4.0 to nearly 20 billion euros, and import almost quadrupled, i.e. from 3.6 to 14.2 billion euros. [Polski sektor rolno-spożywczy i obszary wiejskie po 10 latach członkostwa w UE – przegląd najważniejszych zmian. 2014, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa].

Over the last few years Polish-Ukrainian cooperation gained the express pace in the field of trade, namely agro-food products. In the years 2000-2010 foreign trade of agro-food products remained strong (Table 1). During this time, the export increased four times from 122 to 620 million dollars in 2008, while import increased by fourteen times: from 22 to 321 million dollars in 2008. The balance of the analyzed period was also positive. In 2008, the excess of export over import amounted to 300 million us dollars. [Tereszczuk M., Szanse i perspektywy rozwoju wymiany handlowej produktami rolno-spożywczymi między Polską a Ukrainą, IERiGŻ – PIB, Stowarzyszenie Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu, Roczniki Naukowe, tom XIII, zeszyt 2]

Table 1. Import and export of agro-food products in Ukraine according to the individual sections of the SITC in years (in thousands of USD)

	2011	Dyn., %	2012	Dyn., %	2013	Dyn., %	2014	Dyn., %
Food and live animals								
Turnover	650 552	118	832 026	128	757 571	91	666 203	88
Import	203 185	161	260 053	128	218 465	84	237 314	109

Export	447 367	105	571 973	128	539 106	94	428 889	80
Balance	244 182	81	311 920	128	320 641	103	191 575	60
Beverages and tobacco								
Turnover	11 561	129	13 888	120	13 651	98	16 016	117
Import	4557	92	2 531	56	2 126	84	2 430	114
Export	7004	176	11 357	162	11 525	102	13 586	118
Balance	2 447	265	8 826	361	9 363	106	11 156	119

Source: own elaboration based on GUS data [Yearbook of Foreign Trade, competent annals]

From 2010, increase in the export of agro-food products in Ukraine is observed (table 1). In the "food and live animals" section the dynamics of the Polish export and import was the biggest in 2012 with 28%, in the next years the dynamics of exports has decreased, while imports in 2013 decreased and then increased by 6% in 2014. The value of export in 2014 was 428 889 thousand USD and was higher by 2498 thousands USD than in year 2010. Positive balance over the surveyed years decreased by 108 528 thousand USD, this was caused by the introduction of an embargo by Russia and by the resulting Ukrainian-Russian conflict. When it comes to —Drinks and tobacco," the biggest growth for this sector was in 2011, amounting to 76%, in the subsequent surveyed years export increased by 9608 thousand USD. Import in the years 2010-2013 decreased by 2844 thousands USD. The balance is positive, with the rising trend (Table 2).

Table 2. Import and export of Polish individual agri-food products to Ukraine in 2014, according to the nomenclature of the SITC

Agri-food products	Import value [in thousands of USD]			Export value [in thousands of USD]		
	Ukraine	TOTAL	%	UKRAINE	TOTAL	%
Live animals	-	-	-	25 132	207 991	12,08
Meat and edible meat offal, fresh, chilled or frozen (except meat of bovine animals)	-	-	-	27 607	3 007 732	0,91
Milk and cream	-	-	-	5 399	1 488 603	0,36
Chesse and curd	-	-	-	20 104	328 131	6,12
Maize	18 221	172 444	10,56	-	-	
Unground Cereals	2 223	21 269	10,45	-	-	
Vegetables, root, and tubers, prepared	4 853	340 500	1,43	30 365	579 351	5,24
Fruit and nuts fresh or dried	-	-	-	96 970	814 944	11,89
Fruit, preserved and fruit preparations	21 856	391 840	10,32	10 600	750 118	1,41
Fruit juices and vegetable juices	21 497	211 652	10,29	2 217	655 065	0,34
Sugar, molasses and honey	25 183	365 210	6,90	-	-	-

Cacao	-	-	-	19 218	90 943	21,13
Feeding stuff for animals	122 604	1 949 373	6,29	38 392	943 672	4,06

Source: own elaboration based on GUS data [Yearbook of foreign trade, relevant yearbooks]

The stock structure of the Polish export of agro-food products is diverse and fragmented (see table 2). The largest share in the Polish export consists of: cacao (21.13 min%), live animals (12,08%), fruit or nuts, fresh or dried (11,89%). A group of imported products are: maize (10,56%), Unground cereals (10,45%), Preserved fruit and fruit preparations (10,32%), fruit and vegetable juices (10,29%).

It should be noted that despite Russia's embargo on agro-food products, export of agricultural production from Ukraine to the European Union increased. According to the Ministry of Agriculture and Food of Ukraine in the first three months of 2015, more than 50% of the exported products on European markets were addressed to Spain (210.37 thousandtonnes), Italy (180.57 thousand tons) and the Netherlands (160.06 thousandtonnes). The fourth most important importer was Poland with a score of 119, 65 thousandtonnes. The main increase was in export of chicken meat, oil and fats of animal origin, condensed milk, eggs, poultry, vegetable oil, sugar and others.

Trade barriers with Ukraine

Despite the upward trend of exports to Ukraine, Polish entrepreneurs face many difficulties in cooperation with Ukrainian entrepreneurs. The underlying barriers present on the Ukrainian market include (according to the trade and Investment Promotion Department of the Embassy of Poland in Kiev) [Lewandowska A., Szeligowski D., Petryk I., Inglot E., Pater R., Harasym R., Dzyuma-Zaremba U., BarieryPolsko-Ukraińskiejwspółpracygospodarczejorazperspektywywypływające z utworzeniaistrefy wolnegohandlu międzyunią europejską a Ukrainą, WSLiZ Working Papers No 13, Rzeszów, Lipiec 2014]:

- delays or lack of return of overpaid VAT (this applies to Polish producers established in Ukraine and exporting its products at the borders of the country);
- the unclearness, the ambiguity, the diversification of Ukrainian legislation;
- weak justice and difficulties in the investigation of the rights in the courts, unfavorable for Polish companies' interpretations of Ukrainian law by the Administration;
- the lack of uniform application of the rules in force;
- corruption of the judicial administration units;

- the maintenance of a range of non-tariff restrictions related to placing imported goods on the market- inter alia: mandatory certification, attestation, the provisions of veterinary and phytosanitary;
- questioning and then increasing by Ukrainian customs the customs value of imported goods, and frequent changes of customs regulations;
- too slow implementation of the Ukrainian legislation adaptations to the requirements of EU and World Trade Organization;
- the poor condition of infrastructure and a small number of border-crossings, resulting in long waiting time at the border.

The clearance of exported or imported goods is also negatively evaluated due to time-consuming procedures, high costs, bureaucracy.

Summary

High-quality Polish agro-food products are popular among Ukrainian consumers, which is confirmed by the export growth. Polish food is a large competition not only in quality but also in terms of the prices for products from other European countries and the Ukrainian home market. Particularly strong competitive position covers the following agro-food products: meat and offal, live animals, fresh fruits and vegetables.

Increase in export to Eastern markets including Ukraine is primarily determined by the political situation, which strongly affects the development of the agro-food sector. Conflict can have a negative impact on Polish export to Ukraine, it is a weakening of hryvnia and reduction of orders. In the last years, agriculture of Ukraine is undergoing radical changes among other in the structure of land ownership and trade with foreign countries. Agricultural production is not at a high level, however, this may change. The entire agro-food sector requires modernization and investment. This is a chance for our entrepreneurs, to develop their activities on the Ukrainian market in more advanced way and to invest in agro-food business. [Dzun W., Tereszczuk M., Rolnictwo Rosji, Ukrainy i Białorusi w procesie transformacji w latach 1990-2007. Raport PW, 158, IERiGŻ-PIB, Warszawa 2009]

Maintenance of the upward trend in foreign trade agro-food products between Poland and Ukraine will require increased effort of the effective business promotion with professional marketing campaigns. Trade and Investment Promotion Department of the Embassy of Poland in Kiev takes promotion of agro-food products inter alia through participation in trade fairs and trade shows organized in Ukraine and organizing thematic conferences, seminars. Such activities will enable the development of a robust position on the Ukrainian market, which is one of the fastest growing in Europe.

References

1. Dzun W., Tereszczuk M., Rolnictwo Rosji, Ukrainy i Białorusi w procesie transformacji w latach 1990-2007. Raport PW, 158, IERiGŻ-PIB, Warszawa 2009.
2. Lewandowska A., Szeligowski D., Petryk I., Ingot E., Pater R., Harasym R., Dzyuma-Zaremba U., Bariery Polsko-Ukraińskiej współpracy gospodarczej oraz perspektywy płynące z utworzenia strefy wolnego handlu między unią europejską a Ukrainą, WSLiZ Working Papers No 13, Rzeszów, Lipiec 2014.
3. Polski sektor rolno-spożywczy i obszary wiejskie po 10 latach członkostwa w UE – przegląd najważniejszych zmian. 2014, Ministerstwo Rolnictwa i rozwoju Wsi, Warszawa.
4. Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2010, [2011], GUS, Warszawa.
5. Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2011, [2012], GUS, Warszawa .
6. Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2012, [2013], GUS, Warszawa.
7. Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2013, [2014], GUS, Warszawa.
8. Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2014, [2015], GUS, Warszawa.
9. Tereszczuk M., Szanse i perspektywy rozwoju wymiany handlowej produktami rolno-spożywczymi między Polską a Ukrainą, IERiGŻ – PIB, Stowarzyszenie Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu, Roczniki Naukowe, tom XIII, zeszyt 2.

*Scientific supervisors: Prof. UR dr hab. A. Barwińska-Malajowicz,
Prof. UR dr hab. Bogusław Ślusarczyk.*

А. Олексовская **Днепропетровский университет имени Альфреда Нобеля**

РОСТ ЧИСЛЕННОСТИ НАСЕЛЕНИЯ ЗЕМЛИ – ОСНОВНАЯ ДЕМОГРАФИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА ОБЩЕСТВА

Быстрый рост численности людей в мире – это проблема, которая признана всеми государствами в наши дни. Никогда еще цифры темпа роста населения не были столь высокими, как к концу XX – началу XXI века. Такая плотность населения (таблица 1) вызывает ряд проблем, таких как продовольственный дефицит,

появление новых заболеваний и быстрое их распространение, кастовые конфликты и отставание в уровне культурного развития. Так же увеличивается рост городских агломераций, потребление ресурсов и материалов, загрязнение окружающей среды и падение уровня жизни.

Таблица 1

Динамика численности населения Земли

<i>Год</i>	<i>Население (тыс. чел)</i>	<i>Прирост населения</i>	<i>Год</i>	<i>Население (тыс. чел)</i>	<i>Прирост населения</i>
2005	6 481 317	1.24 %	2011	6 973 291	1.21 %
2006	6 561 466	1.24 %	2012	7 057 203	1.20 %
2007	6 642 449	1.23 %	2013	7 141 558	1.20 %
2008	6 724 189	1.23 %	2014	7 226 178	1.18 %
2009	6 806 620	1.23 %	2015	7 310 729	1.17 %
2010	6 889 628	1.22 %	2016	7 397 835	1.19 %

Можно заметить, что ежегодный прирост населения в среднем составляет около 90 млн человек. Эксперты ООН считают, что данный прирост людей на Земле будет до середины XXI века и возможно увеличение на миллиард каждые 11 лет. Но рост количества населения неравномерен. Больше всего людей проживает в развивающихся странах, в которых и наблюдается демографический взрыв, угрожающий перенаселением.

Демографическая проблема имеет свои пути решения, но они не могут быть стандартными для всех стран. Таким образом, вход вступает демографическая политика. Из всех развивающихся стран наиболее активно демографическая политика проводится в Китае и Индии. В данных странах давно введена политика регулирования рождаемости: для Китая рекомендовано иметь не более одного ребенка (в случае, если отец и мать были единственным ребенком в своих семьях, сейчас разрешено рождение и второго ребенка), а в Индии не больше 2-х. После введения таких жестких законов о рождаемости появились первые признаки снижения роста населения в этих странах.

На сегодняшний день ряд специалистов считает, что социальные, экономические и культурные факторы в комплексе ведут к заметному снижению роста населения в странах что развиваются. В данном случае, уже со середины и до конца XXI века народонаселение нашей планеты достигнет отметки 10–12 млрд человек и стабилизируется на этом уровне. Но демографическая проблема очень тесно связана с другими острыми проблемами стран мира, такими как военные конфликты, экономические кризисы.

Так же можно отметить, что последние 30 лет мир далеко шагнул в области планирования населения. Но все-таки еще нельзя

сказать, что мы действительно научились управлять демографическими процессами. Количество населения в мире все равно растет и не известно, сколько это будет продолжаться. Даже самая успешная демографическая политика может нести за собой негативные последствия. Хоть она и помогает решить главную проблему – снижения роста населения, но за собой привлекает массу других проблем, с которыми этим странам теперь нужно активно бороться. Следовательно, единственным путем выхода из стадии демографического взрыва для развивающихся стран является интенсивное экономическое развитие.

Научный руководитель: Э.Н. Лимонова, кандидат экономических наук.

К. Остапчук
Днепропетровский университет имени Альфреда Нобеля

ПРИЧИНЫ НИЗКОГО УРОВНЯ ЖИЗНИ В РОССИИ

На данный момент уровень жизни в России довольно низкий, особенно если взять во внимание масштабы страны и ее потенциальные возможности.

Во-первых, низкая производительность. Практически на всех существующих заводах и фабриках довольно застарелое оборудование, продуктивно работать на котором не сможет даже самый квалифицированный специалист. Огромные проблемы и с управлением. Дело в том, что вышестоящие люди не имеют достаточно знаний, для правильной организации труда.

Для устранения этой проблемы работодатели должны не скупись, и идти в ногу со временем, закупать современный инвентарь, проводить повышение квалификации своих работников.

Во-вторых, постоянно растущий уровень коррупции. А как следствие – снижение доходов в бизнесе. Разумеется, что экономить будут на персонале.

По-поводу этого пункта ведется довольно долгая борьба, ведь искоренить коррупцию не так-то просто. Мы считаем, что нужно ужесточить наказание за взяточничество (выговор должен даваться и тому, кто берет взятку, и тому, кто ее дает).

В-третьих, большинство жителей страны не могут «правильно» инвестировать деньги, или же боятся это делать. Ведь все помнят печальные опыты инвестирования денег в финансовые пирамиды.

В-четвертых, финансовая неосведомленность. Например, в Западных странах дети уже с малых лет знают, что такое деньги, и для чего они нужны. Это происходит из-за того, что там в учебных заведениях проводятся специальные уроки, на которых дети и изучают экономические аспекты.

Третий и четвертый пункт имеют одно решение – в школах и ВУЗах должны проводиться уроки, которые будут направлены на повышение знаний в области экономики.

Пятый пункт – инфляция. Именно растущая инфляция привела к уменьшению доходов. На конец 2015 года, цены поднялись на 20 %.

И, наконец, высокий уровень безработицы. Из-за отсутствия стабильной экономики в стране, владельцы компаний пытаются сэкономить, сокращая количество рабочих мест. На данный момент уровень безработицы, согласно Федеральной службе, примерно 5,9%, так же с проблемой трудоустройства постоянно сталкиваются выпускники ВУЗов, ведь количество свободных вакансий значительно сократилось.

Решением этой проблемы является увеличение рабочих мест, сделать это можно путем государственной регуляции занятости. Государство, а не частные предприниматели должны предоставлять большую часть рабочих мест. Сейчас большинство государственных предприятий закрываются, но если предотвратить это, то, возможно мы решим сразу несколько проблем: экспорт готовой продукции за границу, а также снижение уровня безработицы.

По нашему мнению, в такой экономической ситуации необходимо внедрить проект, который мог бы вывести народ на более высокий уровень жизни. Этот проект предлагает обеспечить нуждающимся прожиточный минимум, за счет перераспределения государственных доходов, увеличение реальной оплаты труда, более строгое регулирование цен на коммунальные услуги, медикаменты и товары первой необходимости.

Научный руководитель: Э.Н. Тимонова, кандидат экономических наук.

A. Palladin
Alfred Nobel University, Dnipro

INSTITUTIONAL DIMENSION OF DEMOCRACY PROMOTION IN UKRAINE: INVOLVEMENT OF THE EUROPEAN UNION

Political dialogue between the EU and Ukraine began with the 1994 (1998) Partnership and Cooperation Agreement (PCA), which focused

on the economic relations while leaving democratization issues on the very surface. Institutional framework for political discussions was modest too and was limited to annual meetings between the EU Troika and Ukrainian leadership, and some inter-ministerial consultations. This Agreement expired in 2008 and was subsequently substituted by the European Neighborhood Policy Agreement (ENPA) within the Eastern Partnership. The Eastern Partnership or the EaP is an initiative of the European Union regarding the post-Soviet states of Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Moldova, and Ukraine, intended to provide a platform for discussions on economic cooperation and trade, as well as common border controls, travel agreements, and democracy promotion. As said, the PCA primarily targeted at the political elites of Ukraine and paid little if any attention to democracy promotion on the societal level. The bilateral institutions for both the PCA and ENP are the EU–Ukraine Co-operation Council or Co-operation Committees, and formal EU linkages, i.e. the Troika and the Presidency.

Unlike the PCA, the ENP Action Plan (AP) upgraded the scope and intensity of political co-operation and aimed at “strengthening the stability and effectiveness of institutions guaranteeing democracy and the rule of law”. Furthermore, the AP envisages several concrete demands and rewards to promote democracy in Ukraine, but it contains no substantial linkages. Indeed, none of seven EU–Ukraine joint sub-committees deals with the issue of democratic institutions.

From the standpoint of commercial liberalism, economic interests define the promoting agenda of international interests. They can understand them in terms of maximizing ‘aggregate welfare gains’ or minimizing domestic losses from engaging into democracy promotion, not the least for the ruling elites in the actor country. Thus, the cost-benefit analysis will determine the nature and degree of involvement into international practices. In general, the following distinct characteristics may portray the EU presence in Ukraine:

- Material interests prevail over democratic values, the presence of double standards;
- The lack of the coordinated unanimous policy;
- The lack of visibility of concrete projects;
- Rhetoric prevails over concrete actions;
- The status quo prevails over democratic changes;
- “Neither stick nor carrot”, i.e. the lack of concrete incentives and enforcement mechanisms for Ukrainian elites to facilitate democratic reforms.

Indeed, until 2004 two factors defined the EU involvement in Ukraine: secure border controls and gas supplies, as well as the —Russia-

first” policy. Both Russia and Ukraine have been mainly the material bases for the EU, yet a) Russia’s economy has been much bigger, and b) Russia could provide a strategically more important resource – energy.

Unfortunately for Ukrainians, many EU members still consider(ed?) Ukraine the Russian sphere of influence, which also perfectly fits into the realist explanation on security interests. Europeans have been wary (and not in vain) that democratic changes in Ukraine would undermine the status quo, and would put the settled relations into uncertainty. Yet, ten years later this outcome would be marking the shifts of the century in the three-player relationships, where the EU would again show lack of determinacy.

The EU tools of top-down strategy are political dialogue and official statements. The EU tries to promote democracy by conducting regular summits, committee meetings and negotiations. The ENP bottom-up strategy directs at civil society, the education system and the media. In civil society and education, the ENP offers a financial support through the TACIS/EIDHR, TEMPUS/ERASMUS/ERASMUS+, and other programs. According to the European Commission, about 15 micro-projects have completed in 13 regions of Ukraine by 2006.

The biggest interests of the Union are in the area of economy and energy stability, followed by the security implications. Promoting democratic institutions and values seems to be of the least importance to the Union. On the contrary, civil society groups in Ukraine are mostly interested to bring about the democratic rules of governance. Economic prosperity is indeed the focal point for all groups in Ukraine, yet the mass public and society groups are not that specifically interested whether accumulation of wealth will occur thanks to the Americans, Europeans or as the result of growth of the domestic market. Mass public in Ukraine has still not quite awakened, therefore its urge for democratic institutions is quite moderate not because they are against it, but simply because this culture is not yet in people’s minds, at least not in the majority of the population.

Having analyzed the EU presence in Ukraine, I advocate for the following possible improvements. Any changes may naturally occur only if there is a political will to actually perform them. On the one hand there is the EU’s limited interest in promoting the bottom-up changes, security preciousness about Russia and domestic economic interests coupled with the lack of incentives for the perspective EU membership of Ukraine. On the other hand, we have low appreciation of the top-down approach by the political and economic elites in Ukraine, as well as the evident lack of incentives (like the EU membership) to facilitate institutional changes. Yet currently starting from summer 2016, the EU bodies like the Mission of the

EU in Ukraine tries to foster institutional changes by helping recruit young and talented civil servants for the roles of project leaders and some administrative personnel. The effectiveness of these measures is yet to be seen.

As for the people-to-people approach, here seems to be a lot more potential for improvement. The revolution of 2014 showed that demand for democratic changes is there, that there are people in Ukraine that are willing to contribute to democratic changes and probably the only thing they lack is financing. However, to improve accountability I strongly recommend raising the monitoring level over the progress of the projects. Achieving this would require the EU officers at places to understand better the local conditions, and control the use of the distributed finance. Yet, without a “public eye” the result of such a measure could be limited.

Scientific supervisiyn by A. Zadoia, Doctor of Economics, Full Professor.

Е. Педаховская
ГВНЗ «Национальный горный университет»

ПОТРЕБИТЕЛЬСКАЯ КОРЗИНА В УКРАИНЕ

Проблема сущности и структуры потребительской корзины является актуальной для каждой страны. Проведём сравнение украинской потребительской корзины с потребительскими корзинами отдельных развитых стран, так как в потребительской корзине ярко отображается уровень жизни и структура расходов населения страны.

Каждая страна определяет на государственном уровне состав потребительской корзины.

Цена потребительской корзины зависит от уровня жизни данной страны. Расчеты производятся по государственным фиксированным наименьшим ценам. Чем выше уровень экономического развития страны, тем больше наименований включается в корзину. Для различных категорий населения рассчитываются свои нормы потребления, поэтому параметры потребительских корзин для работающих граждан, пенсионеров и детей отличаются.

Анализ структуры украинской потребительской корзины показал, что общая стоимость набора на год для каждого гражданина страны на текущий момент не превышает 3 тыс. гривен. Хотя по самым скромным подсчетам правозащитников величина потребительской корзины в Украине не может быть меньше 5 тыс. грн.

в месяц. Если же приводить ее состав к европейским аналогам, то стоимость такого набора превысит 15 тыс. грн.

Параметры корзины в разных странах мира могут существенно различаться.

Например, в Германии в состав потребительской корзины входит более 500 наименований продуктов, во Франции – около 250, а в Великобритании – более 350. Годовой набор в США аналогично украинскому перечню включает порядка 300 товаров.

В Украине потребительская корзина собрана главным образом из жизненно необходимых категорий. Европейские государства включают в ее состав более широкий перечень товаров и услуг, среди которых особенно выделяются:

- покупка вина, походы в рестораны и салоны красоты, оплата такси во Франции;

- пиво, доставка пиццы и занятия в фитнес-клубах в Германии;

- шампанское и смартфоны в Великобритании;

- свежие цветы в Бельгии;

- флеш-карты и диски с фильмами в Италии.

Сравним для примера структуру потребительской корзины США и Украины

В Украине на продукты питания приходится основная доля от стоимости корзины. Для подавляющего большинства граждан Украины и других государств большая часть семейного бюджета расходуется на еду. Тогда как в США на неё тратят лишь шестую часть бюджета семьи. В более развитых странах основная часть бюджета зачастую тратится на оплату жилья, одежды и на покупку автомобиля.

Исходя из наполненности потребительской корзины, можно отметить, что уровень жизни украинцев является низким, по сравнению с развитыми странами Европы и США. И основная задача правительства состоит в постепенном повышении жизненного уровня населения, повышении доходов и наполненности потребительской корзины.

Научный руководитель: С.А. Геращенко, кандидат экономических наук, доцент.

ПРОБЛЕМА ІСНУВАННЯ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ

Сьогодні питання прогресування тіньового сектору економіки стоїть гостро майже для всіх країн. Але в розвинених країнах обсяги тіньового сектору становлять 5-12% ВВП [2], тим самим не маючи помітного впливу на економічні та соціальні процеси. А ось 30% – це вже критичний бар'єр, перевищення якого говорить про функціонування в державі відтворювальної системи тіньових процесів у сфері економіки.

На жаль, за масштабами тіньового сектору Україна займає одну з ключових позицій не тільки на пострадянському просторі, а й на території Східної і Центральної Європи. Залежно від способу оцінки (споживання електроенергії, попит на гроші), масштаби тіньової економіки в українській державі коливаються в межах від 40 до 80% ВВП [2].

За останніми повідомленнями Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, країна знизилася на 5% рівень тінізації. Однак експерти вважають, що в Україні масштаби тіньового економічного сектору так само залишаться високими – близько 65% ВВП [1].

Якщо ширше поглянути на дану проблему, то можна позначити ряд негативних наслідків, до яких може привести її вплив на всі сторони суспільного життя країни:

- несправедливий розподіл і непрозорість національного доходу;
- правове заперечення, криміналізація суспільства, недовіра до державних органів влади;
- дискримінація по відношенню до суб'єктів господарської сфери діяльності;
- урізання надходжень податків до бюджетів.

Існують певні чинники, що пояснюють такі досить значні масштаби тіньової економіки:

- втручання в діяльність суб'єктів господарювання владних структур;
- корупція в органах державної влади і місцевого самоврядування;
- високе оподаткування;

– слабка прозорість законодавства в сфері податків і постійні зміни в ньому;

– непрозорі і досить повільні процеси приватизації.

Не дивлячись на те, що за п'ять останніх років в Україні добровільність у сплаті податків збільшилася вдвічі, сьогодні вона становить не більше 60% податкових зобов'язань населення [2]. Не допомогло навіть списання податкових заборгованостей.

Отже, для забезпечення стабільного зростання української економіки необхідною є її детінізація. Вона пов'язана з комплексним реформуванням системи відносин, яка здійснюється в економічній сфері між державою, підприємцями та найманими працівниками, і має спрямовуватися на ліквідацію факторів, що негативно впливають на економіку. У рамках проведення такого реформування необхідно:

– ефективно антимонопольне регулювання;

– розрахувати і встановити прийнятний рівень податків і мита;

– встановити процес реєстрації і подання звітності;

– встановити гідний прожитковий мінімум;

– приділяти особливу увагу до проблеми зайнятості випускників вищих навчальних закладів, створюючи нові робочі місця і заохочуючи підприємців до оновлення штату працівників і прийняття на роботу нових спеціалістів;

– подолати корумпованість чиновництва та запобігати тіньовим операціям олігархічних структур;

– провести тотальну «чистку» державного апарату та адміністрацій місцевого рівня;

– формувати культуру законслухняності;

– формувати національну ідею на основі морально-етичних принципів суспільства.

Виконуючи ті чи інші заходи, держава повинна враховувати пов'язані з ними витрати. Контроль і санкції знижують привабливість участі в тішовій економіці. Однак це тягне за собою створення і утримання спеціальних інститутів, що фінансуватимуться все з тих же податкових надходжень. Тому треба раціонально розраховувати ці витрати, тому що при неправильному управлінні дані методи тільки погіршать ситуацію.

Отже, можна помітити, що повна ліквідація тішової економіки неможлива. Тішова економіка – феномен, з яким треба уживатися. Щоб уникнути посилення цього феномена, треба завжди враховувати можливу поведінку економічних суб'єктів при регулюванні економічної діяльності, запровадженні податків і багато чого іншого.

Список використаних джерел

1. Державний комітет статистики України: база статистичних даних України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>

2. Освіта.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua>

Науковий керівник: А. О. Задоля, доктор економічних наук, професор.

Д. Плотниченко
ГВУЗ «Национальный горный университет»

АНАЛИЗ ГОСУДАРСТВЕННОГО ВНЕШНЕГО ДОЛГА

В настоящее время проблема государственного долга является одной из главных, так как она служит одним из индикаторов макроэкономической благополучия в стране. От характера решения долговой проблемы будет зависеть бюджетная дееспособность, состояние ее валютных резервов, а, следовательно, стабильность национальной валюты, уровень процентных ставок, инвестиционный климат, характер поведения всех факторов национального финансового рынка. Причиной возникновения и нарастания государственного долга является постоянный дефицит государственного бюджета.

Государственный долг подразделяется на внутренний и внешний. По-нашему мнению, особого внимания требует внешний государственный долг. Внешний государственный долг является общей суммой задолженности страны по внешним займам, которую составляют непогашенные кредиты и неуплаченные по ним проценты. Наличие внешнего долга у страны является нормальной мировой практикой. Но следует иметь в виду, негативные последствия международного заимствования: усиление диспропорции производства и внешней торговли стран-заемщиц, влияние кредиторов на их национальную экономическую политику, развитие инфляционных процессов, влияние кредитов на динамику валютных курсов и процентных ставок, накопление внешней задолженности и возникновения долгового кризиса. Основными индикаторами внешней задолженности в международной практике служат показатели отношения внешнего долга к ВВП страны и коэффициент обслуживания внешнего долга. Величина основной суммы

государственного долга не должна превышать 60 % фактического годового объема ВВП. Особое внимание заслуживают страны, чья задолженность превышает эти 60%. Хочу продемонстрировать данные в табл. 1 по государственному долгу в % к ВВП в разных странах в динамике 2008-2015.

Таблица 1

Государственный внешний долг отдельных стран мира

Страна	Год					
	2008	2009	2011	2012	2014	2015
США	70%	83%	100%	104%	110%	112%
Великобритания	252%	268%	304%	334%	396%	> 415%
Германия	69%	83%	157%	151%	159%	159%
Франция	71%	75%	85%	96%	—	98%
Италия	102%	112%	122%	124%	133%	133%
Греция	112%	129%	177%	158%	174%	187%
Португалия	72%	85%	96%	125%	127%	129%
Украина	56%	56,5%	86%	77%	80%	96%
Россия	-	11,7%	12%	13%	9%	11%
Китай	45%	38%	26%	22%	22%	20%
Бразилия	18%	18%	16%	18%	21%	24%
Иран	7%	9%	12%	19%	11%	13%

Несмотря на то, что США является высокоразвитой страной и денежная единица США одна из основных резервных валют мира, страна имеет задолженность больше нормы уже десятилетие. Однако, за всю историю США федеральные власти страны никогда не отказывались от выполнения своих долговых обязательств и никогда не объявляли мораторий на выплату процентов по долгу. Европейские страны такие, как Великобритания, Германия, Франция и Италия имеют задолженность в разы превышающую норму, но при этом их экономика стабильна, а также уровень и качество жизни населения является примером для других европейских стран. Греция является примером страны с экономикой в кризисном состоянии, страна имеет достаточно крупные долги и является неспособной их погасить. Наиболее благополучными в вопросе внешнего долга являются Россия, Китай, Бразилия и Иран (Табл.1). Китай является самым большим держателем золотовалютных запасов (2/3 мировых золотовалютных резервов сосредоточены в Китае), и с 2008 г. Китаю удалось снизить свою внешнюю задолженность более, чем в два раза. Россия также

имеет достаточно большие золотовалютные резервы и один из самых низких в мире государственных внешних долгов. Уровень внешнего долга Украины продолжает расти, что не может не вызвать определенные беспокойства по этому поводу. Прогноз на 2016г. также является неутешительным, ведь уже в первом квартале доля внешнего долга стала рекордной за 10 лет

Для решения проблемы внешней задолженности, необходимо, по нашему мнению, повышать инвестиционную привлекательность Украины, грамотно распоряжаться привлеченными займами, и как следствие не только улучшить экономическую ситуацию в стране и решить остро вставшие социальные проблемы, но и просто использовать его как источник финансирования в соответствии с принципами грамотного финансового менеджмента с большой пользой для своей страны.

Научный руководитель: С.А. Геращенко, кандидат экономических наук, доцент.

M. Poberezhnyi
Alfred Nobel University, Dnipro

THE DEVELOPMENT OF THE STOCK MARKET IN UKRAINE: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES

The stock market in Ukraine forms a multi-faceted economic system that promotes the functioning of the economy. As part of both the money and capital markets, the stock market acts as a reliable mechanism to manage financial resources.

Today, the need for studying the problems of the stock market has been caused by the need to mobilize the available funds and their subsequent distribution among the economic sectors to maintain economic development. Ukraine, like any other country, whose economy is growing, needs investment. These processes occur in the stock market.

Ukraine's economy has gone through severe changes associated with alterations of ownership and the formation of market relations, which also contributed to the formation of the stock market in Ukraine. Active use of securities as financial instruments was caused by the entry into the World Trade Organization and the progress in relations with foreign investors, which led to more intensive development of the stock market, without taking into account the recent crisis situation.

However, for Ukraine it has become irrelevant impetus to the development of the stock market. The problem of this issue lies much deeper. One of the main reasons for the decline in the area of stock transactions is the lack of information on tools to control, shortcomings in the legal decisions and entry into legal force, lack of guarantees concerning transactions carried out on the stock market causing a lack of confidence in potential investors.

The state of the stock market corresponds with the trend in previous years – the number of people owning registered securities is steadily decreasing, while the number of nominal owners in the system registry – on the contrary, is increasing. The reasons for these changes are primarily related to the ongoing process of privatization, with the formation of the Institute of depositaries and the conditions for the sales of securities in the electronic form. These processes bring Ukraine closer to the world of stock markets and increased interest of foreign investors in the domestic issuer.

In recent years, the following areas of the stock market have been focused on developing a legal framework to regulate financial institutions, modernization tools of corporate governance and transparency of information on the activities of securities issuers guaranteeing protection of the rights of shareholders.

However, there are factors that hinder the process of establishing the national stock market. These are real shortcomings of the legislative and regulatory framework, which leads to a lack of state regulation of stock markets and public relations operations in the stock market, namely the presence of some confidence.

For its active development the Ukrainian economy needs liquid and safely operating national stock market, which will act as a tool supporting the sovereignty of the state's economy and provide an opportunity for development of entrepreneurship in all directions.

Performing the following procedures will implement the set goals:

- Support of the flow of investment in the real economy
- Support of the interests of investors by creating a high-quality system of protection of their rights.

- Implementation of the current system of trading activity, which will determine the real value of securities of Ukrainian issuers, taking into account the state of the economy

- Creation of financial mechanisms for attracting foreign and domestic resources by analyzing the experience of countries with the developed stock market, and adapting their practices to the current capacity of the national economy.

– Coordinating the public policy on the stock market under the fiscal, as well as monetary, monetary and fiscal policies.

Stock markets are constantly evolving and changing. Continuous increase in the limits of global and national markets extends the range of participants, updates mechanism interactions, increases volumes and develops new technologies of trade. Compared with the developed countries, a small amount of capital in the domestic market is offset by the fact that it involves practically all the economic sectors of the country, while non-residents have a demand for Ukrainian assets and they are representatives of the stock market in developing countries.

The situation on the foreign exchange markets has a major impact on the future development of the stock market in Ukraine. However, to increase the attractiveness of the local stock market investors should start implementing the above procedures.

In conclusion, it can be argued that the stock market plays a major role in society, because its main task is to raise funds from investors for the creation and expansion of businesses. Analyzing the world experience, the good functioning of the securities market requires regulation and control by the public authorities. The result will be the obtained mechanism of the market economy, which will contribute to its improvement, optimal resource allocation, and increase in the activity of a real person as an owner.

*Scientific supervision by A.O. Zadoia, Doctor of Economics, Full Professor,
Language supervision by S.I. Medinska, Senior Lecture.*

Д. Подзолкова
ГВУЗ «Национальный горный университет»

УРОВЕНЬ ЗАНЯТОСТИ И БЕЗРАБОТИЦЫ В УКРАИНЕ

На сегодняшний день тема безработицы является как никогда актуальной и острой. Она, с одной стороны, является катализатором активности работающего населения, а с другой- несёт потери для общества. В Украине отсутствует целостная модель рынка труда, а политика занятости основывается не на определении реальных масштабов безработицы, создании предпосылок для его сокращения и разработки комплексной системы социального страхования, а на концепции лишь трудоустройства. Экономический кризис в Украине пагубно повлиял на занятость в стране. По заявлениям Министерства социальной политики Украины в конце 2015 уровень безработицы достиг апогея за всю историю независимой Украины. По официальным

данным, численность занятого населения в Украине на конец 2015 года составила 16,5 млн человек, в то время как безработных насчитывалось 1,638 млн человек. По методологии Международной организации труда уровень безработицы в Украине составил 9%, при этом уровень безработицы среди молодежи до 25 лет достиг почти 23%. Известно, что по состоянию на конец 2015 года около половины миллиона штатных сотрудников были предупреждены о стихийном увольнении, что почти в два раза больше, чем в конце 2014 года. Не может не беспокоить и тот факт, что в Украине продолжается снижение спроса на рабочую силу. На 1 января 2016 года, по данным службы занятости, на одно свободное рабочее место претендует 19 безработных, хотя еще несколько месяцев назад на одно рабочее место претендовало 12 соискателей.

Уровень безработицы в Украине с 2000 по 2016 гг.
(кол-во населения в тыс.)

	Всего населения	Экономически активное население	Занятое население	Безработное население*	Уровень безработицы	Зарегистрированных безработных
2000	48923,2	21150,7	18520,7	2630,0	12,4%	1178,7
2001	48457,1	20893,6	18453,3	2440,3	11,7%	1063,2
2002	48003,5	20669,5	18540,9	2128,6	10,3%	1028,1
2003	47622,4	20618,1	18624,1	1994,0	9,7%	1024,2
2004	47280,8	20582,5	18694,3	1888,2	9,2%	975,5
2005	46929,5	20481,7	18886,5	1595,2	7,8%	891,9
2006	46646,0	20545,9	19032,2	1513,7	7,4%	784,5
2007	46372,7	20606,2	19189,5	1416,7	6,9%	673,1
2008	46143,7	20675,7	19251,7	1424,0	6,9%	596,0
2009	45962,9	20321,6	18365,0	1956,6	9,6%	693,1
2010	45778,5	20220,7	18436,5	1784,2	8,8%	452,1
2011	45633,6	20247,9	18516,2	1731,7	8,6%	505,3
2012	45553,0	20393,5	18736,9	1656,6	8,1%	467,7
2013	45426,2	20478,2	18901,8	1576,4	7,7%	487,6
2014	42928,9	19035,2	17188,1	1847,1	9,7%	458,6
2015	42760,5	17396,0	15742,0	1654,0	9,5%	461,1

Исходя из данных, приведенных в таблице, следует отметить, что минимальный уровень безработицы за последние годы отмечен в 2013 году. События, произошедшие в Украине: военные действия на востоке страны, аннексия Крыма, отток трудоспособного населения в другие страны заметно ухудшили экономику страны. Для преодоления безработицы необходимо ее государственное регулирование – начиная от профессиональной ориентации молодежи и заканчивая принципами регулирования оплаты труда. Особенно важным моментом в решении проблем безработицы является трудоустройство молодежи. Основы молодежной политики в Украине были заложены ещё 15 декабря 1992 года декларацией "Об общих основах государственной молодежной политики в Украине" и

Законом Украины "О содействии социальному становлению и развитию молодежи в Украине" (5 февраля 1993 года). Однако, сделав анализ, можно утверждать, что в законодательных и нормативных актах, координирующие занятость молодежи Украины, недостаточно учтены социально-экономические возможности Украины. Для решения проблем занятости среди молодежи можно предложить следующие мероприятия:

- Создание предприятий для трудоустройства молодежи в свободное от учебы время;
- Содействие созданию малых молодежных предприятий;
- Создание при вузах или при службах занятости отделов содействия трудоустройству молодежи.

Более эффективному использованию имеющихся и созданию дополнительных рабочих мест будет способствовать внедрение нового для Украины стандарта – минимальной почасовой заработной платы. Окажет положительное влияние стратегия формирования государственного заказа на подготовку кадров для отраслей экономики. На современном этапе формирование рынка труда должно происходить как на региональном и национальном, так и на международном уровне. Практика стран с развитой экономикой свидетельствует, что страны, которые формируют рынок труда с учетом национальных и международных приоритетов, имеют низкий уровень безработицы и высококвалифицированную рабочую силу.

Научный руководитель: Т.М. Черкавская, кандидат экономических наук, доцент.

А. Поспелов
Днепропетровский университет имени Альфреда Нобеля

МИРОВОЙ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИЙ РЫНОК

Энергетика является крупнейшей отраслью современного мирового хозяйства. Годовой оборот в энергетике, по оценке зарубежных экспертов, составляет от 1,7 до 3,0 трлн. долл. США. Вместе с тем энергетика – одна из базовых, жизнеобеспечивающих отраслей национального хозяйства, уровень развития которой во многом определяет экономическую мощь страны и ее геополитическую роль в мировом сообществе [1].

Рациональное использование энергетических ресурсов, относящихся в преобладающей части к невозобновляемым, является средством повышения эффективности экономики и уровня жизни

населения, а также снижения отрицательного воздействия расширяющейся хозяйственной деятельности человека на окружающую среду.

Современное развитие мировых энергетических рынков в последние десять лет позволило развить экономические теории до уровня эксперимента. В результате попыток решения острых практических проблем определились наиболее приемлемые модели, формы организации рынка и надзора за ним. Под воздействием кризисных ситуаций некоторые модели уже прошли стадию модификации.

Либерализация рынка должна происходить наименее болезненно, не ущемляя интересов собственников. При этом могут создаваться как отдельные генерирующие компании, так и сохраняться вертикально-интегрированные, но их доля продаж на рынке должна быть ограничена. Мероприятия по надзору за рынком имеют важное значение для всего энергетического рынка.

Выделение коммерческого оператора на рынке имеет как позитивный, так и негативный опыт. Если технологический оператор не является собственником системообразующей сети, то и нет необходимости к разделению функций коммерческого и технологического операторов. В случае если они все-таки формируются как две независимых организации, то условием деятельности на рынке является их тесное взаимодействие в части формирования графика нагрузки и использования данных измерений.

Также формы надзора за функционированием рынка должны обеспечить недискриминационность доступа на рынок, ограничение власти отдельных участников на рынке, полноту предоставляемой участникам и внешним пользователям информации. Организации или предприятия, использующие рыночную силу через установление дискриминационных правил, могут подлежать регулированию и юридическим санкциям. Соблюдение правил конкуренции могут антимонопольные и другие уполномоченные организации. Обычно они накладывают ограничения на объемы рынка, контролируемые отдельными компаниями.

Так, например, организация стран-экспортеров нефти – международная межправительственная организация, созданная нефтедобывающими странами в целях стабилизации цен на нефть.

Другой яркий пример, Международное энергетическое агентство – автономный международный орган в рамках Организации экономического сотрудничества и развития (ОЭСР) [2].

Международное Агентство по Атомной Энергетике – международная организация для развития сотрудничества в области мирного использования атомной энергии.

Из приведенного списка организаций, можно сделать вывод, что потребность в регулирование мирового энергетического рынка является одной из приоритетных задач в мире.

В то время как основными потребителями нефти являются высокоразвитые страны и поднимающиеся новые гиганты, основная доля мировых запасов углеводородов сконцентрирована в сравнительно небольшой группе развивающихся стран и стран с переходной экономикой.

Мировая энергетика сейчас переживает беспрецедентные изменения. Крупнейшим потребителем энергии в мире становится Китай. Стремительное увеличение потребления электроэнергии в развивающихся странах послужит ключевым катализатором дальнейшего роста мирового энергетического рынка. Огромный спрос на электроэнергию будет наблюдаться в Африке и Индии.

Поэтому, международная торговля электроэнергией должна стать шагом на пути к созданию континентальной сети высокого напряжения, по которой будет возможно передавать энергию, выработанную на основе возобновляемых источников, из одной страны в другую.

Для эффективной реструктуризации необходимы как разумные организационные преобразования, так и правильные формы ценообразования. Наиболее эффективны рыночные инструменты, нацеленные на развитие системы. В то же время нельзя исключить возможности введения ограничений по стоимости услуг, обеспечивающих надежность работы системы.

Таким образом, мировой энергетический рынок нуждается в четкой и эффективной инвестиционной политике.

Список использованных источников

1. Студмед [Электронный ресурс] URL:
http://www.studmed.ru/view/kurosovaya-rabota-mirovoy-energeticheskij-rynok_4ae1535.html?history=0&pfid=1&sample=5&ref=2

2. Рфей [Электронный ресурс] URL:
[http://www.rfej.ru/rvv/id/4006BA/\\$file/3-17.pdf](http://www.rfej.ru/rvv/id/4006BA/$file/3-17.pdf)

Научный руководитель: О.А. Задоя, преподаватель.

ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ НА ЕТАПІ ЗАВЕРШЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Економічна безпека підприємства (ЕБП) – цей стан найбільш ефективного використання ресурсів для запобігання загрозам і забезпеченню стабільного функціонування підприємства. ЕБП характеризується сукупністю якісних і кількісних показників, найважливішим серед яких є рівень економічної безпеки.

Для того, щоб досягти найбільш високого рівня економічної безпеки, підприємство повинне стежити за забезпеченням максимальної безпеки основних функціональних складових системи ЕБП.

Функціональні складові ЕБП – це сукупність основних напрямів його економічної безпеки, що істотно відрізняються один від одного за своїм змістом.

Виділяють наступні функціональні складові ЕБП: фінансову; інтелектуальну і кадрову; техніко-технологічну; політико-правову; екологічну; інформаційну; силову.

Способи забезпечення економічної безпеки підприємства – це набір заходів і система організації їх виконання і контролю, які дозволяють досягати найбільш високих значень рівня економічної безпеки підприємства.

Розглянемо практичне функціонування цієї схеми забезпечення ЕБП. Виходячи з цілей створення бізнесу, а також особливостей національного менталітету і природного темпераменту вищих менеджерів підприємства, галузевої специфікації бізнесу і загальноекономічної ситуації на ринках цього підприємства, формується філософія підприємства.

Найважливішим етапом забезпечення ЕБП є стратегічне планування і прогнозування його економічної безпеки. Цей етап включає розробку стратегічного плану забезпечення ЕБП. У цьому документі необхідно задати якісні параметри використання корпоративних ресурсів підприємства у поєднанні з його організаційно-функціональною структурою і взаємозв'язками структурних підрозділів, а також деякі кількісні орієнтири забезпечення функціональних складових і ЕБП в цілому.

Після розробки стратегічних планів діяльності підприємства необхідно провести оперативну оцінку рівня забезпечення і поточне тактичне планування ЕБП. Аналіз рівня ЕБП проводиться на основі оцінки ефективності заходів по запобіганню збиткам і розрахунку функціональних і сукупного критеріїв ЕБП.

Поточне планування ЕБП здійснюється на основі розробки декількох альтернативних сценаріїв розвитку ситуації і розрахунку значень сукупного критерію економічної безпеки по кожному з них. Після вибору за результатами розрахунків кращого варіанту і аналізу інших виробляються оперативні рекомендації по поточному плануванню діяльності підприємства. Ці рекомендації не носять на відміну від стратегічних довгострокового характеру і не лише задають якісні орієнтири поточної діяльності підприємства, але і містять кількісні завдання.

На основі оперативної оцінки рівня ЕБП і вироблених рекомендацій здійснюється оперативне планування фінансово-господарської діяльності підприємства, після чого робиться практична реалізація розроблених планів.

В процесі фінансово-господарської діяльності підприємства з'являється інформація для аналізу стану його економічної безпеки. На основі цієї інформації оцінюються функціональні і сукупний критерії економічної безпеки підприємства, їх відхилення від планових значень, аналізуються причини виникнення цих відхилень. Після цього виробляються рекомендації по коригуванню набору корпоративних ресурсів, систем стратегічного і поточного планування фінансово-господарської діяльності підприємства, а також системи оперативного управління його діяльністю.

Список використаних джерел

1. Гапоненко В.Ф. Экономическая безопасность предприятий. Подходы и принципы / В.Ф. Гапоненко, А.А. Беспалько. – К., 2012. – 208 с.
2. Горячева К. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі інформаційної безпеки/ К. Горячева // Економіст. – 2008. – № 8. – С. 65–67.
3. Предприятие в нестабильной экономической среде: риски, стратегии, безопасность / [Г.Б. Клейнер, В.Л. Тамбовцев, Р.М. Качалов]; под общ. ред. С.А. Панова. – М.: ОАО Издательство Экономика, 2010. – 288 с.

Науковий керівник: В.П. Валіков, кандидат економічних наук, доцент.

КОРУПЦІЯ В УКРАЇНІ ЯК ЕКОНОМІЧНА ПРОБЛЕМА

Хабарництво згадується ще в літописах XIII століття. Історичне коріння корупції походить ще з подарунків, якими хотіли розташувати до себе людину або виділити серед інших. Тому в первісних суспільствах плата жерцеві або вождю була нормою. Також чиновники прагнули таємно збільшити свої доходи, скориставшись своїм становищем.

З кожним віком проблема хабарництва набувала глобальності. Вже на кінець XX ст. корупція все більше почала ставати міжнародною проблемою.

Корупція є соціально-політичною проблемою, але істотно впливає на економіку країни в цілому. Згідно даних організації Transparency International в 2014 році Україні зайняла 142-е місце з 175 досліджених країн і є найкорумпованішою державою в Європі. Можна зробити висновок, що майже усі органи влади вражені корупцією.

Причини, які збільшують рівень корупції в країні:

1. Існування тіншової економіки
2. Відсутність професійних і моральних якостей осіб, прийнятих на державну службу.
3. Недосконалість правової бази
4. Недосконалість податкової політики і т.д.

Ще один фактор який сприяє на корупцію – це суспільні відносини до неї. Сьогодні багато людей не уявляє якусь діяльність без підкупу. Більшість підприємців схильні платити додатково гроші, якщо цього вимагають. За даними деяких аналітиків, зараз не існує підприємницької структури, яка б для пом'якшення такого тиску не платила б систематично значні грошові суми чиновникам.

В Україні більшість людей дають хабарі тому що вважають це нормальним і очікуваним явищем. Соціологічне опитування виявило, що найвищі рівні корупції спостерігаються в техогляді (57,5%), міліції (54,2%), охороні здоров'я (54%), судах (49%) і вищій освіті (43,6%). Причинами корупції в Україні є недостатньо ефективна діяльність керівництва, що може стати негативним прикладом для робітників, та переоцінка цінностей у суспільстві.

Є кілька корупційних галузей: індивідуальне ставлення до корупції, політична корупція, корупція в юриспруденції. Кожну галузь слід розглядати окремо і для кожної є своє рішення.

Одним з рішень цієї проблеми, на мою думку, не рахуючи законодавчі процеси, є реформація, тобто відновлення форм та образів. Це один дуже дійсний спосіб рішення проблеми хабарництва. Якщо звернутися до історії, то саме реформація 1517 року, проведена Мартіном Лютером, змінила суспільство на краще. Звичайно ж, потребується декілька десятків років щоб перевчити людей від хабарництва та впровадити чистоту в органи влади. Але саме в цьому році Україна має шанс усе змінити. Президент України Петро Порошенко підписав указ "Про святкування в Україні 500-річчя Реформації". Ця подія може позитивно вплинути на країну. Реформація має релігійну основу, але саме це і впливає на економіку суспільства.

Ще одним рішенням проблеми корупції є знання. Чим більше людина буде знати механізми вирішення деяких проблем, та особливо буде знати законодавство, тим більше людина буде захищена від корупції.

Щодо України, то корупція пробралася і в органи, які повинні боротися з нею, такі як прокуратура, суди і т.д. Хоча Україна і прийняла європейське антикорупційне законодавство, вона не має чітких механізмів його впровадження. На даний час Україні важко боротися з корупцією.

Науковий керівник: О.А. Задоя, викладач.

Н. Рахимжанова
Северо-Казахстанский государственный университет
имени Манаши Козыбаева

АГРОФРАНЧАЙЗИНГ: ПРЕДПОСЫЛКИ И ПЕРСПЕКТИВЫ ПРИМЕНЕНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН

Одним из эффективных каналов дистрибуции, по которому товары и услуги распространяются внутри стран и по всему миру, является малоизвестный у нас франчайзинг. Лишь малая доля казахстанцев смогут уверенно объяснить суть франчайзинга. Международная ассоциация франчайзинга трактует его следующим образом: «франчайзинг – это контрактные взаимоотношения между франчайзером и предприятием – оператором, в рамках которых франчайзер предлагает или обязуется поддерживать такие области

функционирования предприятия, как ноу-хау и обучение; при этом оператор ведет дело, используя общую торговую марку и технологию, владельцем которых является франчайзер, он же и контролирует их; и при этом оператор инвестирует существенную долю капитала своего предприятия за счет собственных средств».

Как показывает практика, компании, развивающиеся по системе франчайзинга, оказались более жизнеспособными. Согласно данным Международной Ассоциации Франчайзинга, во время кризиса на грани банкротства оказались только 6 % предприятий, развивающихся по франчайзингу. В то время как более 30 % компаний малого и среднего бизнеса, работавших самостоятельно, в итоге разорились.

Франчайзинг в агропромышленном комплексе может быть обусловлен следующими причинами, которые и являются предпосылками:

- Необходимость в качественно новых технологиях ведения сельского хозяйства;

- несовершенство системы финансирования сельского хозяйства;

- низкая развитость предприятий, занимающихся заготовкой, переработкой, хранением, транспортировкой, реализацией готовой сельскохозяйственной продукции;

- производительность оборудования, предлагаемая франчайзерами выше, что повышает экономическую эффективность предприятия и оказывает положительное влияние на качество продукции, позволяя при этом снижать ее себестоимость.

Агрофраншиза — это способ передачи агротехнологий от опытного фермера к «новичку». Например, если вы хотите разводить кроликов, то подобный готовый бизнес будет включать в себя покупку оборудования — 12 клеток (мини-ферм), 16 кроликов, а также подробное обучение и наставничество. По такому принципу работает франшиза «Пермский кролик», по которой работают более 50 фермеров в Пермском крае.

В Казахстане агрофранчайзинг еще не получил должного внимания, и на данный момент не зафиксировано сведений о присутствии франчайзинговых отношений в сельском хозяйстве.

Существуют определенные трудности и риски в применении агрофраншизы в Казахстане, которые связаны со следующими факторами:

1. недостаточная информированность о франчайзинге, как концепции бизнеса порождает риски предпринимательской недобросовестности в части подмены форматов развития;

2. инновационный путь развития предпринимательства на селе не найдет своего развития, если у сельхозпроизводителей уровень собственных инвестиций для развития предпринимательства не будет компенсирован различными источниками микрофинансирования, в том числе за счет средств правообладателей агрофраншизы;

3. зарубежные технологии, предлагаемые агрофраншизами, могут не соответствовать местным климатическим условиям.

Агрофранчайзинг выступает реальным инструментом формирования одновременно сырьевой и производственной базы сельскохозяйственной отрасли на качественно ином уровне. Развивая аграрный франчайзинг, государство может решить сразу несколько проблем – с одной стороны, сельское хозяйство выходит на другой качественный уровень, а с другой – население, даже не имея стартового капитала, получает реально работающий бизнес со стабильным доходом и готовым рынком сбыта. Опыт Пермского края показывает, что агрофранчайзинг является достаточно успешным способом ведения бизнеса и требует целенаправленной поддержки со стороны государства для эффективного развития по всей стране. Агрофранчайзинг обладает мультипликативным эффектом, обеспечивая функционирование множества промышленных, торговых и сервисных предприятий, а также определяет ценности здорового образа жизни. Развитие агрофранчайзинга должно стать приоритетным общенациональным проектом.

Научный руководитель: М.М. Валиева, кандидат экономических наук.

Д. Ржавикина
Днепропетровский университет имени Альфреда Нобеля

ГЛОБАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОГО МИРА: ПЕРСПЕКТИВЫ И ПРОТИВОРЕЧИЯ

Глобальные проблемы современности – это проблемы, которые являются общемировыми, затрагивающими интересы всех государств и наций, классов, социальных групп, политических партий, каждого человека в частности. Фактически, это совокупность противоречивых процессов, которые составляют содержание современного кризиса мировой цивилизации. Решение глобальных проблем требует объединения усилий всей мировой общины,

признание необходимости международного сотрудничества во всех сферах жизнедеятельности человека. На первый план перед человечеством выдвигаются проблемы предотвращения новой мировой войны и сохранения мира на современном этапе. Со временем в мире сохраняются и постепенно увеличиваются арсеналы средств массового уничтожения, а также обычных вооружений. В некоторых странах военные затраты превышают 1/10 часть их ВВП.

Предотвращения новой мировой войны состоит в необходимости ограничения и сокращения оружия массового поражения с целью дальнейшего его полного уничтожения. Разоружение высвобождает огромные средства для решения глобальных проблем, в том числе для помощи развивающимся странам.

Немало важной является энергетическая проблема, которая по своим критериям относится к острым глобальным проблемам. Она имеет значительное влияние на условия и перспективы общественно-экономической жизни. Энергетическая проблема касается непосредственно интересов всех людей, народов, стран и регионов мира, обуславливая не только их отличительные особенности, но и сами модели, а также способы их дальнейшего существования и развития.

За все время своего существования человечество значительно превышает уровень допустимого употребления энергии, в пределах которого деятельность человека не сказывается на окружающей среде, общем климате и функционировании экосистем, но создает для человечества достаточно высокую перспективу остаться без привычных источников энергии. На сегодняшний день главными потребителями энергии являются ведущие индустриальные страны. Первое место занимают США с совокупным потреблением более 2 млрд. т. нефтяного эквивалента. Соответствующий показатель у стран Западной Европы более 1,5 млрд. т. Суммарный показатель стран бывшего СССР составляет примерно 1 млрд. т. В Украине около 150 млн. т.

Решением данной проблемы является: повышение эффективности использования энергии, уменьшение вредных выбросов в атмосферу за счет новых технологий очистки отработанных газов; изменение структуры топливно-энергетического баланса за счет альтернативной энергетики, внедрения мер по замедлению темпов роста населения. Повышение эффективности использования энергии, уменьшение вредных выбросов в атмосферу за счет новых технологий

очищення отработанных газов, замена структуры топливно-энергетического баланса за счет альтернативной энергетики.

Многообразие и темпы развития глобальных проблем огромны и устрашающи. Однако умные люди в состоянии многое успеть предпринять для замедления их воздействия и даже исправления ситуации в целом, иначе человечеству останется винить лишь себя за все последующие невзгоды.

Научный руководитель: Э.Н. Тимонова, кандидат экономических наук.

І. Римаренко

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ДИНАМІКА ЗМІНИ ЗОЛОВОВАЛЮТНИХ РЕЗЕРВІВ І ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Золотовалютні резерви (ЗВР) являють собою деякий резервний фонд, котрий може бути використаний Центральним Банком при необхідності. Розглянемо більш детально динаміку зміну ЗВР України.

ЗВР України у 2014 р. знизилися на 62% в 2,7 раз – від 20,4 млрд до 7,5 млрд. Зокрема 8,6 млрд з цієї суми було продано Нафтогазу для розрахунків за природний газ, решта суми здебільшого була витрачена на обслуговування зовнішнього боргу і трохи – на валютні інтервенції для підтримки курсу гривні. Якби ці резерви не були використані, а також не були б знайдені інші можливості для оплати зовнішніх боргів – в країні фактично настав би дефолт. Тобто, ЗВР були використані за своїм прямим призначенням, як резервний актив. Проте ЗВР значно зменшилися у своїх розмірах і можливостей для використання резервного фонду стало набагато менше. Тому виникає необхідність найскорішого їх поповнення.

В 2015 р. були введені заходи щодо стабілізації валютного ринку, утримання курсової стабільності національної валюти і здійснення політики накачування резервів. Цьому сприяють такі негативні фактори, як зниження купівельної спроможності населення, що впливає на скорочення споживання імпортованих товарів і послуг, а значить на вирівнювання торгового балансу. Тому з квітня 2015 р. спостерігалось зростання ЗВР України. Станом на січень 2016 року обсяги ЗВР повернулися до позначок жовтня 2014 р.. Таким чином, за рік вони зросли на 76,56%. Незважаючи на позитивні показники, регулятору не вдалося досягти запланованого орієнтира в \$ 17 млрд. Цього не сталося з двох причин:

1. Україна не отримала третій і четвертий транш МВФ на суму по 1,7 млрд.дол.

2. Ситуація з припливом валюти на український ринок виявилася несприятливою і не дозволила використовувати експортний потенціал для насичення золотовалютних резервів.

Навіть з затримкою траншу від МВФ в Україні наразі зберігається позитивна динаміка зростання ЗРВ. Проте досі залишається проблема низької ефективності економічного блоку уряду, що здійснює роботу в сфері диверсифікації експорту та пошуку нових ринків. Тому на стрімке зростання ЗРВ без кредитів від міжнародних організацій Україна очікувати не може.

Відновлення природного зростання ЗРВ можливе буде лише після суттєвої диверсифікації економіки України, зміни географії експорту, його структури в бік підвищення якості, різноманітності, зниження собівартості і зростання кількості конкурентоспроможної продукції з великим рівнем доданої вартості. До цього динаміка ЗРВ буде повністю підпорядкована процесам взаємодії України з міжнародними фінансовими організаціями.

Науковий керівник: О.А. Задоля, викладач.

Н. Рябченко
Днепропетровский университет имени Альфреда Нобеля

ВЛИЯНИЕ ОЦЕНОК МЕЖДУНАРОДНЫХ РЕЙТИНГОВЫХ АГЕНТСТВ НА УКРАИНУ

Рейтинговые агентства – это кампании которые производят конкретный товар – оценку. Агентства являются коммерческими организациями, однако зачастую инициаторами их создания являются государства. В состав рейтинговых агентств входят: консалтинговые кампании, информационные агентства и финансовые институты. Однако стоит учитывать тот факт, что оценки и рейтинги, выставляемые агентствами, не являются 100% гарантией платежеспособности объекта исследований.

Рейтинговые агентства оценивают кредитные рейтинги, рейтинги возвратности активов, рейтинги финансовой устойчивости, рейтинги корпоративного управления и многие другие. Оцениваются корпорации, банки, страховые компании, региональные и местные органы власти, города и даже страны. Результатом всех исследований

является оценка. Чем выше оценка, тем объект исследования надежнее для инвестирования в него средств.

У каждого агентства, есть своя шкала оценок, имеющая буквенные обозначения, как правило, от «AAA» до «D». К тому же к буквенным категориям могут добавляться модификаторы «+» и «-» или цифры 1, 2 и 3, если объект исследований попадает в промежуточные значения. Чтобы показать возможное изменение рейтинга в перспективе, используется прогноз агентства. Он может быть: «Стабильным» – это означает, что изменение рейтинга в ближайшую пару лет не предвидится; «Развивающимся» – рейтинг может, как повыситься, так и понизиться; «Негативным» – возможно понижение рейтинга; «Позитивным» – возможно повышение рейтинга.

Существует 3 самых влиятельных рейтинговых агентства, признанных экспертами: FitchRatings, Moody's, Standard&Poog's. Агентство FitchRatings выставило оценку «ССС» Украине по состоянию на 16 мая 2016 года. Согласно шкале оценивания, FitchRatings отмечает состояние экономики страны как «преддефолтное». Агентство Moody's выставило оценку «САА3» по состоянию на 17 августа 2016 года. Согласно шкале, это оценка означает «преддефолтное» состояние экономики страны. И последнее влиятельное агентство Standard&Poog's выставило колеблющуюся оценку между «В» и «В-». Согласно агентству, в Украине высоко спекулятивный уровень надежности.

По заявлениям данных агентств, такие низкие оценки были поставлены в связи с отсутствием прогресса в программе реформ, необходимых для разблокирования финансовой поддержки. Также было отмечено что государство не реализует меры на оздоровление экономики, преодоление экономического кризиса.

Значение рейтинговых агентств переоценить сложно. От их оценки зависит курс акций компаний, возможность получения кредитов, привлекательность страны или фирмы для инвесторов, степень доверия к банку и т.д. Повышение кредитного рейтинга Украины поспособствует притоку инвестиций в страну. Что в свою очередь будет улучшать экономическую ситуацию в общем. Для повышения кредитного рейтинга Украины следует проводить реформы, требуемые для получения дальнейшей финансовой помощи. Принимать меры по стабилизации национальной валюты, а также меры по оздоровлению экономики во время кризиса.

Научный руководитель: А.А. Задоя, преподаватель.

КОНКУРЕНТНЫЕ СТРАТЕГИИ ТНК

Транснациональные корпорации (ТНК) – международно-оперирующие фирмы (entities) в двух или более странах и управляющие этими подразделениями из одного или нескольких центров. Проблема выбора маркетинговой стратегии транснациональными компаниями стоит достаточно остро на сегодняшний день. Компании используют различные стратегии с переменным успехом. Для анализа эффективности и нахождения основных моментов, на которые нужно обращать внимание при выборе стратегии рассматриваем на примере компаний Danone, Coca-Cola, Nestlé.

Компания Danone одной из первых вышла на рынок Украины и начала производство йогуртов в широких масштабах. Danone выбрала стратегию дифференциации, выпуская различные бренды для выбранных сегментов рынка йогуртов: Растишка, Смешарики, Тьома, Маша и медведь – для детской аудитории, Активиа, Актуаль, Актимель Простоквашино, Даниссимо, Живинка – для взрослых людей, следящих за своим здоровьем. Поддерживая репутацию компании, которая заботится о здоровье своих потребителей и контролирует качество своей продукции (такую удачную на стратре,) Danone развивается и процветает.

В распоряжении компании Cola много брендов, но 80% прибыли приносят Fanta, Sprite и Coca-Cola. Остальные товарные марки служат в качестве «пробного шара», который запускает компания для внедрения своей продукции на остальные сегменты рынка – ведь основные потребители 3х Fanta, Sprite и Coca-Cola подростковая и молодежная аудитории. Скерет успеха Coca-Cola – правильное позиционирование и своевременная реклама своих основных ТМ, внедрение своих товаров на другие сегменты и успешные PR и рекламные кампании, приуроченные, обычно к новогодним праздникам.

Nestlé, в отличие от Cola и Danone, вышла за рамки своей первоначальной специализации – молока, выпуская шоколад, кофе, чай и др. Компания позиционирует себя как компания, глубоко чтящая семейные традиции, символ – гнездо. Популярность завоевала благодаря правильному выбору ценностей – семейных, лежащих в

основе бренда и которые непременно находили отклик в сердцах аудитории.

При выборе стратегии компания решает свою дальнейшую судьбу на годы вперед – при удаче ее ждет колоссальная прибыль и расширение, при ошибке – банкротство. Danone, Coca-Cola и Nestlé используют стратегию расширения как территориально, так и путем добавления новых товаров. Danone пополнила линейку товаров на сегменте молочной продукции, а Coca-Cola – напитков (газированных и негазированных, воды и соков).

Стратегии слияния-поглощения достаточно эффективны при развитии ТНК, но поскольку данные стратегии не способствуют улучшения имиджа в глазах потребителя, компании должны с осторожностью подходить к выбору таких стратегий.

Еще одним примером эффективной стратегии развития ТНК является стратегия «борьбы с самим собой». Например, если корпорация обогнала конкурентов, она не останавливается, а начинает совершенствовать свою продукцию, технологию производства и т.д., обеспечивая таким образом увеличение «разрыва» между собой и конкурентами.

Очевидно, что для успеха ТНК следует запускать новые товары и территориально расширяться. Однако этого мало. Из вышеизложенного следует, что успешными становятся те компании, которые надежно закрепились в сердцах потребителей. Ведь решающим фактором деятельности компании все равно остается клиент и основной целью должно стать получение лояльности потребителей.

«Важно поступать правильно, но не менее важно давать понять, что ты поступаешь правильно» – слова Рокфеллера должны стать основным девизом при выборе стратегии ТНК.

Научный руководитель: А.С. Магдич, кандидат экономических наук, доцент.

Д. Савчук
ДВНЗ «Національний гірничий університет»

ИНФЛЯЦИЯ В УКРАЇНІ: ПРИЧИНИ ТА МЕТОДИ РЕГУЛЮВАННЯ

В умовах ринкової економіки ВВП формується у вигляді маси товарів, які потребують реалізації, і яка, у свою чергу, не може здійснюватися без використання грошей. В національній економіці

повинна встановлюватись відповідність між товарною масою і кількістю грошей, які в даний момент перебувають в обігу. Але відповідність може порушуватися, в такому випадку виникає інфляція – переповнення каналів обігу грошовою масою понад потреби товарообігу, що викликає знецінення грошової одиниці, яке провокує зростання загального рівня товарних цін.

Існує багато факторів, які викликають інфляцію. В кожній країні існують свої соціально-економічні умови що провокують її виникнення. Розрізняють внутрішні і зовнішні фактори збільшення інфляції. Розглянемо чинники, що спричиняють даний процес в Україні:

1. Незбалансованість державних доходів і витрат. Проявляється у дефіциті державного бюджету за умови, що даний дефіцит покривається за рахунок додаткової емісії грошей.

2. Відсутність чистого вільного ринку, а також досконалої конкуренції як його частини. Ринкова влада, яку має монополіст, олігополіст і монополістичний конкурент у короткостроковому періоді, дає можливість встановлення контролю над ринковою ціною. Отже, намагаючись підтримати високий рівень цін, такий економічний суб'єкт виявляє зацікавленість у скороченні виробництва і пропозиції товару. В свою чергу це призводить до невідповідності сукупного попиту і сукупної пропозиції.

3. Інфляція імпорту. Її значення зростає, бо економіка нашої країни стає більш відкритою.

4. Інфляційні сподівання. В Україні часто виникають ситуації, коли споживачі впевнені, що підвищенню цін не можна запобігти. В цьому випадку вони вимагають більш високу заробітну плату, скорочують заощадження і збільшують поточне споживання. В свою чергу, виробники остерігаються підвищення цін зі сторони своїх постачальників. Це викликає підвищення ціни товарів на прогнозований ними ріст цін на сировину.

На жаль, на сучасному етапі розвитку, індекс інфляції в Україні збільшується. Якщо з 2007 до 2012 року інфляція коливалася і у бік збільшення, і у бік зменшення, то з 2013 року вона має тенденцію до збільшення. Динаміка рівня інфляції останніх років подана на графіку(Рис.1).

Інфляція має економічні та соціальні наслідки. Якщо вона має невеликий темп, то стимулюється ріст цін і норма прибутку. В цьому випадку інфляція стає фактором тимчасового погравлення економічної кон'юнктури. Зі збільшенням темпів росту, інфляція перетворюється в

проблему для відтворення, бо підігріває економічну та соціальну напругу в країні.

Ринкова економіка на даному етапі розвитку є сама по собі інфляційна. Тому держави намагаються контролювати інфляцію та зробити її помірною, проводячи антиінфляційну політику.

Досвід реалізації антиінфляційних заходів у західних країнах свідчать про необхідність поєднання довгострокових та короткострокових інструментів регулювання. На нашу думку, основні рекомендації для нашої країни можуть бути наступними:

- зменшення інфляційних очікувань населення, які надмірно стимулюють попит. Для цього держава повинна проводити чітку зважену антиінфляційну політику, яка збільшить довіру населення;

- вживання заходів, які направлені на зменшення дефіциту бюджету, але не через емісію грошей;

- здійснення заходів в обігу грошової маси шляхом встановлення жорстких лімітів і норм на приріст грошової маси в конкретному періоді, що дозволить прогнозувати і приборкувати рівень інфляції;

- послаблення впливу зовнішніх факторів. Метою даного заходу є зменшення інфляційного впливу на економіку, що пов'язано з переливом зовнішнього капіталу у вигляді кредитів на короткостроковій основі та позик держави за кордоном для фінансування бюджетного дефіциту.

Науковий керівник: С.О. Геращенко, кандидат економічних наук, доцент.

С. Сайко, Т. Николаев, А. Белая
УВК-лицей № 100, г. Днепр

ХАРАКТЕРИСТИКА ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА И ПЕРСПЕКТИВЫ ЕГО РАЗВИТИЯ В УКРАИНЕ

Человеческий капитал имеет различные определения. Самое распространенное говорит о том, что это совокупность знаний, умений, навыков, использующихся для удовлетворения многообразных потребностей человека и общества в целом. Но это понятие все-таки немного заужено. Человеческий капитал включает в себя не только человеческие факторы, но и инструменты интеллектуального труда и среду функционирования человеческого капитала в части выполнения им своих производительных функций. Ведь, действительно, человек

без должного обеспечения своего труда будет искать лучших условий в других странах.

Впервые этот термин встречался в работе экономиста Теодора Шульца. Он предложил следующее определение: «Все человеческие способности являются или врожденными, или приобретенными. Каждый человек рождается с индивидуальным комплексом генов, определяющим его врожденные способности. Приобретенные человеком ценные качества, которые могут быть усилены соответствующими вложениями, мы называем человеческим капиталом». В этой работе он рассматривал человеческий капитал как затраты страны на воспроизводство рабочей силы. Позже это понятие развил последователь Шульца Гэри Беккер, обосновав эффективность вложений в развитие человеческого капитала. Наибольший акцент в своей работе он делал на повышение фактора образования, так как именно он регулирует психологическое поведение людей, а оно, в свою очередь, играет большую роль в увеличении продуктивности человека.

К сожалению, в данный период психологическое поведение людей нашей страны заметно изменилось. Если раньше люди (компании) выстраивали долгосрочные планы и стратегии, то сейчас эти расчеты не растягивают на период больше квартала. В какой-то степени в этом сыграла свою роль нестабильная ситуация в стране, да и пророчащийся на 2012 год конец света оставил осадок на лице отечественного бизнеса. Конечно, это повлияло и на человеческий капитал.

Видя в этом проблемную ситуацию, были проведены исследования, которые дали следующие результаты:

1. Из-за снижения уровня жизни и образования в стране, следствием чего стала миграция, снижение рождаемости и средняя продолжительность жизни, рабочей силы стало намного меньше, а значит она стала еще дороже. Наша страна и без того была не конкурентно способна в сравнении с Китаем и другими странами Юго-Восточной Азии, а в данной ситуации мы катимся к тому, что нам придется массово приглашать иностранцев для работы на металлургических и пищевых заводах.

2. В данный момент масштабной стратегии человеческого капитала, как таковой, нет, и нам приходится пользоваться советским наследием, который требует обновления каждые несколько лет, а этого не происходит. Сейчас даже большой бизнес думает только о материальной составляющей.

3. В сознании субъекта (человека) неизбежное будущее – это инерционное будущее. Старение населения, отток рабочей силы за границу, загрязнение окружающей среды, массовый стресс и т.д. Все это в сознании человека и общества в целом неизбежно, а значит, грубо говоря, все сидят и просто наблюдают за падением в пропасть.

4. Снижение рабочих мест привело к вынужденному неофициальному трудоустройству, что опять же повлияло на статистику рабочей силы, а в следствии и на человеческий капитал, так как сделало вложения в него не рентабельными.

Хотя и существуют достаточно весомые проблемы в развитии человеческого капитала в нашей стране, ситуация в общем не так плоха, как кажется.

Согласно новому отчету Всемирного Экономического Форума (WEF) Human Capital Index 2016, Украина заняла 26 место среди стран, фигурирующих в отчете (всего 130), обогнав Россию, Польшу, Венгрию и Румынию. В нашей стране человеческий капитал используют на 78%, что достаточно неплохо по средним показателям. Наивысший показатель оказался у Финляндии, там ЧК используют на 86%.

В результате всего исследования эксперты WEF пришли к выводу, что глобальная экономика оставляет за бортом 35% талантливых кадров во всем мире – лишь тем, что у этих людей нет возможности получить образование или улучшить квалификацию.

Это означает, что основные усилия для развития ЧК должны основываться на повышении уровня образования. Но государство должно больше вкладывать как в систему образования, так и в медицинское обслуживание, в особенности детское, в социальные программы, направленные на сохранение, поддержку и расширенное воспроизводство кадров, делать равноценно крупные инвестиции в создание или приобретение новых машин, оборудования и технологии. В будущем это обернется такой же, если не большей прибылью.

По нашему мнению, так же следует вкладываться в программы по обмену опытом между странами, но не только финансово, но и налаживая дипломатические отношения. Такой подход привлечет в нашу страну больше иностранных специалистов, позволит населению возможность получить более широкий и интересный опыт в какой-либо сфере и даст толчок использовать его на благо нашей страны. Ведь то, что мы можем сделать что-то интересное или открыть что-то новое в своей стране, удовлетворяет наше эгоистичное желание быть лучше других, рождает дух соперничества и создает начало для новых открытий и покорений неизведанных горизонтов.

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ УКРАЇНИ ТА ЇЇ СТАН

У сучасному світі однією з основних рушійних сил економічного розвитку виступає міжнародна торгівля, яка є сферою міжнародних економічних відносин і являє собою сукупність зовнішньої торгівлі товарами, послугами, продукцією інтелектуальної праці всіх країн світу. Сьогодні вона становить 80% усіх міжнародних відносин.

Міжнародна торгівля – це торгівля між резидентами різних країн, якими можуть виступати фізичні та юридичні особи, фірми, транснаціональні корпорації, некомерційні організації. Вона передбачає добровільний обмін товарами, послугами, продукцією інтелектуальної праці між сторонами торговельної угоди.

Вигідність міжнародної торгівлі залежить від того, наскільки ефективною є структура експорту та імпорту кожного з учасників. Структура зовнішньої торгівлі поділяється на два види: товарна і географічна. Причому товарна структура міжнародної торгівлі формується під впливом конкурентних переваг, які має народне господарство країни.

На сьогоднішній день товарна структура експорту свідчить про невідповідне становище України на світових ринках. Постіндустріальні тенденції в світовій економіці виштовхують її поза межі основних тенденцій розвитку міжнародної торгівлі, яка все в більшій мірі спирається на обмін високотехнологічними товарами та послугами.

Найбільша питома вага в структурі експорту належить сировинним товарам, а саме: недорогоцінним металам та виробам з них, що у 2015 році становила 24,84%. Частка промислових виробів в структурі експорту 2015 році становить: машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання – 10,34%; засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби – 1,78 %; прилади та апарати оптичні, фотографічні – 0,42 % та інші промислові товари – 1,38 %.

В Україні очевидна тенденція експортної спеціалізації у виробництві товарів, які переважно містять працю низької та середньої складності. Посилення цієї тенденції означає закріплення структури зовнішньої торгівлі, типової для слаборозвинутих країн, що не відповідає інтересам розвитку країни. Тому увагу має бути

сконцентровано на оновленні основного капіталу, в тому числі за рахунок імпорتنих поставок та випуску капіталоемної продукції .

Структура імпорту України свідчить про слабку збалансованість виробничих структур національної економіки. Вони створюють велике навантаження на імпорт і, відповідно, зумовлюють необхідність більш широкого включення економіки країни у не завжди вигідне та рівноправне становище у світовому поділі праці.

Таким чином, щоб зайняти гідне місце на світовому ринку товарів та послуг виникає об'єктивна необхідність у формуванні нової стратегії зовнішньоекономічної політики, орієнтованої на зміну спеціалізації та на пошук нових ефективних ринків збуту вітчизняної продукції .

Науковий керівник: Ю.С. Осацька, кандидат економічних наук, доцент.

И. Самарская
Днепропетровский университет имени Альфреда Нобеля

ДЕМОГРАФИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА В МЕЖДУНАРОДНОЙ ЭКОНОМИКЕ

Демографическая проблема одна из глобальных проблем в международной экономике. Заключается в том, что той или иной степени, влияет на экономику и жизнь населения любой страны, и решение этой проблемы зависит от усилий всего мира.

На протяжении многих лет экономисты исследуют взаимосвязь роста населения и экономического роста. В результате всех исследований выработалось два подхода к оценке влияния роста населения на экономическое развитие.

Первый подход в какой-то степени связан с теорией Мальтуса, который полагал, что рост населения опережает рост продовольствия, и поэтому население мира неизбежно беднеет.

Современный подход к оценке роли народонаселения на экономику является комплексным, и выявляет как положительные, так и негативные факторы влияния роста населения на экономический рост.

К факторам, которые влияют на демографическую проблему, мы можем отнести:

1) Стремительный рост населения

Следует учитывать, что основная часть (свыше 80%) современного прироста населения (в отличие от прошлых периодов)

приходится на развивающиеся страны. Очень быстрый рост населения происходит в странах Азии, Африки, Латинской Америки. Исходя из выше всего сказанного, мы можем сделать вывод, что на современном этапе в развивающихся странах сложился такой тип воспроизводства населения, когда снижение смертности не сопровождается соответствующим сокращением рождаемости, а это создает немало сложностей. В итоге все это стало приводить к развитию демографической проблемы.

2) Старение населения

Если в странах с низкой пространственной экономикой происходит бурный рост населения, то почти во всех странах, где имеется объем экономического пространства, а это промышленно развитые страны, происходит депопуляция. Все эти страны оказались ввергнутыми в демографический кризис, следствием чего явилось старение населения, то есть какая-то часть населения — это пожилые люди. Исследования показали, что только страна достигает более высокого экономического уровня, у нее снижается уровень рождаемости.

3) Безработица

Развивающиеся страны в меньшей мере, чем промышленно развитые страны, способны обеспечить свое население материальными и культурными ценностями, дать образование, обеспечить работой. Безработица и неполное использование рабочей силы являются фактором еще большего ухудшения экономики для большинства экономически отсталых стран. В этих странах наблюдаются миграционные потоки из сельской местности, как в города своей страны, так и в промышленно развитые страны. Миграция населения в этих случаях вызвана стремлением найти более высокооплачиваемую работу. Согласно наблюдениям, большинство этих ожиданий не реализуется из-за больших масштабов миграции и низкого образовательного уровня в беднейших странах.

Из выше перечисленного мы можем сделать вывод, что действительно существует зависимость международной экономики и мировой демографической проблемы и как влияют глобальные проблемы на экономику.

Решениями демографической проблемы могут быть:

- 1) Изменение культурно-моральных ценностей в стране, где преобладает старение населения и сокращается рождаемость.
- 2) Предоставить людям возможность зарабатывать в своей стране и за ее пределами, для обеспечения собственной семьи.

Сделать безвизовый режим. Сократится безработица и повысится возможность для обеспечения большего количества членов семьи.

3) Ограничить количество членов семьи в странах, где преобладает стремительный рост населения. Таким образом, каждая страна будет экономически развита, и это будет соответствовать нужным демографическим показателям.

Науковий керівник: О.А. Задоя, викладач.

О. Селезньова

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

МІЖНАРОДНЕ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАЛУЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО СТРАХОВОГО РИНКУ ДО МІЖНАРОДНИХ РИНКІВ СТРАХУВАННЯ

Перестраховання – це діяльність у міжнародному масштабі. Вирівнювання ризиків відбувається в глобальному аспекті, міжнародний перестраховик збирає для цього капітал (перестраховальні премії) з багатьох країн і надає свої послуги страховикам з усього світу. Перестраховання розширює можливість страховика з вирівнювання ризиків у просторі та часі, це можливо лише за умови, що ризики розподілені по всьому світу (зокрема, природні). Перестраховик допомагає страховику збільшити можливість прийняття ризиків на страхування. При цьому перестраховик на договірній основі за частину страхової премії бере на себе значну частину відповідальності страховика за договором страхування.

Тобто, без міжнародного перестраховання український ринок не може швидко розвиватися, а українські страховики уже обмежені у захисті суб'єктів вітчизняної економіки (табл. 1).

Отже, все, що перешкоджає українським страховикам отримувати ефективний перестраховальний захист та пов'язані з ним послуги, робить ці послуги занадто дорогими, і тому завдає шкоди розвитку української економіки в цілому. Головні з таких перешкод – це адміністративні, валютні та податкові обмеження щодо діяльності перестраховиків.

З 2 листопада цього року Національний банк України спрощує використання іноземної валюти в діяльності страхових компаній, затвердивши зміни до Положення про застосування іноземної валюти в страховій діяльності: 1) скасовано вимогу про обов'язкове подання перекладу документів з іноземних мов; 2) відтепер банки зможуть проводити валютні операції на підставі не лише оригіналів документів,

а й їх копій – як в паперовій, так і в електронній формі, що дозволить прискорити обслуговування клієнтів під час проведення банками валютних операцій, автоматизувати процеси обробки та зберігання документів, зменшити надмірне навантаження на клієнтів банків щодо документального оформлення валютних операцій; 3) НБУ спрощує вимогу до оформлення копій документів, необхідних для цілей валютного контролю у сфері страхової діяльності – відтепер дозволено приймати копії документів, що засвідчені безпосередньо клієнтом банку, без нотаріального засвідчення. Такий крок сприятиме зменшенню адміністративних витрат страхових компаній, і вони тепер зможуть використати вивільнені кошти для поживлення власної економічної діяльності [1].

Наприклад, валютні обмеження, що були запроваджені ще у 1990-х (після прийняття в 1993 р. Декрету Кабінету міністрів України «Про валютне регулювання», який, є головним валютним «законом» і досі) щодо заборони страховим брокерам працювати безпосередньо зі страховиками-нерезидентами, були зняті тільки з травня 2013 року. Постанова НБУ №135 [2] забороняла українським національним брокерам купувати валюту для перестраховальних операцій, а також для перерахування валюти з забезпечення прямих контрактів із страховиками-нерезидентами.

В ЄС будь-який страховий брокер, маючи ліцензію у своїй країні, дістає право працювати в іншій країні співдружності шляхомповідомної процедури регулятора. Фінансовий посередник із Лондона, який має ліцензію FCA (Financial Conduct Authority), все одно має пройти дозвільну процедуру в Україні, навіть якщо це світова фінансова компанія. В ЄС із 1990 року було введено систему вільного руху капіталів на основі чотирьох свобод: 1) руху товарів; 2) капіталу; 3) послуг і 4) пересування громадян. І тому в співдружності існує єдиний страховий ринок, що дає змогу всім учасникам працювати без дискримінації в будь-якій країні цієї зони. Це стосується і роботи страхових брокерів [3].

Щодо адміністративних обмежень – це обов'язкова реєстрація договорів перестраховання в Нацкомфінпослуг, яка дуже дивує закордонних партнерів. Все це пов'язано з поширеною думкою про те, що через перестраховання з країни виводять валюту.

Податкові обмеження пов'язані з обов'язковим поданням страховими брокерами до органів фіскальної служби комплекту реєстраційних документів на кожного з перестраховиків-нерезидентів.

Отже, при реальному перестрахованні за кордоном відбувається не відтік з України фінансових ресурсів у вигляді

перестрахових премій, а придбання перестраховального захисту і експорт ризику.

Список використаних джерел

1. Постанова правління НБУ № 398 від 01.11.2016 "Про затвердження Змін до Положення про застосування іноземної валюти в страховій діяльності" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=38833577&cat_id=55838.

2. Постанова правління НБУ №135 від 11.04.2000 "Про застосування іноземної валюти в страховій діяльності". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0254-00>.

3. Габідулін І. Як спростити валютне законодавство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://grassavoye.ua/ua/news/ourpublications/30604>.

Науковий керівник: О.А. Задоя, викладач.

О. Сергійчук

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

КОРУПЦІЯ В УКРАЇНІ

Питання запобігання та протидії корупції в Україні – це сама нагальна проблема українського суспільства. За останні 25 років, зазначене питання увійшло до порядку денного всіх основних політичних партій в Україні та інших країн Східної Європи. В чому полягає актуальність цього питання? По-перше, корупція провокує кризу в українському суспільстві, по-друге, негативно впливає на імідж нашої країни у світі, по-третє, руйнує українську економіку, по-четверте, збільшує прірву між простими громадянами України та владою.

Тому вирішення цього питання стало основною вимогою МВФ від керівників України в обмін на надання кредитів. Це стало помітним фактором інтернаціонального розвитку і допомоги демократії в регіоні. Україна є третьою країною в Європі після Туреччини та Сербії, яка отримує велику допомогу від західних партнерів. ЄС, МВФ, ЮСАІД і Всесвітній банк – основні донори нашої країни, які все більше і більше стурбовані гальмуванням процесів щодо боротьби з корупцією, в зв'язку з чим постійно корегують свою політику допомоги і кредиту.

Для підвищення прозорості та модернізації економіки України, Міжнародний валютний фонд вимагав від посадовців вищого ешелону

влади нашої країни до 06 листопада 2016 публічно оприлюднити свої статки і доходи, отримані у 2015 році, в електронній пошуковій базі даних.

Декларації про доходи українських чиновників були шоком для суспільства і визвали тривогу з приводу екстравагантних способів життя посадовців вищого ешелону влади. Реформа по боротьбі з корупцією вимагала від українських високопосадовців задекларувати свої багатства в Інтернеті, це засвідчило величезну різницю між статками політиків і тих кого вони представляють. У своїх деклараціях деякі посадовці оголосили мільйони доларів готівкою. Інші сказали, що вони володіють парками розкішних автомобілів, колекціями дорогих швейцарських годинників, ювелірних виробів з діамантами і великими ділянками землі. Такі факти вразили простих громадян України і підірвали їх довіру до влади, тому що середня зарплата в Україні становить трохи більше \$ 200 в місяць. Також, рішення посадових осіб тримати готівку у величезних розмірах вдома, вказали на недовіру до банків у країні, де вони керують.

Більшість українців не бачать прогресу в очищенні політичних і економічних систем від корупції після драматичних подій кінця 2013 року і початку 2014 року. На теперішній час значна кількість олігархів України залишаються на високих посадах влади і можуть впливати на економічні процеси в країні. Мабуть тому, за участь у корупційній діяльності високопосадовці старого режиму не були притягнуті до відповідальності, не докладено значних зусиль щодо відновлення активів, награтованих попередніми лідерами. До теперішнього часу триває реформа судів. Триваюча серія скандалів потрясли Генеральну прокуратуру, де працює близько 20 тисяч чиновників, і яку часто зображують як центр корупції.

Президент України призначив ряд іноземців на пости міністрів і губернаторів областей. Він струснув старі мережі дружків і застосував передову економічну практику інших країн. Центральний банк і ключові фінансові міністерства знаходяться в руках професіоналів. Законодавча влада тепер має ядро реформаторів, в тому числі деякі з найбільш плідних журналістів-розслідувачів України, які були обрані на платформі президентської партії. Мабуть, найбільш, помітні зміни в Україні відбулися у поліції. Україна почала процес розпуску ретельно корумпованої дорожньої поліції.

І, нарешті, Україна здійснила реформи під сильним тиском з боку МВФ в обмін на кредити. Деякі з цих зусиль націлені на енергетичний сектор економіки країни, який вважається головним центром корупції. Країна почала піднімати внутрішні ціни на

природний газ для побутових споживачів. Це дуже болючий процес, який в кінцевому рахунку, повинен підвищити ефективність роботи і забезпечити більшу прозорість в енергетичному секторі економіки країни.

Однак, ще дуже багато вимог залишились поза увагою українських політиків. Так, підвищення пенсійного віку та перехід на солідарну систему, скорочення спрощеної системи оподаткування до рівня зовсім дрібних підприємців, продовження податкової реформи, насамперед, в частині детінізація заробітних плат, відміна усіх податкових пільг для аграріїв, припинення вливання мільярдних коштів у банки, очищення ринку від сумнівних банків – це лише мала низька проблем, які необхідно терміново вирішувати.

Моє суб'єктивне бачення вирішення проблеми подолання корупції в Україні полягає в тому, що я би тимчасово ввела мораторій на можливість участі у парламентських виборах депутатів попередніх скликань, терміново провела перевірку декларацій, викладених в Інтернеті, та невідповідні доходи повернула до казни країни, відсторонила би бізнес від політики, заборонила би втручатися політикам у діяльність правоохоронних та судових органів, встановила би справедливую заробітну плату та справедливі податки, провела чесну приватизацію державного майна. Я розумію, що моя думка не є вичерпною. Ця реформа потребує величезних зусиль, великої політичної волі, навіть, якихось поступок від усього українського народу. Але воно того варте!

Науковий керівник: О.А. Задоя, викладач.

И. Сёмич

Днепропетровский университет имени Альфреда Нобеля

ПРОБЛЕМА ОПРЕДЕЛЕНИЯ ТАМОЖЕННОЙ СТОИМОСТИ ИМПОРТНОГО СЫРЬЯ

Любая страна, какой бы обеспеченной важными ресурсами и крупной она ни была, не может существовать отдельно вне рамок мирового пространства. На протяжении нескольких веков народы, которые активно принимали участие в международном разделении труда, значительно выигрывали в развитии экономики и культуры, по сравнению с теми народами, что не проявляли такой инициативы. В наше время – это положение тем более очевидно, когда решающими и выигрышными ресурсами являются уже не столько запасы нефти или

газа, подземные кладовые черных или цветных металлов, плодородные почвы или густые леса, сколько интеллектуальный и научно-технический прогресс и потенциал общества. Доступ же к мировым ресурсам новых технологий и научно-технической информации, как условия развития собственных возможностей в этих областях, обеспечивается активным участием страны в системе международных экономических и научно-технических связей.

В работе таможенных органов на сегодня самой актуальной является проблема определения таможенной стоимости импортного сырья. Определение таможенной стоимости товара в разных государствах может быть различной. Орган таможенного оформления Украины определяет таможенную стоимость ввозимого продукта, исходя из своих собственных нормативных документов и базы данных более ранних оформлений. Таким образом, предприятие бессильно при доказательстве таможенной стоимости товара в подписанном реальном контракте.

Определение таможенной стоимости требуется не только для зачисления определенных сумм в бюджет, но и в целях защиты страны на международном рынке, а также контроля экспорта. Так для страны обеспечивается экономическая безопасность. Таможенная стоимость товара – это основа для начисления всех импортных сборов и налогов. Таможенный орган лишает украинское предприятие выгоды, достигнутой в результате закупки более дешевой продукции по контракту. В процессе объяснения таможенным органам причины снижения импортной, а, следовательно, и таможенной стоимости трансфертными причинами, существует высокий риск того, что это станет дополнительным аргументом таможенных органов для установления факта, что взаимосвязь повлияла на цену товара. Как результат продукция украинского производителя – неконкурентноспособна на мировом рынке. Украинское предприятие не работает. Предприятие не платит заработную плату людям, и тем самым, нагнетает социальную напряженность. Высококвалифицированный персонал покидает место работы. Украинское предприятие теряет рынок сбыта и доверие потребителей.

Мы считаем, что пути решения могут быть следующими:

1. Использование так называемого «белого списка» субъектов ВЕД (внешней экономической деятельности).
2. Надлежащее оформление документов в стране экспорта, максимальное документальное подтверждение заявленной таможенной стоимости.

3. Эффективное взаимодействие с таможенными органами.

4. Судебное обжалование решений о корректировке таможенной стоимости.

Данная проблема особо актуальна для предприятий металлургической и химической отрасли Украины. Проблема определения таможенной стоимости неоднократно обсуждалась на отраслевых совещаниях производителей с представителями исполнительной власти. На сегодняшний день решения в пользу производителей нет. Некоторые предприятия из-за невозможности доказать контрактную цену при таможенном оформлении не осуществляют хозяйственную деятельность в полном объеме.

Научный руководитель: А.О. Задоя, доктор экономических наук, профессор.

В. Смирна

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ПРОБЛЕМА ВИКОРИСТАННЯ ЕЛАСТИЧНОСТІ ПОПИТУ В ЦІНОУТВОРЕННІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Урахування досягнень сучасної економічної науки реально впливає на ефективність та успіх будь-якого підприємства. Одним із найголовніших чинників для прийняття управлінських рішень щодо ціноутворення є еластичність попиту. Нажаль, на сьогодні економіка нашої країни знаходиться у стані кризи, що зумовлює падіння обсягів виробництва в окремих галузях та спричиняє інфляцію. Це проявляється у зростанні цін та собівартості українських товарів, зниженні пропозиції та споживання. Саме аналіз цінової еластичності надасть змогу українським підприємствам правильно використовувати свої ресурси та раціонально встановлювати ціни на свої товари або послуги, задля ефективної роботи організації та максимізації свого прибутку.

Найпоширеніша проблема вітчизняних менеджерів підприємств – це незавчасне врахування зміни попиту на товар чи послугу через зміну ціни. Оскільки ціна тісно взаємопов'язана з величиною попиту, неправильна інформованість призводить до неввірного аналізу та невірних управлінських рішень.

Слід зазначити, що економічне поняття еластичності було визначено А. Маршаллом у 1885 р. Саме А. Маршалл вперше надав визначення коефіцієнту цінової еластичності попиту. Завдяки цьому

поняттю значно розвинулись статистичні вимірювання в економічній теорії. Зараз значення еластичності використовується в економічному аналізі та різних маркетингових дослідженнях. Еластичність попиту за ціною показує на скільки відсотків зміниться об'єм попиту під впливом зміни цін.

Ключовою проблемою для визначення напряму зміни цін з метою максимізації виручки є класифікація попиту на еластичний чи нееластичний. Якщо попит нееластичний, то у підприємства є можливість підвищувати ціни та отримувати більші доходи. Якщо ж попит еластичний, то підвищення ціни буде спричиняти зменшення обсягів продаж та зниження загальної суми виручки.

Проведений нами аналіз з використанням даних Державної служби статистики дозволяє навести приклади коефіцієнтів цінової еластичності для трьох різних галузей господарства України:

1. Сільськогосподарська продукція – нееластичний попит.
2. Промисловість – еластичний попит.
3. Сфера послуг – еластичний попит.

Зазначимо, що таке оцінювання єзагальним та не може використовуватися для ціноутворення на кожний конкретний товар у цих галузях. Кожне підприємство повинне проводити своє дослідження не тільки у розрізі конкретних товарів, але й окремих територіальних ринків, сезону, форм торгівлі, тощо. Чим більшою статистичною базою буде володіти підприємство, тим більш обґрунтованими будуть ціни на його продукції.

Саме знання у визначенні коефіцієнту цінової еластичності, необхідні керівникам для ефективної організації праці, збільшення прибутків, вміння прогнозувати діяльність підприємства та поведінку споживача.

Науковий керівник: О.А. Задоя, викладач.

K. Smolik
Uniwersytet Rzeszowski, Polska

UCHODŹSTWO – PROBLEM CZY SZANSA WSPÓŁCZESNEJ GOSPODARKI EUROPEJSKIEJ?

Wprowadzenie

63,91 miliony ludzi [1] – pod koniec 2015 roku, ta liczba obrazowała zatrwajający obraz sytuacji społecznej dotyczącej globalnych ruchów migracyjnych ludności przymusowo przemieszczonej. Co więcej, ponad połowę (tj. 58,7%) stanowiły osoby należące do grupy tzw. IDPs –

uchodźców wewnętrznych [2], ¼ wymienionej społeczności (tj. 25,2%) reprezentowali uchodźcy przebywający poza granicami państwa, którego są obywatelami [3] , zaś 5,8% uosabiało zbiorowość nie posiadająca żadnej tożsamości narodowej. Dotychczas, głównymi państwami zmagającymi się z danym problemem były kraje Afryki Środkowej oraz Półwyspu Arabskiego, jednak w ostatniej dekadzie problem przeniósł się również na obszar Europy (kraje śródziemnomorskie, Ukraina) [4]. Mając na względzie fakt, iż z roku na rok trend tzw. uchodźstwa posiada tendencję wzrostową, warto się zastanowić, jak bardzo przepływ ludności może zmienić gospodarkę państw europejskich? Czy będą to zmiany pozytywne, czy też w perspektywie globalnej, gospodarkę czeka kolejny kryzys ekonomiczny?

Uchodźstwo – współczesne spojrzenie na ponadczasowy problem

Problematyka uchodźstwa jako formy przymusowego przemieszczania się ludności została upowszechniona dopiero po I i II wojnie światowej. Dotyczyła ona głównie tzw. czystek etnicznych, deportacji czy zmian ideologicznych, niemniej jednak, w jej strukturach przeważała aktywność wewnątrz europejska [5]. W kolejnych latach, po zażegnaniu kryzysu migracyjnego na obszarze Europy, sytuacja rozprzestrzeniła się na tzw. kraje Trzeciego Świata, aby powrócić w kolejnej odsłonie – tym razem międzynarodowej – na początku XXI wieku.

Według dokumentu Konwencji z 28 lipca 1951 r., status uchodźcy uzyskuje osoba, która *„na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub z powodu przekonań politycznych przebywa poza granicami państwa, którego jest obywatelem, i nie może lub nie chce z powodu tych obaw korzystać z ochrony tego państwa, albo która nie ma żadnego obywatelstwa i znajdując się na skutek podobnych zdarzeń, poza państwem swojego dawnego stałego zamieszkania nie może lub nie chce z powodu tych obaw powrócić do tego państwa”* [6]. Niemniej jednak, współcześnie uchodźstwo kojarzone jest przede wszystkim z tzw. falami migracyjnymi ludności zamieszkującej tereny Ukrainy, Syrii, Iraku, Afganistanu czy Turcji (niniejszy artykuł opisuje głównie aspekty migracji tzw. szlakiem śródziemnomorskim). Sami uchodźcy natomiast zostali uogólnieni do postaci „uciekinierów” politycznych, wojennych oraz religijnych.

Wraz z postępowaniem migracyjnym, zaczęły powstawać międzynarodowe (np. UNHCR- Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców, IOM – Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji), jak i krajowe (np. Urząd ds. cudzoziemców) instytucje, fundacje i stowarzyszenia

pomagające uchodźcom w rozpoczęciu nowego życia poza granicami kraju macierzystego. Jednak czy budżet jak i cała sytuacja gospodarcza Europy jest

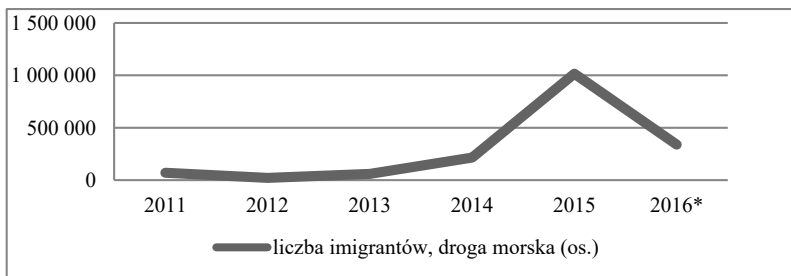
w stanie poradzić sobie z dodatkowym obciążeniem związanym ze zwiększonym napływem ludności? Czy uchodźstwo w dobie globalizacji i integracji międzynarodowej, niesie za sobą szanse czy jedynie komplikacje dla istniejących gospodarek, zasad, regulacji oraz bezpieczeństwa narodowego?

Gospodarcze implikacje uchodźstwa

Bazując na danych UNHCR, w okresie od początku 2015r. do listopada 2016r. do Europy (w tym głównie do krajów, tj. Grecja, Włochy) przyplęno ponad 1,3 miliona uchodźców, w tym 26% stanowili mieszkańcy

Syrii.

Co więcej, warto zauważyć, iż apogeum imigracji zewnętrznej przypadło na rok 2015 (wykres 1) [7]. Dodając do tego tzw. migrację lądową możemy mówić o liczbie ok. 2 mln uchodźców na terenie Unii Europejskiej, w tym ok. 1,8 mln granicę UE przekroczyło nielegalnie [8].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UNHCR.

*Dane do listopada 2016

Wykres 1. Liczba uchodźców korzystających z kanału śródziemnomorskiego w latach 2011-2016.

Patrząc pod kątem migracji „do Europy”, powyższa sytuacja jest alarmująca zarówno dla gospodarki narodowej jak i dla rdzennych mieszkańców tzw. krajów przyjmujących. Wielokulturowość jak i zróżnicowanie ideologiczne od lat było powodem wzmożonej ostrożności jak i aktywności służb bezpieczeństwa. Rosnące różnice wewnątrzkułturowe zaostrzyły konflikty o podłożu rasowym i religijnym (od listopada 2015 r.,

na terenie Unii Europejskiej doszło do ponad 10 zamachów terrorystycznych), co zdecydowanie osłabiło poczucie bezpieczeństwa społeczeństwa europejskiego. Na dzień dzisiejszy, dane dotyczące kosztów terroryzmu w Europie nie są dostępne, jednak bez wahania można stwierdzić, iż wydatki jak i zmiana regulacji związana z utrzymaniem bezpieczeństwa po tzw. falach migracyjnych (tj. zamykanie granic, wzmożona kontrola graniczna itp.) sparaliżowały produktywność, wymianę handlową, jak i zahamowały wydatki w dziedzinie europejskiej turystyki.

Kolejnym negatywnym aspektem omawianej sytuacji są koszty ponoszone w wyniku chęci integracji uchodźców. Taki problem obrazują m.in. Niemcy. Bazując na wypowiedzi niemieckiego Ministra Finansów – Wolfgang Schäuble do 2020r., państwo niemieckie przeznaczy dodatkowo ponad 77 mld euro w wyniku napływu imigrantów [9]. Wydatki dotyczą głównie doszkalania zawodowego, zakwaterowania, naukę języka. Warto jednak zaznaczyć, iż dotyczy to jedynie osób przebywających legalnie na terenie Niemiec, tj. posiadających status azylanta. Dla lokalnej społeczności kraju wysoko rozwiniętego oznaczać to będzie m.in. zwiększenie konkurencyjności na rynku pracy, zmniejszenie poziomu wynagrodzenia (problem tzw. „taniej siły roboczej”) oraz problemy kulturowe, tj. walka z rasizmem czy wyznaniem religijnymi. W perspektywie długookresowej natomiast może nastąpić utrata tożsamości narodowej, która jest jednocześnie negatywnym skutkiem całego procesu globalnej integracji. Pomimo wydatków rządowych, często zauważa się problem bezrobocia wśród imigrantów. Przy gwałtownym napływie ludności, ilość dostępnych miejsc pracy rośnie odwrotnie proporcjonalnie zarówno dla mieszkańców kraju przyjmującego jak i imigrantów. Generuje to dodatkowe koszty związane z m.in. zasiłkami socjalnymi. Pociąga to za sobą konsekwencje w postaci protestów i agresywnych zachowań wobec uchodźców.

Dodatkowo, imigracja kreuje możliwości powiększenia obszaru tzw. szarej strefy, która powoduje wysokie straty dla gospodarki państwowej. Jednak sytuacja wzmożonego uchodźstwa nie ma jedynie wydzźwięku negatywnego.

Pozytywnym aspektem przymusowej imigracji jest wzmożona wymiana międzynarodowa dotycząca przede wszystkim kapitału ludzkiego. Wymiana doświadczeń oraz kwalifikacji wśród społeczeństwa jest priorytetem we współczesnej gospodarce zorientowanej na wiedzę. Co więcej, mając na uwadze fakt, iż większość gospodarek przyjmujących uchodźców należy do krajów wysoko rozwiniętych, napływ imigrantów skutecznie podwyższa poziom przyrostu naturalnego. Ma to wpływ na wskaźniki, tj. PKB, które wspomagają dalszy rozwój i wzrost gospodarczy.

Podsumowanie

Uchodźstwo to niezaprzeczalnie problem współczesnych czasów. Pomimo swoich pozytywnych rezultatów, Europa nie była – i nie jest – przygotowana pod względem ekonomicznym, społecznym jak i prawnym do tak dynamicznej zmiany jaką jest milionowy napływ ludności z wymienionych krajów. Unia Europejska, pomimo swoich założeń integracyjnych, sama jest instytucją niezwykle zróżnicowaną gospodarczo, kulturowo oraz politycznie, dlatego też uważam, że aktualna polityka wobec uchodźców, niezależnie od kraju ich pochodzenia, będzie miała głównie negatywne skutki w stosunku do lokalnych społeczności. Wynika to zarówno z gwałtowności zjawiska, jak i formy konstruowania budżetów państw – będących głównie zbiorem wydatków i dochodów obywateli. Począwszy od formy legislacyjnej krajów europejskich, tworzenia nowych miejsc pracy, poszerzenia zakresu edukacji narodowej, na zmianie poglądów społecznych kończąc – wszystkie aspekty gospodarcze i kulturowe powinny zostać uaktualnione i zreformułowane o nowy model społeczeństwa bazującego na tzw. uchodźstwie. Niemniej jednak, mając na względzie dynamiczność i nieprzewidywalność zmian zachodzących w gospodarce, prawdopodobieństwo kolejnej „fali imigrantów”, aktualne, wewnętrzne problemy gospodarcze, warto zadać pytanie czy całkowita zmiana modelu ekonomicznego współczesnej Europy ze względu na uchodźstwo jest adekwatną formą ratowania europejskiej gospodarki?

Bibliografia

1. <http://popstats.unhcr.org/en/overview> [11-11-2016]
2. Dane dotyczą przede wszystkim osób zamieszkujących tereny konfliktów zbrojnych lub tereny dotknięte klęskami żywiołowymi.
3. Głównie dotyczyło to osób prześladowanych na tle rasowym, religijnym, politycznym czy narodowościowym.
4. <http://data2.unhcr.org/en/situations> [11-11-2016]
5. http://www.expolis.de/schlesien/texte/nuscheler_pl.html [12-11-2016]
6. Dz. U. z 1991 r. Nr 119, poz. 515 i 517, *Konwencja dot. statusu uchodźców z 28.07.1951, Genewa, rozdz.I,art 1,ust. 2*
7. <http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php> [12-11-2016]
8. Dane z Frontex.
9. <http://metrocafe.pl/metrocafe/7,145523,20341628,niemieckie-ministerstwo-finansow-chce-przeznaczc-gigantyczna.html> [12-11[2016]

Opiekun naukowy: prof. UR dr hab. A. Barwińska-Malajowicz.

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ФРЕЗА»

Сучасне ефективне і результативне управління підприємством все більшою мірою здійснюється шляхом гармонійного поєднання людських і матеріальних ресурсів останнього. Проте вже в найближчій перспективі, у зв'язку із стрімкою трансформацією сучасної економіки в постіндустріальну добу, значно підвищиться саме роль людського фактору в досягненні цілей й завдань підприємства. Тому система управління персоналом підприємства ТОВ «ФРЕЗА» (здійснює господарську діяльність в машинобудівній галузі), яка стала предметом нашого дослідження, потребує суттєвого вдосконалення.

Управління персоналом являє собою систему взаємопов'язаних організаційно-економічних і соціальних заходів щодо створення умов для нормального функціонування, розвитку й ефективного використання персоналу організації; виступає в формі безперервного процесу, спрямованого на цільове формування мотивації працівників з метою підвищення результативності та ефективності діяльності працівників в організації.

На підставі глибокого аналізу системи управління персоналом підприємства ТОВ «ФРЕЗА» нами запропоновано такі заходи.

Зокрема, замість відділу кадрів з його обмеженими функціями на підприємстві, на наш погляд, необхідно створити сучасну систему управління персоналом, інтегровану в загальну систему управління підприємством в цілому.

Зasadничими принципами управління персоналом в такій системі мають стати:

- тісний зв'язок планування персоналу із стратегією розвитку підприємства;
- кількісна оцінка витрат на роботу з персоналом та їх вплив на фінансово-економічні показники підприємства;
- об'єднання, координація, взаємозв'язок та інтегрованість функцій управління персоналом з усіма функціями управління підприємством;
- пріоритетність розвитку особистості, що забезпечує використання кваліфікованого ресурсу в збалансованих інтересах підприємства і робітника.

Сутність пропонованої системи управління персоналом полягає в тому, що персонал розглядається як конкурентне багатство підприємства, яке необхідно розподіляти, розвивати, мотивувати, щоб досягти стратегічних цілей останнього. Тому сучасне управління персоналом повинно здійснюватися в процесі виконання певних цілеспрямованих дій, тобто: визначення цілей і основних напрямів роботи, організація дій по виконанню прийнятих рішень; координація і контроль за виконанням намічених заходів, постійне удосконалення системи роботи з персоналом.

При цьому ефективне управління персоналом повинно включати такі основні стадії:

- формування персоналу (прогнозування структури персоналу; визначення потреби; планування, залучення, підбір і розстановка персоналу);

- використання персоналу (професійне-кваліфікаційне і посадове просування персоналу, створення постійних кадрів, поліпшення морально-психологічного клімату, забезпечення робочих місць);

- стабілізація персоналу (облік кваліфікації і персональних навичок з формуванням банку даних, оцінка результатів праці щодо з'ясування потенціалу кожного робітника; навчання, підвищення кваліфікації).

Реалізація вищезазначеного сприятиме поліпшенню системи управління персоналом підприємства ТОВ «ФРЕЗА».

Науковий керівник: В.Л. Пікалов, кандат хімічних наук, доцент.

К. Стасевич

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ РОБІТНИКІВ ПІДПРИЄМСТВА

Мотивація є органічною частиною процесу управління, за допомогою якого людська енергія перетворюється в певну поведінку, очікуваним результатом останнього є ефективні спільні дії, які реалізують плани підприємства та його розвиток.

До проблеми мотивації слід підходити комплексно і розглядати його в динаміці, тобто з урахуванням змін факторів зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства, з метою орієнтації мотивів працівників на покращення результату трудового

процесу і досягнення цілей розвитку самого підприємства в умовах, що змінилися. При цьому ефективність мотивації в умовах високої соціальної значущості слід розглядати як забезпечення спрямованості працівників на реалізацію стратегічних цілей розвитку підприємства при раціональному виборі методів впливу на їх поведінкову активність.

Центральною ланкою всієї системи управління розвитком підприємства на основі активізації трудової поведінки працівників є безпосередньо мотиваційний механізм управління. Створення ефективно діючого мотиваційного механізму управління розвитком підприємства передбачає активність суб'єкта в мінливому середовищі і вимагає відповідної його реакції на зміну ситуації.

Отже, зміст мотиваційного механізму управління розвитком підприємства можна розглядати як упорядковану сукупність принципів, методів і технологій організації мотиваційного процесу. Даний підхід повинен забезпечувати взаємну відповідність елементів мотиваційного механізму управління розвитком і дерева цілей підприємства; наявність властивостей раціональної цілісності й відособленості його елементів; наявність елементів з різною тривалістю їх життєвого циклу. При цьому соціально-економічні відносини, власність на засоби виробництва і виробничу продукцію складають мотиваційну сферу членів трудового колективу. Основними відмітними рисами мотиваційного механізму управління розвитком підприємства є умови мотивації і специфіка прояву мотиваційного впливу, зумовлені особливостями виробництва.

Центральним елементом даного механізму управління є система мотивації, яка представляє сукупність методів і прийомів впливу на працівників з боку керуючої підсистеми підприємства, що спонукає до певної поведінки в процесі праці для досягнення цілей розвитку підприємства, заснованої на необхідності задоволення особистих потреб. Система мотивації в кожен даний момент повинна бути адекватна рівню розвитку продуктивних сил у суспільстві і ступеня затребуваності людської діяльності, що надає рівнозначний вплив на трудову активність і власника і найманого працівника. Тим не менш, на рівні конкретної діяльності система мотивації не тільки спирається на здібності того чи іншого працівника, вона сприяє їх розвитку.

Мотиваційний потенціал відіграє роль пускового механізму, що визначає, які здатності й у якому ступені працівник буде розвивати і використовувати в процесі трудової діяльності. У зв'язку з цим, необхідно виробити нове бачення ролі працівника на

підприємстві, яке в умовах ринкової економіки і з урахуванням особливостей виробництва можна представити як «робітник-керівник» з відповідною мотиваційною структурою.

Розробка системи мотивації працівників підприємств повинна будуватися з урахуванням економічних і соціальних факторів. У числі економічних розглядаються такі найважливіші відносини, як власність, вигода, конкуренція, державне регулювання, – як об'єктивні умови виникнення мотивів. До числа соціальних умов, що формують механізм мотивації як систему, необхідно віднести соціальну політику уряду і керівника підприємства, розвиток демократичних правових інститутів, що сприяють залученню працівників до органів самоврядування на всіх рівнях.

В цілях ефективного управління розвитком підприємства через активізацію працівників необхідно постійно контролювати процес використання методів стимулювання. Керівник, який хоче керувати економічно грамотно, повинен постійно мати перед собою точну характеристику виробничих відносин на підприємстві, отриману на основі аналізу використання методів стимулювання і виявлення найбільш ефективних форм мотивації праці в цілях підвищення зацікавленості працівників підприємства в його розвитку.

Управлінська компетентність і мотивація до досягнення результатів діяльності та розвитку підприємства є сполучними ланками, що об'єднують всі рівні мотивації в єдину систему, здатну забезпечити залучення та утримання працівників, а також раціональне використання їх особового і групового потенціалу в середньостроковій і довгостроковій перспективі. На сьогоднішній момент необхідно говорити про поєднання і взаємозалежності таких моментів як мотивація працівників до продуктивної праці і мотивація розвитку підприємства, що повинно забезпечити: отримання прибутку і можливості розширення виробництва; матеріальні і соціальні блага працівникам; стійкість роботи незалежно від форс-мажорних обставин; успіх у конкурентній боротьбі, твердість позицій на ринках. Системний підхід до функції мотивації включає сукупність взаємопов'язаних елементів: управління за цілями; зміна поведінки працівників; перебудова і збагачення змісту роботи, використання кожного з елементів мотивації працівників висуває особливі вимоги до управлінської компетентності керівників. У контексті системного підходу до мотиваційного управління запорукою успіхів підприємства стає постійне прагнення менеджменту до розвитку і вдосконалення.

Науковий керівник: С.В. Дубінський, кандидат економічних наук, доцент.

СКЛАДОВІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Мета інформаційного забезпечення будь-якої організації полягає в тому, щоб на базі зібраних початкових даних отримати оброблену, агреговану інформацію, яка повинна служити основою для ухвалення управлінських рішень. Досягнення цієї мети складається з рішення ряду приватних завдань, таких як збір первинної інформації, її зберігання, розподіл між структурними підрозділами організації і їх працівниками, підготовка до переробки, власне переробка, надання органу управління в переробленому виді, аналіз, забезпечення прямих і зворотних зв'язків в її циркуляції і так далі. При сучасних потоках інформації ефективне рішення цих завдань неможливе без використання засобів обчислювальної техніки і нових інформаційних технологій.

Економічна автоматизована інформаційна система – це сукупність внутрішніх і зовнішніх потоків прямого і зворотного інформаційного зв'язку економічного об'єкту, методів, засобів, фахівців, що беруть участь в процесі обробки інформації і виробленню управлінських рішень. Економічні інформаційні системи класифікуються за характером використання інформації, за характером оброблюваних даних, за ознакою структурованості завдань [2].

Інформаційні системи, розробляючи альтернативи рішень, можуть бути модельними або експертними. Під проектуванням автоматизованих економічних інформаційних систем розуміється процес розробки технічної документації, пов'язаний з організацією системи отримання і перетворення початкової інформації в результативну, тобто з організацією автоматизованої інформаційної системи. Документ, отриманий в процесі проектування, носить назву проект.

Метою проектування є підбір технічного і формування інформаційного, математичного, програмного і організаційно-правового забезпечення [1].

Основні етапи проектування: передпроектне обстеження, проектування (технічний проект, робочий проект), введення системи в дію, промислова експлуатація. Основні способи організації автоматизованих інформаційних систем: структурний і функціональний.

Проектування і функціонування економічних систем ґрунтується на системотехнічних принципах, що відбивають найважливіші положення загальної теорії систем, системного проектування та ін. наук, що забезпечують надійність експлуатації і економічність, як при проектуванні, так і при використанні систем. До цих принципів відносяться [3]:

1. Принцип системності або системний підхід. є найважливішим при створенні, функціонуванні і розвитку АИС. Він дозволяє підійти до досліджуваного об'єкту як єдиного цілого, виявити на цій основі різноманітні типи зв'язків між структурними елементами, що забезпечують цілісність системи; встановити напрями виробничо-господарської діяльності системи і конкретні функції, що реалізуються нею.

2. Безперервний розвиток економічних інформаційних систем (ЕИС) – передбачає, при створенні інформаційних технологій (ІТ) має бути закладена можливість швидкого і без великих витрат на перебудову зміни і нарощування ІТ при зміні і розвитку об'єкту.

3. Принцип сумісності полягає в забезпеченні здатності взаємодії АИС різних видів, рівнів в процесі їх спільного функціонування. Реалізація принципу сумісності дозволяє забезпечити нормальне функціонування економічних об'єктів, підвищити ефективність управління народним господарством і його ланками.

4. Стандартизація і уніфікація – припускає використання типових, уніфікованих і стандартних рішень при створенні і розвитку ЕИС (типових програмних продуктів, уніфікованої документації, техніки).

5. Принцип ефективності – раціональне співвідношення між витратами на створення і експлуатацію і ефектом від функціонування створеної системи.

6. Інтеграція – це об'єднання в єдиний технологічний процес процедур збору передачі, накопичення, зберігання інформації і процедур формування управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): монографія / О.І. Барановський – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т., 2010. – 759 с.

2. Донець Л.І. Інформаційна безпека підприємства: навч. пос./ Л.І. Донець, Н.В. Ващенко. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 240 с.

3. Горячева К. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємства / К. Горячева // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 9. – С.43–49.

Науковий керівник: Ю.М. Барташевська, кандидат економічних наук, доцент.

Я. Стрельникова
Днепропетровский университет имени Альфреда Нобеля

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ БАНКОВСКОГО СЕКТОРА УКРАИНЫ

Усовершенствованная банковская система является необходимым фактором для нормального функционирования экономики любой страны. Именно с помощью эффективной банковской системы можно полностью стабилизировать и улучшить экономику страны, в частности в этих изменениях нуждается Украина.

В ходе проведения реформ 2014-2015 гг. в банковском секторе, образовалось достаточное количество последствий, а именно:

1. За последние два года многие банки были направлены на ликвидацию. Соответственно число платежеспособных банков заметно сокращается.

2. У населения возникает доля сомнения и недоверия к банкам. В период 2015 – начало 2016 гг. количество капиталовложений заметно сократилось. Изменение и улучшение динамики депозитов в Украине возможно только исходя из рациональной политики Национального банка, а также эффективной экономической политики правительства.

3. По результатам последних двух лет, многие банки Украины не принимали должного участия в управлении риском ликвидности и кредитным риском, в ходе чего появились проблемные задолженности, а также нарушения сроков выполнения обязательств.

4. Многие коммерческие банки уменьшили ассортимент кредитных программ, а некоторые и вовсе приостановили появления новых программ. Также были и те банки, которых не коснулось сокращение кредитования, но в связи с высоким уровнем инфляции процентные ставки были достаточно велики. Ситуация заметно улучшилась, когда обменный курс стабилизировался и некоторые приостановленные программы даже возобновили свою работу.

5. За 2014-2016 гг. произошло фактическое обесценивание национальной валюты по отношению к доллару. Соответственно, у

большинства заемщиков возникла проблема в задолженности перед банком (валютные вклады).

6. Подорожание кредитных ресурсов – препятствие для развития бизнеса. По состоянию на 18.12.15, учетная ставка, установленная НБУ, была 22%, но на 28.10.16 возникло заметное улучшение, а именно – 14%.

Так как существует необходимость в улучшении банковского сектора, нужно рассмотреть возможные пути развития:

1. Создание либерализации валютного рынка (путем последовательной отмены валютных ограничений).

2. Сократить учетную ставку до возможного минимума.

3. Урегулировать ситуацию на валютном рынке, тем самым улучшая отношение населения к банковскому сектору.

4. Возможная докапитализация банков.

На данном этапе банковская система Украины находится не в лучшем состоянии, но даже сейчас заметны положительные изменения в виде улучшенной кредитной политики, уменьшения учетной ставки от НБУ, докапитализации национальных банков, а также банков с иностранными депозитами. По словам международного рейтингового агентства Moody's, прогноз по банковской системе на ближайший год улучшен с «негативного» до «стабильного». Moody's считает, что восстановление объемов депозитов в национальной валюте и ограниченный объем требуемого рефинансирования улучшат финансовое обеспечение банков в вышеуказанный период. Иными словами, ситуация действительно может действительно улучшиться при переходе экономики Украины на более стабильный уровень, при рациональной работе менеджмента по риску, а также при свободном запуске кредитования.

Научный руководитель: А.С. Магдич, кандидат экономических наук, доцент

М. Тароян
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ТУРИСТИЧНИЙ БІЗНЕС В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Двадцять років тому на території України майже не було туристичного ринку. Але на сьогодні його можна вважати одним з найбільш перспективних напрямків соціально-економічного розвитку. Це стосується всієї країни в цілому, та зокрема великих міст і регіонів.

По статистиці , на сьогодні частина світового валового національного продукту (ВНП) ,що складає туризм , досягає 10%. Також, 11% світових споживчих витрат, 5% загальних податкових надходжень, 7% обсягу інвестицій і третю частину світової торгівлі послугами.

В Україні від туристичного ринку залежить не менш ніж сорок галузей економіки країни і 10–15% її населення. Розвиток туризму веде за собою покращення показників кожної з цих галузей. Тож розглядаючи питання виходу країни з економічної кризи ,слід приділити велику увагу структурній перебудові та галузі туризму, як одній із найефективніших індустріальних комплексів.

Слід відзначити , що туризм належить до не багатьох сфер діяльності, де залучення нових технологій не призводить до скорочення числа працівників. Витрати на формування одного робочого місця в цій сфері у 20 разів менша, ніж в промисловості, а оборотність інвестиційного капіталу, у порівнянні з іншими галузями господарства, в 4 рази вище. На даний момент в туристичній сфері України зайнято близько 10% населення.

Статистика показує ,що частка туризму у ВВП в нашій країні становить не менше ніж 2%, в той час як в розвинених країнах світу цей показник становить 5–8% (в деяких країнах навіть 50%). Наприклад в Швеції, частка доходів від туристичної галузі вже перевищує частку в ВВП автомобільної промисловості.

За даними прогнозів Всесвітньої туристичної організації, туристична сфера вже в найближче десятиліття вийде на перше місце в обсязі світового експорту. Найбільшими країнами-постачальниками потоків туристів стануть США, Німеччина, Великобританія, Японія і Китай, а обсяг туризму між східними і західними країнами Європи буде зростати, здебільшого, в напрямку зі Сходу на Захід. У світлі таких тенденцій Україна має всі можливості, щоб стати однією з перспективних і найбільш відвідуваних визначних пам'яток Європи.

В Україні є всі передумови для розвитку туристичного ринку: географічні, соціально-демографічні, історичні, економічні. Але з іншого боку існує цілий ряд проблем, які ускладнюють розвиток туризму на території країни і ускладнюють розвиток всієї індустрії.

Одною з найперших проблем є те, що засоби масової інформації населення країни насичені рекламою зовнішнього (міжнародного) туризму в різних напрямках. Рекламується відпочинок в Єгипті , Арабських Еміратах, Туреччині та багатьох інших напрямках, в той час як інформація про внутрішній туризм та його основні напрямки і конкретні приклади в Україні, майже відсутні. За винятком

хіба що загальновідомих зон туризму та рекреації (Карпати і раніше Крим).

Другою, не менш важливою проблемою можна вважати відсутність вільних коштів в державі, які можна було б використати на реконструкцію історичних пам'яток та архітектурного мистецтва. В той час як залучення нових інвестицій для держави гальмується через неврегульовану нормативно-законодавчу базу країни.

По-третє, сектор туристичної індустрії не є одним із передових.

Навіть відомі міста та міста герої не можуть похвалитися добре розвинутою сферою активної реклами в буклетах-путівниках, де туристам можна знайти інформацію про історико-культурні пам'ятки і найкращі й часто відвідувані території міста.

Четвертою важливою причиною можна вважати фактор, що лише деякі великі міста-мільйонери в Україні (Харків, Київ, Одеса) і міста загальновідомих зон рекреації і туризму (Карпати і раніше Крим), можуть похвалитися широким спектром туристичних послуг. Також увага зосереджена в основному на відомих історичних та культурних центрах, в той час як величезна кількість інших міст залишаються в тіні. В більшості міст України можна розвивати різні види туризму: оздоровчий, промисловий та інші. Важливим питанням залишається недостатня кількість інвестицій. Якщо в майбутньому ситуація покращиться, є великий потенціал для створення нових бізнес-центрів та рекреаційних зон відпочинку, що поєднували б в собі пасивні і активні види відпочинку. Наявні проблеми гальмують розвиток туризму та туристичної індустрії в Україні. Вирішення розглянутих проблем вплине, як на покращення економічного, так і соціального розвитку країни.

Проаналізувавши всі ці данні можна зробити висновок, що надалі в Україні потрібно вивчення міжнародного досвіду управління в сфері туризму, дослідження ролі недержавного сектора, питань сталого розвитку та механізмів стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності в сфері туризму в контексті глобального розвитку сучасності. Треба збільшити економічні вигоди від туризму, робити акцент на іноземного споживача чи відновлювати внутрішній туристичний процес, зміна вітчизняного ринку туристичних послуг згідно з міжнародними вимогами і головне розвиватися за рахунок власних споживачів, а вже потім, маючи відповідну базу, прагнути вдосконалити досягнення на світовому рівні.

Розвиток туризму в Україні особливо важливо, оскільки саме завдяки цій сфері можна поліпшити соціально-економічну ситуацію в

країні. З огляду на це, держава повинна сприяти міжнародному співробітництву і створенню економічних і організаційно-правових основ становлення туризму як прибуткової галузі економіки України.

Науковий керівник Е.М. Лимонова, кандидат економічних наук.

Д. Татарінцев
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

СИРОВИННА ТА ЕНЕРГЕТИЧНА ПРОБЛЕМИ

Сировинна, видобуті корисні копалини та інші природні ресурси, виготовлені з них матеріали, що підлягають подальшій переробці, та енергетична царина народного господарства, що вивчає, добуває природні енергетичні ресурси з метою забезпечення народного господарства і населення необхідними видами енергії, проблеми дуже схожі. Насамперед питання стосовно цієї проблеми стало актуальним через те, що є невинувачене та нераціональне їх використання і невивченість багатого фонду Землі. В середині минулого століття деякі вчені світу передбачали, що кольорові метали вичерпаються до початку другого тисячоліття. А вже за чверть століття потому – і всі інші ресурси з надр землі.

З початком розвідки надр Землі географи не тільки пізнають закони природи, а й думають про її перетворення для користі людей без шкоди самій природі. Вони приступили до пояснення зв'язків між явищами і процесами. Географія з описової науки перетворилася на пояснювальну. У наш час вчені досліджують суходіл, океани, атмосферу. Роботи проводяться на наукових станціях, в експедиціях, космосі за допомогою складних сучасних приладів. Вчені виявили оптимальну рівновагу між кількістю добування ресурсів та кількістю ресурсів, що знайшли в землі.

Але є такі регіони в різних частинах світу, в яких є екстремальні природні умови – спека, холод та різні катаклізми. Через них та багато інших нюансів, які стосуються ресурсів, відбувається подорожчання сировини та енергії, тобто і всіх наступних стадій виробництва з використанням цих ресурсів та енергії. І саме через це ми повинні перейти на більш економне, менш матеріаломістке та маловідходне виробництво, застосовуючи сучасні модернізовані технології.

Уже за декілька років після того, як вчені зробили висновки, що ресурси вичерпаються до 2000 р., а саме на початку другої половини ХХ століття, в передових країнах світу використання ресурсів у розрахунку на одиницю товару було зменшено на майже 50%. На даний час, майже усі країни підхопили цю тенденцію. Вся світова економіка живе цією задачею. У деяких країнах навіть були прийняті відповідні закони.

Якщо взяти за приклад нашу країну, Україну, то на продукт, який виробляється тут, йде у 2 чи навіть 3 рази більше ресурсів, ніж у східних країнах, таких як Японія, та західній Європі.

Потрібно шукати альтернативні замітники природним сировинам та енергії: створювати окремі комісії, які будуть спостерігати за виробництвом та використанням ресурсів для виробництва, застосування альтернативних джерел енергії, перехід на використання інших матеріалів, повторне використання відходів (паперу, деяких полімерних виробів тощо), використання теплової енергії, яка сьогодні скидається в довкілля, передача відходів на утилізацію(паперу на макулатуру, полімерів на перероблення)

Якщо брати статистику використання лісових ресурсів в Україні, то легко помітити, що площа лісів на території України постійно скорочується протягом 500 років. Площа зрілих насаджень значно зменшилася внаслідок інтенсивних рубок. Основне скорочення їхньої площі припало на період з 1914 по 1970 рр., коли ліси розглядались як необмежений ресурс будматеріалів і дешевого палива. Внаслідок цього в густонаселених районах ліси стали виснаженими, то ситуація покращується.

Тобто, все ж таки висновки вчених середини ХХ століття були вдалимими, і зараз видно покращення в запасі деревини в лісах України. На думку майже всього світу рішенням цієї проблеми, як було сказано вище, полягає у використанні заміників природних ресурсів та альтернативних джерел енергії.

Науковий керівник: А.О. Задоя, доктор економічних наук, професор.

А. Терещук

Днепропетровский университет имени Альфреда Нобеля

УРОВЕНЬ БЕЗРАБОТИЦЫ В СТРАНАХ МИРА: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ

Рассматривая уровень безработицы в разных странах мира, закономерно отметить, что в этом списке наивысшие позиции

занимают страны, истощённые войнами и политическими революциями, государства с низким уровнем промышленного развития.

Самый высокий уровень безработицы.

По данным Международной организации труда, по уровню безработицы в мире лидируют шесть стран: Греция с уровнем безработицы 49,50%, Босния и Герцеговина, показатель которой составляет 42,8%, Испания с показателем 47,70%, Южная Африка с показателем 25,5 %, Ирак – 16% и Египет – 12,8%.

Если сослаться на рейтинг, составленный на основе официально подтверждённых данных ЦРУ, то в списке стран с самым высоким уровнем безработицы лидирует Зимбабве с показателем в 95%, чуть менее высокий процент (85%) зафиксирован в Либерии. Тройку замыкает Буркина-Фасо с показателем в 77%. Южная Африка же по данным ЦРУ находится на 180 месте из 207 стран с уровнем безработицы в 25,9%.

Самый низкий уровень безработицы.

Изучая данные Международной организации труда можно сделать вывод, что наименьший уровень безработицы зарегистрирован в Катаре и Камбодже, 0,2 и 0,3% соответственно. Также уровень безработицы ниже одного процента зафиксирован в Беларуси – 0,5%, и в Таиланде – 0,9%. Если рассматривать данные ЦРУ, то низший уровень в 0,3% был зарегистрирован в Камбодже, в Катаре же он составил 0,4%, тем самым сместив эту страну на второе место. В Беларуси уровень безработицы составил 0,7%, а на четвёртом месте оказался остров Гернси, входящий в состав Нормандских островов, с показателем в 0,9%. Уровень безработицы в Таиланде составил ровно 1%. По некоторым данным, абсолютный минимум безработицы, то есть, 0%, зарегистрирован в Марокко в 2005 г.

Украина в рейтинге стран по уровню безработицы.

По последним данным Международной организации труда уровень безработицы в Украине составил 9,4%. Следует отметить, что за всю историю украинской экономики наивысший уровень безработицы составлял 11%, а наименьший 6,5%. В рейтинге стран по уровню безработицы, составленным ЦРУ, Украина в 2013 г. занимала 88 место с показателем в 8%, а в 2015 году сместилась на 117 место, поскольку процент безработицы возрос до 10,5%.

Основными причинами существования безработицы являются внутриэкономические проблемы и общая политическая напряженность. Так же негативный отпечаток даёт то, что даже статус официально неработающего человека не даёт гарантий и материальной

поддержки от государства. Решением этой проблемы может стать поощрение предпринимательской инициативы населения, не имеющего возможности быть зарегистрированным в государственных службах занятости. Также следует заметить, что скрытый процент безработного населения повышен в сельской и внегородской местности. Чтобы снизить уровень неработающих в данной местности, нужно, чтобы этими людьми занимались органы местного самоуправления. Также необходимо увеличить объемы и повысить качество предоставляемых государством социальных программ для неработающего населения.

Научный руководитель: А.А. Задея, доктор экономических наук, профессор.

R. Timchenko
Alfred Nobel University, Dnipro

PROBLEMS OF UKRAINE'S INTEGRATION INTO THE WORLD COMMUNITIES

Today, due to contemporary realities of the global economy, a key point of the foreign policy of Ukraine is to join the European Union as a full member.

European integration is the most important goal of Ukraine, because the European values are the best way to implement the national interests of Ukraine in organizing economically strong and democratic country, enhancing its position in the global system of international relations. For Ukraine, European integration is a way of modernizing the economy; overcoming the technological decline; receiving foreign investments and new technologies; creation of new jobs; increasing the competitive ability of domestic producers; entering the market of the EU, as well as the world market.

Nowadays, Ukraine as a state and as a part of the political game at the highest level is going through hard times. The annexation of the Crimea and pressure from our eastern neighbor – the Russian Federation, impedes Ukraine to start moving towards the European community. Besides, it is necessary to pay attention to the internal problems of the state. If Ukraine does not go through the difficult process of its own "maturation", even brought on a platter European integration can become a "Pandora's box" for Ukraine as it happened in Greece. Country of lazybones simply was not ready for such hard changes in internal and external life, so Euro integration for Greece was not really successful part of their history.

As a positive example for inheritance, I would like to mention our nearest neighbor – Poland. Over the past 20 years, the Poles have made great strides in the development of the country, and currently Poland is the country with a strong economy and high standards of life. Poland joined the EU in 2004, wishing for this for 10 years. Drawing an analogy with the Polish version, we can conclude that the European integration of Ukraine is a complex process that requires long time, serious reforms and skilled specialists.

We cannot exclude the fact that entering of Ukraine in the international community can raise a number of problems associated with the external as well as the internal politics of the country, namely:

– weakness of the integration potential in the sphere of trade between Ukraine and the EU;

– inadequacy of the terms of the FTA between the EU and Ukraine;

– low social standards;

– absence of serious foreign investments;

– high level of corruption;

– powerful oligarchic lobbyism;

– slow-moving reform process;

– ~~brain drain~~”;

– pressure from Russia.

In order to minimize the problems of Ukraine's integration into the world community at the present stage, it is necessary to implement some necessary conditions:

1) to implement reforms that will meet the EU standards.

2) to liberalize the visa regime between Ukraine and the EU.

3) to attract foreign investors.

4) to provide political guarantees and protection given by the leadership of the Western countries to those foreign firms which express willingness to invest in the Ukrainian economy.

5) to provide the military and medical assistance to Ukraine from the Western countries.

6) to fight corruption effectively. For this purpose, it is advisable to use the valuable practice of European Anti-fraud Office (OLAF).

Implementation of these measures will help to create in Ukraine the fundamental factors of the ways to the European integration: the efficient economy, focused on the European market, the reformed institutions of the state governance, the transparent national legislation, and political stability. Thus, the European future of Ukraine is inevitable.

Scientific supervision by A. Magdich, PhD in Economics.

ВПЛИВ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ НА ВВП УКРАЇНИ

Провідну роль у зовнішньоекономічній діяльності відіграє міжнародна торгівля. Позитивний вплив на зростання ВВП країни має експортно-імпортна діяльність держави, особливо в умовах високої продуктивності та конкурентоспроможності вітчизняної продукції.

Зростання експорту прямо пропорційно збільшує сукупні витрати національної економіки та ВВП. Імпорт показує, що певна частка наших витрат на інвестиційні та споживчі товари – це витрати на виробництво іноземного ВВП. Різниця між експортом та імпортом, тобто чистий результат, від якого залежить зміна ВВП, є чистий експорт.

Чистий експорт може викликати зміни реального і номінального ВВП, або змінити співвідношення між ними. Це залежить від співвідношення економіки країни до потенційного ВВП. Якщо економіка знаходиться в умовах неповної зайнятості, то збільшення чистого експорту призведе до зростання номінального ВВП над реальним за рахунок підвищення цін, а зменшення чистого експорту – до зменшення номінального ВВП відносно реального через зниження цін. Але якщо економіка знаходиться в умовах повної зайнятості, тоді збільшення чистого експорту викличе інфляційне зростання ВВП.

Розглянемо співвідношення експорту та імпорту, стан торгового балансу та їх вплив на ВВП України за 2008-2015 рр. (табл.1).

Таблиця 1
Динаміка розвитку зовнішньої торгівлі товарами в Україні за 2008-2015 рр.

Роки	Експорт, млн.дол.	Імпорт, млн.дол.	Торговий баланс	ВВП Україна, млн.дол.
2008	66954	85535	-18581	179992
2009	39702	45535	-5733	117228
2010	51430	60739	-9309	136419
2011	68394	82608	-14214	163160
2012	68809	84658	-15849	175781
2013	62305	75835	-13530	183310
2014	53901	54428	-527	131805
2015	38127	37516	611	90615

Аналіз даних таблиці демонструє той факт, що у 2008 р. незважаючи на від'ємний торговий баланс (проте експорт найбільший за 8 років), ВВП України досить високий 179992 млн.дол. У 2009 році відбувається різкий спад експорту -на 27252 млн.дол., що негативно вплинуло на торговий баланс та ВВП країни.Період 2009-2012 рр. характеризується одночасним збільшенням експорту та імпорту, як наслідок ВВП зростає, але на його зростання в цей період вплинули інші фактори. На 2013 рік ВВП має найбільший показник 183310 млн.дол., однак торговий баланс знову від'ємний (-13530 млн.дол.). Очевидно, що імпорт в Україну в останні роки постійно випереджає експорт, а їх різниця досягає часом 8% від ВВП.З кінця 2013 року по сьогоднішня експорт України сильно скоротився (на 2015 рік ми маємо показники 2009 року), через втрату великого ринку збуту – Росії, проте й імпорт значно зменшився, через надлишки вітчизняного товару на українських ринках, що позитивно вплинуло на торговий баланс, і в 2015 р. він вперше за багато років стає позитивним (+611 млн.дол.), разом з тим ВВП України продовжує стрімко падати в доларовому еквіваленті (за два роки зменшився у два рази), це було викликано значною девальвацією національної валюти.

За останні роки в Україні, через нестабільну ситуацію та втрату контролю над східними областями і анексією Криму, обсяги експорту та імпорту значно скоротилися, що послабило позицію держави на міжнародній арені, та призвело до зменшення темпів зростання ВВП. Військово-політичний чинник вплинув на скорочення сукупної вартості експорту українських товарів більше, ніж несприятлива для вітчизняних експортерів кон'юнктура міжнародних ринків.Також на динаміку зовнішньоекономічної діяльності України вплинуло загальне погіршення фінансово-економічного стану вітчизняних підприємств і скорочення реальних доходів населення у 2014–2015 рр. Причому, якщо погіршення фінансово-економічного стану підприємств більше впливало на їх експортні можливості, то скорочення реальних доходів населення негативно позначилося на його купівельній спроможності та призвело до зменшення обсягу імпорту багатьох видів товарів і послуг в Україну.

Науковий керівник: С.О. Геращенко, кандидат економічних наук, доцент.

К ВОПРОСУ ОБ ИНФЛЯЦИОННЫХ ПРОЦЕССАХ В УКРАИНЕ ЗА 2014-2016 ГОДЫ

Индекс инфляции, или индекс потребительских цен – показатель, который характеризует изменения общего уровня цен на товары и услуги, приобретаемые населением для непроизводственного потребления.

Анализ индекса потребительских цен в Украине демонстрирует рекордную для Украины инфляцию за последние 20 лет, которая наблюдалась в 2015 году. Этот индекс составил 43,3%. За 10 месяцев 2016 года индекс инфляции составил 9,4 %.

Проанализируем причины такого высокого уровня инфляции в Украине за 2014–2016 год.

Наибольший рост индекса потребительских цен в вышеуказанном периоде имел место в категории «Жилье и коммунальные услуги». Прирост здесь составил 277,1 % по сравнению с 2013 годом, или 92% прироста в среднем за год. В Украине средний размер коммунальных платежей находится на уровне 3000 грн. Это составляет 35,7% от общего уровня дохода семьи. Для сравнения, в Германии коммунальные услуги обходятся жителям в 2 раза дороже (6000 грн или 200 евро), однако это составляет лишь 5% общего дохода.

Среди всех коммунальных услуг, больше всего подорожала электроэнергия, особенно в 2015-2016 годах на 60 и более % в год. Ее подорожание происходит в 5 этапов с апреля 2015 года до марта 2017 года. Цель этой политики государства – довести средневзвешенную стоимость электроэнергии для населения до уровня себестоимости – 1,22 грн. за кВт – ч. Несмотря на этот подъем уровня цен, стоимость электроэнергии в Украине является несколько более низкой, чем в развитых странах Европы. Однако здесь стоит учитывать и уровень доходов населения. В среднем доход среднестатистической семьи в Германии превышает доход семьи в Украине в 15 раз.

Определенный интерес вызывает изменение стоимости национальных молочных продуктов (молоко, масло, творог, сыр, яйца), что, по нашему мнению, вызвано негативной государственной политикой в сфере сельского хозяйства в целом, и фермерского хозяйства, в частности. За годы независимости поголовье крупного

рогатого скота в Україні скоротилося в 7 раз, що в найближчій перспективі приведе до практично повного зникнення національної молочної продукції.

Серед позитивних моментів варто виділити, що найнижчий індекс споживчих цін у 2016 р. – у овочів. Однак це скоріше пов'язано з їх сезонністю, і в холодну пору року ціни на них, безсумнівно, зростають в рази. У 2015 р. скорочення посівних площ і несприятливі погодні умови сформували низьку урожайність овочевих культур, що викликало їх суттєве подорожання.

Ще одна категорія подорожаних послуг – освіта. Найдорожчим серед них стало дошкільне і початкове – більш ніж на 85% дорожче за 3 роки.

Підводячи підсумок, можна сказати, що інфляційні процеси в Україні викликають серйозну занепокоєність, як серед населення, так і міжнародних інституцій, оскільки дуже негативно впливають на рівень життя населення, загострюють соціальну напруженість, загрожує соціальним потрясінням. Розв'язанням цієї проблеми є активна антиінфляційна політика держави, а саме індексація доходів населення, регулювання цін, зменшення грошової емісії і скорочення бюджетного дефіциту.

Науковий керівник: С.А. Геращенко, кандидат економічних наук, доцент.

А. Усик

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ПРИЧИНИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СВІТОВОГО ВАЛЮТНОГО РИНКУ

Сучасні процеси зближення національних економік є дуже актуальними у світовій економіці. Одним з найважливіших форм міжнародної економіки є фінансовий ринок, невід'ємною ланкою якого виступає валютний ринок. Сучасний валютний ринок являє собою певну систему стійких економічних і організаційних відносин між учасниками міжнародних розрахунків з приводу не тільки валютних операцій, а й зовнішньої торгівлі, надання послуг, здійснення інвестицій та інших видів діяльності, які потребують обміну і використання різних іноземних валют.

Оскільки з року в рік спостерігається тенденція до швидкого розвитку ринку, а дані та позиції кожної з країн постійно змінюються

на світовій валютній арені, це зумовлює необхідність подальшого дослідження світового валютного ринку [4]. Комплексний підхід до реалізації поставленої мети окреслив коло завдань, які передбачалося вирішити при підготовці роботи: розкрити понятійно-категорійний апарат валютного ринку і оцінити та проаналізувати основні показники світового валютного ринку та окреслити основні тенденції сучасного світового валютного ринку. Нова система переслідувала мету відновлення світової економіки після війни та створення міжнародної грошової системи, яка б упоралася з нерівновагою платіжних балансів європейських країн. На жаль, у 50–60-х роках платіжний баланс США все частіше і частіше виявлявся негативним, необхідність обмінювати долари на золото поступово проявилася в підриві золотого запасу країни.

У 1971 р. президент США Річард Ніксон вимушений був скасувати золотий стандарт, а межа коливань номінальної вартості валют проти долара встановилася на рівні 2,25%. Валютні ринки захлеснула потужна хвиля нестабільності. А трошки згодом США оголосили про девальвацію долара на 10%. У 1973 р. про змінний курс національної валюти оголосили Японія, Європейський Союз. А в м. Кінгстон (Ямайка) нова валютна система була створена офіційно, і вільне коливання курсів валют було узаконено [2]. Однак низка країн продовжили традицію прив'язки національних валют до інших валют. Становлення системи плаваючих курсів привело до істотних підсумків, а саме: імпортери, експортери і обслуговуючі їх банківські структури були вимушені бути регулярними учасниками валютного ринку, оскільки зміни курсів валют значно впливають на фінансові результати їх роботи; центральні банки отримали можливість впливати на курси національних валют не лише адміністративними, а ще й за допомогою ринкових методів. Також курси найбільш ліквідних національних валют формуються на основі пошуку ринком точки рівноваги між поточним попиту і наявною пропозицією, а зміна попиту і пропозиції на ринку викликає зміну валютного курсу [1].

Тож валютний ринок має глибокі корні та пройшов довгий та складний шлях становлення. Ринок Форекс – міжбанківський міжнародний валютний ринок. За сучасними статистичними даними, сукупний обсяг розрахунків та операцій країн світу на валютному ринку досяг безпрецедентного рівня. Так, за даними Банку міжнародних розрахунків, станом на квітень 2015 р. щодобовий оборот Форекс-ринку становив 15,13 трлн. дол. США. З огляду на динаміку майже за 40 років щодобовий оборот FOREX-

ринку збільшився у тисячі разів. На сучасному етапі операції на міжнародному валютному ринку, де долар – базова або розрахункова валюта і становить 87%, євро на третину менше – 36%, японська єна – 24%, англійський фунт стерлінгів – 17% та австралійський долар – 11% [7].

Досить прикметним для сучасного розвитку валютного ринку є інформатизація ринку та доступність. На жаль, це активувало наявність спекулятивного капіталу, оскільки цей капітал досить швидко переміщується до ринків, що демонструють зростаючу динаміку, та виходить з ринків з низькими трендами [3].

Таким чином, як наслідок, спостерігаються різноманітні програми кредитної експансії у розвинутих країнах світу. Сучасний конвергенція довгострокового і короткострокового відсоткового диференціалу країн – емітентів основних валют викликає підстави для прогнозування встановлення рівноваги на міжнародному валютному ринку на середньострокову перспективу за незмінних умов. Висновки. Таким чином, сучасні тенденції світового валютного ринку характеризуються сталою тенденцією до розвитку, свідченням чого є динаміка загального щодобового обороту FOREX-ринку та динаміка курсів валют.

Список використаних джерел

1. Апенюк В.О. Розвиток фінансового ринку в сучасних умовах / О.В. Апенюк// Фінанси України. – 2012. – № 1. – С. 22–23.
2. Волошин М.Ю. Глобальна економічна криза 2012–2014 років: світовий досвід та шляхи подолання в Україні: / М.Ю. Волошин [та ін.]; під заг. ред В.І. Ляшенка. – Донецьк: Юго-Восток, 2015. – № 2. – С. 34–37.
3. Дацюк С.В. Світове господарство в умовах глобалізації: [монографія] / С.В. Дацюк, Я.С. Ларіна, С.В. Фомішин. – К.: Ніка-центр, 2013. – 427 с.
4. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>.
5. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. – Режим доступу: <http://www.imf.org>.
6. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
7. Пахомова О. А. Сучасні тенденції світового валютного ринку //Науковий Вісник Херсонського державного університету. – 2015. – С. 13.

Науковий керівник: А.С. Магдич, кандидат економічних наук, доцент.

СТРУКТУРА НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ И ПУТИ ЕЕ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ

Сущность национальной экономики состоит в том, что она представляет собой сложившуюся систему национального и общественного воспроизводства государства, в которой между собой взаимосвязаны отрасли, виды и формы общественного труда, сложившиеся в результате длительного исторического эволюционного развития конкретной страны.

Выделяют следующие виды структуры национальной экономики: домашнее хозяйство, социальная структура, отраслевая структура, территориальная структура, инфраструктура национальной экономики, структура внешней торговли.

Структура определенной национальной экономики постоянно изменяется и трансформируется. Она формируется под влиянием множества факторов – географических, культурных, социальных, психологических и т. д. Она специфична применительно к каждой определенной стране и не может быть искусственно внедрена. Рассмотрим структуру национальной экономики на примере Украины.

С давних времен Украина известна своей сельскохозяйственной продукцией среди других народов и стран. Сельскохозяйственные угодья занимают 42 миллиона гектаров, или 70% общего фонда страны. Вместе с тем, производство сельскохозяйственной продукции в Украине в 2014 г. выросло всего на 2,2%, а за пять месяцев 2015 г. показало отрицательный результат, уменьшившись на 5,4%.

Социальная структура общества является элементом социальной системы. В 2016 г. численность населения Украины уменьшилась. Оценивая социально-демографическую ситуацию в Украине, можно сказать, что общество на сегодняшний день переживает состояние демографического кризиса. Такой вывод позволяют сделать наблюдаемые тенденции: преобладание смертности над рождаемостью, снижение уровня жизни, старение населения, а значит – старение работающей части, а также тенденция к эмиграции, что влияет на снижение численности населения Украины.

Территориальная дифференциация в размещении природных ресурсов и населения имеет определяющее значение в Украине. Продолжается территориальное перераспределение экономического

потенциала, сосредоточение его в мощных регионах – в областях (Донецкой, Днепропетровской, Запорожской, Луганской) и г. Киеве производится половина ВВП Украины. Растут и объемы иностранных инвестиций.

В период с начала 2014 транспортная инфраструктура Украины претерпела много проблем, прежде всего связанных с ее функционированием. Потеряв контроль над указанными территориями, Украина избавилась большого потенциала морского, авто, авиа, и железнодорожного транспорта, который играл значительную роль в развитии экономики государства.

Экономика Украины характеризуется структурным кризисом, который соединяет в себе продолжительную стагнацию в традиционно важных отраслях и секторах производства, тогда как новые отрасли могут развиваться ускоренными темпами. У украинской экономики есть потенциал, но наличие ряда проблем сдерживают ее развитие. Такие как, низкая конкурентоспособность, сырьевая экспортная специализация, отраслевая асимметрия, диспропорция развития регионов и прочее.

Основная задача структурной перестройки экономики Украины заключается в формировании современной, эффективной, рациональной, экологически безопасной структуры экономики и создание конкурентоспособного отечественного производителя. Для этого необходимым является:

- модернизация производства, его техническое и технологическое обновление;
- снижение ресурсоемкости (фондо-, материало-, энергоемкости) производства;
- стимулирование инвестиционного обновления национальной экономики;
- усиление технологической целостности предприятий и отраслей, обеспечение замкнутого цикла производства.

Тем не менее, в структурном кризисе, как и в любом другом, стадия спада должна смениться подъемом. Основой для такого перехода должна быть стратегия государственного структурного регулирования. Целью структурной трансформации должно стать непрерывное развитие продуктивных сил общества, и особенно – человеческое развитие на базе роста, а также экономически обоснованного и социально справедливого распределения дохода.

*Научные руководители: Т.Г. Николаев, ст. преподаватель ДНУ им. О. Гончара,
А.Ф. Белая, учитель УВК-лицея № 100.*

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ – ІНСТРУМЕНТ ПРОСУВАННЯ ПОСЛУГ, ТОВАРІВ, БРЕНДІВ

Соціальна мережа – інтерактивна платформа, онлайн-сервіс і веб-сайт, якими користуються для відбудови, показу і організації соціальних взаємозв'язку в Інтернеті.

В сучасному світі соціальні мережі стали надзвичайно популярними серед користувачів Інтернету. Вони надають Інтернет користувачам все більше нових можливостей.

Соціальні мережі на сьогодні стали не тільки помічниками у пошуку старих або нових знайомих, чи способом зв'язку через Інтернет. Це вже сукупність аудіо, відео, і теле-можливостей. І якщо ще декілька років тому у кожному телефоні був фотоапарат, то зараз майже у кожного є соціальна мережа. Всім відомо, що саме велика кількість споживачів робить соціальні мережі привабливими для реклами будь-якого продукту. І тому можливості соціальних мереж можуть бути використані саме для реклами вашого продукту.

Саме соціальні мережі продовжують бути на верхній сходинці популярності в Інтернеті і вже стали об'єктом досліджень в різних галузях. Більше того, знаходять все більше можливостей для їх використання: вони впевнено проникають у багато сфер бізнесу і набувають все більшого значення для їх розвитку

Кожна людина потребує спілкування в повсякденному житті. Спілкування, розвиток суспільства, розвиток технологій поставили нас у такі рамки, що Інтернет став єдиною можливістю зберігати і підтримати контакти. На сьогоднішній день, переважно, для цього використовуються різноманітні соціальні мережі, такі як: Вконтакті, Instagram, Однокласники, Твіттер, та багато інших.

Соціальні мережі є легкодоступними для кожного користувача. Кожна соціальна мережа відповідає певним параметрам: вік, стать, інтереси.

Соцмережі використовуються для застосування найбільш передових способів і технологій, що дають можливість людям спілкуватися один з одним, ділитися інформацією і контентом.

У плані маркетингу їх можна застосовувати не тільки в якості інструменту просування власного бренду або веб-ресурсу, але також і як спосіб впливу на суспільство. За допомогою соцмереж ви можете не

просто пропонувати свої товари та послуги, але і вселяти потенційним клієнтам необхідність їх придбання саме у вас.

У соцмережах існує 4 основних види контенту:

- відео – застосовується для навчання, розваги, залучення;
- аудіо – слогани запам'ятовуються на слух швидше, ніж візуально;
- зображення – застосовуються для ілюстрування своїх товарів, послуг та іншого;
- текст – з його допомогою здійснюється знайомство користувачів з компанією і її діяльністю.

Позитивні аспекти просування в соціальних мережах.

1. Соціальні мережі володіють величезною аудиторією, в якій, безумовно, є і цільова аудиторія, що представляє інтерес для компанії.
2. Спілкування з користувачами здійснюється за допомогою простих і зрозумілих усім інструментів соціальних мереж.
3. Просувати бізнес в соціальних мереж набагато швидше, ніж за допомогою стандартних способів, таких, наприклад, як SEO (розкрутка в пошукових системах). Вам навіть не потрібен власний сайт.
4. Між користувачами соціальних мереж існує тісний взаємозв'язок через фото, відеоролики, зображення, статуси, новини. Кожен користувач ділиться зі своїми друзями чимось цікавим. В результаті виникає так званий ефект вірусного маркетингу. Зацікавивши когось одного, ваша компанія, інтернет-магазин або веб-ресурс швидко стануть популярними.
5. Просувати бізнес в мережах можна абсолютно безкоштовно. Це повертає до даного способу просування веб-майстрів та блогерів.

Процес просування в соціальних мережах складається з декількох етапів:

1. Реєстрація.

Перед тим, як «виявляти себе світу» і розповісти всім, що ви продаєте або який ви чудовий фахівець в наданні будь-яких послуг, вам потрібно зареєструватися в одній з вище зазначених соціальних мереж. Правда краще буде, якщо ви зареєструєтесь відразу у всіх.

2. Створення ділової атмосфери.

Після реєстрації слід з особливою увагою поставитися до подання продукту, що просувається бренду і послуг. Важливо створити ефект цілодобової присутності на сторінці – регулярні коментарі та лайки здатні завоювати довіру користувачів.

3. SMO і SMM

Процес просування в соціальних мережах має на увазі такі аспекти, як зовнішня розкрутка (Social Media Marketing (SMM)) і внутрішня оптимізація Інтернет-ресурсу під соцмережі (Social media optimization (SMO)). Для досягнення позитивного результату вам варто діяти одночасно на двох «фронтах».

Таким чином соціальні медіа являють собою ідеальне місце для просування бізнесу і залучення клієнтів. Якщо правильно підійти до цього процесу, можна добитися відмінних результатів при невеликих грошових вкладеннях.

Науковий керівник: А.С. Магдич, кандидат економічних наук, доцент.

K. Chertok
Alfred Nobel University, Dnipro

THE CONSEQUENCES OF INTERNATIONAL LABOR MIGRATION

International labor migration plays a major role in the world economic relations. International labor migration is an intergovernmental movement of labor resources with the change of residence. It includes two opposite actions: emigration and immigration [1]. These multi-directional flows of labor resources form the international labor market, which combines similar markets at the level of states and regions. Labor migration is a form of existence of the international labor market.

The practice shows that labor migration can be beneficial for both countries exporting labor force (host countries) and countries importing labour force (home countries). Export of the workforce serves as an important source of flow of foreign currency into the particular country. It regularly comes in the form of remittances to the families and during the return of the employees from abroad. The migration of labor force means the improvement of the situation on the domestic labor market, reduction of unemployment in the country. At the same time, transfers forwarded to the country of origin allow families to increase the level of consumption, increase aggregate demand and stimulate the development of production, which means, to enable the whole country to solve a complex of internal social and economic problems successfully. The part of the money obtained is directly invested in the development of the national economy through the purchase of shares, land and property [2].

People, who work abroad, acquire new skills, experience and knowledge in the labor process, which is used during repatriation by

improving labor productivity. The host countries reduce, first of all, production costs. Immigrant workers receive much lower wages than local workers do, thus reducing the production costs and improving the competitiveness of national products on the world market. When a skilled labor is imported, the costs of professional training in the host country are reduced.

However, labor migration can have negative consequences as well. The major negative consequences are the trend of consumption growth of the funds, which were earned abroad, the desire to hide income, —“brain drain” and, in some cases, lowering the qualification of migrant workers [2].

The presence of positive and negative effects of international labor migration, the growing problems of social and economic, moral and ideological nature result in the increasing necessity for the regulation of migration processes at both national and international levels.

References

1. International Organization for Migration (2016). *Labor Migration*. Retrieved from <http://www.iom.int/labour-migration>

2. Lucas, R. (2008). *International Labor Migration in a Globalizing Economy*. Retrieved from http://carnegieendowment.org/files/international_migration_globalizing_economy.pdf

*Scientific supervision by A. Magdich, PhD in Economics,
Language consultancy by G. Miasoid, PhD in Pedagogy.*

В. Чубинець

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ У 2015–2016 РОКАХ

В умовах інтеграційних та глобалізаційних процесів розвиток міжнародної фінансової системи характеризується значним збільшенням зовнішньої заборгованості провідних країн світу. Управління та обслуговування державного боргу є одним із пріоритетних завдань економічної політики країни, важливою умовою стабільності її фінансової системи. В Україні цей процес супроводжується рядом проблем, а саме: недосконалістю законодавчої бази, значним обсягом державного боргу та його постійним збільшенням, механізмом реструктуризації боргу і його обслуговуванням, який не сприяє реалістичному прогнозуванню основних макроекономічних показників соціально-економічного розвитку країни.

Верховна Рада 17 вересня 2015 р. прийняла закони, що визначають умови реструктуризації державного боргу України. І хоча народні депутати проголосували за прийняття цих законів конституційною більшістю, деякі парламентарії все ж виступили із заявами про те, що угода з кредиторами нібито дуже не вигідна Україні. Аргументами і цифрами, як завжди в таких випадках, популісти себе не обтяжували, обмежившись емоціями і звинуваченнями. У той же час більшість вітчизняних і зарубіжних фінансистів оцінюють угоду України з кредиторами вельми високо. На 31.12.2015 сукупний борг становить 43443,4 млн. дол. США; державний борг становить 34427,0 млн. дол. США; гарантований борг 9018,5 млн. дол. США; на 31.08.2016 сукупний борг становить 44240,1 млн. дол. США; 35611,7 державний борг. дол. США; гарантований борг 8628,3 млн. дол. США [1].

Темпи зростання державного боргу України набули загрозливого характеру. За останні п'ять років розмір державного боргу збільшився більш ніж у 5 разів і більше, ніж у 2 рази перевищив доходи бюджету. Динаміка зростання зовнішнього державного боргу України приблизно відповідає зростанню валового зовнішнього боргу. Питома частина зовнішнього державного боргу в останні роки залишається більш-менш стабільною і становить 25-35% від загального зовнішнього боргу.

Динаміка зовнішнього державного боргу (ДБ) і валового зовнішнього боргу (ВДБ) України з 2014 по 2016 рр. характеризується такими даними. На 01.01.2014 зовнішній державний борг становить 37536,0 млн. дол. США; валовий зовнішній борг становить 142079,0 млн. дол. США; співвідношення (ДБ/ВЗБ) 26,4%; на 01.01.2015 зовнішній державний борг становить 38792,2 млн. дол. США; валовий зовнішній борг становить 126308,0 млн. дол. США; співвідношення 30,7%; на 01.01.2016 зовнішній державний борг становить 43445,4 млн. дол. США; валовий зовнішній борг становить 118729,0 млн. дол. США; співвідношення 36,6%; на 01.07.2016 зовнішній державний борг становить 44154,8 млн. дол. США; зовнішній борг становить 114966,0 млн. дол. США співвідношення 38,4% [1].

Тепер розглянемо, які ж реальні кроки може застосовувати держава для погашення державного боргу. На сьогодні економічний стан надзвичайно складаний. Оскільки єдиного способу боротьби з державним боргом не існує. У будь-якій країні для вирішення цієї проблеми доводиться використовувати різні методи. На нашу думку, в Україні будуть ефективними такі методи як:

- 1.Провести реформи по збільшенню податків на імпорт.
2. Збалансування бюджету.

3. Стратегічні орієнтири у сфері управління державним боргом.

4. Мобілізація грошових ресурсів до державного бюджету на поліпшення економічного стану країни.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Науковий керівник: О.А. Задоя, викладач.

О. Шабета

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

НЕОБХІДНІСТЬ І ФУНКЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПІДПРИЄМСТВА

Кожна організація випробовує необхідність у формуванні власного вигляду – визначенні своїх цінностей і цілей, стратегії якості послуг, що робляться, і виробленої продукції, цивілізованих правил поведінки і моральних принципів працівників, підтримці високої репутації компанії в діловому співтоваристві. Без організаційної культури не можна добитися ефективної роботи підприємства. На сьогодні питання організаційної культури в компаніях є актуальним, і його актуальність в майбутньому тільки зростатиме у міру просування вітчизняних компаній на світовому ринку.

Сучасний менеджмент розглядає організаційну культуру як потужний стратегічний інструмент, який дозволяє направляти усіх співробітників на досягнення спільних цілей [2].

Метою організаційної культури є допомога людям більше продуктивно працювати, отримувати задоволення від роботи. Якщо людина знаходиться в чужій для нього організаційній культурі, то його діяльність обмежується, сковується. І навпаки, при відповідності ціннісних установок співробітника і організаційної культури підприємства діяльність першого активізується, виходячи з цього спостерігається збільшення ефективності [1].

Організаційна культура може бути:

Явна – зафіксована в документах організації (інструкції, правила, норми);

Неявна – що знаходить своє відображення у свідомості людини, підтримувана вірою, традиціями.

Виділяється організаційна культура:

Інтравертна – обернена всередину індивіда;

Екстравертна – обернена в зовнішній світ (місія знаходиться за межами області організації).

Організаційна культура є мотивуючим чинником для співробітників і в цьому полягає її цінність. Мотивація – це позиція, що розташовує людину до специфічних, цілеспрямованих дій. Якщо розглядати ієрархію потреб Абрахама Маслоу, то організаційна культура задовольняє потребу людини в соціальному статусі і причетності, наприклад, до справ підприємства, а також організаційна культура сприяє самовираженню людини, що знаходиться на вищому рівні піраміди потреб.

Організаційна культура виконує ряд функцій:

– охоронну – створює бар'єр, що захищає організацію від небажаних зовнішніх дій;

– інтегруючу – посилює систему соціальної стабільності в компанії. організаційна культура допомагає об'єднувати співробітників, забезпечуючи властиві для організації стандарти поведінки;

– що регулює – формує і контролює форми сприйняття і поведінки, доцільні з точки зору цієї компанії;

– адаптивну – створює почуття спільності усіх працівників організації;

– орієнтуючу – направляє діяльність підприємства і її співробітників в необхідне русло;

– мотиваційну – посилює відданість компанії і залученість в її справи;

– функцію іміджу організації – формує певний імідж підприємства, що відрізняє її від усіх інших.

Аналогічно культурі суспільства в цілому, організаційну культуру не слід розуміти як абсолютно однорідну і нероздільну внутрішньо суть. Специфіка організаційної культури визначається її носіями: як в товаристві існують різні соціальні групи, свої цінності, що мають, відрізняються від загальної культури соціуму, так і в організації є окремі групи.

Формування організаційної культури – це спроба конструктивного впливу на поведінку працівників, соціально-психологічну атмосферу в колективі. Формуючи у рамках організаційної культури систему цінностей, певні установки у персоналу, можна успішно планувати, прогнозувати і стимулювати бажану поведінку співробітників організації. Проте завжди необхідно

враховувати корпоративну культуру, що стихійно склалася в компанії. Частенько у бізнес-середовищі керівники намагаються сформувати філософію своїй підприємства, де декларують прогресивні норми і цінності, але отримують результати що не відповідають своїм вкладенням засобів і бажанням. Частково це відбувається тому, що штучно впроваджувані організаційні цінності і норми вступають в конфлікт з реально існуючими установками і тому активно відкидаються більшістю співробітників організації. Звичайне формування організаційної культури здійснюється в процесі професійної адаптації персоналу організації [3].

Список виокристаних джерел

1. Камерон К. Диагностика и изменение организационной культуры / К. Камерон, Р. Куин; пер. с англ. под ред. И.В. Андреевой. – СПб.: Питер, 2001. – 320 с.
2. Мильнер Б.З. Теория организации: учебник / Б.З. Мильнер. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2006. – 480 с.
3. Олейников И. Такие разные корпоративные культуры / И. Олейников // Корпоративная культура № 2 (14). – 2012. – С. 12–14.

Науковий керівник: В.Л. Пікалов, кандидат хімічних наук, доцент

М. Шалай

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ

Прямі іноземні інвестиції (далі – ПІІ) є одними їх найважливіших інструментів реалізації програми модернізації економіки України, сприяючий припливу нових технологій виробництва і управління. Завдяки появі на вітчизняному ринку іноземних гравців, підвищується рівень конкуренції в галузях присутності, яка стимулює модернізацію цих галузей. Головною метою залучення ПІІ для модернізації економіки слід рахувати забезпечення їх припливу в ключові галузі промисловості для радикального оновлення і стійкого розвитку. Проте нині бажаний результат не отриманий як внаслідок того, що інтереси інвесторів і реципієнтів рідко співпадають, так і в силу дії макроекономічних чинників, що впливають на залучення ПІІ.

Одним з найважливіших завдань в сфері інвестиційної політики держави є відновлення на підприємствах реального обліку руху вартості основних фондів з виводом з господарського обігу амортизованого капіталу, що сприятиме запобіганню спотворенню структури витрат виробництва, реальних доходів і прибутку. Це вимагає вдосконалення усіх аспектів чинного законодавства з урахуванням необхідних умов інтеграції України у світову економічну систему [3].

Особливим завданням в середньостроковій перспективі повинне стати залучення іноземних інвестицій з метою диверсифікації українського експорту зі збільшенням долі продукції оброблювальних галузей, що характеризуються високою доданою вартістю. До їх складу відноситься виробництво продукції кінцевих і високих переділів : лісопромислового, металургійного і хімічного комплексів; авіапромислової; атомній промисловості; енергетичного машинобудування, а також окремих сегментів ринків суднобудування, озброєнь, космічного комплексу.

Багато причин низької інвестиційної привабливості української економіки, що зберігається, для іноземного бізнесу пов'язані із структурною незбалансованістю виробництва, з гіпертрофованою високою долею: матеріаломістких і енергоємних виробництв, підприємств ВПК і неконкурентоздатних секторів оброблювальних виробництв.

За останні роки доля добувних галузей в загальному об'ємі промислової продукції продовжувала зростати при відповідному зменшенні долі інших галузей економіки. Такі процеси ставлять країну в жорстку залежність від кон'юнктури попиту світового ринку на енергетичні ресурси і сировинні товари, з одного боку, і від кон'юнктури пропозиції імпортованих споживчих і інвестиційних товарів, з іншою.

У зв'язку з вищесказаним, зусилля державної інвестиційної політики в середньостроковій перспективі мають бути націлені на послідовне зниження системних і специфічних ризиків іноземного інвестування в Україну. Окрім цього має бути забезпечене створення дієвих законодавчих і практичних механізмів ефективного захисту прав іноземних інвесторів при реалізації інвестиційних проектів [1].

Потрібне здійснення регламентації складу і структури інформації, яка розкривається фінансового і нефінансового характеру, а також способів її розкриття.

Особлива роль по стимулюванню припливу іноземних інвестицій в економіку України має бути відведена міжнародній

лізинговій діяльності. Структура устаткування що поставляється в Україну по лізингу постійно міняється. При цьому, одні сектори економіки активізують закупівлі по лізингу, а інші – скорочують. Такі зміни практично не пов'язані з політикою інноваційного оновлення виробничих потужностей економіки і підвищенням конкурентоспроможності відповідних виробництв. Таким чином, на сьогоднішньому етапі розвитку економіки України, лізинг займає малопомітну «нішу» і доки функціонує на межі вичерпання наявних можливостей існування.

Вирішення проблеми повинні стати як різке збільшення доли лізингу в загальному об'ємі інвестицій, так і «провокація» припливу цього різновиду ПІ у видах діяльності, для яких лізингова схема є практично єдино можливою. Надалі лізинг повинен «працювати» у більшості галузей виробництва товарів і послуг, а також в сферах послуг : транспорту, зв'язку і електронних інформаційних технологій [2].

Важливою проблемою ефективного залучення і використання іноземних інвестицій в Україну є становлення національного фондового ринку. Діагностуючи інвестиційну привабливість різних сфер економіки і видів діяльності, він сприяє залученню інвестицій в найбільш перспективні підприємства і регіони.

Список використаних джерел

1. Інвестування національної економіки: [монографія] / за ред. В.Г. Федоренка, М.П. Денисенка. – К., 2011. – 295 с.
2. Павленко І.І. Міжнародна торгівля та інвестиції: навч. посіб. / І.І. Павленко, О.В. Варяниченко, Н.А. Навроцькаю – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 256 с.
3. Тесля С.М. Прямі іноземні інвестиції як економічна категорія, суть та значення / С.М. Тесля // Науковий вісник НЛТУ України. – 2015. – № 19. – С. 131–138.

Науковий керівник: І.С. Шкура, кандидат економічних наук, доцент.

M. Shvets
Alfred Nobel University, Dnipro

THE CAUSES OF INFLATION IN UKRAINE

Inflation is the oversaturation of money turnover which leads to the fact that the currency depreciates, and prices for goods and services rise. A

manifestation of inflation is increasing in prices, which arises due to a long-term disbalance in most markets in favor of demand. In the world economy inflation is one of the most serious and global problems.

In Ukraine the level of inflation is changing radically, as it is determined not only by economic indicators, but also by the political situation which has repeatedly changed over the past 10 years.

The inflation rate in Ukraine amounted to 101.8% in September 2016 (Fig. 1). The inflation index, or the consumer price index, is an indicator which characterizes the change in the general level of prices for goods and services purchased by the population for non-productive consumption

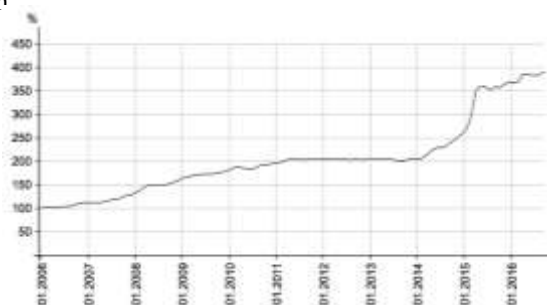

Fig. 1. The dynamics of the inflation index in Ukraine from 2006 to 2016

Here we can see that for the whole period the final inflation rate was almost 390%.

There are many factors that cause inflation. The following ones can be distinguished in Ukraine: the disparity, i.e. the discrepancy of public expenditure and revenue, as the cause of the budget deficit; lack of free market and perfect competition as a part of it.

Some researchers believe that the main factor of inflation in Ukraine is growing incomes of the population which do not match an increase in production, i.e. inflation is primarily caused by an increase in the money supply that outpaces economic growth. Other researchers differentiate between monetary and non-monetary factors, for instance, money emission, budget deficit and credit growth. Monetary factors of inflation result from monetary policy, i.e. from central bank and the government policies. Another monetary factor of inflation in Ukraine is growth in lending. In order to boost the economy, the state increases business lending through the banking system and, as a result, again injects excess money in the economy. Non-monetary factors include monopoly pricing, social production imbalances, an increase in wages of private sector

workers, an increase in raw material costs, the increase in indirect tax rates, external economic factors.

Economic literature on inflation in Ukraine also provides classification of inflation causes into internal and external. Internal factors include: excessive military spending, which contributes to the loss of the public wealth, creates additional demand for money at the expense of military spending without a corresponding receipt of goods in circulation and generates public deficit and public debt; overinvestment; unjustified increase in prices and wages; crisis of public finances; credit expansion, i.e. increasing volumes of bank lending which do not match real needs of the economy and, finally, lead to emission of extra money in non-cash form; excessive emission of money in cash and non-cash forms, resulting in an increase in the velocity of money. The external factors include: the world structural crises, accompanied by repeated price increases for raw materials, whose import has become an occasion for a sharp increase in prices of monopolies which export goods and services all over the world.

Economic and social consequences of inflation are complex and varied. At low rates it stimulates the growth of prices and profit margins. In this case, inflation becomes a factor of temporary economic recovery. With increasing rates of growth inflation becomes a problem for reproduction, because it heats the economic and social tension in the society.

The main recommendations of anti-inflationary measures for the country may be as follows: the adoption of measures aimed at reducing the budget deficit and weakening the influence of external factors.

*Scientific supervision by A. Magdich, PhD in Economics,
Language consultancy by S. Medynska, Senior Lecturer.*

Ю. Шевченко
УВК-лицей №100, г. Днепрпетровск

ПРЕИМУЩЕСТВА И НЕДОСТАТКИ МОДЕЛИ ДЕШЕВОЙ РАБОЧЕЙ СИЛЫ В УКРАИНЕ

Стоимость рабочей силы в Украине – одна из самых дешевых в Европе. Именно поэтому наши и зарубежные эксперты, политики любят говорить о том, что Украина выгодна для зарубежных инвесторов как источник дешевой квалифицированной рабочей силы.

Средняя заработная плата по Украине за август 2016 года составляет 5202 грн. по данным государственной службы статистики, что эквивалентно 183 евро. При этом данные по регионам отличаются:

самая высокая средняя зарплата зафиксирована в Киеве: 8586 грн., а самая низкая в Тернополе: 3727 грн. в месяц. Для сравнения, в Европе средняя зарплата работника частного сектора в несколько раз, а то и десятков, превышает украинскую: 748 евро в Литве, 1066 евро в Польше, 3153 евро в Италии, 3975 евро в Германии, 5843 евро в Дании. При этом минимальная зарплата в Германии по закону составляет 8,50 евро в час, то есть 1360 евро в месяц, что в 7,5 раз превышает среднемесячную украинскую зарплату.

Нельзя отрицать, что дешевая рабочая сила выгодна для предпринимателей, однако в Украине, помимо ее наличия, присутствует и ряд факторов, сдерживающих иностранные капиталовложения. Эти факторы прежде всего зависят от уровня дохода населения и в последствии от общего положения в стране, то есть дешевая рабочая сила здесь выступает скорее проблемой, нежели перспективой.

Дело обстоит в различии трудового рынка зарубежных государств (преимущественно европейских, которые могли бы стать потенциальными инвесторами) и Украины.

В Украине иностранный инвестор сталкивается с рядом проблем:

- различия в оценке производительности труда;
- различия в трудовой этике и подходе к выполнению задачи;
- сложная процедура оформления бизнеса;
- нестабильная политическая и экономическая ситуация в стране;
- невозможность реализации своего товара.

Именно последний из перечисленных факторов – невозможность реализации произведенной продукции здесь, в Украине – и является одним из весомых аргументов для инвесторов не в пользу Украины.

Низкий уровень дохода местного населения, спровоцированный дешевизной рабочей силы, лишает украинцев покупательной способности. Таким образом, Украина теряет свою инвестиционную привлекательность вопреки и именно по причине дешевизны рабочей силы, ведь всё же главная цель, которую преследуют иностранные капиталовкладчики, состоит в том, чтобы суметь продать произведенный товар в том же государстве. По этой же причине в Украине функционирует ряд иностранных предприятий по производству пищевой промышленности, но не тяжелой или машиностроительной.

Также необходимо отметить несколько недостатков дешевой рабочей силы и для самой Украины:

– низкая заработная плата как в бюджетной сфере, так и в так называемом в реальном секторе — это недополучение бюджетом налогов, и как следствие проблемы с выполнением расходной части государственного бюджета;

– низкая заработная плата — приводит к низкому платежеспособному спросу населения, и как следствие — к невозможности развиваться экономике;

– низкая заработная плата приводит к тому, что у населения нет возможности к сбережениям, что ведет к уменьшению количества депозитов в банках, и как следствие к уменьшению инвестиций.

Таким образом, мы считаем, что модель дешевой рабочей силы является не перспективной, а разрушительной для национальной экономики. К тому же, в виду низких зарплат, по-настоящему квалифицированные работники уезжают за границу, этим стимулируя явление «утечки мозгов» в Украине. Выход состоит в том, чтобы начать рассчитывать на мощность и на качество, а не на дешевизну рабочей силы.

*Научные руководители: Т.Г. Николаев, ст. преподаватель ДНУ им. О. Гончара,
А.Ф. Беляя, учитель УВК-лицея №100.*

D. Shteingauer
Alfred Nobel University, Dnepr

THE ANTI-CRISIS STRATEGY OF THE SPANISH ECONOMY

Euro crisis continues eighth year. This is a record for the duration of the financial, economic and socio-political upheavals in Europe in the postwar period. The manifestations of the crisis are varied. On the one hand, it had a negative impact on social processes. A number of countries (notably on the periphery of Europe) have experienced a sizeable contraction of the markets entered a period of severe social trials faced new domestic political challenges that have lost positions in the global economy. On the other hand, there is acceleration of structural transformations which the turn in the XX and XXI. In most countries, only coming to a head, and now become well-defined contours, transform the economic and socio-political systems of European countries.

All this fully applies to Spain, in which the euro crisis has hit particularly hard. He made the ruling circles and the business community to

form a new model of development, in a hurry to adapt to the national structures significantly changed the European and international realities.

Against this unfavorable background, there have been major shifts in the public mood in the population estimates of the current state of and prospects for the evolution of the Spanish nation. In the most economically developed region of Spanish – Catalan – intensified separatist sentiment, overshadowing its scale similar performances in the Basque Country and actually threatening the territorial integrity of the Spanish State. On the severity of the financial, socio-economic and political problems currently facing the Spanish nation, it does not change the fact that the country has a huge wealth accumulated, significant economic potential and quite wide possibilities of modernization of production structures and overcome the crisis. The aim is to purposefully, efficiently and effectively carry out recovery of the national economy, strengthen the existing, and create new growth points that can become a catalyst for a new wave of economic growth.

What exactly am I talking about? Largely under the pressure of the European Union at the center of anti-crisis policy of Madrid were set reduction of the budget deficit and fiscal consolidation by dramatically reducing costs and increasing fiscal charges. Cruel sequestration undergone almost all budget lines, including those that affect the acceleration of scientific and technological progress and modernization of the economy. Official data of the Spanish authorities show that in the 2012 – 2014 the share of public expenditure in Spain's GDP declined from 46.3 to 39.9% (in absolute terms – about EUR 65 billion), which significantly exceeded the drop in this index in the average in the Eurozone. A radical reduction in public spending across the social sector (education, health) and was accompanied by a noticeable increase in taxes in the first place – the VAT rate from which the September 1, 2015 increased from 18 to 21%. This decision directly affected the sphere of consumption and material interests of the public; it was hailed as a "fiscal strangulation" of hundreds of thousands of producers of goods and services, mainly focused on the local market.

In the same direction we have worked and structural transformation. It is, first of all, the reform of labor relations, sagging government in February 2015 The Government argued that the changes made to the labor legislation changes will make "more flexible" labor market and halt the rise in unemployment. However, the main effect was significant (estimated at 23%) decrease in business expenses in connection with the dismissal of employees. The task of increasing the competitiveness of the Spanish economy administration solved by reducing production costs,

mainly – due to a sharp deceleration of growth of wages. The average monthly wage in 2015 decreased by 3.6%, to 1946 euros (2598 euros with the mandatory social payments), which was the most significant decline over the past years.

The inability to get out of the crisis through the expansion of domestic demand and supply has forced the Spanish business community, without waiting for the results of the anti-crisis efforts of the authorities, to build external relationships. Companies and banks compensate for the failures of cross-border expansion of the domestic market operations. Particular, despite the fall in demand in Spain, global sales of the textile giant «Inditex» in 2015 increased by 16% and amounted to almost 16 billion euros, while profit increased by 22% – to EUR 2.4 bln. In 2015, the number of outlets the company has exceeded 6 thousand, and in 2017 should increase by 400 -. 500 units. Never Spanish business has not behaved so aggressively in international markets (in many areas of industry and in all continents). Due to this in 2015 it was achieved a record volume of merchandise exports – 222.6 billion euros and there was a radical reduction in the negative balance in foreign trade: 100 billion euros in 2007 to 30 billion in 2015 «Morgan Stanley» Bank experts expressed the view that the rate of export growth in the future could "turn Spain into a new Germany".

As for Ukraine, Spain – an important trade and economic partner of Ukraine, the main importer of our crops (coarse grains) in the EU. In fact, in May of this year, already the corresponding tariff quota has been selected. Spain – a potentially large consumer market for our products. Spaniards will not be able to grow as much grain as they need. Because they have no natural features. Why would they look for something else, when there is a stable and reliable partner Ukraine? The positive balance in our favor – more than \$ 600 million According to this indicator, the Ukrainian trade with the EU countries Spain ranks second. Ukraine should continue to develop the Spanish market.

Scientific supervision by S. Kuzminov, Doctor of Economics, Full Professor.

Д. Юдина
Днепропетровский университет имени Альфреда Нобеля

ОПТИМИЗАЦИЯ ЗАТРАТ НА ПРЕДПРИЯТИИ

Как известно, оптимизация затрат включает в себя сокращение расходов, максимизацию прибыли, а также приспособление к рыночным условиям. В наше время для бизнеса эта одна из основных целей, которой необходимо придерживаться. Актуальность проблемы

управления затратами на предприятии усиливается тем, что очень часто оно испытывает недостаток источника развития. Все подразделения предприятия должны содействовать достижению данной цели в условиях рыночной экономики. Это требует изменение организационной структуры и пересмотра распределения прав, обязанностей и полномочий между ними. В наши дни предприятию необходим низкий уровень издержек, который бы сочетался с повышением полезности его продукции. Экономический термин «полезность» предполагает производство товаров и услуг, способных максимально удовлетворять потребности покупателей.

Анализ деятельности значительного количества предприятий показывает, что проблема оптимизации затрат на предприятии предполагает, прежде всего ее осознание самим руководством предприятия. Будет ошибочным считать, что предприятие должно руководствоваться принципом минимизации затрат. Проводимые исследования доказали, что далеко не всегда максимизация прибыли достигается при минимальных издержках. Очень часто проникновение на новые рынки, внедрение новых инновационных видов продукции требует увеличения затрат, которые в будущем окупятся увеличением объемов производства и продаж. Поэтому задача стоит именно в оптимизации затрат, а не их минимизации.

Критериями оптимизации затрат, на наш взгляд, должно быть получение максимальной прибыли по меньшей мере в среднесрочном периоде. Перенесение акцента на максимизацию прибыли в краткосрочном периоде не позволяет предприятию видеть перспективу и реализовывать стратегические цели.

Первым шагом к оптимизации затрат является правильная организации их учета. Целесообразно вести учет затрат, по меньшей мере, по трем признакам: по объектам затрат, по полноте учитываемых затрат, а также по оперативности учета и контроля за затратами. При массовом производстве продукции можно придерживаться калькуляции. Это особенность учета отдельных затрат. Особого внимание требует правильность распределения накладных расходов на отдельные виды производимой продукции.

Таким образом, правильное понимание процесса управления затратами имеет как научную, так и практическую ценность для предприятия. Оно позволяет комплексно подойти к решению проблемы эффективности, повышения конкурентоспособности путем улучшения учетно-аналитического процесса.

Научный руководитель: А.А. Задоя, доктор экономических наук, профессор.

Наукове видання

**ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ВИБІР УКРАЇНИ
ТА ПРОБЛЕМИ МАКРОЕКОНОМІКИ**

XXI Міжнародна науково-практична конференція
студентів і молодих вчених

Тези доповідей

14 грудня 2016 р.

(українською, російською,
польською, азербайджанською та англійською мовами)

Підписано до друку 7.12.2016. Формат 60×84/16.
Ум. друк. арк. 14,18. Тираж 100 пр. Зам. № О 6336.

ПВНЗ «Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля».

49000, м. Дніпро, вул. Січеславська Набережна, 18.

Тел. (056) 778-58-66, e-mail: rio@duan.edu.ua

Свідоцтво ДК № 4611 від 05.09.2013 р.

Віддруковано у ТОВ «Роял Принт».

49052, м. Дніпро, вул. В. Ларіонова, 145.

Тел. (056) 794-61-05, 04

Свідоцтво ДК № 4765 від 04.09.2014 р.